5. 10. 510

Digitized by Google

XXIII

HERODOT.

5.10.51

Ἡ τοῦ

Ἡροδότου Ἁλικαρνασσέως Ἱστορία.

HERODOTI HALICARNASSENSIS HISTORIA.

EX EDITIONE JACOBI GRONOVII;

TOMIS NOVEM.

COELATUMQUE NOVEM MUSIS OPUS. HOR.

ADJECTUS EST, EX EADEM EDITIONE, LIBER DE VITA HOMERI; VULGO SED FALSO, ADSCRIPTUS HERODOTO.

TOM. I.

GLASGUAE:
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCUDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS
ACADEMIAE TYPOGRAPHI
MDCCLXI.

5.10.510

5. 10.510

AD UNICUM, PRAE OMNIBUS, PATRONUM;

NOBILISSIMUM,

JACOBUM

COMITEM DE ERROL;

PRISCO, QUIDEM, AVORUM JURE,

MAGNUM SCOTIAE CONSTABULARIUM;

PROPRIA, AUTEM, ANIMI CANDIDISSIMI BENIGNITATE,

ET ARDENTISSIMA IN ALMAM MATREM PIETATE,

ACADEMIAE GLASGUENSIS RECTOREM;

HERODOTUS,

CULTU JAM ACADEMICO PRODIENS,

ADVOLAT, SPONTE SUA,

LUBENS LAETUSQUE CLIENS;

MEMOR QUANTIS, OLIM, HABITUS EST IN DELICIIS,

QUAM INTIMA JUCUNDISSIMAE FAMILIARITATIS

CONSUETUDINE,

VIXIT APUD HOSPITEM HUNC ILLUSTRISSIMUM,

TUM QUIDEM AETATIS TENERRIMAE PUERUM,

LITERARUM GRAECARUM DULCEDINE CAPTUM,

EASQUE, ANTE OMNES LONGE ELEGANTISSIMAS,

ARDORE VEHEMENTI COLERE SOLERTEM;

MEMOR IONICARUM BLANDITIARUM,

UT VALENT ET SIBI PUEROS ADRIPERE,

ET MOLLEM AD VIROS ADITUM INVENIRE;

ACCEDUNT ETIAM,

ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS,

TESTANTES SENSUS GRATI ANIMI LAETISSIMOS,

PROPTER VIRI, VERE NOBILISSIMI,

OMNIBUS TAMEN, ET NUMERIS OMNIBUS CHARISSIMI,

PATROCINIUM HONORATISSIMUM,

SEMPERQUE HUMANISSIMUM, BENIGNISSIMUM,

AMICISSIMUM,

ET SIBI, ET ARTIBUS ILLIS PULCHERRIMIS,

QUIBUS IN PATRIÂ UBERIUS EXCOLENDIS,

OMNI INCUMBERE STUDIO CONANTUR,

OMNEM ET OPERAM ET ANIMUM INTENDUNT.

ΤΩΝ ΤΟΥ

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΠΡΩΤΗ,

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ

ΚΛΕΙΩ.

HERODOTI

HISTORIARUM

LIBER PRIMUS,

QUI INSCRIBITUR

CLIO.

ΤΩΝ ΤΟΥ

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΙΣΤΟΡΙΩΝ

ΠΡΩΤΗ,

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ

ΚΛΕΙΩ.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ Ἁλικαρνησσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε, ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωϋμαστὰ, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισιν ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται· τά τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι.

α'. Περσέων μέν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ερυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν χῶρον

HERODOTI

HISTORIARUM

LIBER PRIMUS,

QUI INSCRIBITUR

CLIO.

HERODOTI Halicarnaſſei curae demonſtratio haec eſt: ut neque ea quae facta ſunt ab hominibus, tempore exoleſcant, neque ingentia et admiranda opera vel a Graecis edita vel a barbaris, gloria fraudentur, cum alia, tum vero etiam qua de cauſa inter ſe belligeraverint.

1. Perſarum quidem igitur docti memorant diſſenſionis autores extitiſſe Phoenicas, qui a mari quod rubrum vocatur, in hoc noſtrum profecti, et hanc incolentes regionem quam nunc quoque inco-

lunt, longinquis continuo navigationibus incubuerunt: ſic deportandis mercibus Aegyptiis et Aſſyriis cum in alias plagas, tum etiam Argos pervenerunt. Argos vero ea tempeſtate omnibus civitatibus regionis quae nunc Graecia nominatur, antecellebat. Huc porro appulſos Phoenicas mercimonia venum dediſſe: et quinto ſextove quam appuliſſent die, cunctis ferè divenditis, feminas ad mare veniſſe cum alias multas, tum vero regis filiam, cui nomen eſſet idem quod Graeci tradunt, Io filiam Inachi. Dumque hae feminae puppi navis aſſiſtentes ea mercarentur quae cujuſque ſtudium maxime ferebat, Phoenicas ſeſe adhortatos in eas impetum feciſſe: et ipſarum pleriſque aufugientibus, Io cum aliis raptam fuiſſe: eiſque in navem impoſitis Phoenicas in Aegyptum vela feciſſe.

τὸν κὴ νῦν οἰκέσιν, αὐτίκα ναυλιλίῃσι μαχρῇσιν ἐπιθέσθαι. ἀπαγινέσλας δὲ Φορτία Αἰγύπλιά τε καὶ Ασσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ κὴ ἐς Αργος. Τὸ δὲ Αργος τοῦτον τὸν χρόνον προεῖχεν ἅπασι τῶν ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένῃ χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Αργος τοῦτο, διατίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπλῃ δὲ ἢ ἕκλῃ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι σχεδὸν πάντων, ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας, ἄλλας τε πολλὰς, κὴ δὴ κὴ τοῦ βασιλῆος θυγατέρα. τὸ δέ οἱ οὔνομα εἶναι κατὰ τωὐτὸ ὃ καὶ [a] Ἕλληνες λέγουσιν, Ἰοῦν τὴν Ινάχου. ταύτας στάσας κατὰ πρύμνην τῆς νηὸς, ὠνέεσθαι τῶν φορτίων, τῶν σφὶν ἦν θυμὸς μάλιστα· κὴ τοὺς Φοίνικας διακελευσαμένους ὁρμῆσαι ἐπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν γυναικῶν ἀποφυγέειν, τὴν δὲ Ἰοῦν σὺν ἄλλῃσιν ἁρπασθῆναι. ἐσβαλλομένους δὲ ἐς τὴν νέα, οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἴγυπτον,

a Editt. τωὐτὸ τὸ ὄ.

β'. Οὕτω μὲν Ἰῶν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέγουσι Πέρσαι, οὐκ ὡς Ἕλληνες· καὶ τῶν ἀδικημάτων τοῦτο ἄρξαι πρῶτον. Μετὰ δὲ ταῦτα, Ἑλλήνων τινὰς (οὐ γὰρ ἔχουσι τοὔνομα ἀπηγήσασθαι) Φασὶ τῆς Φοινίκης ἐς Τύρον προσχόντας, ἁρπάσαι τοῦ βασιλῆος τὴν θυγατέρα Εὐρώπην. (εἶεν δ' ἂν οὗτοι Κρῆτες) ταῦτα δὴ ἴσα πρὸς ἴσα σφι [b] γενέσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἕλληνας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηῒ ἐς Αἶάν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φάσιν ποταμὸν, ἐνθεῦτεν, διαπρηξαμένους καὶ τἆλλα, τῶν εἵνεκεν ἀπίκατο [c], ἁρπάσαι τοῦ βασιλῆος τὴν θυγατέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλῆα ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα, αἰτέειν τε δίκας τῆς ἁρπαγῆς, καὶ ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς οὐδὲ ἐκεῖνοι Ἰοῦς τῆς Αργείης ἔδοσάν σφι δίκας τῆς ἁρπαγῆς· οὐδὲ ὧν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι.

[b] ταῦτα δὴ ἴσα σφι πρὸς ἴσα. [c] ἀπίκοντο.

2. Sic quidem Io in Aegyptum perveniſſe referunt Perſae, non quemadmodum Graeci; et hoc injuriarum principium extitiſſe. Poſt haec Graecorum quoſdam, quorum nomen non poſſunt memorare, narrant Tyrum appulſos, filiam regis rapuiſſe Europam: fuerint autem iſti Cretenſes. ſic illis par pari repenſum. Verum poſtea Graecos ſecundae injuriae autores extitiſſe. longa enim nave vectos ad Aeam urbem Colchidis et ad Phaſim fluvium, illinc, quum cetera tranſegiſſent quorum gratia venerant, rapuiſſe filiam regis Medeam; quumque ad poenas de raptu petendas, et filiam repoſcendam rex Colchorum caduceatorem miſiſſet, Graecos reſpondiſſe, ut illi de raptu Iûs Argivae poenas ſibi non dediſſent; nec ſe igitur illis daturos.

3. Secunda dehinc aetate, ferunt, Alexandro Priami filio, quum iſta audiſſet, voluntatem inceſſiſſe uxoris ſibi per rapinam e Graecia comparandae, certum habenti omnino ſe poenas non daturum; nec enim illos dare. Ita quum is Helenam rapuiſſet, viſum eſſe Graecis, primum miſſis nunciis et Helenam repetere, et poenas de raptu poſcere; illos vero quum hi iſta denunciaviſſent, protuliſſe ipſis raptum Medeae: tanquam qui quum nec poenas dediſſent, nec tradidiſſent quum repoſceretur, vellent ab aliis ſibi poenas dari.

4. Huc uſque igitur inter eos mutuis ſolis rapinis actum. Ab hoc autem tempore quod accidit; Graecos omnino praecipue autores extitiſſe, qui priores in Aſiam, quam ipſi in Europam, militatum venire incepiſſent. Se quidem ſentire iniquorum virorum factum eſſe rapere feminas: amentium vero, raptis uſciſcendis

γ'. Δευτέρη δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου, ἀκηκοότα ταῦτα, ἐθελῆσαί οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἁρπαγῆς γενέσθαι γυναῖκα, ἐπιστάμενον πάντως ὅτι οὐ δώσει δίκας· ὕστε γὰρ ἐκείνους διδόναι. οὕτω δὴ ἁρπάσαντος αὐτὸν Ἑλένην, τοῖσιν Ἕλλησι δόξαι, πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους, ἀπαιτέειν τε Ἑλένην, καὶ δίκας τῆς ἁρπαγῆς αἰτέειν. τοὺς δὲ, προισχομένων ταῦτα, προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἁρπαγήν· ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας, οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων, βουλοίατό σφι παρ' ἄλλων δίκας γίνεσθαι.

δ'. Μέχρι μὲν ὧν τούτου [d], ἁρπαγὰς μούνας εἶναι παρ' ἀλλήλων· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι. πρότερος γὰρ ἄρξαι στρατεύεσθαι ἐς τὴν Ἀσίην, ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. τὸ μέν νυν ἁρπάζειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδίκων νομίζειν ἔργον [e] εἶναι· τὸ δὲ ἁρπασθεισέων σπουδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν, ἀνοήτων·

[d] τούτων. [e] ἔργον νομίζειν.

τὸ δὲ μηδεμίην ὥρην ἔχειν ἁρπασθεισέων, σωφρόνων. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι εἰ μὴ αὗται ἐβυλέατο, οὐκ ἂν ἡρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ασίης λέγυσι Πέρσαι ἁρπαζομενέων [f] τῶν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι· Ἕλληνας δὲ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγεῖραι, καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ασίην, τὴν Πριάμυ δύναμιν κατελεῖν· ἀπὸ τύτυ αἰεὶ [g] ἡγήσασθαι τὸ Ἑλληνικὸν σφίσιν εἶναι πολέμιον. τὴν γὰρ Ασίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκειεῦνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἤγηνται κεχωρίσθαι.

ε'. Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγυσι γενέσθαι, καὶ διὰ τὴν Ιλίου ἅλωσιν εὑρίσκουσι σφίσιν ἐοῦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἔχθρης τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογέυσι Πέρσῃσι οὕτως [h] Φοίνικες. οὐ γὰρ ἁρπαγῇ σφέας χρησαμένυς λέγουσι [i] ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Αργει ἐ-

[f] ἁρπαζομένων. [g] ἀπὸ τύτυ τ' αἰεί. [h] Πέρσῃσιν ὧδε. [i] λέγυσιν.

operam dare: prudentium autem, nulla cura proſequi raptas; manifeſtum enim eſſe, ſi illae non voluiſſent, nequaquam futurum fuiſſe, ut raperentur. Se quidem omnino ex Aſia feminarum raptarum Perſae negant ullam habuiſſe rationem: Graecos autem Lacedaemoniae mulieris gratia ingentem collegiſſe claſſem, et mox in Aſiam profectos, imperium Priami evertiſſe: ex eo tempore ſemper exiſtimaſſe ſibi hoſtes eſſe Graecos. Siquidem Aſiam et barbaras gentes quae incolunt, Perſae ſibi junctas tenent, Europam vero et Graecos putant ſeductos.

5. Hunc in modum Perſae memorant accidiſſe, et Ilii excidium ſibi hoſtilis irae in Graecos extitiſſe principium comperiunt. Cum quibus non conſentiunt de Io Phoenices, quam negant ſe in Aegyptum duxiſſe raptu uſos, ſed eam apud Argos cum nauclero navis rem habuiſſe: et

quum ſe gravidam eſſe comperiſſet, veritam parentes, ſic volentem ipſam cum Phoenicibus enavigaſſe, ne detegeretur. Et haec quidem Perſae Phoeniceſque referunt: ego vero, utrum iſta ſic geſta ſint, an aliter, non pluribus perſequar. Ceterum quem ipſe novi primum coepiſſe inferre Graecis injuriam, hunc ubi indicavero, ſermone ulterius progrediar, tam parvas urbes civitateſque commemorando quam magnas. Nam quae olim magnae erant, earum permultae factae ſunt parvae: rurſus, quae mea memoria magnae erant, prius fuerant parvae. Igitur quum ſciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perſtare, utrarumque mentionem habebo.

6. CROESUS genere quidem fuit Lydus, filius autem Alyattis: tyrannus vero nationum quae intra Halym amnem ſunt. Hic a meridie Syros ac Paphlagonas in-

μίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηός· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἔγκυος ἐοῦσα, αἰδεομένη τὸς τοκέας, ὕτω δὴ ἐθελονλὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὡς ἂν μὴ κατάδηλος γένηται. ταῦτα μέν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγυσι [a]. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔρχομαι ἐρέων ὡς οὕτως ἢ ἄλλως κως ταῦτα ἐγένετο· τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας, προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγυ, ὁμοίως μικρὰ καὶ μεγάλα ἄστεα ἀνθρώπων ἐπεξιών. τὰ γὰρ τοπάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ δὲ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. τὴν ἀνθρωπηίην ὧν ἐπισάμενος εὐδαιμονίην ὐδαμᾶ ἐν τωὐτῷ μένουσαν, ἐπιμνήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

ς'. ΚΡΟΙΣΟΣ ἦν Λυδὸς μὲν γένος [b], παῖς δὲ Αλυάτεω· τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίης μεταξὺ Σύρων καὶ Πα-

[a] λέγυσιν. [b] μὲν τὸ γένος.

φλαγόνων, ἐξίει πρὸς βορῆν ἄνεμον ἐς τὸν Εὔξεινον καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος, βαρβάρων πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγήν, τοὺς δὲ φίλους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἰωνάς τε καὶ Αἰολέας, καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ· φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς Κροίσου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. τὸ γὰρ Κιμμερίων στράτευμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπικόμενον, Κροίσου ἐὸν πρεσβύτερον, οὐ καταστροφὴ ἐγένετο τῶν πολίων, ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἁρπαγή.

ζ'. Ἡ δὲ ἡγεμονίη οὕτω περιῆλθεν, ἐοῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. ἦν Κανδαύλης, τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλον ὀνομάζουσι [c], τύραννος Σαρδίων, ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλέος. Ἄγρων [d] μὲν γὰρ ὁ Νίνου, τοῦ Βήλου, τοῦ Ἀλκαίου, πρῶτος Ἡρακλειδέων, βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων· Κανδαύλης δὲ

[c] καλίνσι. [d] Αργων.

terfluens, verſus ventum aquilonem, in pontum quem vocant Euxinum exit. Iſte Croeſus, e barbaris quos novimus, primus alios Graecorum ad tributum pendendum adegit, alios ſibi amicos conciliavit. Subegit quidem Ionas, Acolenſes et qui ſunt in Aſia Dorienſes: amicos autem fecit Lacedaemonios, quum ante ejus imperium univerſi Graeci liberi fuiſſent. Nam Cimmeriorum adverſus Ioniam expeditio, vetuſtior illa Crocſo, non urbes expugnavit, ſed per incurſionem egit praedas.

7. Ceterum principatus quum eſſet Heraclidarum, ad genus Croeſi, qui vocabantur Mermnadae, ſic pervenit: CANDAULES, is quem Graeci Myrſilum nominant, Sardium fuit tyrannus, ab Alcaeo Herculis filio oriundus. Siquidem Heraclidarum primus, Sardium rex extitit Agron, Nini filius, Beli nepos, Alcaei pro-

nepos; noviſſimus, Candaules Myrſi filius: quum ante Agronem qui in ea regione regnaverant, fuiſſent oriundi a Lydo Atyis filio, a quo totus is populus cognominatus eſt Lydius, quum Meon antea vocaretur. Ab his praefecti Heraclidae, imperium ex oraculo adepti ſunt, Jardani ancilla et Hercule geniti: idque per quingentos et quinque annos, duas et viginti virorum aetates, tenuerunt, filius patri deinceps ſuccedens, uſque ad Candaulem Myrſi filium.

8. Hic igitur Candaules uxoris ſuae amore tenebatur, eamque deperiens arbitrabatur ſibi uxorem omnium eſſe pulcherrimam. Hoc ita eſſe ſibi perſuadens, apud Gygem, Daſcyli filium, ex ſatellitibus ſuis (erat enim is maxime ipſi acceptus, eoque in rebus magis arduis utebatur Candaules) formam quoque uxoris ſupra modum extollebat. Ad quem non

ὁ Μύρσυ, ὕσατος. οἱ δὲ πρότερον Αγρωνος [e] βασιλεύσαντες ταύτης τῆς χώρης, ἦσαν ἀπόγονοι Λυδῦ τῦ Ατυος· ἀπό τευ ὁ δῆμος Λύδιος ἐκλήθη ὁ πᾶς ἔτος, πρότερον Μήων καλεόμενος. παρὰ τύτων Ἡρακλεῖδαι [f] ἐπιτραφθέντες, ἔχον τὴν ἀρχὴν ἐκ Θεοπροπίυ, ἐκ δύλης τε τῆς Ἰαρδάνου γεγονότες καὶ Ἡρακλέος· ἄρξαντες μὲν ἐπὶ δύο τε καὶ [g] εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν, ἔτεα πέντε τε καὶ πενταχόσια, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος τὴν ἀρχὴν, μέχρι Κανδαύλεω τῦ Μύρσυ.

ἡ. Οὗτος δὴ ὢν ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑωϋτῦ γυναικός· ἐρασθεὶς δὲ, ἐνόμιζέ οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίσην. ὥς τε δὲ ταῦτα νομίζων· ἦν γάρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλισα· τύτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ σπυδαιέσερα τῶν πρηγμάτων ὑπερετίθελο ὁ Κανδαύλης, καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικὸς ὑπερεπαινέων. χρόνυ δὲ ὑ πολλῦ δι-

[e] Αργωνης. [f] τύτων δὲ Ἡρακλεῖδαι. [g] ἄρξαντες ἐπὶ δύο καὶ.

ελθόντος (χρῆν γὰρ Κανδαύλῃ γένεσθαι κακῶς) ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην τοιάδε· ‘Γύ-
‘γη, οὐ γάρ σε δοκέω πείθεσθαί μοι λέγοντι
‘περὶ τῆς εἴδεος τῆς γυναικός. (ὦτα γὰρ
‘τυγχάνει ἀνθρώποισιν ἐόντα ἀπιστότερα
‘ὀφθαλμῶν) ποίεε ὅκως ἐκείνην θεήσεαι
‘γυμνήν.’ ὁ δ’ ἀμβώσας [a], εἶπε, ‘Δέ-
‘σποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγιέα, κε-
‘λεύων με δέσποιναν τὴν ἐμὴν θεήσασθαι
‘γυμνήν; ἅμα δὲ χιτῶνι ἐκδυομένῳ συν-
‘εκδύεται καὶ τὴν αἰδὼ γυνή. πάλαι δὲ τὰ
‘καλὰ ἀνθρώποισιν ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μαν-
‘θάνειν δεῖ. ἐν τοῖσιν ἓν τόδε ἐστὶ, σκο-
‘πέειν τινὰ [b] τὰ ἑωϋτοῦ. ἐγὼ δὲ πεί-
‘θομαι ἐκείνην εἶναι πασέων γυναικῶν
‘καλλίστην· καὶ σέο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀ-
‘νόμων.’

Θ’. Ὁ μὲν δὴ, λέγων τοιαῦτα, ἀπε-
μάχετο, ἀρρωδέων μή τι οἱ ἐξ αὐτέων γέ-
νηται κακόν. ὁ δὲ ἀμείβετο [c] τοιάδε, ‘Θάρ-
‘σει Γύγη· καὶ μὴ φοβεῦ μήτε ἐμὲ, ὡς

[a] ὁ δὲ μέγα ἀμβώσας. [b] τινὰ σκοπεύειν. [c] ἀμείβεται.

multo interjecto tempore (neceſſe namque erat ei male evenire) inquit his verbis, ‘ Gyges, non enim opinor te mihi ‘ fidem habere referenti de conjugis for- ‘ ma: (quod magis incredulae ſunt ho- ‘ minibus aures quam oculi) fac illam ‘ conſpicias nudam.’ Hic autem exclamans, ‘ Quemnam, inquit, here, ſermo- ‘ nem profers haudquaquam ſanum, qui ‘ me jubes inſpicere heram meam nu- ‘ dam? Mulier exutâ tunicâ et verecun- ‘ diam pariter exuit. Jam olim homini- ‘ bus ſunt honeſta excogitata, unde diſce- ‘ re debemus: in quibus hoc unum eſt, ‘ ſua quemque inſpicere debere. Ego ve- ‘ ro tibi fidem habeo, illam eſſe femina- ‘ rum omnium ſpecioſiſſimam, teque oro ‘ ne me ores illicita.’

9. Atque haec dicendo Gyges repugnabat, pertimeſcens nequid ſibi ex his mali contingeret. Cui viciſſim ille his ver-

bis, ‘ Fidens, inquit, esto Gyges: neque
‘ time aut me, quasi utar hoc sermone
‘ tentaturo te; aut uxorem meam, nequid
‘ tibi ex ea detrimenti creetur. Omnino
‘ enim sic ego machinabor, ut illa ne de-
‘ prehendere quidem possit se conspectam
‘ abs te. Te namque secundum apertam
‘ januam cubiculi in quo cubamus, collo-
‘ cabo. Ubi ego fuero ingressus, aderit et
‘ uxor mea in cubiculum: juxta cujus in-
‘ troitum scilla posita est, super quam ve-
‘ stes illa, ut quamque exuit, reponet, se-
‘ se per multum otium spectandam prae-
‘ bens: quae quum a scilla in lectum ibit,
‘ et a tergo ejus eris, curae tibi sit dein-
‘ ceps, ne per fores abeuntem conspiciat.’

10. Gyges igitur, ubi effugere non potuit, fuit paratus: quem Candaules, posteaquam tempus cubandi videbatur adesse, in cubiculum duxit; statimque post

‘ σέο πειρώμενον λέγω λόγον [d] τόνδε· μή-
‘ τε γυναῖκα τὴν ἐμὴν, μή τι τοι ἐξ αὐ-
‘ τῆς γένηται βλάβος. ἀρχὴν γὰρ ἐγὼ
‘ μηχανήσομαι οὕτω ὥςε [e] μηδὲ μαθεῖν
‘ μιν ὀφθεῖσαν ὑπὸ σεῦ. ἐγὼ γάρ σε ἐς τὸ
‘ οἴκημα ἐν τῷ κοιμώμεθα, ὄπισθε τῆς
‘ ἀνοιγομένης θύρης θήσω. μετὰ δ' ἐμὲ
‘ ἐσελθόντα, παρέσαι κὴ ἡ γυνὴ ἡ ἐμὴ ἐς
‘ κοῖτον [f]. κεῖται δὲ ἀγχοῦ τῆς ἐσόδου θρό-
‘ νος· ἐπὶ τοῦτον τῶν ἱματίων κατὰ ἓν ἕ-
‘ καςον ἐκδύνουσα θήσει, καὶ κατ' ἡσυ-
‘ χίην πολλὴν παρέξει τοι θεήσασθαι.
‘ ἐπεὰν δὲ ἀπὸ τοῦ θρόνου ςίχῃ [g] ἐπὶ τὴν
‘ εὐνὴν, κατὰ νώτου τε αὐτῆς γένῃ, σοὶ
‘ μελέτω τὸ ἐνθεῦτεν ὅκως μὴ ἐσόψεται
‘ ἰόντα διὰ θυρέων [h].’

ι'. Ὁ μὲν δὴ, ὡς οὐκ ἠδύνατο διαφυγέειν, ἦν ἕτοιμος. ὁ δὲ Κανδαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεε [i] ὥρη τῆς κοίτης εἶναι, ἦγαγε τὸν Γύγεα ἐς τὸ οἴκημα· καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα

[d] πειρώμενον λόγον. [e] ὕτως ὥςτε. [f] κοιτῶνα. [g] τείχῃ. [h] μή σε ὄψεται ἰόντα διὰ τῶν θυρέων. [i] ἐδόκεεν.

παρῆν καὶ ἡ γυνή. ἐσελθοῦσαν δὲ καὶ τιθεῖσαν τὰ εἵματα ἐθηεῖτο [a] ὁ Γύγης. ὡς δὲ καλὰ νώτου ἐγένετο, ἰούσης τῆς γυναικὸς ἐς τὴν κοίτην, ὑπεκδὺς ἐχώρεεν ἔξω. καὶ ἡ γυνὴ ἐπορᾶ [b] μιν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, ὕτε ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα, οὔτε ἔδοξε μαθεῖν [c], ἐν νόῳ ἔχουσα τίσεσθαι [d] τὸν Κανδαύλεα. παρὰ γὰρ τοῖσι Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ παρὰ τοῖσι ἄλλοισι βαρβάροισι, καὶ ἄνδρα ὀφθῆναι γυμνὸν, ἐς αἰσχύνην [e] μεγάλην φέρει.

ια'. Τότε μὲν δὴ οὕτως, οὐδὲν δηλώσασα, ἡσυχίην εἶχεν· ὡς δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, τῶν οἰκετέων τοὺς μάλιστα ὥρα [f] πιστοὺς ἑωυτῇ, ἑτοίμους ποιησαμένη, ἐκάλεε τὸν Γύγεα. ὁ δὲ, οὐδὲν δοκέων αὐτὴν τῶν πρηχθέντων ἐπίστασθαι, ἦλθε καλεόμενος. ἐώθεε γὰρ καὶ πρόσθεν, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι, Φοιτᾶν. ὡς δὲ ὁ Γύγης ἀπίκετο, ἔλεγεν ἡ γυνὴ τάδε, 'Νῦν τοί

[a] ἐθηῆτο. [b] ὁρᾷ. [c] μαθέειν. [d] τίσασθαι. [e] γυμνὸν, αἰσχύνην. [f] μάλιστα ἑώρα.

et uxor adfuit. ingreſſam ac veſtimenta ponentem Gyges intuitus, ubi averſa fuit illa in lectum vadens, ipſe prorepens foras abiit: et interea exiens a muliere conſpectus eſt. Haec ut didicit a viro actum, neque exclamavit prae pudore, neque viſa eſt percepiſſe, habens in animo Candaulem ulciſci. Apud Lydos enim, et fere apud ceteros quoque barbaros, etiam virum conſpici nudum magno probro eſt.

11. Ita quidem tunc nihil aperiens, ſilentium tenuit: mox autem ſimulac dies illuxit, quos ſervorum maxime ſibi fideles intelligebat eſſe, quum praeparaſſet, Gygem arceſſit. Hic verò eam nihil ſuſpicans ſcire eorum quae acta erant, arceſſitus venit: quippe et antea ſolitus quoties vocaret regina accedere. Ut venit, his verbis mulier inquit; ‘ Nunc duabus tibi

‘ praeſentibus viis, Gyges, concedo elec-
‘ tionem, in utram velis vertere. Aut e-
‘ nim me pariter ac regnum Lydorum
‘ habe, ubi Candaulem interfeceris, aut
‘ teipſum continuo occumbere ſic opor-
‘ tet; ne omnia Candauli obſequens, poſt-
‘ hac videas quae te non decet. ſed aut
‘ illum qui iſta conſuluit, interire opus eſt;
‘ aut te, qui nudam me es conſpicatus, et
‘ illicita feciſti.’ Ad haec verba Gyges primum obſtupefactus, poſtea obſecrare illam, ne ſe neceſſitati illigaret dijudicandae talis electionis. Ubi non perſuadet, ſed utique propoſitam neceſſitatem cernit aut perdendi herum, aut per alios pereundi, elegit ut ipſe ſupereſſet: atque ita percontans illam, inquit, ‘ Quando-
‘ quidem me adigis invitum ad herum me-
‘ um occidendum, age, audiam quo etiam
‘ pacto illum adoriemur.’ Excipiens illa,

‘ δυοῖν ὁδοῖν παρεσσέων, Γύγη, δίδωμι αἵ-
‘ ρεσιν, ὁκοτέρην βέλεαι τραπέσθαι. ἢ γὰρ
‘ Κανδαύλεα ἀποκλείνας, ἐμέ τε καὶ τὴν
‘ βασιληίην ἔχε τὴν Λυδῶν, ἢ αὐτόν σε
‘ αὐτίκα οὕτω ἀποθνήσκειν [a] δεῖ· ὡς ἂν
‘ μὴ πάντα πειθόμενος Κανδαύλῃ, τῦ λοι-
‘ πῦ ἴδῃς τὰ μή σε δεῖ. ἀλλ' ἤτοι κεῖνόν
‘ γε τὸν ταῦτα βυλεύσαντα δεῖ [b] ἀπόλ-
‘ λυσθαι, ἢ σε τὸν ἐμὲ γυμνὴν δηησάμε-
‘ νον, κὴ ποιήσαντα ἃ νομιζόμενα.' ὁ δὲ Γύ-
γης τέως μὲν ἀπεθώμαζε [c] τὰ λεγόμενα· μετὰ δὲ, ἱκέτευε μή μιν ἀναγκαίη ἐνδεῖν διακρῖναι τοιαύτην αἵρεσιν. ὄκων δὴ ἔπει-θεν, ἀλλ' ὥρα [d] ἀναγκαίην ἀληθέως προ-κειμένην, ἢ τὸν δεσπότεα ἀπολλῦναι [e], ἢ αὐτὸν ὑπ' ἄλλων ἀπόλλυσθαι, αἱρέεσθαι αὐτὸς περιεῖναι. ἐπειρώτα [f] δὴ λέγων τάδε, ‘ Ἐπεί με ἀναγκάζεις δεσπότεα τὸν
‘ ἐμὸν κλείνειν, ὄκ ἐθέλοντα, φέρε ἀκούσω
‘ τέῳ κὴ τρόπῳ ἐπιχειρήσωμεν αὐτῷ.' ἡ

[a] ὕτως ἀποθνήσκειν. [b] βυλευσάμενον δεῖ. [c] ἀπεθώμαζε. [d] ἀλλ' ἰὼρα. [e] ἀποκλῶναι. [f] ἐπηρώτα.

δὲ ὑπολαβοῦσα ἔφη, ‘ Ἐκ τοῦ αὐτοῦ μὲν
‘ χωρίου ἡ ὁρμὴ ἔσαι, ὅθενπερ καὶ ἐκεῖνος
‘ ἐμὲ ἐπεδέξατο γυμνήν· ὑπνωμένῳ δὲ ἡ
‘ ἐπιχείρησις ἔσαι.’

ϐ΄. Ὡς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιϐουλήν, νυκτὸς γινομένης, (οὐ γὰρ ἐμετίετο [a] ὁ Γύγης, οὐδέ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ οὐδεμίη, ἀλλὰ ἔδεε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἢ Κανδαύλεα) εἵπετο ἐς τὸν θάλαμον τῇ γυναικί. καί μιν ἐκείνη, ἐγχειρίδιον δοῦσα, καταχρύπτει ὑπὸ τὴν αὐτὴν θύρην. καὶ μετὰ ταῦτα, ἀναπαυομένου Κανδαύλεω, ὑπεισδύς τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν, ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιληΐην Γύγης· τοῦ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος, καὶὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γενόμενος, ἐν ἰάμϐῳ τριμέτρῳ ἐπεμνήσθη.

ιγ΄. Ἔσχε δὲ τὴν βασιληΐην, καὶ ἐκρατύνθη ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου. ὡς γὰρ δὴ οἱ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος, καὶ ἐν ὅπλοισι ἦσαν [b], συνέϐησαν ἐς τὠὐτὸ οἵ τε τοῦ Γύγεω σασιῶται [c] καὶ οἱ

[a] γὰρ μετίετο. [b] ἐνόπλοι ἦσαν. [c] στρατιῶται.

'Ex eodem quidem, inquit, loco adori-
'endus erit, unde et ille me nudam o-
'ſtendit: in ſopitum autem impetus da-
'bitur.'

12. Poſteaquam igitur inſidias inſtruxerunt, et nox advenit, (non enim dimittebatur Gyges, neque illi ulla devitandi facultas erat, ſed neceſſe perire aut ipſum, aut Candaulem) mulierem in thalamum ſequitur, quem illa, dato pugione, ſubter eaſdem fores occulit: unde poſtmodum procedens, quieſcentem Candaulem obtruncat, uxoreque et regno potitus eſt Gyges. Cujus et Archilochus Parius, qui per idem tempus fuit, in iambo trimetro meminit.

13. Obtinuit autem regnum Gyges et in eo fuit confirmatus ab Delphico oraculo. nam quum Lydi indigno animo ferrent Candaulis caſum, atque in armis eſſent, convenit inter hos ac factionem

Gygianam, ut, ſi oraculum reſpondiſſet hunc eſſe regem Lydorum, ipſe regnaret: ſin minus, principatum Heraclidis reſtitueret. Accepto igitur oraculo Gyges ita regnavit. Attamen tantùm dixit Pythia, Heraclidis ultionem in abnepotem Gygis eſſe venturam. quod vaticinium neque Lydi neque ipſorum reges ullius momenti fecerunt, priuſquam exitu comprobatum eſt.

14. Hunc in modum obtinuere tyrannidem Mermnadae, fraudatis ea Heraclidis. Gyges, tyrannidem nactus, Delphos donaria miſit non pauca; ſed quamplurima ex argento donata ſunt ab illo Delphis. Et praeter argentum, immenſam vim auri dedicavit: poſuitque cum alia, tum vero, quod praecipue mentione dignum eſt, crateras aureos, numero ſex, pondo triginta talentorum: qui in Corin-

λοιποὶ Λυδοὶ, ἦν μὲν τὸ [d] χρηςήριον ἀνέλῃ μιν βασιλέα εἶναι Λυδῶν [e], τόνδε βασιλεύειν· ἢν δὲ μὴ, ἀποδῦναι ὀπίσω ἐς Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. ἀνεῖλέ τε δὴ τὸ χρηςήριον, καὶ ἐβασίλευσεν οὕτω Γύγης. τοσόνδε μέντοι εἶπεν ἡ Πυθίη, ὡς Ἡρακλείδῃσι τίσις ἥξει ἐς τὸν πέμπτον ἀπόγονον Γύγεω. τούτου τοῦ ἔπεος Λυδοί τε καὶ οἱ βασιλέες αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθη.

ιδ'. Τὴν μὲν δὴ τυραννίδα οὕτως ἔσχον οἱ Μερμνάδαι, τοὺς Ἡρακλείδας ἀπελόμενοι. Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψεν ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οὐκ ὀλίγα· ἀλλ' ὅσα μὲν ἀργύρου ἀναθήματά ἐστιν οἱ πλεῖστα ἐν Δελφοῖσι· πάρεξ δὲ τοῦ ἀργύρου, χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκεν, ἄλλον τε, καὶ τοῦ μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἐστὶ, κρητῆρές οἱ ἀριθμὸν ἓξ χρύσεοι ἀνακέαται. ἑστᾶσι δὲ οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, σταθμὸν ἔχοντες τριήκοντα τάλαντα· ἀληθέϊ δὲ λό-

[d] μὲν δὴ τὸ. [e] εἶναι τῶν Λυδῶν.

γῳ χρεομένῳ, οὐ Κορινθίων τοῦ δημοσίου [f] ἐστὶν ὁ θησαυρὸς, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ηετίωνος. οὗτος δὲ ὁ [g] Γύγης, πρῶτος βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐς Δελφοὺς ἀνέθηκεν ἀναθήματα, μετὰ Μίδην τὸν Γορδίεω, Φρυγίης [h] βασιλῆα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιλήϊον θρόνον, ἐς τὸν προκατίζων ἐδίκαζεν, ἐὸν καλὸν ἀξιοθέητον. κεῖται δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἐνθάπερ οἱ τοῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἄργυρος τὸν ὁ Γύγης ἀνέθηκεν, ὑπὸ Δελφῶν καλέεται Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίην [i]. ἐσέβαλε μέν νυν στρατιὴν καὶ οὗτος [k], ἐπεί τε ἦρξεν, ἔς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἷλεν. ἀλλ' ὑδὲν γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτοῦ ἄλλο ἐγένετο, βασιλεύσαντος δυῶν δέοντα τεσσεράκοντα [l] ἔτεα. τοῦτον μὲν παρήσομεν, τοσαῦτα ἐπιμνησθέντες.

ιε'. Ἀρδυος δὲ τοῦ Γύγεω μετὰ Γύγην

[f] δήμου. [g] οὗτω δὴ ὁ. [h] τὸν Φρυγίης. [i] ἐπωνυμίῃ. [k] καὶ οὗτος στρατιὴν. [l] τεσσαράκοντα.

thiorum theſauro collocati ſunt. licet is theſaurus, ſi vera loquar, non Corinthiorum publici ſit, ſed Cypſeli Eetionis filii. Hic vero Gyges, barbarorum quos ipſi novimus primus, munera apud Delphos poſuit, ſecundum Midam Gordii filium, Phrygiae regem. Nam et Midas dedicavit regiam ſellam, in qua praeſidens jus dicebat, ſpectatu dignam: ſella autem iſta eodem, quo Gygae crateres, loco poſita. Auri ſane ille et argenti, quod Gyges poſuit, cumulus vocitatur a Delphis Gygadas, cognomine ejus qui donavit. Et hic igitur poſtquam imperio potitus eſt, arma intulit Mileto et Smyrnae, urbemque Colophonem cepit. Nec aliud ullum magnum facinus ab eo geſtum eſt, quum duodequadraginta annos regnaverit. Hunc quidem nos, his duntaxat de eo memoratis, miſſum faciemus.

15. ARDYIS autem ejus filii faciam

mentionem, qui poſt Gygem regnavit. Hic Prienenſes expugnavit, et Miletum invaſit: quo Sardium tyrannidem obtinente, Cimmerii a Scythis Nomadibus ejecti e ſedibus, in Aſiam tranſierunt, Sardiſque praeter arcem ceperunt.

16. Quum autem undequinquaginta regnaſſet annos, ſucceſſit SADYATTES Ardyis filius, regnavitque annis duodecim. Sadyattae ſucceſſit ALYATTES, qui et cum Cyaxare Deiocis nepote bellavit ac Medis, et Cimmerios exegit ex Aſia, Smyrnam etiam a Colophone conditam cepit, et Clazomenas invaſit. Unde non prout volebat diſceſſit, ſed vehementer offendens. Alia quoque opera, dum regnum tenuit, digniſſima memoratu edidit, quae haec ſunt.

17. Bello quod geſſit cum Mileſiis a patre traditum, hac ratione Miletum illuc progreſſus obſidebat: Dum fruges in

βασιλεύσαντος μνήμην ποιήσομαι. οὗτος δὲ Πριηνέας τε εἶλεν, ἐς Μίλητόν τε ἐσέβαλεν. ἐπὶ τούτου τε τυραννεύοντος Σαρδίων, Κιμμέριοι ἐξ ἠθέων ὑπὸ Σκυθέων τῶν Νομάδων ἐξαναστάντες, ἀπικέαλο ἐς τὴν Ασίην, καὶ Σάρδις πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἷλον.

ις'. Αρδυος δὲ βασιλεύσαντος ἐνὸς δέοντα πεντήκοντα ἔτεα, ἐξεδέξαλο Σαδυάτλης ὁ Αρδυος, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτεα δυώδεκα. Σαδυάτλεω δὲ, Αλυάτλης. οὗτος δὲ Κυαξάρῃ τε τῷ Δηϊόκεω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ Μήδοισι· Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ασίης ἐξήλασε· Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος [a] κλισθεῖσαν εἷλεν, ἐς Κλαζομενάς τε ἐσέβαλεν. ἀπὸ μέν νυν τούτων οὐκ ὡς ἤθελεν ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ προσπταίσας μεγάλως. ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξαλο ἐὼν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξϊαπηγητόταλα τάδε·

ιζ. Επολέμησε Μιλησίοισι, παραδεξάμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ πατρός. ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκεε [b] τὴν Μίλητον

[a] ὑπὸ Κολοφῶνος. [b] ἐπολιόρκησε.

τρόπῳ τοιῷδε· ὅκως μὲν εἴη ἐν τῇ γῇ καρπὸς ἀδρὸς, τηνικαῦτα ἐσέβαλλε τὴν στρατιήν. ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε καὶ πηκτίδων, καὶ αὐλῶ γυναικείῳ τε καὶ ἀνδρείου. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν ἔτε καθίει, ἔτε ἐνεπίμπρη, ἔτε θύρας ἀπέστεα [c], ἔα δὲ κατὰ χώρην ἑστάναι [d]· ὁ δὲ τά τε δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ὅκως διαφθείρειεν, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐπεκράτεον, ὥς τε ἐπ' ἔδρης μὴ εἶναι ἔργον τῇ στρατιῇ. τὰς δὲ οἰκίας ἃ κατέβαλλεν ὁ Λυδὸς, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως ἔχοιεν ἐνθεῦτεν ὁρμώμενοι [e] τὴν γῆν σπείρειν τε καὶ ἐργάζεσθαι οἱ Μιλήσιοι, αὐτὸς δὲ, ἐκείνων ἐργαζομένων, ἔχοι τι καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλων.

ιή. Ταῦτα ποιέων, ἐπολέμεε ἔτεα ἕνδεκα· ἐν τοῖσι τρώματα μεγάλα διφάσια Μιλησίων ἐγένετο, ἔν τε ἐν Λιμενηίῳ [f] χώρης τῆς σφετέρης μαχεσαμένων, καὶ ἐν Μαι-

[c] καθίεσαν. [d] ἱστάμενα. [e] ὁρμώμενοι. [f] ἔν τε Λιμενηίῳ.

regione erant copioſae, tunc exercitum immittebat, faciens expeditionem ad cantum fiſtularum, fidiumque, ac tibiae tam muliebris quam virilis. Quumque in agrum Mileſium pervenerat, non aedificia quae in agris erant, diruere, non incendere, non fores effringere, ſed incolumes eſſe paſſim ſinere: arboribus modo fructibuſque regionis pervaſtatis, retro ſe recipiebat. Nam Mileſii mare obtinebant, ut opus non eſſet exercitui illic conſidere. Aedificia autem Lydus non evertebat idcirco, ut et Mileſii poſſent inde progreſſi humum ſerere colereque: et quum hoc illi feciſſent, ipſe invadens haberet aliquid quod popularetur.

18. Haec faciens, undecim bellavit annis: per quos duo ingentia vulnera accepere Mileſii: unum, in Limeneio (quod eſt ipſorum regionis) pugna commiſſa, al-

terum in campo Macandri. Horum undecim annorum ſex adhuc apud Lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum exercitu terram Mileſiam tunc invaſit, et idem bellum conflavit: quinque reliquis ejus filius Alyattes, bellum quod a patre acceperat, ut a me ſuperius commemoratum eſt, intentius adminiſtravit: in quo bello Mileſios nulli Ionum ſublevaverunt, praeter Chios ſolos; reddentes ita vicem quòd antea Mileſii Chiis bello contra Erythraeos auxilia tuliſſent.

19. Duodecimo autem anno incenſis ab exercitu ſegetibus, hoc rei fieri contigit: Segetes ut celerrime conceperunt ignem valido urgente vento, is corripuit Minervae templum, cognomine Aſſeſiae, quo incendio id deflagravit. Neque ullius momenti ea res tunc habita eſt: ſed quum

ἀνδρȣ πεδίῳ. τὰ μέν νυν ἓξ ἔτεα τῶν ἕνδεκα Σαδυάττης ὁ Αρδυος ἔτι Λυδῶν ἦρχε, ὁ κὴ ἐσϐαλὼν τηνικαῦτα ἐς τὴν Μιλησίην τὴν ϛρατιήν· (Σαδυάττης ȣ̃τος γὰρ[g] κὴ ὁ τὸν πόλεμον ἦν συνάψας) τὰ δὲ πέντε τῶν ἐτέων τὰ ἑπόμενα τοῖσιν ἓξ Αλυάττης ὁ Σαδυάττεω ἐπολέμεε, ὃς παραδεξάμενος (ὡς κὴ πρότερόν μοι δεδήλωται) παρὰ τȣ̃ πατρὸς τὸν πόλεμον, προσεῖχε ἐντεταμένως. τοῖσι δὲ Μιλησίοισι οὐδαμοὶ Ιώνων τὸν πόλεμον τȣ̃τον συνεπελάφρυνον, ὅτι μὴ Χῖοι μȣ̃νοι. ȣ̃τοι δὲ τὸ ὅμοιον ἀνταποδιδόντες ἐτιμώρεον· κὴ γὰρ δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ερυθραίȣς πόλεμον συνδιήνεικαν.

ιθ'. Τῷ δὲ δυωδεκάτῳ ἔτεϊ ληΐȣ ἐμπιπραμένȣ ὑπὸ τῆς ϛρατιῆς, συνηνείχθη τὶ τοιόνδε γενέσθαι πρῆγμα· ὡς ἄφθη τάχιϛα τὸ λήϊον ἀνέμῳ βιώμενον, ἅψατο νηοῦ Αθηναίης, ἐπίκλησιν Ασσησίης. ἀφθεὶς δὲ ὁ νηὸς κατεκαύθη· καὶ τοπαραυτίκα μὲν

[g] γὰρ ȣ̃τος.

λόγος ὑδεὶς ἐγένελο, μετὰ δὲ, τῆς ϛρατιῆς ἀπικομένης ἐς Σάρδις, ἐνόσησεν ὁ Αλυάττης. μαχροτέρης δέ οἱ γενομένης τῆς νόσου, πέμπει ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, εἴ τε δὴ συμβυλεύσανλός τευ, εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμψανλα [a] τὸν θεὸν ἐπείρεσθαι περὶ τῆς νούσου. τοῖσι δὲ ἡ Πυθίη ἀπικομένοισι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρήσειν, πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Αθηναίης ἀνορθώσωσι [b], τὸν ἐνέπρησαν χώρης τῆς Μιλησίης ἐν Αασησῷ.

κ'. Δελφῶν οἶδα ἐγὼ ὕτω ἀκούσας γενέσθαι· Μιλήσιοι δὲ τάδε προσιθεῖσι τούτοισι, Περίανδρον τὸν Κυψέλου, ἐόντα Θρασυβύλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύονλι ξεῖνον ἐς ταμάλισα, πυθόμενον τὸ χρηϛήριον τὸ τῷ Αλυάτλῃ γενόμενον, πέμψανλα ἄγγελον καλειπεῖν, ὅκως ἄν τι προειδὼς πρὸς τὸ παρεὸν [c] βυλεύηται. Μιλήσιοι μέν νυν ὕτω λέγουσι γενέσθαι.

κα'. Αλυάτλης δὲ, ὡς οἱ ταῦτα ἐξηγγέλθη, αὐτίκα ἔπεμπε κήρυκα [d] ἐς Μι-

[a] πίμψανλι. [b] ἀναρθώσωσι. [c] παρὸν. [d] κήρυκας.

poſt exercitus reditum Sardes Alyattes decubuiſſet, diuturniuſque aegrotaret, Delphos miſit deum de valetudine ſciſcitaturos, ſive alieno ſive ſuopte conſilio ad mittendum inductus. Nunciis autem, quum Delphos perveniſſent, ſe reddituram reſponſum Pythia negavit, priuſquam templum Minervae reparaſſent, quod in terra Mileſiorum apud Aſſeſum concremaſſent.

20. Ita actum eſſe ego ex Delphis audiendo novi: ſed Mileſii his illa addunt, Periandrum, Cypſeli filium, quum audiſſet oraculum Alyatti redditum, miſſo nuncio indicaviſſe Thraſybulo, tunc Mileſiorum tyranno (cujus arctiſſimo utebatur hoſpitio) admonentem ut aliquid proſpiciendo ſibi conſuleret in praeſens. Mileſii quidem ita id geſtum memorant.

21. Alyattes autem, ubi haec ipſi nunciata ſunt, confeſtim caduceatorem

Miletum mittit, ad incundas cum Thraſybulo et Mileſiis pactiones tantiſper dum templum aedificaret. Et hic quidem navigando Miletum venit. Thraſybulus vero quum omnem ſermonem ante praedidiciſſet, noſſetque quaenam Alyattes facere ſtatuiſſet, hujuſcemodi rem machinatur. Quod frumenti in urbe erat vel ſuum ipſius vel privatorum, id omne in forum congerit: praecipitque Mileſiis, ut quum ipſe ſignum dediſſet, cuncti potarent,et inter ſe comeſſationibus uterentur.

22. Haec Thraſybulus ea gratia fecit praecepitque, ut caduceator Sardianus cernens ingentem frumenti acervum effuſum, et homines oblectationibus vacantes, renunciaret Alyattae. Quod et contigit. nam ut illa conſpexit caduceator, Thraſybuloque Lydi mandata expoſuit, reverſus eſt Sardes: et (ut ego audio) ob

λητον, βουλόμενος σπονδὰς ποιήσασθαι Θρασυβύλῳ τε καὶ Μιλησίοισι χρόνον ὅσον ἂν τὸν νηὸν οἰκοδομῇ. ὁ μὲν δὴ ἀπόστολος ἐς τὴν Μίλητον ἦν· Θρασύβυλος δὲ σαφέως προπεπυσμένος [e] πάντα λόγον, καὶ εἰδὼς τὰ Αλυάττης μέλλοι [f] ποιήσειν, μηχανᾶται τοιάδε [g]· ὅσος ἦν ἐν τῷ ἄστει σῖτος καὶ ἐωϋτῦ καὶ ἰδιωτικὸς, τοῦτον πάντα συγκομίσας [h] ἐς τὴν ἀγορὴν, προεῖπε Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνῃ, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρῆσθαι ἐς ἀλλήλους.

κϐ'. Ταῦτα δὲ ἐποίεέ τε καὶ προηγόρευε Θρασύβυλος, τῶνδε εἵνεκεν [i], ὅκως ἂν δὴ ὁ κήρυξ ὁ Σαρδιηνὸς [k], ἰδών τε σωρὸν μέγαν σίτου κεχυμένον, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν εὐπαθείῃσι ἐόντας, ἀγγείλῃ Αλυάττῃ. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ δὴ ἰδών τε ἐκεῖνα ὁ κήρυξ, καὶ εἶπας [l] πρὸς Θρασύβυλον τὰς ἐντολὰς τοῦ Λυδοῦ, ἀπῆλθεν ἐς τὰς Σάρδις, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, δι' ὀδὸν ἄλλο ἐγένετο

[e] προπεπυσμένος. [f] μέλλει. [g] τοιόνδε. [h] ἅπαντα συναγαγών. [i] εἵνεκα. [k] Σαρδῖος. [l] εἰπών.

ἡ διαλλαγή. ἐλπίζων γὰρ ὁ Αλυάττης σιτοδηίην τε εἶναι ἰσχυρὴν ἐν τῇ Μιλήτῳ, καὶ τὸν λεὼν τετρύσθαι ἐς τὸ ἔσχατον κακῶν, ἧκε τὸν κήρυκα νοσήσαντος ἐκ τῆς Μιλήτου τοὺς ἐναντίους λόγους ἢ ὡς αὐτὸς καλεδόκεε. μετὰ δὲ, ἥ τε διαλλαγὴ σφι ἐγένετο, ἐπ' ᾧ τε ξείνους ἀλλήλοισι εἶναι καὶ ξυμμάχους· καὶ δύο τε ἀντὶ ἑνὸς νηοὺς τῇ Αθηναίῃ ὠκοδόμησεν ὁ Αλυάττης ἐν τῇ Ασσησῷ, αὐτός τε ἐκ τῆς νούσου ἀνέστη. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν πρὸς Μιλησίους τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον Αλυάττῃ ὧδε ἔσχε.

κγ'. Περίανδρος δὲ ἦν Κυψέλου παῖς, οὗτος ὁ τῷ Θρασυβούλῳ τὸ χρηστήριον μηνύσας· ἐτυράννευε δὲ ὁ Περίανδρος Κορίνθου, τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι δέ σφι Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θῶυμα μέγιστον παρασχῆναι. Αρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφῖνος ἐξενεχθέντα ἐπὶ Ταίναρον, ἐόντα κιθαρῳδὸν τῶν τότε ἐόντων ἀνθρώπων δεύτερον,

nihil aliud inter eos pacificatum eſt. Sperans enim Alyattes vehementem penuriam frumenti Mileti eſſe, et populum ad extremum uſque malorum deveniſſe, ex reverſo illinc caduceatore audiebat contraria atque ipſe fuerat opinatus. Poſt haec inter eos ita conventum eſt, ut mutuo hoſpites eſſent ac ſocii; proque uno duo delubra apud Aſſeſum Minervae aedificavit Alyattes, etiam ipſe ex morbo convaluit. Et quae ad bellum quidem Alyattis cum Mileſiis atque Thraſybulo pertinent, ita habuere.

23. Periander autem Cypſeli filius, fuit is qui Thraſybulo indicavit oraculum, Corinthi tyrannus: cui maximum miraculum fuiſſe oblatum populares ſui praedicant, et his Lesbii aſſentiuntur. Arionem Methymnaeum delphino inſidentem ad Taenaron fuiſſe evectum, qui erat citharoedorum ſui ſaeculi nulli ſecun-

dus: quique primus hominum quos novimus, et fecit et nominavit et docuit Corinthi dithyrambum.

24. Hunc Arionem ferunt, quum permultum temporis triviſſet apud Periandrum, concupiſſe in Italiam Siciliamque navigare: retroque, parta ingenti pecunia, voluiſſe Corinthum reverti: et, quum profecturus Tarento eſſet, quia nullis magis quam Corinthiis fidebat, navigium virorum Corinthiorum conduxiſſe. Quum igitur altum tenerent, iſtos Arioni inſidiatos, ut eo exturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oraviſſe oblata eis pecunia, mortem deprecatum. Non perſuadenti nautas mandaviſſe, ut aut ſibi manus inferret, quo ſic ſepulturam in terra nanciſceretur, aut illico in mare deſiliret. Arionem ad hanc difficultatem redactum, obſecraſſe, ut quandoquidem ipſis ita placitum eſſet, pateren-

καὶ διθύραμβον, πρῶτον ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ.

κδ'. Τοῦτον τὸν Ἀρίονα λέγουσι, τὸν πολλὸν τῦ χρόνυ διατρίβοντα παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπιθυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην· ἐργασάμενον δὲ χρήματα μεγάλα, θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι. ὁρμᾶσθαι μέν νυν ἐκ Τάραντος, πιστεύοντα δὲ οὐδαμοῖσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι, μισθώσασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων. τὺς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιβυλεύειν, τὸν Ἀρίονα ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα. τὸν δὲ, συνέντα τοῦτο, λίασεσθαι, χρήματα μὲν προϊέντά σφι, ψυχὴν δὲ παραιτεόμενον. ἴκων δὴ πείθειν αὐτὸν τύτοισι, ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν διαχρᾶσθαί μιν, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχῃ, ἢ ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀπειληθέντα δὲ τὸν Ἀρίονα ἐς ἀπορίην, παραιτήσασθαι, ἐπειδή σφι οὕτω δοκέοι,

περιιδέειν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ ϛάντα ἐν τοῖσι ἑδώλοισι [a], ἀεῖσαι. ἀείσας δὲ, ὑπεδέκελο ἑωϋτὸν κατεργάσασθαι. ϗ τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονὴν, εἰ μέλλοιεν ἀκύσεσθαι τᾶ ἀρίϛᾳ ἀνθρώπων ἀοιδοῦ, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην νέα. τὸν δὲ, ἐνδύνλα τε πᾶσαν τὴν σκευὴν, καὶ λαβόντα τὴν κιθάρην, ϛάντα ἐν τοῖσι ἑδώλοισι [b], διεξελθεῖν νόμον τὸν ὄρθιον. τελευτῶνλος δὲ τᾶ νόμυ, ῥίψαί μιν ἐς τὴν θάλασσαν ἑωϋτὸν, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ τὺς μὲν ἀποπλέειν ἐς Κόρινθον [c]· τὸν δὲ, δελφῖνα λέγυσι ὑπολαβόντα, ἐξενεῖκαι ἐπὶ Ταίναρον [d]. ἀποβάνλα δὲ αὐτὸν χωρέειν ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ. ϗ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Περίανδρον δὲ ὑπὸ ἀπιϛίης Ἀρίονα μὲν ἐν Φυλακῇ ἔχειν, οὐδαμῇ μετιένλα, ἀναιτίως δὲ ἔχειν τῶν πορθμέων· ὡς δὲ ἄρα παρεῖναι αὐτὺς χληθένλας, ἱϛορέεσθαι εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. Φαμένων δὲ ἐκείνων ὡς εἴη

[a] ἑδωλίοισι. [b] ἑδωλίοισι. [c] ἐς τὴν Κόρινθον. [d] ἐς Ταίναρον.

tur ſe omni ſuo ornatu ſumpto, ſtantem ſuper foros, cantare: et quum cantaſſet, pollicebatur ſe ſibi manus illaturum. Iſtos igitur (invaſerat enim eos libido audiendi praeſtantiſſimum inter homines modulatorem) e puppe in mediam navem conceſſiſſe. Illum, induto omni ornatu, ac ſumpta cithara ſtantem ſuper foros, peregiſſe carmen quod dicitur orthium: eoque decantato, ſeſe, ut erat cum omni iſto ornatu, in mare jeciſſe. Et hos quidem curſum tenuiſſe Corinthum: illum vero aiunt a delphino exceptum, Taenaron fuiſſe evectum: et quum e delphino deſcendiſſet, Corinthum eodem habitu perrexiſſe: et ubi pervenit, quicquid contigerat enarraſſe. Periandrum autem, quia non crederet, tenuiſſe hominem in cuſtodia, nequò prodiret: ceterum curam intendiſſe in nautas. Eos accitos, ubi adfuerunt, percontatum ſiquid de Arione

memorarent: et referentibus illum ſoſpitem circa Italiam agere, fortunatumque Tarenti ſe reliquiſſe, Arionem apparuiſſe eodem quo deſiluiſſet habitu: iſtos terrefactos, non potuiſſe amplius convictos inficiari. Haec Corinthii ac Lesbii aiunt: extatque apud Taenaron non magnum Arionis ex aere donarium, homo ſuper delphinum vehens.

25. Porro Alyattes Lydus, confecto cum Mileſiis bello, poſtea, quum ſeptem et quinquaginta regnaſſet annos, vita exceſſit: qui ſecundus ex hac domo, quum e morbo convaluiſſet, apud Delphos dedicavit grandem ex argento craterem: itemque crateris receptaculum parvum, ex ferro, ferruminatum, ſpectatu dignum inter omnia quae ſunt Delphis donaria: opus Glauci Chii, qui ſolus omnium hominum ferruminationem excogitavit.

26. Defuncto Alyatte, ſucceſſit in regno filius ejus CROESUS, annos natus

τε σῶς περὶ Ιταλίην [c], καί μιν εὖ πρήσσοντα λίποιεν ἐν Τάραντι, ἐπιφανῆναί σφι τὸν Αρίονα, ὥσπερ ἔχων ἐξεπήδησε· καὶ τὺς, ἐκπλαγέντας, ὐκ ἔχειν ἔτι ἐλεγχομένυς ἀρνέεσθαι. ταῦτα μέν νυν Κορίνθιοι τε καὶ Λέσβιοι λέγυσι. καὶ Αρίονός ἐστι ἀνάθημα χάλκεον ὐ μέγα ἐπὶ Ταινάρῳ, ἐπὶ Δελφῖνος ἐπεὼν ἄνθρωπος.

κε'. Αλυάττης δὲ ὁ Λυδὸς τὸν πρὸς Μιλησίυς πόλεμον διενείκας, μετέπειτα τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτεα ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα. ἀνέθηκε δὲ, ἐκφυγὼν τὴν νοῦσον, δεύτερος ἕτος τῆς οἰκίης ταύτης, ἐς Δελφὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητὸν, θέης ἄξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων· Γλαύκυ τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μύνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρυ κόλλησιν ἐξεῦρε.

κς'. Τελευτήσαντος δὲ Αλυάττεω, ἐξεδέξατο τὴν βασιληίην Κροῖσος ὁ Αλυ-

[c] περὶ τὴν Ιταλίην.

άτλεω, ἐτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τριήκοντα· ὃς δὴ Ἑλλήνων πρώτοισι ἐπεθήκατο Ἐφεσίοισι. ἔνθα δὴ οἱ Ἐφέσιοι πολιορκεόμενοι ὑπ' αὐτοῦ, ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νηοῦ χοινίον ἐς τὸ τεῖχος. ἔστι δὲ μεταξὺ τῆς τε παλαιῆς [a] πόλιος, ἣ τότε ἐπολιορκέετο, καὶ τοῦ νηοῦ, ἑπτὰ στάδιοι. πρώτοισι μὲν δὴ τούτοισι ἐπεχείρησε ὁ Κροῖσος· μετὰ δὲ, ἐν μέρεϊ ἑκάστοισι Ἰώνων τε καὶ Αἰολέων, ἄλλοισι ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, τῶν μὲν ἐδύνατο μέζονας παρευρίσκειν, μέζονα ἐπαυτιώμενος, τοῖσι δὲ αὐτῶν [b] κὴ φαῦλα ἐπιφέρων.

κζ'. Ὡς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες κατεστράφατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπενόεε, νέας ποιησάμενος, ἐπιχειρέειν τοῖσι νησιώτῃσι. ἑτοίμων δέ οἱ πάντων ἐτοίμων ἐς τὴν ναυπηγίην, οἱ μὲν Βίαντα λέγουσι τὸν Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρδις, οἱ δὲ Πιττακὸν τὸν Μιτυληναῖον,

[a] τῆς παλαιῆς. [b] δὲ αὐτέων.

quinque et triginta: qui primus Graecorum Epheſiis bellum intulit. Unde Epheſii ab eo obſeſſi, urbem Dianae dedicarunt, fune ex ejus aede ad murum alligato. Eſt autem inter veterem urbem quae tunc obſidebatur, et templum, ſeptem ſtadiorum intervallum. Hos primos Croeſus aggreſſus eſt, deinde vero per vices ſingulos Ionum Aeolenſiumque, aliis alias cauſſas inferens, ut in quoſque maximas reperire poterat, majora; in quoſdam etiam frivola cauſatus.

27. Poſtea vero quam Graecos in Aſia ſubegit ad tributum pendendum, inde conſtituit aedificatis navibus aggredi inſulanos. Ad quas compingendas, quum omnia illi parata eſſent, dicunt alii Biantem Prienenſem, quum Sardes veniſſet, alii Pittacum Mitylenaeum, interrogatum

a Croeſo numquid apud Graeciam novi eſſet : reſpondiſſe quod illum a facienda claſſe inhibuit. Inquit enim, ‘ Inſulani, ô ‘ rex, decem millia equitum conducunt, ‘ habentes in animo adverſus Sardes at- ‘ que te militare.’ Et Croeſum vera loqui ratum, dixiſſe, ‘ Utinam dent dii hanc in- ‘ ſulanis mentem Lydos invadendi cum ‘ equis!’ Atque hunc excipientem dixiſſe, ‘ Videris mihi, ô rex, cupide vota factu- ‘ rus ut inſulanos in continente adipiſca- ‘ ris equitantes, haud abſurda ſpe. Ve- ‘ rum quid aliud inſulanos optare cenſes, ‘ ſimulac audierunt conſtituiſſe te adver- ‘ ſus ſe claſſem aedificare, quam precan- ‘ tes, ut nacti Lydos in mari intercipiant, ‘ teque pro Graecis in continente, quos ‘ tu in ſervitute contines, ulciſcantur ?’ Hoc ſermone delectatum admodum Croe- ſum, atque inductum (eſt enim viſus ille perquam ſcite dixiſſe) ab fabricanda claſſe

εἰρομένῳ Κροίσου [c] εἴτι εἴη νεώτερον περὶ τὴν Ἑλλάδα, εἰπόντα τάδε, καταπαῦσαι τὴν ναυπηγίην, ‘ Ω βασιλεῦ, νησιῶται ‘ ἵππον συνωνέονται μυρίην, ἐς Σάρδις τε ‘ καὶ ἐπί σε ἔχοντες ἐν νῷ στρατεύεσθαι.’ Κροῖσον δὲ, ἐλπίσαντα λέγειν ἐκεῖνον ἀληθέα, εἰπεῖν, ‘ Αἲ γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιήσειαν ἐπὶ νόον νησιώτῃσι, ἐλθεῖν ἐπὶ Λυδῶν παῖδας σὺν ἵπποισι.’ τὸν δὲ, ὑπολαβόντα φάναι, ‘ Ω βασιλεῦ, προθύμως ‘ μοι φαίνεαι εὔξασθαι νησιώτας ἱππευομένους λαβεῖν ἐν ἠπείρῳ ἐοικότα [d] ἐλπίζων· νησιώτας δὲ τί δοκέεις εὔχεσθαι ‘ ἄλλο ἢ ἐπεί τε τάχιστα ἐπύθοντό σε ‘ μέλλοντα ἐπὶ σφίσι ναυπηγέεσθαι νέας, ‘ λαβεῖν ἀρώμενοι [e] Λυδοὺς ἐν θαλάσσῃ, ‘ ἵνα ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ οἰκημένων ‘ Ἑλλήνων τίσωνταί σε, τοὺς σὺ δουλώσας ‘ ἔχεις;’ κάρτα τε ἥσθῆναι Κροῖσον τῷ ἐπιλόγῳ· καί οἱ (προσφυέως γὰρ δόξαι λέγειν) πειθόμενον, παύσασθαι τῆς ναυ-

[c] εἰρομένῳ δὲ Κροίσου. [d] ἐικότα. [e] ἀρᾶσθαι.

πηγίης· καὶ ὕτω τοῖσι τὰς νήσους οἰκημένοισι Ἴωσι ξεινίην συνεθήκαλο.

κή. Χρόνου δὲ ἐπιγινομένου, καὶ κατεσραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ οἰκημένων· πλὴν γὰρ Κιλίκων καὶ Λυκίων, τοὺς ἄλλους πάντας ὑπ' ἑωυτῷ [f] εἶχε κατασρεψάμενος ὁ Κροῖσος. εἰσὶ δὲ οἵδε, Λυδοὶ, Φρύγες, Μυσοὶ, Μαριανδυνοὶ, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρῆικες, οἱ Θυνοί τε καὶ Βιθυνοὶ, Κᾶρες, Ἴωνες, Δωριέες, Αἰολέες, Πάμφυλοι.

κθ. Κατεσραμμένων δὲ τούτων, καὶ προσεπικλωμένου Κροίσου Λυδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμαζούσας πλούτῳ ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισαὶ, οἳ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ὡς ἕκασος αὐτῶν [g] ἀπικνέοιλο· καὶ δὴ καὶ Σόλων, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσασι ποιήσας, ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα, καλὰ θεωρίης πρόφασιν ἐκπλώσας, ἵνα δὴ μή τινα [h] τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν

[f] ὑπὸ ἑωυτῷ. [g] αὐτέων. [h] μὴ δή τινα.

deſtitiſſe, atque ita cum Ionibus qui inſulas incolerent, hoſpitium contraxiſſe.

28. Interjecto autem tempore, ſubactis ferme omnibus qui intra Halyn fluvium colunt. nam praeter Cilices ac Lycios Croeſus ceteros omnes in ſuam poteſtatem redegit, qui ſunt, Lydi, Phryges, Myſi, Mariandyni, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Thynique et Bithyni, Cares, Iones, Dorienſes, Aeolenſes, Pamphyli.

29. His inquam ſubactis, et potentia Lydorum per Croeſum augeſcente, contulerunt ſe Sardes opibus florentes, tum ceteri omnes e Graecia ſophiſtae, qui ea tempeſtate erant, pro ſe quiſque proficiſcentes: tum etiam Solon, vir Athenienſis, qui quum leges jubentibus Athenienſibus tuliſſet, enavigando decem annos per cauſſam contemplandi fuit peregrinatus, ut ne quam legum quas condiderat

abrogare cogeretur. Nam hoc Athenienſes ipſi facere nequibant, maximo jurejurando adacti ad eas decem per annos ſervandas quas ipſis Solon condidiſſet.

30. Harum itaque legum ac contemplandi grâtia Solon peregre profectus, in Aegyptum ad Amaſim ſe contulit, et Sardes ad Croeſum. Eo quum perveniſſet, hoſpitaliter in regiam a Croeſo exceptus eſt; tertioque aut quarto poſt die, juſſu Croeſi, miniſtri circumduxerunt Solonem circa theſauros, omniaque quae illic erant magna ac beata, oſtentarunt. Eum porro contemplatum cuncta, et ut ſibi opportunum fuerat intuitum, talibus percontatus eſt Croeſus, 'Hoſpes Athenienſis, quia 'multus ad nos rumor de te emanavit ob 'tuam ſapientiam, et ob peregrinationem, 'quemadmodum ſtudio ſapientiae dedi-'tus multam mundi partem videndi ſtu-'dio adieris: ideo mihi nunc cupido in-

ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Αθηναῖοι· ὁρκίοισι γὰρ μεγάλοισι κατείχοντο, δέκα ἔτεα χρήσεσθαι νόμοισι τοὺς ἄν σφι Σόλων [a] θῆται.

λ'. Αὐτῶν δὴ ὧν τούτων [b] κῆ τῆς θεωρίης ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκεν [c], ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Αμασιν, κῆ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος δὲ, ἐξεινίζετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι ὑπὸ τοῦ Κροίσου· μετὰ δὲ ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύσαντος Κροίσου, τὸν Σόλωνα θεράποντες περιῆγον κατὰ τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυσαν [d] πάντα ἐόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θεησάμενον δέ μιν τὰ πάντα, καὶ [e] σκεψάμενον ὡς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, εἴρετο ὁ Κροῖσος τάδε· ‘ Ξεῖνε Αθηναῖε, ‘ παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος ἀπῖκται ‘ πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς καὶ ‘ πλάνης, ὡς φιλοσοφέων τὴν πολλὴν [f] ‘ θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νῦν ὦν ἵ-

[a] ἂν σφίσι Σόλων. [b] Αὐτοῦ δὴ ὧν τούτου. [c] ὕνεκα. [d] ἐπιδάκνυον. [e] τὰ πάντα ἐόντα μεγάλα τε ᾖ. [f] ὡς φιλοσοφίων, τῆς πολλῆς.

« μερος ἐπείρεσθαί με ἐπῆλθέ σε, εἴ τινα
« ἤδη πάντων εἶδες ὀλβιώταλον.' ὁ μὲν, ἐλ-
πίζων εἶναι ἀνθρώπων ὀλβιώτατος, ταῦ-
τα ἐπηρώτα· Σόλων δὲ, οὐδὲν ὑποθωπεύ-
σας, ἀλλὰ τῷ ἐόντι χρησάμενος, λέγει,
« Ω βασιλεῦ, Τέλλον Αθηναῖον.' ἀπο-
θωμάσας [g] δὲ Κροῖσος τὸ λεχθὲν, εἴρετο
ἐπισρεφέως, « Κοίη δὴ κρίνεις Τέλλον εἶναι
« ὀλβιώταλον; ὁ δὲ εἶπε, Τέλλῳ τύτῳ μὲν,
« τῆς πόλιος εὖ ἡκούσης, παῖδες ἦσαν κα-
« λοί τε κἀγαθοὶ, καί σφι εἶδε ἅπασι
« τέκνα ἐκγενόμενα, καὶ πάντα παραμεί-
« ναντα. τούτῳ δὲ [h] τοῦ βίου εὖ ἥκοντι,
« ὡς τὰ παρ' ἡμῖν, τελευλὴ τῦ βίυ λαμ-
« προτάτη ἐπεγένελο. γενομένης γὰρ Α-
« θηναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἀσυγείτονας
« ἐν Ελευσῖνι, βοηθήσας, κὴ τροπὴν ποιή-
« σας τῶν πολεμίων, ἀπέθανε κάλλισα.
« καί μιν Αθηναῖοι δημοσίῃ τε ἔθαψαν
« αὐτοῦ τῇ περ ἔπεσε, καὶ ἐτίμησαν με-
« γάλως.'

[g] ἀποθωμάσας. [h] ἐς τῦτο δὲ.

'ceſſit ſciſcitandi ex te, ecquem jam vi-
'diſti omnium beatiſſimum.' Sperans vi-
delicet ſe inter homines beatiſſimum eſſe,
ita ſciſcitabatur. Solon autem nihil admo-
dum aſſentatus, ſed ut res erat reſpon-
dens,'Ego vero (inquit) ô rex,vidi beatiſſi-
'mum Tellum Athenienſem.' Quod dic-
tum admiratus Croeſus inſtat interroga-
re, 'Qua re Tellum judicas eſſe beatiſſi-
'mum? Quia, inquit, Tello, republica
'bene inſtituta, filii fuerunt honeſti et bo-
'ni, et illis vidit ſingulis enatos liberos,
'hoſque omnes ſuperſtites: et quum vita
'bene huic cederet, quantum in nobis
'eſt, obitus ſplendidiſſimus inſuper obti-
'git. Siquidem proelio quod Athenien-
'ſes cum finitimis geſſere apud Eleuſi-
'nem, quum auxilio veniſſet, hoſteſque in
'fugam vertiſſet, pulcherrimam oppetiit
'mortem. Quem Athenienſes, quo loco
'occubuerat, eo ipſo publice humarunt,
'magnificeque honorarunt.'

31. Tum vero multa de Tello ac beata Solone referente, excitatus Croesus, interrogat quemnam secundum ab illo vidisset; putans haud dubie secundas se partes esse laturum. 'Cleobin, inquit ille, 'et Bitonem: quippe his et genus Argivum erat, et victus suppeditabat: adhaec corporis robur tantum ut et in certaminibus ambo pariter praemia tulerint, et de his etiam ista memorentur: 'Quum dies festus Junonis apud Argivos esset, oporteretque omnino matrem horum ad templum vehi bobus junctis, hique boves ex agro eis ad horam praesto non essent: tunc juvenes excluſi tempore, ipsi jugum subeuntes, plaustrum traxerunt quo mater vehebatur, et quinque ac quadraginta per stadia trahentes ad templum pervenerunt. Quibus quum haec feciſſent, et ab omni coetu conspecti fuissent, optimus obtigit vitae exi-

λα'. Ὡς δὲ τὰ κατὰ τὸν Τέλλον προετρέψαλο ὁ Σόλων τὸν Κροῖσον, εἶπας πολλά τε καὶ ὄλβια, ἐπηρώτα τίνα δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ἴδοι· δοκέων πάγχυ δευτερεῖα γῶν οἴσεσθαι. ὁ δὲ εἶπε Κλέωβίν τε καὶ Βίτωνα.' ' τούτοισι γὰρ ἐοῦσι γένος ' Αργείοισι βίος τε ἀρκέων ὑπῆν, καὶ πρὸς ' τούτῳ, ῥώμη σώμαλος τοιήδε, ἀεθλοφόροι ' τε ἀμφότεροι ὁμοίως ἦσαν. καὶ δὴ καὶ λέ- ' γεται ὅδε ὁ λόγος [a]· ἑούσης ὁρτῆς τῇ ' Ἥρῃ τοῖσι Αργείοισι, ἔδεε πάντως τὴν ' μητέρα αὐτῶν ζεύγεϊ κομισθῆναι ἐς τὸ ' ἱρόν· οἱ δέ σφι βόες ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρε- ' γίνολο ἐν ὥρῃ· ἐκκλησιόμενοι [b] δὲ τῇ ὥρῃ ' οἱ νεηνίαι, ὑποδύνλες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύ- ' γλην, εἵλκον τὴν ἅμαξαν. ἐπὶ τῆς ἁμά- ' ξης δέ σφι ὀχέετο ἡ μήτηρ. σαδίους δὲ ' πέντε καὶ τεσσεράκονλα [c] διακομίσανλες, ' ἀπίκοντο ἐς τὸ ἱρόν [d]. ταῦτα δέ σφι ' ποιήσασι, καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύ- ' ριος, τελευτὴ τοῦ βίου ἀρίστη ἐπεγένετο.

[a] ὧδε λόγος. [b] ἐκκλησιζόμενοι. [c] τεσσαράκονλα. [d] ἐπὶ τὸ ἱρὸν.

'διέδεξέ τε ἐν τούτοισι ὁ Θεὸς, ὡς ἄμεινον
'εἴη ἀνθρώπῳ τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζώειν.
'Αργεῖοι μὲν γὰρ περιστάντες ἐμακάριζον
'τῶν νεηνιέων τὴν ῥώμην [e]. αἱ δὲ Αρ-
'γεῖαι, τὴν μητέρα αὐτῶν, οἵων τέκνων
'ἐκύρησε. ἡ δὲ μήτηρ, περιχαρὴς ἐοῦσα
'τῷ τε ἔργῳ καὶ τῇ Φήμῃ, στᾶσα ἀντίον
'τοῦ ἀγάλματος, εὔχετο, Κλέωβί τε καὶ
'Βίτωνι, τοῖσι ἑωυτῆς τέκνοισι, οἵ μιν ἐ-
'τίμησαν μεγάλως, δοῦναι τὴν Θεὸν τὸ
'ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἄριστόν ἐστι. μετὰ ταύ-
'την δὲ τὴν εὐχὴν, ὡς ἔθυσάν τε καὶ εὐ-
'ωχήθησαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ
'ἱρῷ οἱ νεηνίαι, οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν
'τέλει τούτῳ εἶχοντο. Αργεῖοι δέ σφεων
'εἰκόνας ποιησάμενοι, ἀνέθεσαν ἐς Δελ-
'φούς, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων γενομένων.'

λϐ'. Σόλων μὲν δὴ εὐδαιμωνίης δευτε-
ρεῖα ἔνεμε τούτοισι. Κροῖσος δὲ σπερχθεὶς,
εἶπε, 'Ω ξεῖνε Αθηναῖε, ἡ δὲ ἡμετέρη
'εὐδαιμονίη οὕτω τοι ἀπέρριπται ἐς τὸ

[e] τῶν τεκνίων τὴν γνώμην.

'tus: et in his deus demonſtravit, Satius
'homini eſſe mori magis quam vivere.
'Nam quum circunſtantes Argivi laudi-
'bus tollerent, viri quidem robur ado-
'leſcentium, feminae vero matrem eo-
'rum, quod tales filios ſortita eſſet: ma-
'ter gaudio perfuſa cum facto tum fama,
'ante ſimulacrum ſtans, precata eſt De-
'am ut Cleobi et Bitoni filiis ſuis qui il-
'lam magnopere honoraviſſent, daret id
'quod optimum eſſet homini contingere.
'Poſt hanc precationem, ubi ſacrificarunt
'epulatique ſunt, adoleſcentes ſomno qui-
'eſcentes in ipſo delubro, non reſurrexe-
'runt, ſed hoc vitae exitu perfuncti. Quo-
'rum effigies, tanquam virorum qui prae-
'ſtantiſſimi extitiſſent, Argivi factas apud
'Delphos collocarunt.'

32. Et his quidem Solon ſecundas beatitudinis partes attribuit. Croeſus autem conturbatus, inquit, 'Hoſpes Athe-

‘ nienſis, adeone a te dejicitur in nihilum
‘ noſtra felicitas, ut ne privatis quidem
‘ viris nos aequiparandos ducas?’ Cui ille,
‘ Me, ô Croeſe, gnarum omne numen
‘ invidum eſſe et turbulentum, de rebus
‘ humanis interrogas? In diuturno enim
‘ tempore multa videre accidit, quae ne-
‘ mo velit, atque etiam tolerare multa.
‘ Propono enim homini terminum vitae
‘ ad ſeptuaginta annos, qui tot anni con-
‘ ſtant ex vigintiquïnque millibus ac du-
‘ centis diebus, menſe intercalari non po-
‘ ſito. Quod ſi velis alternos iſtorum an-
‘ norum addito menſe prolixiores fieri, ut
‘ tempeſtates opportune incidentes con-
‘ gruant, menſes quidem intercalares per
‘ annos ſeptuaginta, fient trigintaquinque,
‘ dies autem ex his menſibus mille quin-
‘ quaginta. Horum dierum omnium, qui
‘ ſunt in ſeptuaginta annos, numero vi-

' μηδὲν, ὥς τε οὐδὲ ἰδιωτέων ἀξίους ἡμέας
' ἐποίησας; ὁ δὲ εἶπε, ' Ω Κρῆσε, ἐπι-
' στάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν ἐὸν φθόνερον
' τε καὶ ταραχῶδες, ἐπειρωτᾷς ἀνθρω-
' πηΐων πρηγμάτων πέρι; ἐν γὰρ τῷ μα-
' κρῷ χρόνῳ πολλὰ μέν ἐστιν ἰδεῖν [f] τὰ
' μή τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθεῖν [g].
' ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα ὅρον τῆς ζόης
' ἀνθρώπῳ προτίθημι. οὗτοι ἑόντες ἐνιαυ-
' τοὶ ἑβδομήκοντα, παρέχονται ἡμέρας δι-
' κοσίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ δισμυρίας,
' ἐμβολίμου μηνὸς μὴ γενομένου. εἰ δὲ δὴ ἐ-
' θελήσει τῶτερον τῶν ἐτέων μηνὶ μακρό-
' τερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὧραι συμβαί-
' νωσι παραγινόμεναι ἐς τὸ δέον, μῆνες μὲν
' παρὰ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλι-
' μοι γίνονται τριήκοντα [h] πέντε· ἡμέραι δὲ
' ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, χίλιαι πενήκον-
' τα. τουτέων [i] τῶν ἁπασέων ἡμερέων τῶν
' ἐς τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα, ἐσσέων πεντή-
' κοντα καὶ διηκοσίων καὶ ἑξακισχιλιέων καὶ

[f] ἐστὶ ἰδέων. [g] παθέων. [h] τριάκοντα. [i] τύτων.

‘ δισμυριέων [a], ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ
‘ ἡμέρῃ τοπαράπαν οὐδὲν ὅμοιον προσάγει
‘ πρῆγμα. οὕτω ὦν, Κροῖσε, πᾶν [b] ἐστι
‘ ἄνθρωπος συμφορή. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλου-
‘ τέειν [c] μέγα φαίνεαι, καὶ βασιλεὺς εἶ-
‘ ναι πολλῶν ἀνθρώπων· ἐκεῖνο δὲ τὸ εἶ-
‘ ρεό με, οὔκω σε ἐγὼ λέγω, πρὶν ἂν τε-
‘ λευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι.
‘ οὐ γάρ τοι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ
‘ ἐπ' ἡμέρην ἔχοντος, ὀλβιώτερός ἐστι· εἰ
‘ μὴ οἱ τύχη [d] ἐπίσποιτο, πάντα καλὰ
‘ ἔχοντα [e] τελευτῆσαι τὸν βίον. πολλοὶ
‘ μὲν γὰρ ζάπλουτοι ἀνθρώπων, ἀνόλβιοί
‘ εἰσι· πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίου, εὐ-
‘ τυχέες. ὁ μὲν δὴ μέγα πλούσιος, ἀνόλ-
‘ βιος δὲ δυοῖσι προέχει τὸ εὐτυχέος μοῦ-
‘ νον· οὗτος δὲ, τοῦ πλούτου καὶ ἀνολβίου
‘ πολλοῖσι. ὁ μὲν, ἐπιθυμίην ἐκτελέσας,
‘ καὶ ἄτην μεγάλην προσπεσοῦσαν ἐνεῖ-
‘ κας, δυναλώτερος· ὁ δὲ, τοῖσι δὴ προέχει

[a] ἑξακισχιλίων καὶ δισμυρίων. [b] ὦ Κροῖσε, πᾶς. [c] πλουτίειν. [d] μὴ ἡ τύχη. [e] ἔχοντι.

‘ gintiſex millia ducenti quinquaginta, nul-
‘ lus prorſus qualem alius rem adducit. Ita
‘ igitur, Croeſe, univerſum eſt homo ca-
‘ lamitas. Ceterum tu quidem mihi vide-
‘ ris et divitiis valde pollere, et multorum
‘ hominum rex eſſe: ſed id de quo me
‘ interrogaſti, nondum te eſſe dixero, pri-
‘ uſquam te bene vita defunctum eſſe au-
‘ diero. Neque enim beatior eſt magnis
‘ opibus praeditus, eo qui diurnum victum
‘ habet: niſi eidem omnibus bonis prae-
‘ dito, fortuna conceſſerit bene vita de-
‘ fungi. Etenim multi homines perquam
‘ locupletes, minime tamen beati ſunt:
‘ multi vero mediocria habentes patrimo-
‘ nia, fortunati. Quorum is qui divitiis
‘ affluit, ſed non beatus eſt, duabus tan-
‘ tummodo rebus antecellit fortunatum: at
‘ hic divitem et non beatum pluribus. Ille
‘ ad cupiditates peragendas, et ad gran-
‘ dem quae incidat offenſam tolerandam

‘ validior eſt: hic vero iſtis ſuperat illum,
‘ aerumnam quidem et cupiditatem non
‘ ſimiliter ac ille poteſt tolerare; verum
‘ iſta ab illo abigit felicitas: ſed eſt inex-
‘ pertus, proſpera fruens valetudine, ma-
‘ lorum exſors, in liberis laetus, formoſus.
‘ Quod ſi ad haec, diem quoque ſuum fe-
‘ liciter obierit, is eſt, quem quaeris, dig-
‘ nus qui vocetur beatus: prius tamen
‘ quam ad obitum pervenerit, contine, et
‘ nequaquam beatum appella, ſed fortu-
‘ natum. Sed haec omnia conſequi homi-
‘ nem impoſſibile eſt: ſicut nec ulla regio
‘ cuncta ſibiipſi ſuppeditat, ſed aliud ha-
‘ bens, alio indiget; quae tamen habet
‘ plurima, ea eſt optima. quemadmodum
‘ etiam hominis corpus unum aliquod ſibi
‘ non ſufficit; quia aliud habet, alio caret.
‘ Sed quiſquis horum plurima habere per-
‘ ſeveraverit, et poſtea placido animo e vi-
‘ ta exceſſerit, hic apud me nomine hoc,
‘ veluti rex, donari meretur. Omnis au-

ἐκείνῳ, ἄτην μὲν καὶ ἐπιθυμίην ὐκ ὁμοί-
ως δυνατὸς ἐκείνῳ ἐνεῖναι, ταῦτα δὲ ἡ
εὐτυχίη οἱ ἀπερύκει. ἄπειρος δέ ἐσι,
ἄνοσος, ἀπαθὴς κακῶν, εὔπαις, εὐειδής.
εἰ δὲ πρὸς τούτοισι ἔτι τελευτήσει τὸν
βίον εὖ, οὗτος ἐκεῖνος, τὸν σὺ ζητεῖς,
ὄλβιος κεκλῆσθαι ἄξιός ἐσι. πρὶν δ' ἂν
τελευτήσῃ, ἐπιχεῖν [f], μηδὲ καλέειν κω
ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα. τὰ πάντα μέν
νυν ταῦτα συλλαβεῖν ἄνθρωπον ἐόντα,
ἀδύνατον· ὥσπερ χώρη ὐδεμία [g] καταρ-
κέει πάντα ἑωυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλ-
λο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ ἐπιδέεται· ἥ δὲ
ἂν τὰ πλεῖσα ἔχῃ [h], ἀρίσῃ αὕτη. ὡς
δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἓν οὐδὲν αὐτάρκες
ἐσι. τὸ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου δὲ ἐνδεές
ἐσι. ὃς δ' ἂν αὐτῶν [i] πλεῖσα ἔχων δια-
τελέῃ, καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ εὐχαρί-
σως τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ ὄνομα
τοῦτο, ὦ βασιλεῦ, δίκαιός ἐσι φέρε-
σθαι. σκοπέειν δὲ χρὴ παντὸς χρήματος

[f] ἐπισχεῖν. [g] ὐδεμίη. [h] ἔχοι. [i] αὐτέων.

' τὴν τελευτὴν κῆ ἀποβήσεἰαι. πολλοῖσι
' γὰρ δὴ ὑποδέξας ὄλβον ὁ Θεὸς, προρρίζως
' ἀνέτρεψε.'

λγ'. Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, ἤκως ἤτε ἐχαρίζετο, ἤτε λόγῳ μιν ποιησάμενος ὠδενὸς, ἀποπέμπεἰαι· κάρτα δόξας ἀμαθέα εἶναι, ὃς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετεὶς, τὴν τελευτὴν παντὸς χρήματος ὁρᾶν ἐκέλευε.

λδ'. Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔλαβε ἐκ Θεῦ [a] νέμεσις μεγάλη Κροῖσον, (ὡς εἰκάσαι) ὅτι ἐνόμισε ἑωϋτὸν εἶναι ἀνθρώπων ἁπάντων ὀλβιώτατον. Αὐτίκα δέ οἱ εὕδοντι ἐπέστη ὄνειρος, ὃς οἱ τὴν ἀληθηίην ἔφαινε τῶν μελλόντων γενέσθαι κακῶν κατὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες· τῶν οὔτερος μὲν διέφθαρτο· (ἦν γὰρ δὴ κωφός) ὁ δὲ ἕτερος, τῶν ἡλίκων μακρῷ τὰ πάντα πρῶτος. οὔνομα δέ οἱ ἦν Ατυς. τοῦτον δὴ ὧν τὸν Ατυν σημαίνει τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος ὡς ἀπολέει μιν αἰχ-

[a] Θεῶν.

'tem rei oportet inſpicere exitum, quò ſit
'evaſura: quoniam multos deus, quibus
'felicitatem quodammodo monſtraverat,
'radicitus evertit.'

33. Haec Solon, neque aſſentando Croeſo, neque ullius eum momenti faciendo, loquutus dimittitur: ſaneque eſt viſus eſſe indoctus, qui bonis praeſentibus praetermiſſis, juberet omnium rerum inſpicere exitum.

34. Post abitum Solonis divinitus ingens vindicta Croeſum excepit, quod (ut conjicere licet) ſeipſum omnium hominum beatiſſimum arbitraretur. Statim igitur ei dormienti ſomnium oblatum eſt, veritatem indicans malorum quae circa filium erant eventura. Erant autem Croeſo liberi duo: quorum alter erat corruptus, utpote ſurdus: alter inter aequales omnia longe primus, nomine Atys. Hunc itaque Atym Croeſo ſignificat ſomnium

fore, ut ferrea cuſpide trajectum amitteret. Experrectus, et ſecum rem verſans, ſomnio territus, accipit filio uxorem: et quum ſolitus eſſet praeeſſe copiis Lydorum, nuſquam eum amplius ad tale munus dimittit: jacula et haſtas, omniaque hujuſcemodi quibus homines in bello utuntur, e virilibus aedium partibus amovens, in thalamos coacervat, nequid ſuſpenſum in filium decideret.

35. Quum autem nuptiae filii ſub manus eſſent, advenit Sardes quidam in calamitate poſitus, manibuſque non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, quum ad aedes Croeſi veniſſet, ex rituque uſitato, ut ſibi expiari liceret, oraſſet, Croeſus expiavit. Modus autem expiandi apud Lydos eſt propinquus ei qui apud Graecos. Ubi vero legitima peregit Croeſus, percontatus eſt, unde ille et quiſnam foret, haec inquiens, ‘ ô homo, quis tu?

μὴ σιδηρέη βλη θέλα. ὁ δ' ἐπεί τ' ἐξηγέρθη, καὶ ἑωϋτῷ λόγον ἔδωκε, κατορρωδήσας τὸν ὄνειρον, ἄγεται μὲν τῷ παιδὶ γυναῖκα· ἐωθότα δὲ στρατηγέειν μιν τῶν Λυδῶν, ὑδαμῇ ἔτι ἐπὶ τοιῦτο [b] πρῆγμα ἐξέπεμπε. ἀκόντια δὲ καὶ δοράτια, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρέονται ἐς πόλεμον ἄνθρωποι, ἐκ τῶν ἀνδρεώνων ἐκκομίσας, ἐς τοὺς θαλάμους συνένησε, μή τι οἱ κρεμάμενον τῷ παιδὶ ἐμπέσῃ.

λέ. Ἐχόντος δέ οἱ ἐν χερσὶ τὸν παιδὸς τὸν γάμον, ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ οὐ καθαρὸς χεῖρας ἐών, Φρὺξ μὲν γενεῇ, γένεος δὲ τοῦ βασιληίου. παρελθὼν δὲ οὗτος ἐς τὰ Κροίσου οἰκία, κατὰ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καθαρσίου ἐδέετο κυρῆσαι [c]· Κροῖσος δέ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ παραπλησίη ἡ κάθαρσις τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι. ἐπεί τε δὲ τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν τε καὶ τίς εἴη. λέγων τάδε, ‘Ων-

[b] τοιοῦτον. [c] ἐδέετο ἐπικυρῆσαι.

'Θρωπε [d], τίς τε ἐὼν, κὴ κόθεν τῆς Φρυ-
'γίης ἦκων, ἐπίσιος ἐμοὶ ἐγένεο; τίνα τε
'ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἐφόνευσας; ὁ δὲ ἀμείβετο, 'Ω βασιλεῦ, Γορδίεω μὲν τοῦ Μί-
'δεω εἰμὶ παῖς, ὀνομάζομαι δὲ Ἀδρηστος.
'Φονεύσας δὲ ἀδελφεὸν ἐμεωϋτοῦ ἀέκων
'πάρειμι, ἐξεληλαμένος τε ὑπὸ τοῦ πα-
'τρὸς, κὴ ἐστερημένος πάντων.' Κροῖσος δέ μιν ἀμείβετο τοῖσδε, 'Ἀνδρῶν τε φίλων τυγ-
'χάνεις ἔκγονος ἐὼν, κὴ ἐλήλυθας ἐς φί-
'λυς· ἔνθα ἀμηχανήσεις χρήματος ὑδε-
'νός, μένων ἐν ἡμετέρου [e]. συμφορὴν δὲ
'ταύτην ὡς κυφότατα φέρων, κερδανέ-
'εις πλεῖστον. ὁ μὲν δὴ δίαιταν εἶχε ἐν
'Κροίσυ.'

λς'. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τύτῳ, ἐν τῷ Μυσίῳ Οὐλύμπῳ συὸς χρῆμα γίνεται μέγα· ὁρμώμενος [f] δὲ οὗτος ἐκ τῦ [g] ὄρεος τύτυ, τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα διαφθείρεσκε. πολλάκι δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἐξελθόντες [h], ποιέεσκον μὲν ὐδὲν κακὸν, ἔπασχον δὲ

[d] Ἄνθρωπε. [e] ἡμετέρους. [f] ὁρμεώμενος. [g] ὔρεος. [h] ἐλθόντες.

‘ et quo Phrygiae loco profectus, dome-
‘ sticus mihi factus es? et quem virum aut
‘ quam feminam interemisti?’ Ad quem
ille respondit, ‘ô Rex, Midae nepos, Gor-
‘ dii filius sum, nomine Adrastus: quia fra-
‘ trem mei ipsius imprudens interemi, ad-
‘ sum ejectus a patre, et omnibus rebus
‘ exutus.’ Croesus autem invicem eum
sic alloquebatur, ‘ Ex viris amicis oriun-
‘ dus es, et ad amicos venisti: unde in no-
‘ stris aedibus manens, nullius rei indige-
‘ bis. Istam porro calamitatem quamle-
‘ vissime ferendo, plurimum lucrifacies.’
Atque ille quidem apud Croesum domi-
cilium habuit.

36. Verum per hoc idem tempus a-
pud Olympum Mysium, aper eximiae
magnitudinis extitit, qui ex hoc monte
progressus, Mysorum opera pervastabat:
in quem saepenumero Mysi egressi, nihil
admodum mali ei fecerant, sed ab eo ac-

ceperant. Ad extremum igitur miſſi ad Croeſum ex Myſia nuncii ita dixere, ‘Ap-
‘ paruit, ô rex, apud nos maximus aper,
‘ qui agreſtia corrumpit opera: quem ſtu-
‘ dioſiſſime captantes interimere tamen
‘ non valuimus. Nunc itaque te obſecra-
‘ mus, ut nobiſcum filium tuum ac de-
‘ lectos juvenes caneſque mittas, quò bel-
‘ luam e regione tollamus.’ Haec illis precantibus, Croeſus ſomnii verba memoria repetens, ita reſpondit; ‘ Filii qui-
‘ dem mei nolite amplius facere mentio-
‘ nem: neque enim eum vobiſcum miſe-
‘ rim. nam eſt novus maritus, et iſta nunc
‘ ſunt ei cordi. Lydorum tamen delec-
‘ tos et venatorium officium una mittam,
‘ mandaboque euntibus ut promptiſſime
‘ vobiſcum belluam de regione ſummo-
‘ veant.’

37. Haec Croeſus reſpondit. Cujus verbis quum contenti non eſſent Myſi, intervenit Croeſi filius, auditis quae Myſi

πρὸς αὐτῦ. τέλος δὲ, ἀπικόμενοι παρὰ τὸν Κροῖσον τῶν Μυσῶν ἄγγελοι, ἔλεγον τάδε, ‘Ω βασιλεῦ, υἱὸς χρῆμα μέγιστον ἀνεφά-‘νη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὃς τὰ ἔργα διαφθεί-‘ρει. τῦτον προθυμεόμενοι ἐλέειν ὐ δυνά-‘μεθα. νῦν ὧν προσδεόμεθα σεῦ, τὸν παῖ-‘δα κ) λογάδας νεηνίας κ) κύνας συμπέμ-‘ψαι ἡμῖν, ὡς ἄν μιν ἐξέλωμεν ἐκ τῆς ‘χώρης.’ Οἱ μὲν δὴ τῦτων ἐδέοντο. Κροῖ-σος δὲ μνημονεύων τῦ ὀνείρυ τὰ ἔπεα, ἔ-λεγε σφι τάδε, ‘Παιδὸς μὲν περὶ τῦ ἐμῦ ‘μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ἄν ὑμῖν συμ-‘πέμψαιμι· νεόγαμός τε γάρ ἐστι, καὶ ‘ταῦτα οἱ νῦν μέλει. Λυδῶν μέντοι λο-‘γάδας κ) τὸ κυνηγέσιον πᾶν συμπέμψω· ‘κ) διακελεύσομαι τοῖσι ἴῦσι, εἶναι ὡς προ-‘θυμοτάτοισι συνεξελεῖν ὑμῖν τὸ θηρίον ‘ἐκ τῆς χώρης.’

λζ. Ταῦτα ἀμείψατο. ἀποχρεω-μένων δὲ τῦτοισι τῶν Μυσῶν, ἐπεισέρχε-ται ὁ τοῦ Κροίσου παῖς, ἀκηκοὼς τῶν ἐ-

δέοντο οἱ Μυσοί. οὐ φαμένου δὲ τῦ Κροίσου τόν γε παῖδά σφι συμπέμψειν, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ νεηνίης τάδε, ‘ Ω πάτερ, ‘ τὰ κάλλιστα πρότερόν κοτε καὶ γενναι- ‘ ότατα ἡμῖν ἦν, ἔς τε πολέμους καὶ ἐς ἄ- ‘ γρας φοιτέοντας εὐδοκιμέειν· νῦν δὲ ἀμ- ‘ φοτέρων με τούτων ἀποκληίσας ἔχεις, ‘ ὔτέ τινα δειλίην μοι παριδών, οὔτε ἀθυ- ‘ μίην. νῦν τε τεοῖσί με χρὴ ὄμμασι ἔς τε ‘ ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγορῆς φοιτέοντα φαίνε- ‘ σθαι; κοῖος μέν τις τοῖσι πολιήτῃσι δό- ‘ ξω εἶναι; κοῖος δέ τις τῇ νεογάμῳ γυ- ‘ ναικί; κοίῳ δὲ ἐκείνη δόξει ἀνδρὶ συνοι- ‘ κέειν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ μέθες ἰέναι ἐπὶ τὴν ‘ θήρην, ἢ λόγῳ ἀνάπεισον ὄκως μοι ἀ- ‘ μείνω ἐς ταῦτα οὕτω ποιεόμενα.’

λή. Αμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, ‘ Ω ‘ παῖ, ὔτε δειλίην, ὔτε ἄλλο ὑδὲν ἄχαρι ‘ παριδών τοι, ποιέω ταῦτα· ἀλλά μοι ‘ ὄψις ὀνείρου ἐν τῷ ὕπνῳ ἐπισᾶσα ἔφη σὲ ‘ ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι. ὑπὸ γὰρ αἰχμῆς

precarentur, et Croeſo negante cum illis miſſurum ſe filium, haec inquit ad eum adoleſcens, ‘ ô Pater, antehac interdum ‘ honeſtiſſima nobis ac praeclara maxime ‘ erant, vel in bella vel in venationes e- ‘ undo gloriam parare; ſed horum utro- ‘ que nunc excluſum me tenes, nulla in ‘ me animadverſa neque ignavia neque ‘ ſocordia. Nunc ergo quibus me oculis ‘ conſpici oportet euntem in forum, atque ‘ illinc redeuntem? qualis civibus, qualis ‘ uxori recens nuptae videbor? cui illa vi- ‘ ro videbitur nupta? Proinde me tu aut ‘ ſinas venatum ire, aut mihi verbis per- ‘ ſuadeas, potiora iſta eſſe quae ſic facis.’

38. Cui reſpondens Croeſus, ‘ ô fili, ‘ inquit, neque quod ignaviam, neque ‘ quod aliud quippiam injucundum mihi ‘ animadverterim in te, haec facio: ſed ‘ viſum quod in ſomno mihi oblatum eſt,

'dixit te brevis aevi futurum: quippe
'ferrea periturum cuſpide. Cujus viſi gra-
'tia et has tibi maturavi nuptias, nec ad
'ea quae ſuſcipiuntur, dimitto, obſervans
'ſiquo queam te, dum vivo, furtim ſer-
'vare. Filius enim mihi unicus es. nam-
'que alterum auribus captum pro nullo
'exiſtimo.'

39. Ad quem viciſſim adoleſcens, 'ô
'Pater, inquit, tibi equidem ignoſco a-
'genti circa me cuſtodiam, qui tale vide-
'ris ſomnium: verum tu illud non probè
'percipis: quod (quoniam te latet) ae-
'quum eſt me tibi interpretari. Ais tibi
'ſomnum oſtendiſſe, me ferrea periturum
'cuſpide. At vero quaenam manus apri
'ſunt, quaeve cuſpis ferrea, quam tu per-
'timeſcas? Nam ſi dente dixiſſet aut ali-
'quo hujus ſimili periturum me, deberes
'facere quae facis: nunc autem dixit, cu-
'ſpide. Quare quum non ſit nobis pug-
'na cum viris, ire me ſinas.'

‘ σιδηρέης ἀπολέεσθαι. πρὸς ὧν τὴν ὄψιν
‘ ταύτην, τόν τε γάμον τοι τοῦτον ἔσπευ-
‘ σα, καὶ ἐπὶ τὰ παραλαμβανόμενα οὐκ
‘ ἀποπέμπω, φυλακὴν ἔχων εἴ κως δυναί-
‘ μην ἐπὶ τῆς ἐμῆς σε ζωῆς διακλέψαι.
‘ εἷς γάρ μοι μοῦνος τυγχάνεις ἐὼν παῖς·
‘ τὸν γὰρ δὴ ἕτερον, διεφθαρμένον τὴν ἀ-
‘ κοὴν, οὐκ εἶναί μοι λογίζομαι.’

λθ'. Ἀμείβεται ὁ νεηνίης τοῖσδε, ‘ Συγ-
‘ γνώμη μὲν ὦ πάτερ τοι, ἰδόντι γε ὄψιν
‘ τοιαύτην, περὶ ἐμὲ φυλακὴν ἔχειν. τὸ
‘ δὲ οὐ μανθάνεις, ἀλλὰ λέληθέ σε τὸ ὄ-
‘ νειρον, ἐμέ τοι δίκαιόν ἐστι φράζειν. φής
‘ τοι τὸ ὄνειρον ὑπὸ αἰχμῆς σιδηρέης φά-
‘ ναι ἐμὲ τελευτήσειν· ὑὸς δὲ κῶαι μέν
‘ εἰσι χεῖρες, κοίη δὲ αἰχμὴ σιδηρέη, ἣν
‘ σὺ φοβέαι; εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ ὀδόντος τοι
‘ εἶπε τελευτήσειν με, ἢ ἄλλου τευ ὅ, τι
‘ τούτῳ ἔοικε, χρῆν δή σε ποιέειν τὰ ποιέῃς·
‘ νῦν δὲ ὑπὸ αἰχμῆς. ἐπεί τε ὧν οὐ πρὸς
‘ ἄνδρας ἡμῖν γίνεται ἡ μάχη, μέθες με.’

μ΄. Ἀμείβεται Κροῖσος [a], ‘Ὦ παῖ, ἔστι
‘ τῇ με νικᾷς γνώμην ἀποφαίνων περὶ τῦ
‘ ἐνυπνίυ. ὡς ὢν νενικημένος ὑπὸ σέο, με-
‘ ταγινώσκω, μετίημι τέ σε ἰέναι ἐπὶ τὴν
‘ ἄγρην.’

μα΄. Εἴπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μεταπέμπεται τὸν Φρύγα Ἀδρηστον· ἀπικομένῳ δέ οἱ λέγει τάδε, ‘Ἀδρηστε, ἐγώ σε
‘ συμφορῇ πεπλημμένον, ἀχαρίτην τοι
‘ ὐκ ὀνειδίζω [b], ἐκάθηρα, ϗ οἰκίοισι ὑποδε-
‘ ξάμενος ἔχω, παρέχων πᾶσαν δαπάνην·
‘ νῦν ὢν (ὀφείλεις γὰρ, ἐμεῦ προποιήσαν-
‘ τος χρηστὰ ἔς σε, χρηστοῖσί με ἀμείβε-
‘ σθαι) φύλακα παιδός σε τῦ ἐμῦ [c] χρή-
‘ ζω γενέσθαι, ἐς ἄγρην ὁρμεωμένου· μή
‘ τινες κατ᾽ ὁδὸν κλῶπες κακῦργοι ἐπὶ δη-
‘ λήσει φανέωσι ὑμῖν. πρὸς δὲ τῦτο, καὶ
‘ σέ τοι χρεών ἐστι ἰέναι ἔνθα ἀπολαμπρύ-
‘ νεαι τοῖσι ἔργοισι. πατρώϊόν τε γάρ τοι
‘ ἐστὶ, ϗ προσέτι ῥώμη ὑπάρχει.’

μβ΄. Ἀμείβεται ὁ Ἀδρηστος, ‘Ὦ βα-

[a] Κροῖσος τοῖσδε. [b] ἀχαρί τι τοι ὐκ ὀνειδίζων. [c] τὐμῦ.

40. Et Croeſus, ‘Evincis me, inquit, ‘ô fili, iſta loquens de ſomnio intelli- ‘gendo. Quapropter, ut abs te victus, ‘muto ſententiam, et tibi veniam do eun- ‘di ad venationem.’

41. Haec loquutus Croeſus, Adraſtum Phrygem arceſſit, eique, ubi adfuit, talia inquit; ‘Ego te, Adraſte, calamita- ‘te preſſum (non ingrato tibi haec ex- ‘probro) expiavi, et receptum domi ha- ‘beo,omnem ſuppeditans ſumptum: nunc ‘ergo (debes enim de me qui prior de te ‘bene meritus ſum, invicem bene mere- ‘ri) cuſtodem te opus eſt eſſe filii mei, ve- ‘natum proficiſcentis, ne qui inter viam ‘occulti graſſatores in veſtram perniciem ‘prodeant. Ad haec, tua intereſt eò te ‘ire, ubi ſplendor ex rebus geſtis paratur; ‘quod tibi paternum eſt, et praeterea ro- ‘bur adeſt.’

42. Cui Adraſtus, ‘Ego, inquit, ô

'rex, in iſtud certamen alioqui non per-
'gerem: neque enim tali calamitate af-
'fectum fas eſt ad aequales ſe conferre
'fortunatos, neque iſtud velle mihi adeſt,
'et frequenter meipſum continui: nunc
'tamen quoniam tibi hoc cordi eſt, cui
'gratificari oportet (debeo enim gra-
'tiam referre per obſequia) iſta exequi
'paratus ſum: filiumque tuum, quem me
'cuſtodire jubes, expecta incolumem re-
'diturum vel cuſtodis reſpectu.'

43. Poſteaquam his verbis Adraſtus Croeſo reſpondit, mox inſtructi delectis juvenibus et canibus, diſcedunt. Qui ubi ad montem Olympum pervenere, belluam indagant, et inventam circumfuſi jaculis inceſſunt. Ibi hoſpes is qui a caede fuerat expiatus, et vocabatur Adraſtus, vibrato in aprum jaculo, non illum, ſed fruſtrato ictu filium Croeſi adeptus eſt.

‘ σιλεῦ, ἄλλως μὲν ἔγωγε ἂν οὐκ ἤια ἐς
‘ ἄεθλον τοιόνδε· ὅτε γὰρ συμφορῇ τοιῇδε
‘ κεχρημένον οἰκός ἐστι [d] ἐς ὁμήλικας εὖ
‘ πρήσσοντας ἰέναι, ὅτε τὸ βάλεσθαι πάρα.
‘ πολλαχῇ τε ἀνίσχον ἐμεωϋτόν· νῦν δὲ,
‘ ἐπεί τε σὺ σπεύδεις, καὶ δεῖ τοι χαρί-
‘ ζεσθαι (ὀφείλω γάρ σε ἀμείβεσθαι χρη-
‘ σοῖσι) ποιέειν εἰμὶ ἕτοιμος ταῦτα. παῖ-
‘ δά τε σὸν, τὸν διακελεύεαι Φυλάσσειν,
‘ ἀπήμονα τῷ Φυλάσσοντος εἵνεκεν προσ-
‘ δόκα τοι ἀπονοσήσειν.’

μγ΄. Τοιούτοισι ἐπεί τε οὗτος ἀμείψατο Κροῖσον, ἥισαν μετὰ ταῦτα ἐξηρτυμένοι λογάσι τε νεηνίῃσι καὶ [e] κυσί. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Οὔλυμπον τὸ ὄρος, ἐζήτεον τὸ θηρίον· εὑρόντες δὲ, καὶ περισάντες αὐτὸ κύκλῳ, ἐσηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεῖνος οὗτος δὴ [f] ὁ καταρθεὶς τὸν φόνον, καλεόμενος δὲ Ἀδρηστος, ἀκοντίζων τὸν σῦν, τοῦ μὲν ἁμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός. ὁ μὲν δὴ βληθεὶς τῇ αἰχμῇ,

[d] εἰκὸς ἐστι. [e] νεηνίῃσί τε καὶ. [f] ξεῖνος αὐτὸς δὴ.

ἐξέπλησε τοῦ ὀνείρου τὴν φήμην. ἔθεε δέ τις ἀγγελέων Κροίσῳ [g] τὸ γεγονός· ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰς Σάρδις, τήν τε μάχην καὶ τὸν τοῦ παιδὸς μόρον ἐσήμηνέ οἱ [h].

μδ'. Ὁ δὲ Κροῖσος, τῷ θανάτῳ τοῦ παιδὸς συντεταραγμένος, μᾶλλόν τι ἐδεινολογέετο ὅτι μιν ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς φόνου ἐκάθηρε. περιημεκτέων δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς, ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον, μαρτυρόμενος τὰ ὑπὸ τοῦ ξείνου πεπονθὼς εἴη. ἐκάλεε δὲ ἑπίσιόν τε καὶ ἑταιρήϊον, τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων θεόν· τὸν μὲν ἑπίσιον καλέων, διότι δὴ [i] οἰκίοισι ὑποδεξάμενος τὸν ξεῖνον, φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων· τὸν δὲ ἑταιρήϊον, ὡς φύλακα συμπέμψας αὐτὸν, εὑρήκοι [k] πολεμιώταλον.

με'. Παρῆσαν δὲ μετὰ τοῦτο οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρὸν, ὄπισθεν δὲ εἵπετο οἱ ὁ Φονεύς. στὰς δὲ οὗτος πρὸ τοῦ νεκροῦ, παρεδίδου ἑωϋτὸν Κροίσῳ, προλείνων τὰς χεῖρας, ἐπικατασφάξαί μιν κελεύων τῷ νε-

[g] τῷ Κροίσῳ. [h] ἐσήμαινε οἱ. [i] ὅτι δή. [k] αὐτῷ εὑρίσκοι.

Iſte quidem cuſpide ictus, vocem ſomni implevit. Quod factum quidam Croeſo nunciaturus cucurrit, pervenienſque Sardes, pugnam illi et filii necem indicavit.

44. Croeſus autem morte filii perturbatus, eò gravius eam ferebat, quòd is eum necaſſet quem expiaverat a caede. Et pergraviter cladem iſtam lamentans, Jovem expiatorem invocabat, teſtificans quae ab hoſpite paſſus eſſet. Invocabat vero etiam domorum praeſidem et familiarem, hunc eundem nominans deum: domorum praeſidem quidem, quod quum domo excepiſſet hoſpitem, percuſſorem filii ſui imprudens aluiſſet; familiarem vero quod pro cuſtode cum illo miſſum comperiſſet maximum hoſtem.

45. Secundum haec, Lydi adfuerunt qui cadaver ferebant: poſt ipſum interfector ſequebatur. Stans autem hic ante cadaver, ſeſe Croeſo tradebat manus pro-

tendens, jubenſque ut ſe ſuper cadaver mactaret, referendo tum priorem calamitatem ſuam, tum quia poſt illam ſuum etiam expiatorem perdidiſſet, ſibi vivendum amplius non eſſe. Haec Croeſus audiens, etſi in tanto domeſtico luctu poſitus, tamen Adraſtum miſeratus eſt, et ad eum inquit; 'Habeo abs te hoſpes omnem vindictam, quoniam teipſum morte condemnas. Neque vero tu hujus mihi cladis autor es, niſi quatenus id feciſti imprudens: ſed deorum quiſpiam, qui jampridem mihi ventura ſignificavit.' Croeſus ergo filium, prout juſtum erat, ſepelivit. Adraſtus autem Gordii filius, Midae nepos is qui tum fratris ſui, tum expiatoris interfector erat, ubi ſilentium hominum fuit ad ſepulcrum, agnoſcens ſe eſſe hominum quos ipſe noverat, calamitoſiſſimum, ſeſe ſuper buſtum transfodit.

46. Porro Croeſus, filio orbatus, in-

κρῷ· λέγων τήν τε προτέρην ἑωϋτῦ συμφορὴν, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνῃ τὸν καθήραντα [a] ἀπολωλεκὼς εἴη· οὐδέ οἱ εἴη βιώσιμον. Κρῖσος δὲ τούτων ἀκύων [b], τόν τε Αδρηστον κατοικτείρει, καίπερ ἐὼν ἐν κακῷ οἰκηίῳ τοσύτῳ, κὴ λέγει πρὸς αὐτὸν, 'Ε-
'χω ὦ ξεῖνε παρὰ σεῦ πᾶσαν τὴν δίκην,
'ἐπειδὴ σεωϋτοῦ καταδικάζεις θάνατον.
'εἶς δὲ ὁ σύ μοι τῦδε τῦ κακῦ αἴτιος, εἰ
'μὴ ὅσον ἀέκων ἐξεργάσαο· ἀλλὰ θεῶν
'κῦ τις, ὅς μοι κὴ πάλαι προεσήμαινε τὰ
'μέλλοντα ἔσεσθαι.' Κρῖσος μέν νυν ἔ-θαψε ὡς ἐικὸς [c] ἦν τὸν ἑωϋτοῦ παῖδα. Αδρηστος δὲ ὁ Γορδίεω τῦ Μίδεω, οὗτος δὴ ὁ φονεὺς μὲν τῦ ἑωϋτῦ ἀδελφεῦ γενόμενος, φονεὺς δὲ τῦ καθήραντος, ἐπεί τε ἡσυχίη τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο περὶ τὸ [d] σῆμα, συγγινωσκόμενος ἀνθρώπων εἶναι τῶν αὐτὸς ἥκιστα [e] βαρυσυμφορώτατος, ἑωϋτὸν ἐπικατασφάζει τῷ τύμβῳ.

μς'. Κρῖσος δὲ ἐπὶ δύο ἔτεα ἐν πέν-

[a] καθάραντα. [b] ἀκύσας. [c] εἰκὸς. [d] παρὰ τὸ. [e] ἥδε.

θεϊ μεγάλῳ καθῆσο, τῦ παιδὸς ἐσερημένος. μετὰ δὲ ἡ Ασυάγεος τῦ Κυαξάρεω ἡγεμονίη καταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσεω, καὶ τὰ τῶν Περσέων πρήγματα αὐξανόμενα, πένθεος μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε· ἐνέβησε δὲ ἐς φροντίδα, εἴκως δύναιλο, πρὶν μεγάλυς γενέσθαι τὺς Πέρσας, καταλαβεῖν [a] αὐτῶν αὐξανομένην τὴν δύναμιν. μετὰ ὧν τὴν διάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειρᾶτο τῶν μαντηίων τῶν τε ἐν Ἕλλησι, καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ· διαπέμψας ἄλλους ἄλλη, τὺς μὲν ἐς Δελφὺς ἰέναι, τὺς δὲ ἐς Αβας τὰς Φωκέων [b], τὺς δὲ ἐς Δωδώνην· οἱ δέ τινες ἐπέμποιλο παρά τε Αμφιάρεων καὶ παρὰ Τροφώνιον· οἱ δὲ, τῆς Μιλησίης ἐς Βραγχίδας. ταῦτα μέν νυν τὰ Ἑλληνικὰ μαντήια, ἐς τὰ ἀπέπεμψε μαντευσόμενος Κροῖσος. Λιβύης δὲ παρὰ Αμμωνα ἀπέσελλε [c] ἄλλυς χρησομένυς. διέπεμπε δὲ πειρώμενος [d] τῶν μαντηίων ὅ, τι φρονέοιεν. ὡς εἰ φρονέοιλα τὴν ἀληθηίην εὑρε-

[a] καταβαλῶν. [b] τῶν Φωκίων. [c] ἀπίσειλε. [d] πειρώμενος.

genti in luctu duos annos defedit. Quem luctum poſtea finivit Aſtyagis Cyaxaris filii dominatio a Cyro Cambyſis filio ſublata, et res Perſarum creſcentes: atque in ſolicitudinem venit, ſiqua ratione poſſet, potentiam iſtam priuſquam Perſae nimis invaleſcerent, coërcere. Poſt hanc ergo cogitationem,ſtatim tentavit oracula quaeque apud Graecos eſſent, quodque in Africa, aliis aliò dimiſſis, quibuſdam Delphos, quibuſdam ad Abas Phocenſium, aliis Dodonam: nonnulli etiam ad Amphiaraum et ad Trophonium, et alii quidam ierunt ad Branchidas orae Mileſiae. Atque haec ſunt Graeca oracula, ad quae conſulenda Croeſus miſit. In Africa vero ad Ammonem alios reſponſa petituros dimiſit. Omnes autem miſit exploratum oracula quid ſentirent: ut, ſi intelligentia veritatem deprehenderentur, ſecundò per

ſuos rogaret nunquid in Perſis expeditionem moliretur.

47. Haec mandata quum dediſſet Lydis, emiſit ad tentanda oracula, ut qua die proficiſcerentur ex Sardibus, ab ea reliquum tempus per quemlibet diem ſupputantes, quique iſta die oraculis uterentur, ſciſcitantes quidnam faceret Lydorum rex Croeſus Alyattis filius: et quod ſingula oracula reſpondiſſent, id omne conſcriptum ad ſe referrent. Quid porro cetera reſponderint oracula, a nullis commemoratur: apud Delphos autem, ſimulatque intraverunt Lydi templum, conſulturi deum, et ſciſcitati ſunt quod erat injunctum, Pythia hexametro tenore haec inquit;

Aequoris eſt ſpatium et numerus mihi notus arenae,
Mutum percipio, fantis nihil audio vocem,
Venit ad hos ſenſus nidor teſtudinis acris,

θείη, ἐπείρηλαί σφεα δεύτερα πέμπων, εἰ ἐπιχειρέοι ἐπὶ Πέρσας στρατεύεσθαι.

μζ. Ἐνειλάμενος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι τάδε, ἀπέπεμπεν ἐς τὴν διάπειραν τῶν χρηστηρίων· ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ὁρμηθέωσι ἐκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας τὸν λοιπὸν χρόνον ἕκαστος [a] τῇ ἡμέρῃ χρᾶσθαι τοῖσι χρηστηρίοισι, ἐπειρωτῶντας [b] ὅ, τι ποιέων τυγχάνοι [c] ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω. ἄσσα δ' ἂν ἕκαστα τῶν χρηστηρίων θεσπίσῃ, συγγραψαμένους ἀναφέρειν παρ' ἑωϋτόν. ὅ, τι μέν νυν τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων ἐθέσπισε [d], οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν· ἐν δὲ Δελφοῖσι ὡς ἐσῆλθον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπειρώτων [e] τὸ ἐντεταλμένον, ἡ Πυθίη ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε,

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
Καὶ κωφοῦ συνίημι, καὶ οὐ φωνεύντος ἀκούω.
Ὀδμή μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρίνοιο [f] χελώνης

[a] ἕκαστον. [b] ἐπηρωτέοντας. [c] τυγχάνει. [d] θεσπίσοι. [e] ἐπηρώτεον. [f] κρατεφρὴ οἷα.

Ἑψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσιν,
Ἢ χαλκὸς μὲν ὑπέρωλαι, χαλκὸν δ' ἐπίεσαι.

μή. Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συγγραψάμενοι, οἴχοντο ἀπιόντες ἐς τὰς Σάρδις. ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ περιπεμφθέντες παρῆσαν φέροντες τοὺς χρησμούς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἔκαρτα ἀναπτύσσων ἐπώρα τῶν συγγραμμάτων. τῶν μὲν δὴ οὐδὲν προσίετό μιν· ὁ δὲ, ὡς τὸ ἐκ Δελφῶν ἦκουσε, αὐτίκα προσεύχετό τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μοῦνον εἶναι μαντήϊον τὸ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξευρήκεε τὰ αὐτὸς ἐποίησε. ἐπεί τε γὰρ δὴ διέπεμψε παρὰ τὰ χρηστήρια τοὺς θεοπρόπους, φυλάξας τὴν κυρίην τῶν ἡμέρεων, ἐμηχανᾶτο [a] τοιάδε· ἐπινοήσας τὰ ἦν ἀμήχανον ἐξευρεῖν τε καὶ ἐπιφράσασθαι· χελώνην καὶ ἄρνα κατακόψας ὁμοῦ ἕψεε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκέῳ, χάλκεον ἐπίθημα ἐπιθείς.

μθ'. Τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελφῶν οὕτω τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη· καὶὰ δὲ τὴν Ἀμφιάρεω

[a] ἰμηχανήσαλο.

Quae ſimul agnina coquitur cum carne lebete,
Aere infra ſtrato, et ſtratum cui deſuper eſt aes.

48. His quae Pythia cecinit, conſcriptis, Lydi digreſſi, Sardes rediere. Quumque alii quos circummiſerat Croeſus, affuiſſent ferentes vaticinia, tunc ſingula explicans, quod ſcriptum eſſet, inſpexit: quorum quidem nullum admittebat eum. Ubi autem illud Delphicum audivit, protinus adoravit et agnovit exiſtimans ſolum oraculum eſſe illud Delphicum; quippe quod comperiſſet quod ipſe fecerat. Nam poſteaquam ad petenda oracula conſultores dimiſerat, ſtatuto illo die obſervato, tale quiddam eſt machinatus: commentando ea quae ad deprehendendum et explicandum perdifficilia forent, teſtudinem pariter et agnum conciſos in aheno ipſe coxit, operculo aheneo impoſito. Atque ita e Delphis Croeſo reſponſum eſt.

49. Ex Amphiarai vaticinio quidnam reſponſum ſit Lydis, quum in ſacro illo

rite ſacrificaſſent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud, quam quod et hoc Croeſus verax vaticinium ſe nactum eſſe exiſtimavit.

50. Poſt haec autem ingentibus hoſtiis deum qui eſt apud Delphos exorandum ſtatuit. Immolavit enim lecta pecora numero ſingula tria millia: praeterea lectos aureos et argenteos, phialas aureas, et amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremavit, ſperans ſeſe aliquanto magis his rebus poſſe deum illum ſibi placare, juſſis etiam Lydis omnibus, ut ſua ipſorum, quicquid haberet quiſque, immolarent. Quo ſacrificio peracto quum immenſam vim auri liquefeciſſet, ex eo dimidiatos lateres conflavit, longiores quidem, ſex palmorum breviores autem, trium, craſſitudine palmari, numero ſeptendecim ac centum; quo-

τῦ μαντηίυ ἀπόκρισιν, ὑκ ἔχω εἰπεῖν ὅ, τι τοῖσι Λυδοῖσι ἔχρησε, ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα. οὐ γὰρ ὢν οὐδὲ τῦτο λέγεται ἄλλό γε, ἢ ὅτι καὶ τῦτο ἐνόμισε μαντήιον ἀψευδὲς κεκλῆσθαι [b].

ν'. Μετὰ δὲ ταῦτα θυσίῃσι μεγάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. κλήνεά τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τρισχίλια ἔθυσε, κλίνας τε ἐπιχρύσυς καὶ ἐπαργύρυς, καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ εἵματα πορφύρεα, καὶ κιθῶνας, νήσας πυρὴν μεγάλην, κατέκαιε· ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλόν τι τούτοισι ἀνακτήσεσθαι [c]. Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε θύειν πάντα τινὰ αὐτῶν τύτῳ ὅ, τι ἔχοι ἕκαστος. ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐγένετο, καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον, ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτῦ ἐξήλαυνε· ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα, ποιέων ἑξαπάλαστα [d], ἐπὶ δὲ τὰ βραχύτερα, τριπάλαστα [e]. ὕψος δὲ, παλαστιαῖα [f]. ἀριθμὸν δὲ, ἐπτακαίδεκα καὶ ἑκα-

[b] ἱκλῆσθαι. [c] μᾶλλον τοι τύτοισι ἀνακλήσασθαι. [d] ἑξαπάλαιστα. [e] τριπάλαιστα. [f] παλαιστιαῖα.

τόν. καὶ τυτέων, ἀπέφθε χρυσῦ τέσσαρα, τρία ἡμιτάλαντα ἕκαστον ἕλκοντα· τὰ δὲ ἄλλα ἡμιπλίνθια, λευκῆ χρυσοῦ, σταθμὸν δικάλαντα. ἐποιέετο δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσῆ ἀπέφθε, ἕλκυσαν σταθμὸν τάλαντα δέκα. οὗτος ὁ λέων, ἐπεί τε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηὸς, κατέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων· (ἐπὶ γὰρ τύτοισι ἵδρυτο) καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἕλκων σταθμὸν ἕβδομον ἡμιτάλαντον. ἀπετάκη γὰρ αὐτῆ τέταρτον ἡμιτάλαντον.

να'. Ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, ἀπέπεμπε ἐς Δελφὺς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι, κρητῆρας δύο μεγαθεϊ μεγάλυς, χρύσεον καὶ ἀργύρεον· τῶν ὁ μὲν χρύσεος ἑκέετο ἐπὶ δεξιὰ ἐσιόντι ἐς τὸν νηόν· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐπ' ἀριστερά. μετεκινήθησαν δὲ καὶ οὗτοι ὑπὸ τὸν νηὸν καταχαίντα. καὶ ὁ μὲν χρύσεος κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἕλκων σταθμὸν ἔννατον ἡμιτάλαντον, καὶ ἔτι δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος,

rum quatuor erant auri excocti, ſinguli pondo duorum et dimidii talenti: ceteri vero, auri albidi, pondo binûm talentorum. Fecit quoque leonis effigiem ex auro excocto, decem talentorum pondo. qui leo quum templum Delphicum deflagravit, a ſemilateribus decidit: (ſuper illos enim erat collocatus) et nunc in Corinthiorum theſauro repoſitus eſt, pondo ſex talentorum atque dimidii, eliquatis tribus talentis ac dimidio.

51. Haec Croeſus ubi perfecit, Delphos miſit, cumque eis haec alia, duos grandi forma crateras, aureum argenteumque: quorum aureus intrantibus templum ad dexteram poſitus erat, argenteus ad ſiniſtram. Qui et ipſi, quum templum incenſum eſt, loco moti fuerunt, aureuſque in Clazomeniorum theſauro poſitus, pondo talentorum octo et dimidii, praeterea minarum duodecim: argen-

teus ad angulum antetempli, ſexcentarum amphorarum capax: in quo miſcetur vinum a Delphis Theophaniorum feſto: opus (ut Delphi aiunt) Theodori Samii, ut et ego arbitror. non enim mihi videtur opus vulgare eſſe. Miſit praeterea dolia argentea quatuor, quae in Corinthiorum theſauro ſunt collocata. Donavit item aquiminaria duo, aureum argenteumque; quorum in aureo inſcriptum eſt, Lacedaemoniorum: qui dicunt ſuum eſſe donarium; non recte, quoniam et hoc Croeſi eſt. ſed quidam Delphorum gratificari Lacedaemoniis volens, hoc inſcripſit: cujus nomen ego cognitum habens, non tamen promam. Verum puer per cujus manum fluit aqua, Lacedaemoniorum eſt: ſed eorum neutrum aquiminare. Alia quoque cum his multa Croeſus dona miſit non inſignia: item fuſilia ex argento orbiculata: nec non mulieris ſimulacrum

ἐπὶ τῦ προνηΐυ τῆς γωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους. ἐπικίρναται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν θεοφανίοισι [a]. φασὶ δέ μιν Δελφοὶ Θεοδώρυ τῦ Σαμίου ἔργον εἶναι. καὶ ἐγὼ δοκέω· ὐ γὰρ τὸ συντυχὸν φαίνεταί μοι ἔργον εἶναι. κὴ πίθυς τε ἀργυρέυς τέσσαρας ἀπέπεμψε, οἳ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἑστᾶσι· κὴ περιῤῥανλήρια δύο ἀνέθηκε, χρύσεόν τε καὶ ἀργύρεον, τῶν τῷ χρυσέῳ ἐπιγέγραπται, Λακεδαιμονίων, φαμένων εἶναι ἀνάθημα· ὐκ ὀρθῶς λέγονλες. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο Κροίσυ. ἐπέγραψε δὲ τῶν τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βυλόμενος χαρίζεσθαι [b]· τῦ ἐπισάμενος τὸ ὄνομα, οὐκ ἐπιμνήσομαι. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥέει τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστί· οὐ μέντοι τῶν γε περιῤῥαντηρίων οὐδέτερον. ἄλλά τε ἀναθήματα οὐκ ἐπίσημα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ Κροῖσος, κὴ χεύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα· καὶ δὴ κὴ γυναικὸς εἴδωλον χρύσεον τρίπηχυ,

[a] θεοφανίσι. [b] χαρίσασθαι.

τὸ Δελφοὶ τῆς ἀρτοκόπου τῆς Κροίσου εἰκόνα λέγουσι εἶναι. πρὸς δὲ, καὶ τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ τὰς ζώνας.

νδ'. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιάρεῳ, πυθόμενος αὐτοῦ τήν τε ἀρετὴν καὶ τὴν πάθην, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσεον πᾶν, ὁμοίως καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσέην, τὸ ξυστὸν [c] τῇσι λύγχῃσι ἐὸν ὁμοίως χρύσεον. τὰ ἔτι καὶ ἀμφότερα [d] ἐς ἐμὲ ἦν κείμενα ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβέων ἐν τῷ νηῷ τοῦ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος.

νε'. Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱρὰ, ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν τὰ χρηστήρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο [e] φίλον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυδοὶ, ἀνέθεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι, λέγοντες· « Κροῖσος ὁ « Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, νο-

[c] καὶ τὸ ξυστὸν. [d] ἔτι ἀμφότερα. [e] προσθέηται.

aureum tricubitale, quod Delphi narrant eſſe effigiem piſtricis Croeſi. Super hoc donavit Croeſus uxoris ſuae monilia a collo, ac zonas.

52. Haec quidem Delphos tranſmiſit. Amphiarao inſuper, cujus et virtutem audierat et cladem, donavit clypeum ex auro totum, ſimiliter et totam ex auro ſolido haſtam, haſtile ſpiculis ſimiliter aureum. quae ambo ad meam uſque memoriam apud Thebas repoſita fuerunt, ibique in Iſmenii Apollinis templo.

53. Haec dona Lydis portaturis ad oracula Croeſus injunxit, ut interrogarent an adverſus Perſas Croeſus ſumeret expeditionem, et aliquorum hominum auxilia adſciſceret. Lydi ubi eò quò dimittebantur pervenerunt, donariis oblatis, oracula conſuluerunt his verbis; ‘ Croeſus, ‘ Lydorum aliorumque nationum rex, i- ‘ ſta in hominibus ſola eſſe oracula exi-

'ſtimans, idcirco vobis digna dona dat
'propter inventa, voſque percontatur, an
'adverſus Perſas ſit profecturus in expe-
'ditionem, et an ſocialem aliquem exer-
'citum ſibi adjuncturus.' Atque hi qui-
dem haec interrogarunt. Oraculi autem
utriuſque in idem concurrebant ſenten-
tiae, praedicentes Croeſo, fore, ut ſi ar-
ma Perſis inferret, magnum imperium is
everteret. Conſulebant etiam, ut poten-
tiſſimos Graecorum veſtigans et reperiens
amicos compararet.

54. His reſponſis relatis atque audi-
tis, Croeſus vehementer elatus animo eſt,
et omnino concipiens ſpem evertendi ab
ſe imperii Cyri, ac rurſus mittens ad Py-
tho, Delphos ſingulos, quorum illic nu-
merum ſcitatus erat, donavit viritim binis
auri ſtateribus. Ob quae munera Delphi
Croeſo Lydiſque donarunt primas in con-
ſulendo oraculo partes, immunitatemque,
primumque in ſedendo locum, et jus per-

' μίσας τάδε μαντήϊα εἶναι μοῦνα ἐν ἀν-
' θρώποισι, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα ἔδωκε τῶν
' ἐξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπερωτᾷ εἰ
' στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα στρα-
' τὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο [a] σύμμαχον. οἱ
' μὲν ταῦτα ἐπειρώτων [b].' τῶν δὲ μαν-
τηίων ἀμφοτέρων ἐς τωὐτὸ αἱ γνῶμαι συν-
έδραμον, προλέγουσαι Κροίσῳ, ἢν στρατεύ-
ηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν
καταλῦσαι [c]. τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυνατω-
τάτους συνεβούλευόν οἱ ἐξευρόντα φίλους
προσθέσθαι.

νδ'. Ἐπεί τε δὲ ἀνενειχθέντα τὰ θεο-
πρόπια ἐπύθετο ὁ Κροῖσος, ὑπερήσθη τε τοῖ-
σι χρησηρίοισι· πάσχυ τε ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληίην, πέμψας αὖ-
τις ἐς Πυθὼ, Δελφοὺς δωρέεται, πυθόμενος
αὐτῶν τὸ πλῆθος, κατ' ἄνδρα δύο στατῆρ-
σι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δὲ ἀντὶ τούτων
ἔδοσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προμαντηίην καὶ
ἀτελείην [d] καὶ προεδρίην, καὶ ἐξεῖναι τῷ

[a] προσθέσθαι. [b] ἐπειρώτεον. [c] καταλύσειν. [d] ἀγχιστίην.

βȣλομένῳ αὐτέων γενέσθαι Δελφὸν ἐς τὸν ἀεὶ χρόνον.

νέ. Δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ Κροῖσος, ἐχρηστηριάζετο τὸ τρίτον. ἐπεί τε γὰρ δὴ παρέλαβε τȣ̃ μαντηΐȣ ἀληθηΐην, ἐνεφορέετο αὐτοῦ. ἐπειρώτα δὲ τάδε χρηστηριαζόμενος, εἴ οἱ πολυχρόνιος ἔσται ἡ μȣναρχίη. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
Καὶ τότε Λυδὲ ποδαβρὲ πολυψηφίδα παρ' Ἕρμον
Φεύγειν· μηδὲ μένειν, μήδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

νϛ'. Τȣ́τοισι ἐλθȣ̃σι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλόν τι μάλιστα πάντων ἥσθη, ἐλπίζων ἡμίονον ȣ̓δαμᾶ ἀντ' ἀνδρὸς βασιλεύσειν [e] Μήδων· ȣ̓δ' ὦν αὐτὸς, ȣ̓δὲ οἱ ἐξ αὐτȣ̃, παύσεσθαί κοτε τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐφρόντιζεν ἱστορέων τȣ̀ς ἂν Ἑλλήνων δυνατωτάτȣς ἐόντας προσκτήσαιτο φίλȣς. ἱστορέων δὲ, εὕρισκε Λακεδαιμονίȣς καὶ Αθηναίȣς προέχοντας· τȣ̀ς μὲν, τȣ̃ Δωρι-

[e] βασιλεύειν.

petuum cuique volenti adſcribi in numerum Delphorum.

55. Ceterum donis Croeſus proſequutus Delphos, tertio oraculum conſuluit, quippe poſt veracitatem ejus oraculi compertam, large ſibi indulgebat in eo. Quaerebat autem ex oraculo, an diuturnum ſibi foret imperium. Cui Pythia in haec verba reſpondit,

Regis apud Medos mulo jam ſede potito,
Lyde fugam mollis ſcrupoſum corripe ad Hermum,
Neve mane: ignavus poſito ſis Lyde pudore.

56. His ex verſibus, quum allati eſſent, multo magis quam ex ceteris voluptatem Croeſus accepit, ſperans fore ut nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: et proinde nec ipſe nec poſteri ſui principatu privarentur. Poſt haec putavit ſibi curandum, ut potentiſſimos Graecorum inquirens ſibi conciliaret. Idque veſtigando, comperit Lacedaemonios atque Athenienſes eminere, illos in Dorico ge-

nere, hos in Ionico. Hae namque gentes priſco tempore praeferebantur, altera Pelaſgica, altera Hellenica: quarum haec nunquam ex illo ſolo exceſſit, illa valde multumque eſt vagata. Etenim ſub Deucalione rege oram Phthiotidem incoluit, ſub Doro autem Hellenis filio regionem quae ad Oſſam et Olympum jacet, nomine Iſtiaeotim; unde a Cadmeis ejecta, coluit in Pindo vocatum Macednum; inde rurſus in Dryopidem commigravit, atque ita hinc in Peloponneſum veniens, Dorica nominata eſt.

57. Ceterum qua lingua Pelaſgi ſint uſi, pro certo affirmare non poſſum: ſed ſi fas eſt conjectando dicere ex his, qui cum maxime ſuperſunt, Pelaſgorum, qui ſupra Tyrrhenos urbem Creſtonem incolunt, aliquando finitimi eorum qui nunc Dorienſes vocantur, tunc incolentes regionem quae nunc Theſſaliotis nominatur;

ρικῆ γένεος, τὸς δὲ, τῆ Ιωνικῆ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ προκεκριμένα ἐόνλα τὸ ἀρχαῖον· τὸ μὲν, Πελασγικὸν, τὸ δὲ, Ἑλληνικὸν ἔθνος. κὴ τὸ μὲν, ὑδαμῆ κω ἐξεχώρησε· τὸ δὲ, πυλυπλάνητον κάρτα. ἐπὶ μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλῆος οἴκεε γῆν τὴν Φθιῶτιν· ἐπὶ δὲ Δώρῳ τῆ Ἕλληνος, τὴν ὑπὸ τὴν Οσσαν [a] τε καὶ τὸν Οὔλυμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἱσιαιῶτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἱσιαιώτιδος ὡς ἐξανέστη ὑπὸ Καδμείων, οἴκεεν ἐν Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὖτις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, κὴ ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτως ἐς Πελοπόννησον ἐλθὸν, Δωρικὸν ἐκλήθη.

νζ. Ἦν τινα δὲ γλῶσσαν ἵεσαν οἱ Πελασγοὶ, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεών ἐστι τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἵ ὅμουροί ποτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι· οἴκεον δὲ τηνικαῦτα γῆν τὴν νῦν Θεσσαλι-

[a] Οσσαν.

ῶτιν καλεομένην, καὶ τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην Πελασγῶν οἰκησάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἳ σύνοικοι ἐγένοντο Αθηναίοισι· καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἔθνεα πολίσματα τὸ οὔνομα μετέβαλε· εἰ τούτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἱέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτον τὸ Πελασγικὸν, τὸ Ατλικὸν ἔθνος ἐὸν Πελασγικὸν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἕλληνας, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ ὅτε οἱ Κρηστωνιῆται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφέας περιοικεόντων εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, ὅτε οἱ Πλακιηνοὶ, σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι. δηλοῖσί τε ὅτι τὸν εἰνεέκαντο γλώσσης χαρακτῆρα μεταβαίνοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσιν ἐν Φυλακῇ.

νή. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλώσσῃ μὲν, ἐπεί τε ἐγένετο, ἀείκοτε τῇ αὐτῇ διαχρᾶται [b], ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἶναι, ἀποχισθὲν μέντοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν ἀσθενὲς, ἀπὸ σμικροῦ τέο τὴν [c] ἀρχὴν ὁρμώ-

[b] χρίται. [c] τίως τὴν.

et Placiam ac Scylacen qui Pelaſgi habitaverunt in Helleſponto, qui contermini Athenienſium fuerunt; et quaecunque alia Pelaſgica oppida nomen immutarunt. ſi hinc conjectantem oportet dicere, Pelaſgi utebantur barbara lingua. Quod ſi igitur et tota gens Pelaſgica talis erat, gens Attica utpote Pelaſgica, quum in Hellenas tranſiit, linguam quoque iſtorum addidicit. Etenim neque Creſtoniatarum lingua cum ullis circà habitantibus conſentit, neque Placianorum; inter ipſos vero convenit; et declarant, quam linguae figuram intulerunt in haec loca tranſeuntes, eandem ſe nunc conſervare.

58. At natio Hellenica, ex quo exiſtit, eodem ſermone ſemper utitur, ut mihi videtur; ſeparata quidem ab Pelaſgica, imbecillis, ab exiguo prorſus profecta, in multitudinem excrevit gentibus plurimis

ſe conjungentibus illi, et aliis gentibus barbaris frequentibus. Inſuper mihi videtur gens Pelaſgica, quum barbara eſſet, nequaquam magnos profectus feciſſe.

59. Ex his igitur gentibus, Atticam quidem Coeſus audiebat contineri diſtractamque eſſe a Piſiſtrato Hippocratis filio. Hic enim ea tempeſtate tyrannus Athenis erat. Cujus patri, quum privatus iviſſet ad celebranda Olympia, ingens contigit portentum. Nam quum hoſtiam immolaſſet, ahena adſtantia plena et carnibus et aqua, abſque igne ferbuerunt, ita ut aqua redundaret. Quod portentum conſpicatus Chilon Lacedaemonius, qui forte aderat, ſuaſit ei primum, ne uxorem proli gignandae aptam duceret domum: ſin vero jam haberet, ſecundo loco uxorem iſtam ejiceret: et ſiquidem ex ea fi-

μενον [d], αὔξηται ἐς πλῆθος τῶν ἐθνέων πολλῶν, μάλιστα προσκεχωρηκότων αὐτῷ καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συχνῶν. πρὸς δὴ [e] ὧν, ἐμοί τε δοκέει οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος, ἐὸν βάρβαρον, ὧδαμῆ μεγάλως αὐξηθῆναι.

νθ'. Τούτων δὴ ὧν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ατλικὸν κατεχόμενόν τε καὶ διεσπασμένον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος ὑπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἱπποκράτεος, τοῦτον τὸν χρόνον τυραννεύοντος Αθηναίων. Ἱπποκράτεϊ γὰρ, ἐόντι ἰδιώτῃ, καὶ θεωρέοντι τὰ Ολύμπια, τέρας ἐγένετο μέγα. θύοντος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱρὰ, οἱ λέβητες ἐπεστεῶτες, χωρὶς πυρὸς ἕζεσαν, καὶ ὑπερέβαλον. Χίλων [f] δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παραλυχὼν, καὶ θεησάμενος τὸ τέρας, συνεβούλευε [g] Ἱπποκράτεϊ, πρῶτα μὲν γυναῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἄγεσθαι ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνει ἔχων, δεύτερα τὴν γυναῖκα ἐκπέμπειν· καὶ εἴ τις οἱ τυγχάνει ἐὼν παῖς,

[d] ὁρμεόμενον. [e] ὡς δὴ. [f] Χείλων et mox Χείλωνος. [g] συμβούλευεν.

τῦτον ἀπείπασθαι. ἥκων ταῦτα παρα νέσανλος Χίλωνος πείθεσθαι θέλειν τὸν Ἱπποκράτεα· γενέσθαί οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Πεισίστρατον τῦτον, ὃς, στασιαζόντων τῶν παράλων κ᾽ τῶν ἐκ τῦ πεδίυ Αθηναίων, κ᾽ τῶν μὲν προεστεῶτος Μεγακλέος τῦ Αλκμαίωνος, τῶν δὲ ἐκ τῦ πεδίυ Λυκούργυ Αρισολαΐδεω, καταφρονήσας τὴν τυραννίδα, ἵγειρε τρίτην στάσιν. συλλέξας δὲ στασιώτας, καὶ τῷ λόγῳ τῶν Ὑπερακρίων προστὰς, μηχανᾶται τοιάδε. τρωματίσας ἑωϋτόν τε καὶ ἡμιόνυς, ἤλασεν ἐς τὴν ἀγορὴν τὸ ζεῦγος, ὡς ἐκπεφευγὼς τὺς ἐχθρύς, οἳ μιν ἐλαύνονλα ἐς ἀγρὸν ἠθέλησαν ἀπολέσαι δῆθεν. ἐδέετό τε τοῦ δήμυ φυλακῆς τινὸς πρὸς αὐτῦ κυρῆσαι, πρότερον εὐδοκιμήσας ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας γενομένη στρατηγίῃ, Νίσαιάν τε ἑλὼν, κ᾽ ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Αθηναίων, ἐξαπατηθεὶς ἔδωκέ οἱ [a] τῶν ἀστῶν καταλέξας ἄνδρας τύτυς, οἳ δορυφόροι μὲν οὐκ

[a] ἐδωκάν οἱ.

lium ſuſtuliſſet, abdicaret. Tali Chilonis conſilio nolens obſequi Hippocrates, hunc poſtea Piſiſtratum filium ſuſtulit, qui in ſeditione litoralium, quibus praeerat Megacles Alcmaeonis filius; et campeſtrium, quibus praeerat Lycurgus Ariſtolaidae filius, tertiam ſeditionem excitavit, tyrannidem affectans: contractiſque ſeditioſis, per cauſſam tutandi montanos, hujuſcemodi rem machinatur. Seipſum ac mulos quum vulneraſſet, agitavit jumenta in forum, tanquam elapſus ex hoſtibus, quem rus proficiſcentem ſcilicet illi prorſus interimere voluiſſent: et populum precatus eſt ut aliquid cuſtodiae ab illo obtineret, quum prius laudabile ſpecimen ſui edidiſſet in ducatu contra Megarenſes, tum capta Niſaea, tum aliis praeclaris operibus editis. Populus igitur Athenienſis deceptus, dedit ei quoſdam e civibus delectos viros, qui non ſatellites

quidem Piſiſtrato ferrent haſtas, ſed clavas. Ligneas enim clavas habentes ſectabantur eum a tergo. Qui ſimul cum Piſiſtrato inſurgentes arcem occuparunt: et inde Athenienſium imperio potitus, nullis qui tum erant magiſtratibus perturbatis, neque legibus mutatis, ſed priore ſtatu integro adminiſtravit urbem bene ac pulchre exornans. Sed non multo poſt tempore factio Megaclis et Lycurgi concordibus animis eum ejecit.

60. Hunc igitur in modum Piſiſtratus primum obtinuit Athenas, et tyrannidem nondum valde ſtabilitam habens amiſit: cujus ejectores denuo inter ſe ſeditionem redintegrarunt. In qua obſeſſus Megacles, Piſiſtratum miſſo caduceatore invitat, nunquid velit ſibi filiam capere uxorem ſub tyrannidis praemio. Accipiente vero ſermonem et condicente hanc conditionem Piſiſtrato, machinantur ad

ἐγένοντο Πεισιστράτου, κορυνηφόροι δέ. ξύλων γὰρ κορύνας ἔχοντες εἵποντο οἱ ὄπισθεν. συνεπαναστάντες δὲ οὗτοι ἅμα Πεισιστράτῳ, ἔσχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὴ ὁ Πεισίστρατος ἦρχεν Αθηναίων, οὔτε τιμὰς τὰς ἐούσας συνταράξας, οὔτε θέσμια μεταλλάξας· ἐπί τε τοῖσι καλεστεῶσι ἔνεμε[b] τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ. μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον τὠὐτὸ φρονήσαντες οἵ τε τοῦ Μεγακλέους στασιῶται[c] καὶ οἱ τοῦ Λυκούργου ἐξελαύνουσί μιν.

ξ'. Οὕτω μὲν Πεισίστρατος ἔσχε τοπρῶτον Αθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα οὐκω κάρτα ἐρριζωμένην ἔσχων, ἀπέβαλεν. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισίστρατον, αὖτις ἐκ νέης ἐπ' ἀλλήλοισιν ἐστασίασαν. περιελαυνόμενος δὲ τῇ στάσει ὁ Μεγακλέης, ἐπεκηρυκεύετο Πεισιστράτῳ, εἰ βούλοιτό οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα ἐπὶ τῇ τυραννίδι. ἐνδεξαμένου δὲ τὸν λόγον καὶ ὁμολογήσαντος ἐπὶ τούτοισι Πεισιστράτου, μηχανῶνται δὴ ἐπὶ τῇ

[b] ἔμενε. [c] στρατιῶται.

κατόδω πρῆγμα εὐηθέσταλον, ὡς ἐγὼ εὑρίσκω, μακρῷ· ἐπεί γε ἀπεκρίθη ἐκ παλαιτέρου τὸ βάρβαρον ἔθνος τοῦ Ἑλληνικοῦ [d]· ἐὸν ϗ δεξιώτερον, ϗ εὐηθίης ἠλιθίου ἀπηλλαγμένον μᾶλλον· εἰ ϗ τότε γε οὗτοι ἐν Αθηναίοισι τοῖσι πρώτοισι λεγομένοισιν εἶναι Ἑλλήνων σοφίην, μηχανῶνται τοιάδε. Εν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιέϊ ἦν γυνὴ τῇ ὄνομα ἦν Φύη, μέγεθος ἀπὸ τεσσέρων πηχέων [e] ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους, ϗ ἄλλως εὐειδής. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἅρμα ἐσβιβάσαντες ϗ προδέξαντες σχῆμα οἷόν τι ἔμελλεν εὐπρεπέσταλον Φανέεσθαι ἔχουσα, ἤλαυνον ἐς τὸ ἄστυ, προδρόμους κήρυκας προπέμψαντες, οἳ τὰ ἐντεταλμένα ἠγόρευον ἐς τὸ ἄστυ ἀπικόμενοι· λέγοντες τοιάδε, ‘Ω Α-
‘θηναῖοι, δέκεσθε ἀγαθῷ νόῳ Πεισίστρατον,
‘τὸν αὐτὴ ἡ Αθηναίη τιμήσασα ἀνθρώ-
‘πων μάλιστα, κατάγει ἐς τὴν ἑωϋτῆς ἀ-
‘κρόπολιν.’ Οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαφοιτέοντες

[d] τῷ βαρβαρικῷ ἔθνεος τὸ Ἑλληνικόν. [e] πηχέων τεσσάρων.

illius reditum, rem (ut ego comperio) longe ſtultiſſimam: quandoquidem jam olim ſeparatum fuit barbarum genus ab Hellenico, ut hoc ſit dexterius et magis ab ineptia puerili abhorrens; ſi etiam iſti in Athenienſibus, qui inter Graecos feruntur ſapientia primi, talia machinantur. Erat in populo Paeanienſi mulier nomine Phya, tribus digitis minus ſtatura quatuor cubitorum: et praeſertim formoſa. Hanc mulierem plena armatura quum inſtruxiſſent, in currumque ſuſtuliſſent, compoſitam in eum habitum quo venuſtiſſima apparitura eſſet, in urbem agunt, praemiſſis qui praecurrerent praeconibus, qui quum in urbem veniſſent, haec mandata pronunciarent, dicentes; 'Athenienſes, bona mente excipite Piſiſtratum, quem Minerva ipſa praecipuo inter homines honore proſequuta, in ſuam reducit arcem.' Iſti igitur paſſim

euntes talia praedicaverunt: et ſtatim rumor in populos emanavit, Piſiſtratum a Minerva reduci. Qui vero in urbe erant, audientes hanc mulierem eſſe deam ipſam, feminae ſupplicarunt pariter, et Piſiſtratum acceperunt.

61. Hunc in modum quem diximus, recuperata tyrannide, Piſiſtratus, ex pactione quam inierat cum Megacle, filiam Megaclis ducit uxorem. Verum quum et filii eſſent ei adoleſcentes, et Alcmaeonidae dicerentur obnoxii eſſe piaculo, nolens ex novo conjugio liberos tollere, haud legitime coibat cum uxore. Quam rem quum primo mulier occultaſſet, poſtea ſive inquiſiviſſet ſeu non, matri ſuae aperuit. Mater viro indicavit. Iſte vero inique ferens ſe a Piſiſtrato contumelia afſici, ut erat iratus, poſitis inimicitiis in gratiam rediit cum ſeditioſis. Quae fieri Piſiſtratus contra ſe animadvertens, regione

ἔλεγον· αὐτίκα δὲ ἐς τε τὺς δήμυς Φάτις ἀπίκελο, ὡς Αθηναίη Πεισίςρατον κατάγει· καὶ ἐν τῷ ἄςεϊ πυθόμενοι [a] τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν θεὸν, προσεύχονλό τε τὴν ἄνθρωπον, καὶ ἐδέκοντο τὸν Πεισίςρατον.

ξα'. Απολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ὁ Πεισίςραλος, καλὰ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα γενομένην, γαμέει τοῦ Μεγακλέυς τὴν θυγατέρα [b]. οἵα δὲ παίδων τέ οἱ ὑπαρχόνλων νεηνιέων, καὶ λεγομένων ἐναγέων εἶναι τῶν Αλκμαωνιδέων, οὐ βουλόμενός οἱ γενέθαι ἐκ τῆς νεογάμυ γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετό οἱ οὐ κατὰ νόμον [c]. τὰ μέν νυν πρῶτα ἔκρυπλε ταῦτα ἡ γυνή· μετὰ δὲ, εἴτε ἰςορεύση, εἴτε καὶ ὄ, Φράζει τῇ ἑωϋτῆς μητρί· ἡ δὲ τῷ ἀνδρί. τὸν δὲ δεινόν τι ἔχειν, ἀτιμάζεθαι πρὸς Πεισιςράτυ. ὀργῇ δὲ ὡς εἶχε, καταλλάσετο τὴν ἔχθρην τοῖσι ςασιώτησι. μαθὼν δὲ ὁ Πεισίςρατος τὰ ποιεύ-

[a] πυθόμενοι. [b] γαμέει τὴν θυγαλέρα αὐτῦ. [c] καὶὰ τὸν νόμον.

μενα ἐπ' ἐωϋτῷ, ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρης τοπαράπαν. ἀπικόμενος δὲ ἐς Ερέτριαν, ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισίν. Ἱππίεω δὲ γνώμην νικήσαντος, ἀνακλᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἤγειρον δωτίνας ἐκ τῶν πολίων, αἵ τινές σφι προηδέατό κου [d] τι. πολλῶν δὲ μεγάλα παραχόντων χρήματα, Θηβαῖοι ὑπερεβάλοντο τῇ δόσεϊ τῶν χρημάτων. μετὰ δὲ, ἵνα πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφυ, καὶ πάντά σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάτοδον. καὶ γὰρ Αργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου· καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντὴς, τῷ ὄνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίην πλείστην παρείχετο, κομίσας καὶ χρήματα καὶ ἄνδρας.

ξϛ'. Ἐξ Ερετρίης δὲ ὁρμηθέντες, διὰ ἐνδεκάτου ἔτεος ἀπίκοντο ὀπίσω· καὶ πρῶτον τῆς Ατθίδος ἴσχυσι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισιν, οἵ τε ἐκ τοῦ ἄστεος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλ-

[d] προειδέατό κου.

prorſus abſcedit: et ubi Eretriam pervenit, una cum filiis deliberat. Quum autem ſententia Hippiae praevaluiſſet de tyrannide rurſus recuperanda, ibi tum munera collegerunt ex civitatibus, quae ipſis nonnihil ante placuerant. Et cum multi magnas contulerunt pecunias tum vero Thebani liberalitate ſuperaverunt. Poſt haec ut brevi ſermone dicam, tempus exortum eſt, et omnia ad reditum eis expedita fuerunt. Nam et ex Peloponneſo Argivi aderant mercede conducti, et Naxus quidam, nomine Lygdamis, voluntarius ipſis adveniens, multum alacritatis addidit, allatis et pecuniis et viris.

62. Profecti autem Eretria, anno undecimo vertente redierunt, et primum in Attica Marathonem occuparunt. Ad quos interea ibi caſtra habentes cum factioſi ex urbe ſe conferebant, tum alii ex populis

adfluebant, quibus erat tyrannis quam libertas optabilior: atque ita hi quidem congregabantur. Ceterum quandiu Pisistratus pecuniam cogebat, et postea Marathonem tenebat, Athenienses qui intra urbem degebant, rem nihili fecerunt: sed ubi acceperunt eum ex Marathone urbem versus movere, ita demum auxilia adversus eum comparant. Isti igitur cum omnibus copiis infesti in illos redeuntes tendebant. et Pisistratus cum suis, postquam e Marathone digressi, simul uno agmine ad urbem veniissent, accedunt ad Minervae Pallenidis fanum, et castra ex adverso posuerunt. Hîc divino instinctu fungens Amphilytus Acarnan ariolus, Pisistrato adfuit, eumque accedens hexametro carmine vaticinatur inquiens,

Lapsus abit jam jactus, et est quoque rete repansum.
Nocte aderunt thyni claro sub sidere lunae.

63. Hoc ille oraculum isti divinitus reddidit. Pisistratus vero, eo percepto, et

λοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέῤῥεον, οἷσιν ἡ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίης ἦν ἀσπαστότερον. ἕτοι μὲν [c] δὴ συνηλίζοντο. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μεταῦτις ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον· ἐπεί τε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος αὐτὸν πορεύεσθαι [f] ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ βοηθέοντες ἐπ' αὐτόν. καὶ οὗτοί τε πανστρατιῇ ἦσαν ἐπὶ τοὺς καταιόντας· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἦσαν ἐπὶ τὸ ἄστυ ἐς τωὐτὸ συνιόντες, ἀπικνέονται ἐπὶ Παλληνίδος Ἀθηναίης ἱρὸν, καὶ ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. ἐνθαῦτα θείῃ πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνὰν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὃς οἱ προσιὼν χρᾷ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων,

Ἐρρίπται δ' ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασται·
Θύνοι δ' οἰμήσουσι σεληναίης διὰ νυκτός.

ξγ'. Ὁ μὲν δὴ οἱ ἐνθεάζων χρᾷ τάδε· Πεισίστρατος δὲ, συλλαβὼν τὸ χρηστήριον, καὶ

[c] ἕτω μὲν. [f] στρατεύεσθαι.

φὰς δέκεσθαι τὸ χρησθὲν, ἐπῆγε τὴν στρατιήν. Αθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τῆς ἄστεος πρὸς ἄριστον τετραμμένοι ἦσαν δὴ τηνικαῦτα· καὶ μετὰ τὸ ἄριστον μετεξέτεροι αὐτῶν, οἱ μὲν, πρὸς κύβους, οἱ δὲ, πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ἐσπεσόντες, τοὺς Αθηναίους τρέπουσι. Φευγόντων δὲ τούτων, βουλὴν ἐνθαῦτα σοφωτάτην Πεισίστρατος ἐπιτεχνᾶται, ὅκως μήτε ἀναστήσεται ἔτι οἱ Αθηναῖοι, διεσκεδασμένοι τε εἶεν. ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους, προέπεμπεν· οἱ δὲ, καταλαμβάνοντες τοὺς Φεύγοντας, ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πισιστράτου, θαρσέειν τε κελεύοντες, καὶ ἀπιέναι ἕκαστος [a] ἐπὶ τὰ ἑωυτῶν.

ξδ'. Πειθομένων δὲ τῶν Αθηναίων, οὕτω δὴ Πεισίστρατος τρίτον χὼν Αθήνας, ἐρριζωσε τὴν τυραννίδα, ἐπικούροισί τε πολλοῖσι, καὶ χρημάτων συνόδοισι· τῶν μὲν, αὐτόθεν, τῶν δὲ, ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συνιόντων· ὁμήρους τε τῶν παραμεινάντων

[a] ἕκαστοι.

ſe divinam vocem accipere affirmavit, et copias adduxit. Athenienſes autem urbani tunc ad prandium ſe converterant, et poſt prandium partim ad teſſeras, partim ad ſomnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Piſiſtrato erant, eos in fugam vertunt. Ipſis autem fugientibus ſolertiſſimum ibi conſilium Piſiſtratus excogitat, ut Athenienſes nec amplius recolligerentur, et diſſipati manerent: Pueros impoſitos equis praemiſit, qui aſſequuti fugientes, mandata Piſiſtrati dicerent, juberentque eos bono animo eſſe, et ad ſua quemque abire.

64. Ita parentibus dicto Athenienſibus, Piſiſtratus tertio potitus Athenis, tyrannidem ſtabilivit, tum adjutoribus multis, tum pecuniarum proventibus, partim indidem, partim a flumine Strymone comparatis. Filios quoque eorum Athe-

nienſium qui perſtiterant, nec e
fugam fecerant, pro obſidibus ſu
in Naxum tranſtulit. Hanc enim i
bello ſubegerat, Lygdámique per
quum praeterea etiam Delum inſu
oraculis expiaſſet. Expiavit aute
quatenus proſpectus a templo fe
catenus ex omni loco cadaveribu
ſis, et in alium ejuſdem inſulae
tranſlatis. Itaque Piſiſtratus tyran
titus eſt Athenienſium, corum
proelio caeſis, aliis una cum Alcm
da e patria profugis.

65. Talem itaque ſtatum At
ſium eſſe ea tempeſtate Croeſus au
Lacedaemonios quoque magnis
bus ereptos, et jam Tegeatibus b
periores eſſe. Quippe Leonte Spar
nante et Hegeſicle, Lacedaemon
cetera bella proſpere geſſiſſent,

Αθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβών, καὶ καταστήσας ἐς Νάξον. καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος καλεστρέψατο πολέμῳ, καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμι [b], πρός γε ἔτι τούτοισι, τὴν νῆσον δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λογίων. καθήρας δὲ ὧδε· ἐπ' ὅσον ἔποψις τοῦ ἱροῦ εἶχεν, ἐκ τούτου τοῦ χώρου παντὸς ἐξορύξας τοὺς νεκροὺς, μετεφόρεεν ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Δήλου. καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυράννευεν Αθηναίων· Αθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετὰ Αλκμαιωνίδεω ἔφευγον ἐκ τῆς οἰκηΐης [c].

ξέ. Τοὺς μέν νυν Αθηναίους τοιαῦτα τὸν χρόνον τοῦτον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος καλέχοντα· τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφευγότας, καὶ ἑόντας ἤδη τῷ πολέμῳ καλυπερλέρους Τεγεητέων. ἐπὶ γὰρ Λέοντος βατιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ, τοὺς ἄλλους πολέμους εὐτυχέοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς Τεγεήτας

[b] Δυγδάμι. [c] οἰκίης.

μένης προσέπλαιον. τὸ δὲ ἔτι πρότερον τούτων, καὶ κακονομώταλοι ἦσαν σχεδὸν πάντων Ἑλλήνων, κατά τε σφέας αὐτοὺς, καὶ ξείνοισιν ἀπρόσμικτοι. μετέβαλον δὲ ὧδε ἐς εὐνομίην. Λυκούργῳ τῶν Σπαρτιητέων δοκίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς ἐπὶ τὸ χρηστήριον, ὡς ἐσῆιεν ἐς τὸ μέγαρον, εὐθὺς ἡ Πυθίη λέγει τάδε,

Ἥκεις ὦ Λυκόοργε [a] ἐμὸν ποτὶ πίονα νηὸν,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν ὁλύμπια δώματ' ἔχουσι.
Δίζω ἢ σε θεὸν μακάρευσομαι, ἢ ἄνθρωπον [b].
Ἀλλ' ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι ὦ Λυκόοργε [c].

Οἱ μὲν δή τινες πρὸς τούτοισι λέγουσι καὶ φράσαι αὐτῷ τὴν Πυθίην τὸν νῦν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτῃσιν. Ὡς δ' αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκοῦργον ἐπιτροπεύσανλα Λεωβώτεω, ἀδελφιδέος μὲν ἑωϋτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπετρόπευσε, τάχιστα μετέστησε τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν.

[a] Λυκόεργε. [b] ἢ καὶ ἄνδρα. [c] Λυκόεργε.

ſolos Tegeatas cladem acceperant. Et antea fere ex omnibus Graecis utebantur peſſimis legibus et circa ſe ſe ipſos, tum etiam peregrinis intolerabiles, quae inſtituta in melius ita mutavere. Lycurgo, viro inter Spartiatas probato, Delphos ad oraculum profecto, ſimulatque in aedem ingreſſus eſt, Pythia haec ſtatim inquit,

Ad mea veniſti praepinguia templa Lycurge,
Grate Jovi et cunctis qui tecta tuentur olympi.
Ambigo tene deum jam nunc hominemne ſalutem,
Sed multo magis eſſe deum te credo Lycurge.

Nonnulli praeter haec ajunt Pythiam ei expoſuiſſe inſtituta quae nunc a Spartiatis ſervantur. Ipſi tamen Lacedaemonii dicunt, Lycurgum, quum fuiſſet tutor filii fratris ſui Leobotae Spartiatarum regis, e Creta haec attuliſſe. Siquidem quum primum tutor factus eſt, omnia jura immutavit: deditque operam nequis ea tranſgrederetur: deinde vero quae ad bellum

pertinent, enomotias, triacadas, et ſuſſitia: ſuper haec ephoros ac ſenatores inſtituit Lycurgus.

66. Ita illi ad rectum vitae genus tranſlati ſunt et Lycurgum vita defunctum, delubro aedificato magnopere colunt. Ex quo cum bonitate ſoli, tum non exigua hominum copia, elevati ſunt ſtatim, ac bene floruerunt. Quin etiam non amplius ſuffecit illis pace et quiete frui, ſed quum ſe Arcadibus praeſtantiores eſſe arbitrarentur, de omni Arcadum regione oraculum Delphis conſuluerunt. Quibus Pythia reſpondit,

Me petis Arcadiam? magnum petis: haud tibi tradam.
Multi apud Arcadiam veſcentes glande viri ſunt,
Qui te rejicient. tibi ego haud invidero quicquam,
Saltandam Tegeam planta plaudente daturus:
Utque queas campum metire fune feracem.

Haec reſponſa ubi accepere Lacedaemonii, a ceteris Arcadibus abſtinentes, bel-

μετὰ δὲ, τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας, καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια· πρός τε τούτοισι, τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔστησε Λυκοῦργος.

ξς'. Οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν. τῷ δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν εἰσάμενοι, σέβονται μεγάλως. οἷα δὲ ἔν τε χώρῃ ἀγαθῇ, καὶ πλήθεϊ ὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀνά τε ἔδραμον αὐτίκα, καὶ εὐθηνήθησαν. καὶ δή σφιν οὐκέτι ἀπέχρα [d] ἡσυχίην ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων κρέσσονες εἶναι, ἐχρηστηριάζοντο ἐν Δελφοῖσιν ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. ἡ δὲ Πυθίη σφι χρᾷ τάδε,

Ἀρκαδίην μ' αἰτεῖς; μέγα μ' αἰτεῖς· ὔ τοι δώσω.
Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,
Οἵ σ' ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὐ μεγαίρω.
Δώσω τοι Τεγέην ποσσίκροτον ὀρχήσασθαι,
Καὶ καλὸν πεδίον χοίνῳ διαμετρήσασθαι.

ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπεί-

[d] ἀπίχρη.

χοντο· οἱ δὲ, πέδας φερόμενοι, ἐπὶ Τεγεήτας ἐστρατεύοντο, χρησμῷ κιβδήλῳ πίσυνοι, ὡς δὴ ἐξανδραποδιούμενοι τοὺς Τεγεήτας. ἐσωθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτῶν [c] ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες τὰς ἐφέροντο αὐτοὶ, καὶ χοίνῳ διαμετρησάμενοι τὸ πεδίον τὸ Τεγεητέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὗται, ἐν τῇσιν ἐδεδέατο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐν Τεγέῃ, περὶ τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης [f] Ἀθηναίης κρεμάμεναι.

ξζ. Καὶὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον συνεχέως αἰεὶ κακῶς ἀέθλεον πρὸς τὺς Τεγεήτας. καὶὰ δὲ τὸν καὶὰ Κροῖσον χρόνον, καὶ τὴν Ἀναξανδρίδεώ τε καὶ Ἀρίστωνος βασιληίην ἐν Λακεδαίμονι, ἤδη οἱ Σπαρτιῆται καλυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγεγόνεσαν, τρόπῳ τοιῷδε γενόμενοι. ἐπειδὴ αἰεὶ τῷ πολέμῳ ἐσσύντο [g] ὑπὸ Τεγεητέων, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, ἐπειρώτων [h] τίνα ἂν θεῶν ἱλασάμενοι, κατύπερθε τῷ πολέμῳ Τεγεητέων γενοίατο. ἡ δὲ Πυθίη

[c] αὐτίων. [f] Ἀλαίης. [g] ἰσσῶντο. [h] ἐπειρώτεον.

lum intulere Tegeatis, ferentes compedes: videlicet captioſo freti oraculo, tanquam redacturi Tegeatas in ſervitutem. Verum congreſſi proelio ac fugati, quicunque eorum vivi ſunt capti, eiſdem quas ipſi attulerunt compedibus incluſi, et campum Tegeatem menſi fune in eo opus fecerunt. Compedes autem quibus vincti fuerant, ad meam uſque aetatem ſervatae fuerunt in Tegea circa templum Minervae Aleae ſuſpenſae.

67. Et primore quidem bello adverſus Tegeatas aſſidue ſemper male pugnaverant: Croeſi tamen aetate et Anaxandrida ac Ariſtone regnantibus Lacedaemone, jam longe ſuperiores Spartiatae bello extiterunt, hunc in modum tales effecti: Quum ſemper in bello a Tegeatis ſuperarentur, miſſis Delphos conſultoribus, oraculum ſunt ſciſcitati, quemnam deorum placarent ut Tegeatarum victores

exiſterent. His Pythia reſpondit, ſi oſſa Oreſtis filii Agamemnonis rent. Cujus loculum quum nequi venire, rurſus ad deum mittunt ſciſcitatum in quo ſitus Oreſtes eſſe nunciis interrogantibus, ita Py quit,

Eſt quaedam Arcadiae Tegea, in regione
Hic duo flant venti vi pervehemente coac
Forma hoſtis formae, et noxae ſuperindit
Hic Agamemnonides terra omniparente t
Quo tu ſublato Tegeae ſperabere victor.

Ubi haec quoque audierunt Lac nii, nihilo minus inventione abſt omnia diſquirentes: donec Lich Spartiatarum eorum, qui benem cantur, comperit. Sunt autem b ti, in civibus ſemper ex militia ec greſſi maxime ſenes, quinque q quos quo anno ex equitibus exeu

σφιν ἔχρησε, τὰ Ορέστεω τῦ Αγαμέμνονος ὀστέα ἐπαγαγομένυς. ὡς δὲ ἀνευρεῖν ὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο [a] τὴν θήκην τῦ Ορέστεω, ἔπεμπον αὖτις τὴν ἐς θεὸν ἐπειρησομένυς [b] τὸν χῶρον ἐν τῷ κέοιλο ὁ Ορέστης. εἰρωτῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε,

Εστι τις Αρκαδίης Τεγέη λευρῷ ἐνὶ χώρῳ,
Ενθ' ἄνεμοι πνείυσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πήματι κεῖται·
Ενθ' Αγαμεμνονίδην κατέχει φυτίζοος αἶα·
Τὸν σὺ κομισάμενος, Τεγέης ἐπικάρσιος ἔσῃ.

ὡς δὲ κὴ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπεῖχον τῆς ἐξευρέσιος ὑδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι· ἐς οὗ δὴ Λίχης τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων ἀνεῦρε. οἱ δὲ ἀγαθόεργοί εἰσι τῶν ἀστῶν, ἐξιόντες ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύταλοι, πέντε ἔτεος ἑκάστυ. τοὺς δεῖ τῦτον τὸν ἐνιαυτὸν τὸν ἂν ἐξίωσιν ἐκ τῶν ἱππέων, Σπαρτιη-

[a] ἰγινίαλο. [b] αὖτις ἰς τὸν θεὸν ἱπερησομένυς.

τέων τῷ κοινῷ διαπεμπομένȣς, μὴ ἐλινύειν ἄλλȣς ἄλλῃ.

ξή. Τȣ́των [c] ὧν τῶν ἀνδρῶν Λίχης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ, καὶ συντυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. ἐούσης γὰρ τȣ̃τον τὸν χρόνον ἐπιμιξίης πρὸς τοὺς Τεγεήτας, ἐλθὼν ἐς χαλκήϊον, ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον· καὶ ἐν θωΰματι ἦν, ὁρῶν [d] τὸ ποιεόμενον. μαθὼν δέ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωϋμάζοντα, εἶπε παυσάμενος τȣ̃ ἔργȣ, ‘ Η κου ἂν ὦ ‘ ξεῖνε Λάκων, εἴπερ εἶδες τό περ ἐγὼ ‘ κάρτα ἂν ἐθωΰμαζες, ὅκȣ νῦν οὕτω τυγ- ‘ χάνεις θώϋμα ποιεύμενος [e] τὴν ἐργα- ‘ σίην τοῦ σιδήρου. ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θέ- ‘ λων ἐν τῇ [f] αὐλῇ φρέαρ ποιήσασθαι, ὀ- ‘ ρύσσων, ἐπέτυχον σορῷ ἑπταπήχεϊ. ‘ ὑπὸ δὲ ἀπιςίης μὴ μὲν γενέσθαι μηδα- ‘ μᾶ μέζονας ἀνθρώπους τῶν νῦν, ἀνῷξα ‘ αὐτὴν, καὶ εἶδον τὸν νεκρὸν μήκεϊ ἶσον ἐ- ‘ όντα τῇ σορῷ· μετρήσας δὲ, συνέχωσα ‘ ὀπίσω.’ ὁ μὲν δή οἱ ἔλεγε [g] τά περ ὀ-

[c] τȣτέων. [d] ὁρέων. [e] ποιόμενος. [f] θέλων τῇ [g] δὴ ἔλεγε.

tet a Spartiatarum communi miſſos alios aliò non ceſſare.

68. Ex his Liches quum eſſet, rem illam apud Tegeam adinvenit, fortuna pariter atque ſolertia uſus. nam quum cum Tegeatis hoc tempore jus commercii eſſet, et iſte in aerariam officinam veniſſet, intuebatur mirabundus ferrum dum procudebatur. Quo in ſpectaculo admirari eum animadvertens faber aerarius, intermiſſo opere, certe magis, ‘ ô Lacon ‘ hoſpes, inquit, admirarere, ſi idem quod ‘ ego tu noſſes, qui tantopere admiraris ‘ ferri opificium. In hac enim corte pu- ‘ teum facere quum vellem, fodiens in- ‘ cidi in loculum ſeptem cubitorum: et ‘ quia incredulus eram omnino fuiſſe ma- ‘ jores quàm nunc ſunt homines, aperui ‘ eum, et vidi cadaver ejuſdem loculo lon- ‘ gitudinis: quam ubi menſus ſum, ite- ‘ rum obrui.’ Haec illo referente quae

viderat, Liches conſiderans, conjectabat hunc ex oraculo eſſe Oreſtem, hac utens conjectura: duos quidem quos cernebat fabri aerarii folles, totidem comperit eſſe ventos: incudem vero et malleum, formam et formae repercuſſionem: ferrum vero quod cuderetur, noxam ſuperinditam noxae: hac ratione id conjectans, quod in noxam hominis ferrum inventum ſit. Haec itaque cum conjectaviſſet, Spartam regreſſus, rem omnem Lacedaemoniis refert. Illi ex compoſito et ficto ſermone hominem judicio aggredientes exilio damnant. Qui Tegeam profectus, et calamitatem ſuam referens fabro aerario, conducebat ab eo detractante elocare cortem. Verum aliquanto poſt ubi perſuaſit, ibi domum habuit. ſic effoſſo ſepulchro oſſa collegit, eaque portans Spartam rediit. Quo ex tempore quoties ſe invicem experti ſunt, longe ſuperiores bel-

πώπεε· ὁ δὲ, ἐννώσας τὰ λεγόμενα, συνεβάλλελο τὸν Ορέσεα κατὰ τὸ θεοπρόπιον τῦτον εἶναι, τῆδε συμβαλλόμενος [a]. τοῦ χαλκέος δύο ὁρέων φύσας, τὰς ἀνέμυς εὗρισκε ἐόντας· τὸν δὲ ἄκμονα, καὶ τὴν σφῦραν, τόν τε τύπον καὶ τὸν ἀντίτυπον· τὸν δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον, τὸ πῆμα ἐπὶ πήματι κείμενον· κατὰ τοιόνδέ τι εἰκάζων, ὡς ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύρηται. συμβαλόμενος [b] δὲ ταῦτα, καὶ ἀπελθὼν ἐς Σπάρτην, ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι πᾶν τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ, ἐκ λόγυ πλασοῦ ἐπενείκαντές οἱ αἰτίην, ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐς Τεγέην, καὶ φράζων τὴν ἑωϋτῦ συμφορὴν πρὸς τὸν χαλκέα, ἐμισθῦτο παρ' ὑκ ἐκδιδόνλος τὴν αὐλήν. χρόνῳ δὲ ὡς ἀνέγνωσεν, ἐνοικίσθη. ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον, καὶ τὰ ὀσέα συλλέξας, οἴχετο φέρων ἐς Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτυ τῦ χρόνυ, ὅκως ἐπειρώατο ἀλλήλων, πολλῷ κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγίνονλο οἱ Λακεδαι-

[a] συμβαλλεόμενος. [b] συμβαλλεόμενος.

μόνιοι· ἤδη δέ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ἦν καταστραμμένη.

ξθ'. Ταῦτα δὴ ὧν πάντα πυνθανόμενος ὁ Κροῖσος, ἔπεμπε ἐς Σπάρτην ἀγγέλους δῶρά τε φερουσας, καὶ δησομένους συμμαχίης, ἐντειλάμενός τε τὰ λέγειν χρῆν. οἱ δὲ, ἐλθόντες ἔλεγον, ' Ἔπεμψε ἡμέας ' Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βα- ' σιλεὺς, λέγων τάδε, Ω Λακεδαιμόνιοι, ' χρήσαντος τοῦ θεοῦ τὸν Ἕλληνα φίλον ' προσθέσθαι, (ὑμέας γὰρ πυνθάνομαι ' προεστάναι τῆς Ἑλλάδος) ὑμέας ὧν κα- ' τὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι, φίλος ' τε θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος ἄνευ τε ' δόλου καὶ ἀπάτης.' Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γενόμενον, ἥδησάν τε τῇ ἀφίξεϊ τῶν Λυδῶν, καὶ ἐποιήσαντο ὅρκια ξεινίης πέρι καὶ ξυμμαχίης, καὶ γάρ τινες αὐτοὺς εὐεργεσίαι εἶχον ἐκ Κροίσου πρότερον

lo extitere Lacedaemonii: praeterea vero magna etiam pars Peloponneſi jam eis parebat.

69. Haec itaque omnia Croeſus audiens, miſit nuncios Spartam cum muneribus, ad rogandam belli ſocietatem, et mandatis quae dicere oporteret. Ii poſtquam pervenerunt, ‘Nos (ajunt) Croeſus ‘miſit, Lydorum aliarumque gentium ‘rex, ita inquiens, ô Lacedaemonii, quo‘niam deus oraculum reddidit, ut Grae‘cum mihi amicum adſciſcerem, et vos ‘inter Graecos antecellere audio, vos i‘gitur ex oraculo advoco cupiens amicus ‘eſſe et ſocius, citra dolum fraudemque.’ Croeſus haec per legatos nunciavit. Quorum adventu Lacedaemonii, qui et ipſi oraculum Croeſo datum audierant, gaviſi, foedus hoſpitii ſocietatiſque inierunt. Etenim jam antea intercedebant nonnulla Croeſi in Lacedaemonos beneficia. Nam

quum illi miſiſſent Sardes ad aurum coemendum, quo uſuri erant in id ſimulacrum Apollinis quod nunc poſitum eſt in Thornace Laconicae, eo auro ſunt a Croeſo donati.

70. Qua de re Lacedaemonii, quodque ſe amicos ille prae omnibus Graecis delegiſſet, ſocietatem admiſerunt. Et partim quidem denuncianti ſeſe paratos exhibuerunt; partim fabricatum craterem aheneum circa labia extrinſecus frequentibus animalium caelaturis ornatum et trecentarum amphorarum capacem avexerunt, hoc dono volentes Croeſum remunerari: ſed ille Sardes non pervenit, propter alterutram harum quae feruntur cauſſarum. Lacedaemonii quidem ajunt hunc craterem quum veheretur Sardes, et prope Samum veniſſet, a Samiis fuiſſe interceptum; qui, cognita re, navibus iſtos longis aggreſſi fuere. Ipſi vero Samii ai-

ἔτι γεγονυῖαι. πέμψαντες γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις, χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τούτῳ, τὸ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι ἵδρυται Ἀπόλλωνος· Κροῖσος δέ σφι ὠνεομένοισι ἔδωκε δωτίνην.

ο'. Τούτων [a] τε ὦν εἵνεκεν [b] οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν συμμαχίην ἐδέξαντο, καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφέας προκρίνας Ἑλλήνων, αἱρέετο φίλους. κ) τοῦτο μὲν, αὐτοὶ ἦσαν ἕτοιμοι ἐπαγγείλαντι· τοῦτο δὲ, ποιησάμενοι κρητῆρα χάλκεον, ζωδίων τε ἔξωθεν πλήσαντες περὶ τὸ χεῖλος, καὶ μεγάθεϊ τριηκοσίους ἀμφορέας χωρέοντα ἦγον, δῶρον βουλόμενοι ἀντιδοῦναι Κροίσῳ. οὗτος ὁ κρητὴρ οὐκ ἀπίκετο ἐς Σάρδις, δι' αἰτίας διφασίας λεγομένας τάσδε· οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι ὡς ἐπεί τε ἀγόμενος ἐς τὰς Σάρδις ὁ κρητὴρ ἐγίνετο κατὰ τὴν Σαμίην, πυθόμενοι Σάμιοι ἀπελοίατο [c] αὐτὸν, νηυσὶ μακρῇσι ἐπιπλώσαντες· αὐτοὶ δὲ Σά-

[a] Τυτέων. [b] εἵνεκα. [c] ἀπειλήσαντο.

μιοι λέγυσι ὡς ἐπεί τε ὑςέρησαν οἱ ἄγοντες τῶν Λακεδαιμονίων τὸν κρητῆρα, ἐπυνθάνοντο δὲ Σάρδις τε καὶ Κροῖσον ἡλωκέναι, ἀπέδοντο τὸν κρητῆρα ἐν Σάμῳ· ἰδιώτας δὲ ἄνδρας πριαμένυς ἀναθεῖναί μιν ἐς τὸ Ἡραῖον· τάχα δὲ ἂν καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην, ὡς ἀπαιρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων. καλὰ μέν νυν τὸν κρητῆρα ὕτως ἔχε [d].

οα'. Κροῖσος δὲ ἁμαρτὼν τῦ χρησμῦ, ἐποιέετο ςρατηΐην ἐς Καππαδοκίην, ἐλπίσας καταιρήσειν Κῦρόν τε καὶ τὴν Περσέων δύναμιν. παρασκευαζομένυ δὲ Κροίσυ ςρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, τῶν τις Λυδῶν, νομιζόμενος καὶ πρόσθεν εἶναι σοφὸς, ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κάρτα ὄνομα ἐν Λυδοῖσι ἔχων, συνεβύλευσε Κροίσῳ τάδε, (ὄνομά οἱ ἦν Σάνδανις) 'Ω βασιλεῦ, ἐπ' 'ἄνδρας τοιύτυς ςρατεύεσθαι παρασκευ-'άζεαι, οἳ σκυτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυ-'τίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέυσι· οἰ-

[d] ὕτω ἴσχε.

unt, Lacedaemonios, qui craterem portabant, ſerò venientes, quum audiſſent Croeſum captum eſſe cum Sardibus, illum in Samo vendidiſſe viris privatis, qui eum Junonis templo dedicavere: forſan autem et illi qui vendiderunt, Spartam reverſi dixerint a Samiis ſibi fuiſſe ereptum. Ac de cratere ita res ſe habet.

71. Croeſus autem aberrans in oraculo, adverſus Cappadociam exercitus comparabat, ſpe et Cyrum et potentiam Perſarum evertendi. Cui in hac apparanda expeditione occupato, Lydus quidam, nomine Sandanis, et antehac pro ſapiente habitus, et ab hac ſententia plus nominis apud Lydos conſequutus, hunc in modum Croeſo conſuluit; ‘ Adverſus tales ‘ viros expeditionem paras, ô rex, qui e ‘ corio quidem ſubligacula, etiam e corio ‘ reliquam veſtem ferunt: qui non quibus

‘ volunt cibis veſcuntur, ſed quos habent,
‘ utpote regionem aſperam incolentes. Ad
‘ haec potu non vini utuntur, ſed aquae:
‘ non ficos ad comedendum, nec aliud
‘ quicquam boni habent. Hinc ſi vinces,
‘ quid illis eripias quibus nihil eſt? ſin
‘ victus fueris, animadverte quot bona a-
‘ mittes. Ubi guſtaverint illi noſtra bona,
‘ circumſiſtent nos, nec abigi poterunt.
‘ Equidem diis habeo gratiam, qui non
‘ inducunt in animum Perſis ut Lydos
‘ bello invaderent.’ Haec loquutus, non tamen Croeſum flexit. Etenim Perſis, antequam Lydos ſubigerent, nihil erat neque lautum neque opiparum.

72. Porro Cappadoces a Graecis Syrii nominantur: et erant hi Syrii, antequam Perſae imperitarent, ditionis Medorum, tunc autem Cyro parebant. Siquidem imperium Medicum ac Lydium diſterminabat fluvius Halys, qui ex Arme-

‘ τέονται δὲ ὐκ ὅσα ἐθέλυσι, ἀλλ᾽ ὅσα ἔ-
‘ χυσι, χώρην ἔχοντες τρηχείην. πρὸς
‘ δὲ, ὐκ οἴνῳ διαχρέωνται, ἀλλὰ ὑδροπο-
‘ τέυσι. ὐ σῦκα δὲ ἔχυσι τρώγειν, ὐκ ἄλ-
‘ λο ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν δὴ, εἰ νικήσεις, τί σφεας ἀπαιρήσεαι, τοῖσί γε μή
‘ ἐσι μηδέν [e]; τῦτο δὲ, ἢν νικηθῇς, μάθε
‘ ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γευσάμενοι γὰρ
‘ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν, περιέξονται, ὐδὲ
‘ ἀπωσοὶ ἔσονται. ἐγὼ μέν νυν θεοῖσι ἔχω
‘ χάριν, οἳ οὐκ ἐπὶ νόον ποιέυσι Πέρσῃσι
‘ στρατεύεσθαι ἐπὶ Λυδύς.’ ταῦτα λέγων, ὐκ ἔπειθε τὸν Κροῖσον. Πέρσῃσι γὰρ, πρὶν Λυδὺς καταστρέψασθαι, ἦν ὔτε ἄβρὸν ὔτε ἀγαθὸν ὐδέν.

οϛ'. Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπ᾽ Ἑλλήνων Σύριοι ὀνομάζονται. ἔσαν δὲ οἱ Σύριοι οὗτοι, τὸ μὲν πρότερον ἢ Πέρσας ἄρξαι, Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ Κύρου. ὁ γὰρ ὅρος [f] ἦν τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Λυδικῆς, ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ὃς ῥέει

[e] τοῖσί ἐσι μηδέν. [f] ὖρος.

ἐξ Ἀρμενίου ὄρεος διὰ Κιλίκων, μετὰ δὲ, Μαντιηνοὺς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων· ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου, Φρύγας. παραμειβόμενος δὲ τούτους, καὶ ῥέων ἄνω πρὸς βορέην ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας ἀπέργει, ἐξ εὐωνύμου δὲ Παφλαγόνας. οὕτω ὁ Ἅλυς ποταμὸς ἀποτάμνει [a] σχεδὸν πάντα τῆς Ἀσίης τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς ἀντίον Κύπρου ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον· ἔστι δὲ αὐχὴν ἕτος τῆς χώρης ταύτης ἁπάσης, μῆκος ὁδῷ εὐζώνῳ ἀνδρὶ πέντε ἡμέραι ἀναισιμοῦνται.

ογ'. Ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ἐπὶ τὴν Καππαδοκίην τῶνδε εἵνεκα [b], καὶ γῆς ἱμέρῳ, προσκτήσασθαι πρὸς τὴν ἑωυτοῦ μοίρην [c] βουλόμενος, καὶ μάλιστα τῷ χρηστηρίῳ πίσυνος ἐών, καὶ τίσασθαι θέλων [d] ὑπὲρ Ἀστυάγεος Κῦρον. Ἀστυάγεα γὰρ τὸν Κυαξάρεω, ἐόντα Κροίσου μὲν γαμβρὸν, Μήδων δὲ βασιλῆα, Κῦρος ὁ Καμβύσεω κατασρεψάμενος εἶχε, γένομενον γαμβρὸν

[a] ἀποτέμνει. [b] εἵνεκε. [c] μοίρην. [d] ἐθέλων.

nio monte fluit per Cilicas, dehinc ita fluens Matienos habet ad dextram, et Phrygas ad laevam; quos praeterlapſus et boream verſus ſurſum tendens hinc quidem Syrios Cappadocas includit, ab laevo autem Paphlagonas. Ita fluvius Halys cuncta fere inferiora Aſiae, a mari quod Cypro objectum eſt, ad Euxinum uſque Pontum dirimit. Eſt autem cervix haec totius hujus regionis; longitudinem itineris quod attinet, quinque dies viro expedito inſumuntur.

73. Itaque adverſus Cappadociam Croeſus cum exercitu profectus eſt, tum cupiditate regionis, volens hanc partem ſuae adjicere, tum vel magis fiducia oraculi, et Cyrum ulciſci annitens propter Aſtyagem. Quippe hunc Aſtyagem Cyaxaris filium, Medorum regem, affinem Croeſi Cyrus Cambyſis filius bello victum ceperat. Erat autem Croeſo Aſtya-

ges hunc in modum affinis: Apud Scythas Nomadas quum eſſet ſeditio, caterva virorum clam exceſſit in terram Medicam, qua tempeſtate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortis filius, Deiocis nepos; qui Scythas hos, utpote ſupplices, initio benigne excepit, et quum plurimi eos faceret, filium eis tradidit imbuendum et lingua Scythica, et artificio ſagittandi. Interjecto deinde tempore, quum Scythae venatum aſſidue irent et ſemper aliquid afferrent, nonnunquam tamen contingebat ut nihil caperent. Quos ita revertentes manibus inanibus Cyaxares (erat enim, ut monſtravit, irae non imperans) aſpere admodum cum contumelia inſectabatur. Id illi, ut ſe indignum, a Cyaxare pati non ferentes, conſilio habito decreverunt aliquem eorum puerorum quos docerent, concidere; apparatumque ut feras apparare conſueverant, Cyaxari offerre, perinde ac ferinam;

Κροίσῳ ὧδε. Σκυθέων τῶν νομάδων εἵλη [e] ἀνδρῶν ϛασιάσασα, ὑπεξῆλθε ἐς γὴν τὴν Μηδικήν· ἐτυράννευε δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Μήδων Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηϊόκεω, ὃς τοὺς Σκύθας τούτους τὸ μὲν πρῶτον περιεῖπε εὖ, ὡς ἑόντας ἱκέτας· ὥς τε δὲ περὶ πολλοῦ ποιεόμενος αὐτούς, παῖδα σφι παρέδωκε τὴν γλῶσσάν τε ἐκμαθεῖν [f], καὶ τὴν τέχνην τῶν τόξων. χρόνῳ δὲ γενομένῳ, καὶ αἰεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθέων ἐπ' ἄγρην, καὶ ἀεί τι φερόντων, καί κοτε συνήνεικε ἐλεῖν σφέας μηδέν· νοσήσαντας δὲ αὐτοὺς κενῇσι χερσὶ, ὁ Κυαξάρης, (ἦν γὰρ, ὡς διέδεξε, ὀργὴν οὐκ ἄκρος) τρηχέως κάρτα περιέσπε ἀεικείῃ. οἱ δὲ, ταῦτα πρὸς Κυαξάρεω παθόντες, ὡς τε ἀνάξιά σφεων αὐτῶν [g] πεπονθότες, ἐβούλευσαν [h] τῶν παρὰ σφίσι διδασκομένων παίδων ἕνα κατακόψαι. σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ὥσπερ ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κυαξάρεϊ δῶναι φέροντας, ὡς ἄγρην δὴθεν. δόν-

[e] ἴλη. [f] ἐκμαθεῖν. [g] ἑωυτῶν. [h] ἐβουλεύσαντο.

τες δὲ, τὴν ταχίςην κομίζεσθαι παρὰ Αλυάτλεα τὸν Σαδυάτλεω ἐς Σάρδις. ταῦτα καὶ δὴ ἐγένελο. καὶ γὰρ Κυαξάρης καὶ οἱ παρεόνλες δαιτύμονες τῶν χρεῶν τύτων[i] ἐπάσανλο· ϗ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσανλες, Αλυάτλεω ἱκέται ἐγένονλο.

οδ'. Μετὰ δὲ ταῦτα (ὑ γὰρ δὴ ὁ Αλυάτλης ἐξεδίδου τοὺς Σκύθας ἑξαιτέοντι Κυαξάρεϊ) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι ϗ τοῖσι Μήδοισι[k] ἐγεγόνεε ἐπ' ἔτεα πέντε· ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τὺς Μήδυς· ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίην τινὰ ἐποιήσαντο. διαφέρυσι δέ σφι ἐπὶ ἴσης τὸν πόλεμον, τῷ ἕκτῳ ἔτεϊ συμβολῆς γενομένης, συνήνεικε ὥς τε τῆς μάχης συνεςεώσης, τὴν ἡμέρην ἐξαπίνης νύκλα γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ιωσι προηγόρευσε ἔσεσθαι, οὖρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν ᾧ δὴ ϗ ἐγένελο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Λυ-

[i] τυτίων. [k] ϗ Μήδοισι.

idque quum obtuliſſent, quam celerrime ſe ad Alyattem Sadyattis filium Sardes conferrent. Quod et factum eſt. nam et Cyaxares et qui aderant convivae ex his carnibus guſtaverunt: et Scythae perpetrato hoc, Alyatti ſe ſupplices praebuerunt.

74. Quos poſtea repoſcenti Cyaxari quod Alyattes reddere abnuerat, bellum inter Lydos Medoſque quinquennale conflatum eſt. Quo in bello ſaepe Medi, ſaepe Lydi victores extiterunt, et nocturnum quoddam proelium fecerunt. Quum vero pari fortuna hoc bellum utriſque cederet, ſexto anno ſignis collatis, contigit, ut in medio pugnae repente dies nox efficeretur. Quam immutationem diei futuram Thales Mileſius Ionibus praedixerat, hunc ipſum annum praefiniens quo immutatio facta eſt. Lydi ac Medi ubi di-

em noctescere viderunt, a pugnando desistiterunt: eoque propensius utrique ad pacem inter se constituendam festinaverunt; autoribus conventionis Syennesi Cilice et Labyneto Babylonio: qui ut et foedus intercederet et matrimonii commercium fieret, enisi sunt; decernentes ab Alyatte Arienin filiam Astyagi Cyaxaris filio nuptum dari: quoniam sine vehementi necessitudine conventiones stabiles servari non queunt. Ineunt autem hae gentes foedera cum cetero ritu Graecorum, tum insecando brachia, donec simili colore sunt, ac mutuum sanguinem delingendo.

75. Hunc igitur Astyagem avum suum maternum Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in sequentibus indicabo caussam. Quo nomine Croesus ei infensus, nunquid inferret Persis bellum,

δοί τε: καὶ οἱ Μῆδοι ἐπεί τε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γινομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλόν τε ἔσπευσαν καὶ ἀμφότεροι εἰρήνην ἑωϋτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβεβάσαντες αὐτὼς, ἦσαν οἵδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβύνητος ὁ Βαβυλώνιος· οὗτοί σφι καὶ τὸ ὅρκιον οἱ σπεύσαντες γενέσθαι ἦσαν, καὶ γάμων ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν· Αλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα Αρύηνιν Αστυάγεϊ τῷ Κυαξάρεω παιδί. ἄνευ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιες ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν. ὅρκια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ ἔθνεα τάδε τε Ἕλληνες· καὶ πρὸς τούτοισι, ἐπεὰν τοὺς βραχίονας ἐπιτάμωνται ἐς τὴν ὁμοχροίην, τὸ αἷμα ἀναλείχεσι ἀλλήλων.

οε. Τοῦτον δὴ ὦν Αστυάγεα Κῦρος ἐόντα ἑωϋτοῦ μητροπάτορα καταστρεψάμενος ἔσχε, δι' αἰτίην τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοισι σημανέω. τὰ Κροῖσος ἐπιμεμφόμενος τῷ Κύρῳ, ἐς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμ-

πε, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας [a]. καὶ δὴ καὶ ἀπικομένῳ χρησμῷ κιβδήλῳ, ἐλπίσας πρὸς ἑωϋτῷ τὸν χρησμὸν εἶναι, ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέων μοίραν [b]. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἅλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, τὸ ἐνθεῦτεν, ὡς μὲν ἐγὼ λέγω, κατὰ τὰς ἐούσας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρατόν· ὡς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς οἱ ὁ Μιλήσιος διεβίβασε [c]. ἀπορέοντος γὰρ Κροίσῳ ὅκως οἱ διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατὸς, (οὐ γὰρ δὴ εἶναί κω τοῦτον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέγεται παρεόντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ποιῆσαι αὐτῷ, τὸν ποταμὸν ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τῇ στρατῇ, καὶ ἐκ δεξιῆς ῥέειν. ποιῆσαι δὲ ὧδε· ἄνωθεν τοῦ στρατοπέδου ἀρξάμενον, διώρυχα βαθέην ὀρύσσειν, ἄγοντα μηνοειδέα, ὅκως ἂν τὸ στρατόπεδον ἱδρυμένον καταὰ νώτου λάβοι· ταύτῃ καταὰ τὴν διώρυχα ἐκτραπόμενος ἐκ τῶν ἀρχαίων ῥέεθρων, καὶ αὖτις

[a] ἐπὶ Πέρσας ἐρωτᾶν. [b] μοῖραν. [c] Θαλῆς ὁ Μιλήσιος διεβίβασε οἱ. ἄπορ.

ad oracula miſerat. Et quum reſponſum veniſſet haud ſincerum, ſibi favere interpretatus, expeditionem iniit adverſus Perſarum terram. Atque ubi ad Halym flumen pervenit, tunc (ut ego quidem narro) pontibus ibi ſitis copias traduxit: ut autem Graeci plurimi dictitant, Thales Mileſius traduxit ei. Nam quum incertus animi Croeſus foret qua parte fluminis trajiceret exercitum (nulloſdum enim ex illis pontibus ea tempeſtate fuiſſe) fertur Thalen, qui in his caſtris aderat, feciſſe ut fluvius qui ad laevam exercitus fluebat, flueret etiam ad dextram. Feciſſe autem hunc in modum: Foſſam altam, exorſus ſuperiore loco, quam erant caſtra, ductam in ſpeciem lunae, depreſſit, quae caſtra, ut erant metata, a tergo amplecteretur: illac per foſſam quum traduxiſſet ex priſtino alveo fluvium, iterum eum,

ubi caſtra praeteriiſſet, in ſuum alveum refunderet; ita ut quum diviſus eſſet, celerrime fluvius utrinque permeabilis effectus ſit. Quidam vero ajunt veterem etiam omnino exaruiſſe alveum. Cui rei equidem non accedo. quo enim modo qui rurſum redierunt, illum tranſiverunt?

76. Croeſus igitur exercitu trajecto, venit in Cappadociae regionem quae dicitur Pteria, omnium ejus plagae tutiſſimae, juxta urbem Sinopen fere ad pontum Euxinum ſitam. Hic ſtativa habens, praedia Syriorum vaſtat, et urbem Pteriorum expugnat diripitque. Cepit quoque cunctas circumſitas urbes, Syrioſque ipſos nihil commeritos exterminavit. Hinc Cyrus coacto ſuo exercitu, adſumptiſque omnibus qui in medio incolebant, obviam pergit: miſſo tamen, antequam exercitum educere conaretur, caduceatore ad

παραμειβόμενος τὸ στρατόπεδον, ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι. ὥστε ἐπεί τε κὴ ἐχίσθη, τάχιστα ὁ ποταμὸς ἀμφοτέρη διαβατὸς ἐγένετο. οἱ δὲ κὴ τὸ παράπαν λέγουσι κὴ τὸ ἀρχαῖον ῥεῖθρον [d] ἀποξηρανθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ προσίεμαι. κῶς γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν;

οϛ'. Κροῖσος δὲ, ἐπεί τε διαβὰς σὺν τῷ στρατῷ ἀπίκετο τῆς Καππαδοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην. ἡ δὲ Πτερίη ἐστὶ τῆς χώρης ταύτης τὸ ἰσχυρότατον, κατὰ Σινώπην πόλιν τὴν ἐν Εὐξείνῳ πόντῳ μάλιστά κη κειμένην. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύετο, φθείρων τῶν Συρίων τὰς κλήρους· καὶ εἶλε μὲν τῶν Πτερίων τὴν πόλιν, κὴ ἠνδραποδίσατο, εἶλε δὲ τὰς περιοικίδας αὐτῆς πάσας· Συρίους τε ὠδὲν ἐόντας αἰτίους, ἀναστάτους ἐποίησε. Κῦρος δὲ ἀγείρας τὸν ἑωυτοῦ στρατὸν, καὶ παραλαβὼν τοὺς μεταξὺ οἰκέοντας πάντας, ἠντιοῦτο Κροίσῳ. πρὶν δὲ ἐξελαύνειν ὁρμῆσαι τὸν στρατὸν, πέμψας κή-

[d] ῥεῖθρον.

ρυκα [a] ἐς τὺς Ιωνας, ἐπειρᾶτο σφέας ἀπὸ Κροίσυ ἀπίσάναι. Ιωνες μέν νυν ὐκ ἐπείθονλο. Κῦρος δὲ ὡς ἀπίκελο, κὴ ἀντεσρατοπεδεύσαλο Κροίσῳ, ἐνθαῦτα ἐν τῇ Πτερίῃ χώρῃ ἐπειρῶνλο καλὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρλερῆς γενομένης, καὶ πεσόνλων ἀμφολέρων πολλῶν, τέλος οὐδέτεροι νικήσανλες διέσησαν, νυκλὸς ἐπελθούσης. κὴ τὰ μὲν σραλόπεδα ἀμφότερα ὕτως ἠγωνίσαλο.

οζ. Κροῖσος δὲ, μεμφθεὶς καλὰ τὸ πλῆθος τὸ ἑωϋτῦ σράτευμα· ἦν γάρ οἱ συμβαλὼν σρατὸς πολλὸν ἐλάσσων ἢ ὁ Κύρυ· τῦτο μεμφθεὶς, ὡς τῇ ὑσεραίῃ ουὐκ ἐπειρᾶτο ἐπιὼν ὁ Κῦρος, ἀπήλαυνε ἐς τὰς Σάρδις, ἐν νόῳ ἔχων, παρακαλέσας μὲν Αἰγυπλίυς καλὰ τὸ ὅρκιον· (ἐποιήσαλο γὰρ καὶ πρὸς Αμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἤπερ πρὸς Λακεδαιμονίυς) μελαπεμψάμενος δὲ κὴ Βαβυλωνίυς· (καὶ γὰρ πρὸς τύτυς αὐτῷ ἐπεποίηλο συμμα-

[a] κήρυκας.

onas tentandos ut ad ſe a Croeſo deſicerent. Illis abnuentibus, profectus caſtra Croeſo oppoſuit: ibidemque in regione Pteria pro viribus ſe invicem laceſſere. Commiſſaque acri pugna, et multis utrinque cadentibus, ad extremum noctis interventu dirimuntur, neutri victores. Atque hunc in modum duo exercitus dimicaverunt.

77. Croeſus, reprehenſus propter ſuas ipſius copias reſpectu multitudinis (nam exercitus ejus qui conflixit, multo minor erat, quam Cyri) in hoc reprehenſus, quum poſtero die Cyrus ipſum ſuperſederet invadere, regreſſus eſt Sardes, habens in animo evocare Aegyptios ex foedere; quorum cum rege Amaſi, antequam cum Lacedaemoniis, ſocietatem inierat: arceſſere etiam Babylonios, cum quibus et ipſis ſocietatem armorum pepi-

gerat; erat autem Babyloniorum tyrannus ea tempeſtate Labynetus: denunciare item Lacedaemoniis ut ad dictam diem praeſto eſſent: hiſque et ſuis copiis coactis, ubi per hyemem quieviſſet, initio ſtatim veris tendere adverſus Perſas. Haec deſtinans Croeſus, abiit Sardes, dimiſitque caduceatores ad belli ſocios, edicentes uti ad quintum menſem Sardes convenirent. Exercitum vero qui aderat ex militibus conductis, qui cum Perſis dimicaverat, miſſum fecit ac diſſipavit: minime ſperans unquam fore, ut Cyrus, qui ſic aequo Marte pugnaſſet, Sardes copias promoveret.

78. Haec Croeſo ratiocinante, omnia ſuburbana colubris impleta ſunt: quos, ut apparuerunt, equi faſtidientes paſcua tondere comedebant. Id Croeſo cernenti viſum eſt (ut erat) eſſe portentum: ideo-

χίη· ἐτυράννευε δὲ τῶν Βαβυλωνίων τὸν χρόνον τοῦτον Λαβύνητος) ἐπαγγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίοις παρεῖναι ἐς χρόνον ῥητόν· ἁλίσας τε δὴ [b] τούτους, καὶ τὴν ἑωυτοῦ συλλέξας στρατιὴν, ἐνένωτο, τὸν χειμῶνα παρεὶς, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα φρονέων, ὡς ἀπίκετο [c] ἐς τὰς Σάρδις, ἔπεμπε κήρυκας [d] καλὰ τὰς συμμαχίας, προερέοντας ἐς πέμπτον μῆνα συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις. τὸν δὲ παρεόντα καὶ μαχεσάμενον στρατὸν Πέρσῃσι, ὃς ἦν αὐτοῦ ξεινικὸς, πάντα ἀφεὶς, διεσκέδασε· οὐδαμᾶ ἐλπίσας μή κοτε ἄρα ἀγωνισάμενος οὕτω παραπλησίως Κῦρος ἐλάσῃ [e] ἐπὶ Σάρδις.

οη'. Ταῦτα ἐπιλεγομένῳ Κροίσῳ τὸ προάστειον πᾶν ὀφίων ἐνεπλήσθη. Φανέντων δὲ αὐτῶν [f], οἱ ἵπποι μετιέντες τὰς νομὰς νέμεσθαι, φοιτῶντες [g] κατήσθιον. ἰδόντι δὲ τοῦτο Κροίσῳ [h], ὥσπερ καὶ ἦν, ἔδοξε

[b] ἁλίσας δὲ δή. [c] φρονέων, ἀπίκετο. [d] ἔπεμπέ τε κήρυκας. [e] ἐλάσει. [f] αὐτέων. [g] φοιτέοντες. [h] ἰδόντι δὲ τῷ Κροίσῳ τοῦτο.

τέρας εἶναι. αὐτίκα δὲ ἔπεμπε θεοπρόπους ἐς τῶν ἐξηγητέων Τελμησσέων [i]. ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι, καὶ μαθοῦσι πρὸς Τελμησσέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας, ὑπ ἐξεγένετο Κροίσῳ ἀπαγγεῖλαι. πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶσαι ἐς τὰς Σάρδις, ἦλω ὁ Κροῖσος. Τελμησσέες μέν τοι τάδε ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόθροον προσδόκιμον εἶναι Κροίσῳ ἐπὶ τὴν χώρην· ἀπικόμενον δὲ τοῦτον καταστρέψεσθαι τοὺς ἐπιχωρίους· λέγοντες ὅφιν εἶναι γῆς παῖδα, ἵππον δὲ, πολέμιόν τε καὶ [k] ἐπήλυδα. Τελμησσέες μέν νυν ταῦτα ὑπεκρίναντο Κροίσῳ ἤδη ἡλωκότι, οὐδέν κω εἰδότες τῶν ἦν περὶ Σάρδις τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον.

οθ'. Κῦρος δὲ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροίσου μετὰ τὴν μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσας μέλλοι [l] Κροῖσος διασκεδᾶν τὸν στρατὸν, βουλευόμενος εὕρισκε πρῆγμά οἱ εἶναι ἐλαύνειν ὡς

[i] Τελμισσέων bis et Τελμισσίες. [k] πολίμιόν τε ἔναι ϗ. [l] μέλλοι.

que e veſtigio mittebat conſultores ad conjectores Telmeſſenſes. His ita profectis, ubi accepto reſponſo ab Telmeſſenſibus, didicerunt quid vellet ſignificare portentum, non contigit ut Croeſo renunciarent. Nam priuſquam retro Sardes renavigarent, Croeſus eſt captus. Attamen Telmeſſenſes ita reſponderant, exercitum externum Croeſo illuc affuturum, qui quum adveniſſet, indigenas ſubigeret: quod dicerent anguem terrae prolem eſſe; equum, hoſtem et advenam. Haec Telmeſſenſes Croeſo ſunt interpretati, ſed jam capto; nondum tamen gnari eorum quae de Sardibus ac ipſo Croeſo agerentur.

79. Cyrus certior factus, Croeſum, qui ſtatim poſt proelium in Pteria geſtum abſceſſerat, conſtituiſſe poſt abitum diſpergere copias, conſilio inito, comperiebat operae pretium eſſe quam celerrime

poſſet promovere exercitum Sardes, ut hoſtem, priuſquam ille contraheret iterum Lydorum copias, occuparet. Hoc ubi probavit, ſtatim quoque exequutus eſt: propereque ducto in Lydiam exercitu, ipſemet nuncius Croeſo advenit. Unde Croeſus in magnam ſollicitudinem adductus, quod praeter opinionem praeterque expectationem ſuam ſe res haberent, tamen Lydos in proelium eduxit. Lydiâ vero gente in Aſiâ nulla fuit eâ tempeſtate nec fortior nec magis ſtrenua: ex equiſque illi pugnabant, haſtaſque longas geſtabant, et erant equitandi ſane periti.

80. Campus in quo concurſum eſt, ante urbem Sardianam jacet, magnus et nudus: quem cum alii amnes perfluentes, tum Hyllus, perrumpunt ſimul in omnium maximum qui vocatur Hermus, qui e monte ſacro Matris Dindymenae lap-

δύναιτο τάχιστα ἐπὶ τὰς Σάρδις, πρὶν ἢ τοδεύτερον ἁλισθῆναι τῶν Λυδῶν δύναμιν [b]. ὡς δέ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίεε καλὰ τάχος. ἐλάσας γὰρ τὸν στρατὸν ἐς τὴν Λυδίην, αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ ἐληλύθεε. ἐνθαῦτα Κροῖσος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὡς οἱ παρὰ δόξαν ἔσχε τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοὺς Λυδοὺς ἐξῆγε ἐς μάχην. ἦν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἔθνος ὑδὲν ἐν τῇ Ασίῃ οὔτε ἀνδρειότερον, οὔτε ἀλκιμώτερον τοῦ Λυδίου. ἡ δὲ μάχη σφέων ἦν ἀφίππων [c]. δόρατά τε ἐφόρεον μεγάλα, καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἱππεύεσθαι ἀγαθοί.

π'. Ες τὸ πεδίον δὲ συνελθόντων τοῦτο τὸ πρὸ τοῦ ἄστεός ἐστι τοῦ Σαρδιηνοῦ, ἐὸν μέγα τε καὶ ψιλὸν [d], (διὰ δὲ αὐτοῦ ποταμοὶ ῥέοντες καὶ ἄλλοι, καὶ Ὕλλος [e] συρρέει ἐς τὸν μέγιστον, καλεόμενον δὲ Ἕρμον· ὃς ἐξ ὄρεος [f] ἱροῦ μητρὸς Δινδυμήνης

[b] Σάρδις, ἦκας πρὶν ἢ τοδεύτερον ἁλισθῆναι τὴν τῶν Λυδῶν δύναμιν, αὐτὸς ἐπικαταλάζοι. [c] ἀπ' ἵππων. [d] ὑψηλὸν. [e] Ἕλλος. [f] ὄρεος.

ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν κατὰ Φωκαί-
ην [a] πόλιν) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ὡς εἶδε τὺς
Λυδὺς ἐς μάχην ταασομένυς, καταῤῥωδή-
σας τὴν ἵππον, ἐποίησε, Ἁρπάγου ὑπο-
θεμένυ ἀνδρὸς Μήδυ, τοιόνδε· ὅσαι τῷ ςρα-
τῷ τῷ ἑωϋτῦ εἵποντο σιτοφόροι τε καὶ σκευ-
οφόροι κάμηλοι, ταύτας πάσας ἀλίσας,
καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθεα, ἄνδρας ἐπ' αὐ-
τὰς ἀνέβησε [b] ἱππάδα ςολὴν ἐνεςαλμέ-
νυς. σκευάσας δὲ αὐτοὺς, προσέταξε τῆς
ἄλλης ςρατιῆς προϊέναι πρὸς τὴν Κροίσυ
ἵππον· τῇ δὲ καμήλῳ ἕπεσθαι τὸν πεζὸν
ςρατὸν ἐκέλευε. ὄπισθε δὲ τῦ πεζοῦ ἐπέ-
ταξε τὴν πᾶσαν ἵππον. ὡς δέ οἱ πάντες
διετετάχατο, παραίνεσε τῶν μὲν ἄλλων
Λυδῶν μὴ φειδομένυς, κλείνειν πάντα τὸν
ἐμποδὼν γενόμενον, Κροῖσον δὲ αὐτὸν μὴ
κλείνειν, μηδ' ἢν συλλαμβανόμενος ἀμύη-
ται [c]. ταῦτα μὲν παραίνεσε. τὰς δὲ κα-
μήλυς ἔταξε ἀντία τῆς ἵππου τῶνδε εἵνε-
κεν [d]· κάμηλον ἵππος φοβέεται, καὶ οὐκ

[a] Φωκίην. [b] ἔζησε. [c] ἀμύνηται. [d] εἵνεκα.

ſus infunditur mari juxta Phocaeam oppidum. Hîc ubi vidit Lydos ad pugnandum inſtructos Cyrus, equitatum reformidans, conſtituit admonitu Harpagi Medi, ita faciendum: Coactis omnibus quae ipſius exercitum ſequebantur camelis, vel frumentum vel vaſa portantibus, ſarcinas detraxit, et viros impoſuit equeſtri veſte indutos: quibus ornatis praecepit ut praeirent ceteras copias adverſus Croeſi equitatum: peditatum, ut hanc cameli aciem ſubſequeretur, juſſit. poſt hunc collocavit omnem equitatum. Poſtquam omnes ordinati erant, imperat eis ne cui ceterorum Lydorum parcerent, ſed quemlibet occiderent obſiſtentem, praeter ipſum Croeſum, ne ſi captus quidem repugnaret. Haec imperavit. Camelos vero contra equitatum inſtruxit, hac ratione quod camelum equus reformidat, adeo quidem

ut nec ſpeciem ejus intueri nec odorem ſentire ſuſtineat. Id ideo commentus eſt, ut equitatum Croeſi, quo ille ſe praevaliturum conſiderabat, inutilem redderet. Simulatque etiam in pugnam itum eſt, equi, olfactis protinus conſpectiſque camelis, retro ſe avertunt. unde ſpes Croeſi interiit. Verum non protinus Lydi ob id exterriti ſunt, ſed cognita re, ab equis deſiliunt, ac pedites cum Perſis confligunt. ſed tandem, multis utrinque cadentibus, vertuntur in fugam: ac repulſi intra muros, a Perſis obſidebantur ſic.

81. Quam obſidionem in longius proceſſuram ratus Croeſus, alios nuncios ex arce mittit ad ſocios. nam qui antea dimiſſi erant, hi ad coeundum Sardes quintum menſem indixerant. At hos di-

ἀνέχεται ὕτε τὴν ἰδέην αὐτῆς ὁρέων, ὕτε τὴν ὁδμὴν ὀσφραινόμενος. αὐτῦ δὴ ὢν τύτυ εἵνεκε ἐσεσόφιςο, ἵνα τῷ Κροίσῳ ἄχρηςον ἢ τὸ ἱππικὸν, τῷ δήτι κ᾽ [e] ἐπεῖχε ἐλλάμψεσθαι ὁ Λυδός. ὡς δὲ κ᾽ συνήεσαν ἐς τὴν μάχην, ἐνθαῦτα ὡς ὤσφραντο [f] τάχιςα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι· κ᾽ εἶδον αὐτὰς [g], ὀπίσω ἀνέςρεφον. διέφθαρτό τε τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς. ὑ μέντοι οἵ γε Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν δειλοὶ ἦσαν. ἀλλ᾽ ὡς ἔμαθον τὸ γενόμενον, ἀποθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων, πεζοὶ τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλλον. χρόνῳ δὲ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Λυδοί. κατειληθέντες δὲ ἐς τὸ τεῖχος, ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων· τοῖσι μὲν δὴ καλεςήκεε πολιορκίη.

πα΄. Κροῖσος δὲ δοκέων οἱ χρόνον ἐπὶ μακρὸν [h] ἔσεσθαι τὴν πολιορκίην, ἔπεμπε ἐκ τοῦ τείχεος ἄλλους ἀγγέλους ἐς τὰς συμμαχίας. οἱ μὲν γὰρ πρότερον διεπέμ-

[e] τῷ δή τοι χ. [f] ἐνθαῦτα ὤσφρανθε. [g] καὶ ἰδόντες αὐτὰς. h μακρότερον.

πολο ἐς πέμπλον μῆνα προερέονλες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις, τύτυς δὲ ἐξέπεμπε τὴν ταχίςην δέεσθαι βοηθέειν, ὡς πολιορκεομένου Κροίσου. ἔς τε δὴ ὧν τὰς ἄλλας ἔπεμπε συμμαχίας, καὶ δὴ καὶ ἐς Λακεδαίμονα.

πϐ'. Τοῖσι δὲ κ) αὐτοῖσι τοῖσι Σπαρτιήτησι [a] κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπλώκεε ἔρις ἐοῦσα πρὸς Αργείυς περὶ χώρυ καλεομένου Θυρέης. τὰς γὰρ Θυρέας ταύτας, ἐούσας τῆς Αργολίδος μοίρης, ἀποταμόμενοι [b] ἔσχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ κ) ἡ μέχρι Μαλεῶν ἡ πρὸς ἑσπέρην Αργείων, ἥ τε ἐν τῇ ἠπείρῳ χώρη, κ) ἡ Κυθηρίη [c] νῆσος, κ) αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. βοηθησάντων δὲ Αργείων τῇ σφετέρῃ ἀποταμνομένῃ, ἐνθαῦτα συνέβησαν ἐς λόγυς συνελθόντες, ὥςε τριηκοσίυς ἑκατέρων μαχέσασθαι· ὁκότεροι δ' ἂν περιγένωνται, τυτέων εἶναι τὸν χῶρον. τὸ δὲ πλῆθος τῦ ςρατῦ ἀπαλλάσσεσθαι ἑκάτε-

[a] αὐτοῖσι Σπαρλιήτησι. [b] ἀποτεμόμενοι. [c] Κύθηρα.

mittebat, oratum, quam celerrima auxilia mitti ſibi utique jam obſeſſo. et cum ad alias ſocietates miſit, tum vero Lacedaemona.

82. Ceterum per id ipſum tempus et ipſis Spartiatis inciderat cum Argivis contentio de loco, qui dicitur Thyrea. Quem locum, etſi terrae Argolidis partem, tamen Lacedaemonii abciſum tenebant. Etenim Argivorum etiam erat quicquid regionis Malea tenus ad occaſum vergit, tum in continente, tum inſulae et aliae, et Cytheria inſula. Quum ergo Argivi ſuo territorio adempto auxilium ferrent, ibi ab utriſque in colloquium ventum eſt, pactique ſunt ut trecenteni utrinque dimicarent; et utri ſuperiores extitiſſent, eorum regio foret: atque ambo exercitus in ſuam terram decederent, nec permanerent dum dimicaretur; ea ſcilicet cauſ-

ſa, ne ſi adeſſent, parti ſuccumbenti auxilium ſui ferrent. His conventis, in diverſa digrediuntur. Ex utriſque delecti viri qui relicti ſunt conflixerunt: atque illis quidem ut aequo marte pugnantibus, ex ſexcentis tres omnino reliqui fuerunt: idque noctis interventu. ex Argivis duo, Alcenor et Chromius, qui tanquam victores curſu Argos contenderunt: ex Lacedaemoniis unus Othryades, qui ſpoliatis Argivorum cadaveribus, eorum arma ad ſua caſtra detulit, et ſe in ſuo ordine tenuit. Secundo die utrique re audita adfuerunt, ſibique victoriam vendicabant: Argivi quidem, quod ſuorum plures ſuperfuiſſe dicerent: Lacedaemonii vero, quod qui eorum ſuperfuerant, fugiſſent; ſuus autem perſtitiſſet, et iſtorum cadavera ſpoliaſſet. Ex contentione tandem concurrentes pugnant: ac poſtquam permulti

ρον ἐς τὴν ἑωϋτῦ, μηδὲ παραμένειν [d] ἀγωνιζομένων, τῶνδε εἵνεκε, ἵνα μὴ παρεόντων τῶν ϛρατοπέδων, ὁρῶντες οἱ ἕτεροι ἐασυμένους [e] τὺς σφετέρυς, ἐπαμύνοιεν. συνθέμενοι ταῦτα [f] ἀπαλλάσσονλο. λογάδες δὲ ἑκατέρων ὑπολειφθέντες συνέβαλλον. μαχομένων δὲ σφέων, καὶ γινομένων ἰσοπαλέων, ὑπελίπονλο ἐξ ἀνδρῶν ἑξακοσίων τρεῖς· Αργείων μὲν, Αλκήνωρ τε [g] καὶ Χρόμιος· Λακεδαιμονίων δὲ, Οθρυάδης. ὑπελείφθησαν δὲ οὗτοι νυκτὸς ἐπελθόσης. οἱ μὲν δὴ δύω τῶν Αργείων, ὡς νενικηκότες ἤθεον ἐς τὸ Αργος· ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Οθρυάδης, σκυλεύσας τὺς Αργείων νεκρὺς, καὶ προσφορήσας τὰ ὅπλα πρὸς τὸ ἑωϋτῦ ϛρατόπεδον, ἐν τῇ τάξει εἶχε ἑωϋτόν. ἡμέρῃ δὲ δευτέρῃ παρῆσαν πυνθανόμενοι ἀμφότεροι. τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν· λέγοντες, οἱ μὲν, ὡς ἑωϋτῶν πλεῦνες περιγεγόνασι· οἱ δὲ, τοὺς μὲν ἀποφαίνοντες πεφευγότας, τὸν δὲ σφέτερον παραμείναν-

[d] περιμένειν. [e] ἐσσωμένυς. [f] συνθέμενοι ὧν ταῦτα. [g] Αλκίνωρ.

τα, καὶ σκυλεύσαντα τὺς ἐκείνων νεκρούς. τέλος δὲ, ἐκ τῆς ἔριδος συμπεσόντες ἐμάχοντο. πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Αργεῖοι μέν νυν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου κατακειράμενοι τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπάναγκες κομῶντες ἐποιήσαντο νόμον τε καὶ κατάρην, μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Αργείων μηδένα, μηδὲ τὰς γυναῖκας σφι χρυσοφορήσειν, πρὶν Θυρέας [a] ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ τὰ ἐναντία [b] τούτων ἔθεντο νόμον· οὐ γὰρ κομῶντες πρὸ τούτου, ἀπὸ τούτου κομᾶν. τὸν δὲ ἕνα λέγουσι τὸν περιλειφθέντα τῶν τριηκοσίων, Οθρυάδην, αἰσχυνόμενον ἀπονοστέειν ἐς Σπάρτην τῶν οἱ συλλοχιτέων διεφθαρμένων, αὐτοῦ μιν ἐν τῇσι Θυρέῃσι καλαχρήσασθαι ἑωϋτόν.

πγ'. Τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐνεστεώτων πρηγμάτων [c], ἦκε ὁ Σαρδιηνὸς κήρυξ, δεόμενος Κροίσῳ βοηθέειν πολιορκεομένῳ. οἱ δὲ ὅμως ἐπεί τε ἐπύθοντο τοῦ

[a] πρὶν ἂν Θυρίας. [b] τάναντία. [c] ἐνισταμένων τῶν πρηγμάτων.

utrinque ceciderunt, Lacedaemonii vincunt. Quo ex tempore Argivi tonſis capitibus, quum antea neceſſario comati eſſent, legem condiderunt ſe devoventes ne prius comam aleret quiſquam Argivorum, neve mulieres aurum ferrent, quam Thyreas recuperaſſent. His e diverſo legem tulere Lacedaemonii, ut ab hoc tempore comati eſſent, quum antea non fuiſſent. Othryadem, qui unus e trecentis reliquus fuiſſet, ajunt pudore Spartam revertendi commilitonibus interfectis, illic apud Thyreas mortem ſibi conſciviſſe.

83. Quum haec eſſet apud Spartiatas rerum conditio, advenit caduceator Sardianus precatum Croeſo obſeſſo auxilia. Illi, caduceatore audito, ſtatuerunt Croeſo ſtatim ſuccurrendum. Quibus jam ſe

apparantibus, ac navibus paratis, alius affertur nuncius, murum Lydorum expugnatum, Croesumque vivum esse captum. Sic Lacedaemonii magnitudine casus perculsi, supersederunt.

84. Sardes autem hunc in modum sunt expugnatae. Quartodecimo quàm obsideri coeptae sunt die, Cyrus, missis passim equitibus, suis copiis edicit, se dona daturum ei qui primus murum conscendisset. Posteaquam id conato exercitu res non processit, ibi, quiescentibus ceteris, Mardus quidam, cui nomen erat Hyroeades; aggredi est ausus a parte arcis ubi nullus ad excubandum erat collocatus, quia illinc nequando arx caperetur haud suspectum erat, utpote loco praerupto atque inoppugnabili: quaque una parte Leonem Meles, qui antea fuerat Sardium rex, non circumtulerat, ex pel-

κήρυκος, ὁρμέατο βοηθέειν. καί σφι ἤδη παρεσκευασμένοισι, καὶ νεῶν ἐσσέων ἑτοίμων, ἦλθε ἄλλη ἀγγελίη, ὡς ἡλώκοι τὸ τεῖχος τῶν Λυδῶν, καὶ ἔχοιτο Κροῖσος ζωγρηθείς. οὕτω δὴ οὗτοι μὲν συμφορὴν ποιησάμενοι μεγάλην, ἐπέπαυντο.

πδ'. Σάρδιες δὲ ἥλωσαν [d] ὧδε. ἐπειδὴ τεσσερεσκαιδεκάτη ἐγένετο ἡμέρη πολιορκεομένῳ Κροίσῳ, Κῦρος τῇ στρατιῇ τῇ ἑωυτοῦ διαπέμψας ἱππέας, προεῖπε, τῷ πρώτῳ ἐπιβάντι τοῦ τείχεος δῶρα δώσειν. μετὰ δὲ τοῦτο, πειρησαμένης [e] τῆς στρατιῆς, ὡς οὐ προεχώρεε [f], ἐνθαῦτα τῶν ἄλλων πεπαυμένων, ἀνὴρ Μάρδος ἐπειρᾶτο προσβαίνων, τῷ οὔνομα ἦν Ὑροιάδης, κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος τῇ οὐδεὶς ἐτέτακτο φύλακος. οὐ γὰρ ἦν δεινὸν κατὰ τοῦτο μὴ ἁλῶναι κοτέ. ἀπότομός τε γάρ ἐστι ταύτῃ ἡ ἀκρόπολις, καὶ ἄμαχος· τῇ οὐδὲ Μήλης ὁ πρότερον [g] βασιλεὺς Σαρδίων μοῦνη οὐ περιῆνεικε τὸν Λέοντα, τὸν οἱ ἡ παλλακὴ ἔ-

[d] ἑλώκισαν. [e] πειρησάμενος. [f] προσεχώρεε. [g] πρότερος.

τεχε, Τελμησσέων δικασάντων, ὡς περιενειχθέντος τῦ Λέοντος τὸ τεῖχος, ἔσονται Σάρδιες ἀνάλωλοι. ὁ δὲ Μήλης κατὰ τὸ ἄλλο τεῖχος περιενείκας, τῇ ἦν ἐπίμαχον τὸ χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, κατηλόγησε τόδε, ὡς ἐὸν ἄμαχόν τε καὶ ἀπότομον. ἔστι δὲ πρὸς τῦ Τμώλυ τετραμμένον τῆς πόλιος. ὁ ὢν δὴ Ὑροιάδης αὐτὸς ὁ Μάρδος, ἰδὼν τῇ προτεραίῃ τόν τινα Λυδῶν [a] κατὰ τῦτο τῆς ἀκροπόλιος καταβάντα ἐπὶ κυνέην ἄνωθεν κατακυλισθεῖσαν, καὶ ἀνελόμενον, ἐφράσθη, καὶ ἐς θυμὸν ἐβάλετο. τότε δὲ δὴ ὁ αὐτός τε ἀναβεβήκεε, καὶ κατ' αὐτὸν [b] ἄλλοι Περσέων ἀνέβαινον. προσβάντων δὲ συχνῶν, οὕτω δὴ Σάρδιές τε [c] ἡλώκεσαν, καὶ πᾶν τὸ ἄστυ ἐπορθέετο.

πέ. Κατ' αὐτὸν δὲ Κροῖσον τάδε ἐγένετο. ἦν οἱ παῖς, τῦ καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην, τὰ μὲν ἄλλα ἐπιεικὴς, ἄφωνος δέ. ἐν τῇ ὢν παρελθούσῃ εὐετοῖ [d] ὁ Κροῖσος

[a] τῶν τινα Λυδῶν. [b] μετ' αὐτὸν. [c] ὕτω Σάρδιές τε. [d] εὐθηνίᾳ et in marg. γρ. εὐεσσ.

lice ſua genitum: qui Leo ſi murum circumlatus eſſet, Sardes inexpugnabiles fore Telmeſſenſes judicaverant. Eum Meles per ceteram partem muri circumduxit, quacunque poterat arx oppugnari: per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque praeciſam, circumducere praetermiſit, quae ad Tmolum vergit. Ab hac igitur parte ipſe Hyroeades Mardus conſpicatus quendam Lydum pridie deſcendiſſe ad galeam ſuperne devolutam et recepiſſe, advertit animum, atque conſideravit: dehinc et ipſe tunc conſcendit, et ad ejus exemplum alii Perſae ſubinde, atque alii frequentes. Ita urbs Sardes capta eſt, atque omnis direpta.

85. Ipſi autem Croeſo haec contigerunt. Erat ei filius, cujus ſuperius habui mentionem, habilis ad cetera, ſed mutus. In priore igitur annorum felicitate ad vi-

tium ejus emendandum Croesus omnia fecerat, cum alia excogitando, tum vero Delphos mittendo ad oraculum sciscitandum: atque ei Pythia talibus respondit,

Lyde genus, rex multorum, valde inscie Croese:
Ne cura gnati exoptatam audisse loquentis
Intra aedes vocem: sine qua potior tibi longe.
Ille die quoniam primùm infelice loquetur.

Porro captis moenibus quidam Persa in Croesum sibi ignotum ut occisurus vadebat. Quem invadentem se Croesus quum videret, tamen praesenti clade affectus devitare negligebat, nihil putans differre an percussus oppeteret mortem. Filius ejus mutus ubi vidit Persam irruentem, prae metu et tanta aerumna, rupit vocem, inquiens, ' ô homo, ne perimas Croesum.' Atque hoc ille primum effatus, postmodum per omne vitae tempus loquens extitit.

86. Persae et Sardibus potiti sunt, et ipso Croeso vivo, quum regnasset annos

τὸ πᾶν ἐς αὐτὸν [c] ἐπεποιήκεε, ἄλλά τε ἐπιφραζόμενος, καὶ δὴ καὶ ἐς Δελφοὺς περὶ αὐτοῦ ἐπεπόμφεε χρησομένους [f]. ἡ δὲ Πυθίη οἱ εἶπε τάδε,

Λυδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,
Μὴ βούλευ [g] πολύευκτον ἴην ἀνὰ δώματ' ἀκούειν
Παιδὸς φθεγγομένην. τόδε σοι πολὺ λωΐτερον ἀμφὶς
Ἐμμεναι. αὐδήσει γὰρ ἐν ἤματι πρῶτον ἀνόλβῳ.

ἁλισκομένου δὲ τοῦ τείχεος ἤιε γάρ τῶν τις [h] Περσέων ἀλλογνώσας [i] Κροῖσον ὡς ἀποκλινέων. Κροῖσος μέν νυν ὀρέων ἐπιόντα, ὑπὸ τῆς παρεούσης συμφορῆς παρημελήκεε, οὐδέ τι οἱ διέφερε πληγέντι ἀποθανέειν. ὁ δὲ παῖς οὗτος ὁ ἄφωνος, ὡς εἶδε ἐπιόντα τὸν Πέρσην, ὑπὸ δέους τε καὶ κακοῦ ἔρρηξε φωνήν. εἶπε δὲ, 'Ἄνθρωπε [k], μὴ κτείνε Κροῖσον.' οὗτος μὲν δὴ τοῦτο πρῶτον ἐφθέγξατο· μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη ἐφώνεε τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης.

πς'. Οἱ δὲ Πέρσαι τάς τε δὴ Σάρδις εἶχον, καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζώγρησαν, ἄρ-

[c] ἑωυτὸν. [f] χρησόμενος. [g] βύλευ. [h] γάρ τις. [i] ἄλλον γνώσας.
[k] Ἄνθρωπε.

ξανία ἔτεα τεσσερεσκαίδεκα, καὶ τεσσερεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα, κατὰ τὸ χρηστήριόν τε καταπαύσαντα [a] τὴν ἑωυτῦ μεγάλην ἀρχήν. λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον παρὰ Κῦρον. ὁ δὲ, συννήσας πυρὴν μεγάλην, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτὴν τὸν Κροῖσόν τε ἐν πέδῃσι δεδεμένον, καὶ δὶς ἑπτὰ Λυδῶν παρ' αὐτὸν παῖδας· ἐν νόῳ ἔχων εἴτε δὴ ἀκροθίνια ταῦτα καταγιεῖν θεῶν ὁτεωδὴ, εἴτε καὶ εὐχὴν ἐπιτελέσαι θέλων, εἴτε καὶ πυθόμενος τὸν Κροῖσον εἶναι θεοσεβέα, τῦδε εἵνεκεν [b] ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρήν· βυλόμενος εἰδέναι εἴ τις μιν δαιμόνων ῥύσεται τῦ μὴ ζῶντα καταπαυθῆναι. τὸν μὲν δὴ ποιέειν ταῦτα. τῷ δὲ Κροίσῳ ἑσεῶτι ἐπὶ τῆς πυρῆς, ἐσελθεῖν, καίπερ ἐν κακῷ ἐόντι τοσύτῳ, τὸ τῦ Σόλωνος, ὡς οἱ εἴη σὺν θεῷ εἰρημένον, τὸ Μηδένα τῶν [c] ζώντων ὄλβιον. ὡς δὲ ἄρα μιν προσῆναι [d] τῦτο, ἀνενεικάμενόν τε καὶ ἀνασενάξαντα ἐκ πολλῆς ἡσυχίης [e], ἐς

[a] καὶ καταπαύσαντα. [b] εἵνεκα. [c] μηδένα εἶναι τῶν. [d] παρασῆναι. [e] λειποψυχίης.

quatuordecim, totidemque dies fuiſſet obſeſſus, deleto magno ſuo imperio, ut ei fuerat reſponſum. Eum captum Perſae ad Cyrum duxerunt: quem ille vinctum compedibus ſuper ingentem quam ſtruxerat lignorum ſtruem imponit, circaque eum bis ſeptem Lydorum filios: ſive habens in animo primitias has alicui deo offerre, ſive volens votum perſolvere, ſive cupidus ſciendi num quis daemonum liberaret Croeſum, (quem religioſum eſſe audierat) quominus pyrae impoſitus vivus concremaretur. haec quidem Cyrum feciſſe ajunt. Croeſo autem ſuper pyrum ſtanti, etſi in tanta calamitate poſito, tamen veniſſe in mentem Solonis, quod ab eo ſibi nutu dei fuiſſet dictum, Ex viventibus beatum neminem. Quod dictum ubi ſubiit Croeſo, ferunt eum refectum et ingemiſcentem ex vehemente taciturnitate ter

Solon nominaſſe: et Cyrum, quum audiſſet, juſſiſſe interpretes eum percontari quemnam iſtum invocaret. Illoſque accedentes fuiſſe percontatos, et hunc interrogatum ſilentium tenuiſſe. Deinde quum cogeretur, dixiſſe, ‘ Illum quem ‘ cum omnibus tyrannis colloqui ego, ‘ quàm ingentem pecuniam praeoptaſ- ‘ ſem.’ Eum non planè illis declarantem, rurſus interrogant ea quae dicta erant. Efflagitantibus ac moleſte urgentibus, inquit, quemadmodum Solon, domo Athenienſis, omnino veniſſet, et intuitus omnes ejus opes coram, pro nihilo duxiſſet, illa ſcilicet loquutus, quà ſibi ipſi omnia ceſſerunt illuc, quo iſte dixerat. neque haec magis de ſeipſo quàm de omni hominum genere, et de iis praeſertim qui ſibiipſis beati viderentur. Haec Croeſo referente, jam pyrâ incensâ, arſiſſe extrema: et Cyrum, auditis per interpretes quae

τρὶς ὀνομάσαι Σόλων [f]. καὶ τὸν Κῦρον ἀνάσαντα, κελεῦσαι τοὺς ἑρμηνέας ἐπείρεσθαι τὸν Κροῖσον, τίνα τοῦτον ἐπικαλέοιτο. καὶ τοὺς προσελθόντας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγὴν ἔχειν ἐρωτώμενον [g]· μετὰ δὲ, ὡς ἠναγκάζετο, εἰπεῖν, ‘Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προετίμησα μεγάλων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν.’ ὡς δέ σφι ἄσημα ἔφραζε, πάλιν ἐπειρώτων [h] τὰ λεγόμενα. λιπαρεόντων δὲ αὐτῶν, καὶ ὄχλον παρεχόντων, ἔλεγε δὴ, ὡς ἦλθε ἀρχὴν ὁ Σόλων ἐὼν Αθηναῖος, καὶ ξεσάμενος πάντα τὸν ἑωυτοῦ ὄλβον, ἀποφλαυρίσειέ οἱ· ἃ δὴ εἶπας, τῇ αὐτῷ πάντα ἀποβεβήκεε οἱ τῇ περ [i] ἐκεῖνος εἶπε· οὐδέν τι μᾶλλον ἐς ἑωυτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον, καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι αὐτοῖσι δοκέοντας ὀλβίους εἶναι. τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέεσθαι· τῆς δὲ πυρῆς ἤδη ἀμμένης, καίεσθαι τὰ περὶ ἔχατα. καὶ τὸν Κῦρον ἀνάσαντα τῶν ἑρμηνέων

[f] ὀνομάσαι τὸ Σόλων. [g] ἐρωτώμενον. [h] ἐπειρώτων. [i] ἀποβεβήκει τῇ περ.

τὰ εἶπε Κροῖσος, μεταγνόντα τε, καὶ ἐννώσαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐὼν, ἄλλον ἄνθρωπον, γενόμενον ἑωυτῷ εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐλάσσω, ζῶντα πυρὶ [a] διδοίη· πρός τε τούτοισι, δείσαντα τὴν τίσιν, καὶ ἐπιλεξάμενον ὡς οὐδὲν εἴη τῶν ἐν ἀνθρώποισι ἀσφαλέως ἔχον, κελεύειν [b] σβεννύναι τὴν ταχίστην τὸ καιόμενον πῦρ, καὶ καταβιβάζειν Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροίσου. καὶ τοὺς, πειρωμένους οὐ δύνασθαι ἔτι τοῦ πυρὸς ἐπικρατῆσαι.

πζ'. Ἐνθαῦτα λέγεται ὑπὸ Λυδῶν Κροῖσον μαθόντα τὴν Κύρου μεταγνωσιν, ὡς ὥρα πάντα μὲν ἄνδρα σβεννύντα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ ἔτι καταλαβεῖν, ἐπιβώσασθαι, τὸν Ἀπόλλωνα ἐπικαλεόμενον, εἴ τί οἱ κεχαρισμένον ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη, παραστῆναι, καὶ ῥύσασθαι αὐτὸν [c] ἐκ τοῦ παρεόντος κακοῦ. τὸν μὲν, δακρύοντα ἐπικαλέεσθαι τὸν θεόν· ἐκ δὲ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης συνδραμεῖν [d] ἐξαπίνης νέφεα, καὶ χειμῶνά τε καταφέρεσθαι, καὶ ὗσαι ὕδατι λαβρολάτῳ, κα-

[a] πυρῇ. [b] Sed MS. habet κελεύει. [c] ῥύσασθαι μιν. [d] συνδραμέειν.

Croeſus dixiſſet, poenituiſſe : quum ſe quoque hominem eſſe cogitaret, qui alium hominem, qui ſe inferior non fuiſſet opibus, vivum igni traderet. Praeterea veritum ob id iram deorum, ac reputantem nihil eſſe in rebus humanis ſtabile, juſſiſſe ignem celerrime extingui jam ardentem, Croeſumque deferri et qui cum eo erant. Verùm eos qui juſſi fuerant, non potuiſſe amplius vim ignis ſuperare.

87. Ibi ferunt Lydi Croeſum cognita Cyri ſententiae mutatione, quum cerneret unumquenque extinguendo igni incumbentem, non tamen coërcere poſſe, exclamando invocaſſe Apollinem, ut ipſi adeſſet, ſiquod ab eo donum illi gratum fuiſſet oblatum, ipſumque praeſenti malo liberaret. Ita cum lacrymis Croeſo deum invocante, nubes repente, quum ſerenum ac tranquillum eſſet, contractas eſſe, et procellam erupiſſe, ac vehementiſſima a-

qua pluiſſe, et rogum extinctum fuiſſe. Ita Cyrum, cognito diis gratum ac bonum virum eſſe Croeſum, e pyra depoſuiſſe: atque hunc in modum interrogaſſe, ‘ Croeſe, quiſnam tibi hominum per-
‘ ſuaſit ut cum exercitu invaderes fines
‘ meos, ex amico factus hoſtis?’ Cui Croeſus, ‘ Ego, inquit, ô rex, iſtud feci tuo
‘ proſpero, meo infauſto fato, Graeco-
‘ rum deo autore, qui me ad bellum ge-
‘ rendum impulit. Neque enim quiſpiam
‘ ita amens eſt ut bellum quàm pacem
‘ praeoptet. nam in pace filii ſepeliunt
‘ patres, in bello patres filios. Sed ut iſta
‘ fierent, daemonibus cordi fuit.’

88. Haec Croeſus loquutus eſt: quem Cyrus ſolutum juxta ſe collocavit, ac in multa ſane obſervantia habebat: intuenſque eum admirabatur, tam ipſe quam omnis circa eum coetus. Ille cogitabun-

τισθεσθῆναί τε τὴν πυρήν. οὕτω δὴ μαθόντα τὸν Κῦρον ὡς εἴη Κροῖσος καὶ θεοφιλὴς καὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς, καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς πυρῆς, εἴρεσθαι τάδε, 'Κροῖσε, 'τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, ἐπὶ γῆν τὴν 'ἐμὴν στρατευσάμενον, πολέμιον ἀντὶ φί-'λου ἐμοὶ καταστῆναι;' ὁ δὲ εἶπε, 'Ω βα-'σιλεῦ, ἐγὼ ταῦτα ἔπρηξα τῇ σῇ μὲν 'εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωϋτοῦ δὲ κακοδαιμο-'νίῃ. αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων 'θεὸς, ἐπάρας ἐμὲ στρατεύεσθαι. οὐδεὶς 'γὰρ οὕτω ἀνόητός ἐστι, ὅς τις πόλεμον πρὸ 'εἰρήνης αἱρέεται. ἐν μὲν γὰρ τῇ οἱ παῖ-'δες τοὺς πατέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷ, οἱ 'πατέρες τοὺς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαί-'μοσί κου [e] φίλον ἦν οὕτω γενέσθαι.'

πή. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Κῦρος δὲ αὐτὸν λύσας κατεῖσέ τε ἐγγὺς [f] ἑωϋτοῦ, καὶ κάρτα ἐν πολλῇ προμηθίῃ εἶχε. ἀπεθωῦμαζέ τε ὁρέων καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ περὶ ἐκεῖνον ἐόντες πάντες. ὁ δὲ, συννοίῃ ἐχό-

[e] δαίμονί κου. [f] κάτισέ τε ἐγγύς.

μενος, ἥσυχος ἦν. μελὰ δὲ, ἐπιστραφείς τε καὶ ἰδόμενος τοὺς Πέρσας τὸ τῶν Λυδῶν ἄστυ κεραΐζοντας, εἶπε, ‘ Ω βασιλεῦ, κό-
‘ τερον λέγειν πρός σε τὰ νοέων τυγ-
‘ χάνω, ἢ σιγᾶν ἐν τῷ παρεόντι χρόνῳ
‘ χρή ;’ Κῦρος δέ μιν θαρσέοντα ἐκέλευε λέγειν ὅ, τι βούλοιτο. ὁ δὲ αὐτὸν εἰρώτα, λέγων, ‘ Οὗτος ὁ πολλὸς ὅμιλος τί ταῦ-
‘ τα σπουδῇ πολλῇ ἐργάζεται ;’ ὁ δὲ εἶπε, ‘ Πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάζει, καὶ
‘ χρήματα τὰ σὰ διαφθορέει.’ Κροῖσος δὲ ἀμείβετο, ‘ Οὔτε πόλιν τὴν ἐμὴν, οὔτε
‘ χρήματα τὰ ἐμὰ διαρπάζει· οὐδὲν γὰρ
‘ ἐμοὶ ἔτι τούτων μέτα. ἀλλὰ φέρουσί τε
‘ καὶ ἄγουσι τὰ σά.’

πθ'. Κύρῳ δὲ ἐπιμελὲς ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε· μεταστησάμενος δὲ τοὺς ἄλλους, εἴρετο Κροῖσον ὅ, τι οἱ ἐνορῴη ἐν τοῖσι ποιευμένοισι. ὁ δὲ εἶπε, ‘ Επεί τέ με
‘ θεοὶ δῶκαν δοῦλόν σοι, δικαιῶ, εἴ τι ἐνο-
‘ ρῶ πλέον, σημαίνειν σοι. Πέρσαι, φύ-

g κάτερα. h παρεόντι χρῇ. i τιμᾶ.

dus ſilentium tenebat. Mox attendens, ac cernens Perſas Lydorum diripientes urbem, ‘ Utrum debeo, inquit, ô rex, tibi ‘ loqui quod ſentio, an tacere hoc tem- ‘ pore?’ Cyrus vero eum, quaecunque li- beret, audacter proloqui juſſit. Tunc ille Cyrum percontatur, ‘ Iſta, inquiens, tan- ‘ ta frequentia quid illa ſic properat age- ‘ re?’ Cui Cyrus, ‘ Tuam, inquit, urbem ‘ diripit, tuaſque opes abſumit. Atqui ‘ (Croeſus excipit) neque urbem meam ‘ diripit, neque meas opes. nihil enim ‘ mihi jam cum iſtis rebus eſt: ſed tua fe- ‘ runt aguntque.’

89. His verbis injecta cura, Cyrus Croeſum ſemotis arbitris interrogat quid- nam in his quae fierent, ſibi conſtituen- dum cenſeret. Ad quem Croeſus, ‘ Quo- ‘ niam, ait, me dii ſervum tibi tradide- ‘ runt, jure debeo, ſiquid amplius ani- ‘ madvertero, id tibi indicare. Perſae na-

‘ tura proterva ſunt, et iidem inopes.
‘ Quos ſi diripientes tu ac potientes mag-
‘ nis opibus negligis, id tibi ex his credi-
‘ bile eſt eventurum, ut quiſque iſtorum
‘ plurimis opibus potietur, ita facillime in
‘ te rebellaturum, eſſe expectandum. Nunc
‘ igitur, ſi tibi placent haec quae ego di-
‘ co, ita facito: Siſte ad ſingulas portas
‘ aliquot ex tuis ſatellitibus cuſtodes, qui
‘ auferentes vetent exportari opes, tan-
‘ quam earum decimae Jovi neceſſario
‘ reddendae ſint. Ita neque tu odium il-
‘ lorum contrahes, vi opes eripiendo; et
‘ ipſi agnoſcentes te juſta agere, non in-
‘ viti facient.’

90. Haec audiens Cyrus, majorem in modum gaviſus eſt tali admonitu, eaque vehementer approbavit; et juſſis ſatellitibus id exequi quod Croeſus ipſi ſubjeciſſet, his verbis eum affatus eſt; ‘ Croeſe,
‘ quandoquidem et facta et dicta tua e-

'σιν ἐόντες ὑβρισταὶ, εἰσὶ ἀχρήματοι· ἢν
'ὧν σὺ τούτους περιίδῃς διαρπάσαντας καὶ
'κατασχόντας χρήματα μεγάλα, τάδε
'τοι ἐξ αὐτῶν [a] ἐπίδοξα γενέσθαι· ὃς ἂν
'αὐτῶν [a] πλεῖστα καλάσχῃ, τοῦτον προσ-
'δέκεσθαί τοι [b] ἐπανασῄσόμενον. νῦν ὧν
'ποίησον ὧδε, εἴ τοι ἀρέσκοι τὰ ἐγὼ λέ-
'γω· κάτισον τῶν δορυφόρων ἐπὶ πάσῃσι
'τῇσι πύλῃσι φυλάκους, οἳ λεγόντων πρὸς
'τοὺς ἐκφέροντας τὰ χρήματα ἀπαιρεόμε-
'νοι, ὡς σφέα ἀναγκαίως ἔχει δεκαευθῆ-
'ναι τῷ Διΐ. καὶ σύ τέ σφι οὐκ ἀπεχθή-
'σεαι βίῃ ἀπαιρεόμενος τὰ χρήματα, ἢ
'ἐκεῖνοι συγγνόντες ποιέειν σε δίκαια, ἑκόν-
'τες ποιήσουσι.'

4'. Ταῦτα ἀκούων ὁ Κῦρος, ὑπερήδετο, ὡς οἱ ἐδόκεε εὖ ὑποτίθεσθαι. αἰνέσας δὲ πολλὰ, ἢ ἐντειλάμενος τοῖσι δορυφόροισι τὰ Κροῖσος ὑπεθήκαλο ἐπιτελέειν, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε, 'Κροῖσε, ἀνηρ-
'τημένος σεῦ ἀνδρὸς βασιλέως χρηστὰ ἔρ-

[a] αὐτέων bis. [b] προσδέχεσθαί τοι.

'γα καὶ ἔπεα ποιέειν, αὐτέο δόσιν [c] τήν
'τινα βούλεαί τοι γενέσθαι παραυτίκα.'
ὁ δὲ εἶπε, 'Ω δέσποτα, ἐάσας με χα-
'ριεῖ [d] μάλιστα τὸν θεὸν τῶν Ἑλλήνων,
'τὸν ἐτίμησα ἐγὼ θεῶν μάλιστα, ἐπεί-
'ρεσθαι, πέμψαντα τάσδε τὰς πέδας, εἰ
'ἐξαπατᾷν τοὺς εὖ ποιεῦντας νόμος ἔστι
οἱ.' Κῦρος δὲ εἴρετο ὅ, τι οἱ τοῦτο ἐπη-
γορεύων παραιτέοιτο. Κροῖσος δέ οἱ ἐπα-
νηλόγησε πᾶσαν τὴν ἑωυτῦ διάνοιαν, καὶ
τῶν χρηστηρίων τὰς ὑποκρίσιας, καὶ μά-
λιστα τὰ ἀναθήματα· καὶ ὡς ἐπαρθεὶς τῷ
μαντηίῳ, ἐστρατεύσατο ἐπὶ Πέρσας. λέ-
γων δὲ ταῦτα, κατέβαινε αὖτις παραι-
τεόμενος, ἐπεῖναί οἱ τῷ θεῷ τούτων ὀνει-
δίσαι. Κῦρος δὲ γελάσας εἶπε, 'Καὶ τό-
'του τεύξεαι παρ' ἐμεῦ, Κροῖσε, καὶ
'ἄλλου παντὸς τῦ ἄν ἐπάστοτε δέῃ.' ὡς
δὲ ταῦτα ἤκουσε ὁ Κροῖσος [e], πέμπων
τῶν Λυδῶν ἐς Δελφοὺς, ἐνετέλλετο, τι-
θέντας τὰς πέδας ἐπὶ τῦ νηῦ τὸν οὐδὸν,

[c] τὴν δόσιν. [d] χαριῦ. [e] ἦκουε Κροῖσος.

'gregia viri regis ſunt pete quid muneris a
'me velis impraeſentiarum tibi dari.' Ad
quem Croeſus, 'ô here, inquit, maxime
'gratum mihi facies, ſi ſiveris me deum
'Graecorum, quem ego maxime omni-
'um veneratus ſum, percunctari miſſis
'ad eum his vinculis, numquid ei fas ſit
'bene de ipſo merentes decipere.' Et
Cyro interroganti quidnam id eſſet quod
incuſaret, altius repetens omnem ſuum
aperuit animum, redditaque ſibi oracula,
et praecipue donaria ſua, et quemadmo-
dum excitus oraculo ſuſcepiſſet adverſus
Perſas expeditionem. Haec commemo-
rando rediit rurſus ad petendam veniam
iſta deo exprobrandi.' Ad quem ridens
Cyrus, 'Et hoc, inquit Croeſe, a me im-
'petrabis, et quicquid aliud identidem
'tibi opus erit.' Ubi haec audivit Croeſus,
Delphos miſit quoſdam Lydos, juſſos,
quum ad limen templi vincula poſuiſſent,

ſciſcitari deum nunquid eum puderet, per oracula qui Croeſum induxiſſet ad bellum Perſis inferendum, tanquam Cyri potentiam everſurum; unde tales primitiae ipſi offerrentur: compedes ſcilicet oſtendendo. et ſciſcitari cum haec, tum nunquid Graecis diis foret fas eſſe ingratis.

91. Lydis illuc profectis, et haec mandata executis, Pythia fertur ita reſpondiſſe; ‘Sortem fato deſtinatam defugere, ‘deo quoque eſt impoſſibile. Croeſus autem quinti procreatoris crimen luit, qui ‘quum eſſet ſatelles Heraclidarum, mulieris dolo inductus, dominum interemit: illiuſque dignitate potitus eſt, nihil ‘ad ipſum pertinente. Verum Apollo, ‘quum ſtuduerit ut haec Sardium clades ‘liberis Croeſi, non ipſi Croeſo contingeret, tamen transferre fata non potuit: ‘ſed quatenus illa permiſerunt, annixus ‘eſt, atque ei gratiam retulit, utpote di-

εἰρωτᾶν εἰ οὔ τι ἐπαιχύνεται, τοῖσι μαντηίοισι ἐπάρας Κροῖσον στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, ὡς καταπαύσοντα τὴν Κύρου δύναμιν, ἀπ' ἧς οἱ ἀκροθίνια τοιαῦτα γενέσθαι· δεικνύντας τὰς πέδας. ταῦτά τε [a] ἐπειρωτᾶν, καὶ εἰ ἀχαρίστοισι νόμος εἶναι τοῖσι Ἕλλησι θεοῖσι.

Μα'. Ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι Λυδοῖσι, καὶ λέγουσι τὰ [b] ἐντεταλμένα, τὴν Πυθίην λέγεται εἰπεῖν τάδε, 'Τὴν πεπρωμένην 'μοίρην ἀδύνατά ἐστι ἀποφυγέειν καὶ θεῷ· 'Κροῖσος δὲ πέμπτου γονέος [c] ἁμαρτάδα 'ἐξέπλησε, ὃς ἐὼν δορυφόρος Ἡρακλεί- 'δέων, δόλῳ γυναικηίῳ ἐπισπώμενος, ἐφό- 'νευσε τὸν δεσπότεα, καὶ ἔχε τὴν ἐκείνου 'τιμὴν οὐδέν οἱ προσήκουσαν. προθυμεομέ- 'νου δὲ Λοξίεω ὅκως ἂν κατὰ τοὺς παῖ- 'δας τοὺς Κροίσου [d] γένοιτο τὸ Σαρδίων 'πάθος, καὶ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖσον, οὐκ 'οἷόν τε ἐγένετο παραγαγεῖν μοίρας· ὅ-

[a] τοιαῦτά τι. [b] Λυδοῖσι λέγουσι ταῦτα δὴ τά. [c] γένεος. [d] τῷ Κροίσου.

σον δὲ ἐνέδωκαν αὗται, ἡνύσαλο, ϗ ἐχα-
ρίσατό οἱ. τρία γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλ-
λετο τὴν Σαρδίων ἅλωσιν. ϗ τῦτο ἐπι-
ςάσθω Κροῖσος, ὡς ὕςερον τοῖσι ἔτεσι
τύτοισι ἁλὺς τῆς πεπρωμένης. δεύτερα
δὲ τύτων, καιομένῳ αὐτῷ ἐπήρκεσε. κα-
τὰ δὲ τὸ μαντήϊον τὸ γενόμενον, οὐκ
ὀρθῶς Κροῖσος μέμφελαι. προηγόρευε γάρ
οἱ Λοξίης, ἢν ςρατεύηται ἐπὶ Πέρσας,
μεγάλην ἀρχὴν αὐτὸν καταλύσειν [e].
τὸν δὲ, πρὸς ταῦτα χρῆν εὖ μέλλοντα
βυλεύεσθαι, ἐπείρεσθαι πέμψαντα, πό-
τερα τὴν ἑωϋτῦ ἢ τὴν Κύρυ λέγοι [f] ἀρ-
χήν. ὑ συλλαβὼν δὲ τὸ ῥηθὲν, ὑδ' ἐπα-
νειρόμενος, ἑωϋτὸν αἴτιον ἀποφαινέτω.
ὧ καὶ τὸ τελευταῖον χρηςηριαζομένῳ
εἶπε τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμιόνου· οὐδὲ
τῦτο συνέβαλε [g]. ἦν γὰρ δὴ ὁ Κῦρος οὗ-
τος ἡμίονος. ἐκ γὰρ δυοῖν οὐκ ὁμοεθνέων
ἐγεγόνεε, μητρὸς ἀμείνονος, πατρὸς δὲ
ὑποδεεςέρου. ἡ μὲν γὰρ ἦν Μηδὶς, καὶ

[e] ἀρχὴν καταλύσειν. [f] λέγοι. [g] συνίλαβε.

'lata Sardium expugnatione tres annos.
'Et hoc Croeſus diſcat, tot illis annis ſe-
'rius quam fata deſtinarant, ſe fuiſſe cap-
'tum. Secundo loco, quod ipſi ardenti
'opem tulit. Nam quod ad oraculum
'pertinet, haud recte Croeſus conqueri-
'tur: quoniam Apollo praedixit, eum eſſe
'magnum imperium, ſi bellum Perſis in-
'ferret, everſurum: de qua re ipſum rec-
'te conſultare volentem, decuerat mitte-
're ſciſcitatum, utrum ipſius Apollo di-
'ceret imperium, an Cyri. Sed quod dic-
'tum erat, nec conſiderans, nec denuo
'interrogans, ſibiipſi acceptum referat.
'quod autem ultimo reſponſo ait Apol-
'linem dixiſſe de mulo, ne hoc quidem
'diſcuſſit. Nam mulus hic, Cyrus erat:
'quippe qui duobus diverſarum gentium
'parentibus ortus ſit, generoſiore matre,
'patre tenuiore. Nam illa quidem, Meda
'erat, Aſtyagis Medorum regis filia: hic

' autem, Perſa, et Medis ſubjectus: et li-
' cet omnium infimus, tamen dominam
' ſuam in matrimonium duxit.' Haec Lydis Pythia reſpondit: quae illi Sardes reverſi Croeſo nunciarunt. Quibus auditis Croeſus ſuam ipſius agnovit culpam eſſe, non dei. De Croeſi igitur imperio et primo Ioniae ſubactione ita res ſe habent.

92. Porro Croeſi non haec ſolum quae jam diximus, ſed alia quoque permulta donaria in Graecia extant. Siquidem apud Thebas Boeoticas tripus eſt aureus, quem illic Apollini nuncupavit Iſmenio: apud Epheſum quoque buculae aureae, atque columnae pleraeque. Quinetiam in Proneae templo apud Delphos clypeus aureus ingens. Atque haec etiamnum ad mea uſque tempora ſupererant: nonnulla tamen interciderunt. Ac vero quae apud Branchidas Mileſiorum a Croeſo dedicata fuerunt, pondere (quan-

'Αςυάγεος θυγάτηρ τοῦ Μήδων βασι-
'λέως· ὁ δὲ, Πέρσης τε ἦν, καὶ ἀρχόμενος
'ὑπ' ἐκείνοισι· καὶ ἔνερθε ἐὼν τοῖσι ἅπα-
'σι, δεσποίνῃ τῇ ἑωϋτȣ̃ συνοίκεε [a].' Ταῦ-
τα μὲν ἡ Πυθίη ὑπεκρίνατο τοῖσι Λυδοῖ-
σι· οἱ δὲ ἀνήνεικαν ἐς Σάρδις, καὶ ἀπήγγει-
λαν Κροίσῳ [b]. ὁ δὲ, ἀκȣ́σας, συνέγνω ἑω-
ϋτȣ̃ εἶναι τὴν ἁμαρτάδα, καὶ ȣ̓ τȣ̃ θεȣ̃.
κατὰ μὲν δὴ τὴν Κροίσȣ τε ἀρχὴν, καὶ Ι-
ωνίης τὴν πρώτην καταςροφὴν, ἔχε ȣ̓́τω.

ϛϐ'. Κροίσῳ δέ ἐςι καὶ ἄλλα ἀναθήμα-
τα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλὰ, καὶ ȣ̓ τὰ εἰρη-
μένα μȣ̃να. ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοι-
ωτῶν, τρίπȣς χρύσεος, τὸν ἀνέθηκε τῷ Α-
πόλλωνι τῷ Ισμηνίῳ· ἐν δὲ Εφέσῳ, αἵ τε
βόες αἱ χρύσεαι, καὶ τῶν κιόνων αἱ πολ-
λαί· ἐν δὲ Προνηΐης τῆς [c] ἐν Δελφοῖσι,
ἀσπὶς χρυσέη μεγάλη. ταῦτα μὲν καὶ ἔτι
ἐς ἐμὲ ἦν περιεόντα, τὰ δ' ἐξαπόλωλε τὰ
τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ' ἐν Βραγχίδῃσι
τῇσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσῳ, ὡς ἐ-

[a] συνῴκεε. [b] ἀπήγγειλαν τῷ Κροίσῳ. [c] Προνηΐοις τοῖσι.

γὼ πυνθάνομαι, ἴσα τε ϛαθμὸν καὶ ὁμοῖα τοῖσι ἐν Δελφοῖσι. τὰ μέν νυν ἔς τε Δελφοὺς, καὶ ἐς τὸ Αμφιάρεω, ἀνέθηκε, οἰκήϊά τε ἐόντα, καὶ τῶν πατρώων χρημάτων ἀπαρχήν· τὰ δὲ ἄλλα ἀναθήματα ἐξ ἀνδρὸς ἐγένετο ὑσίης ἐχθροῦ, ὅς οἱ, πρὶν ἢ βασιλεῦσαι, ἀντιϛασιώτης [a] κατεϛήκεε, συσπεύδων Πανταλέοντι γενέσθαι τὴν Λυδῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέων, ἦν Αλυάττεω μὲν παῖς, Κροίσῳ δὲ ἀδελφεὸς οὐκ ὁμομήτριος. Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Καείρης ἦν γυναικὸς Αλυάττη, Πανταλέων δὲ ἐξ Ιάδος. ἐπεί τε δὲ δόντος τοῦ πατρὸς ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖσος, τὸν ἄνθρωπον τὸν ἀντιπρήσοντα ἐπὶ κναφηίῳ ἕλκων διέφθειρε· τὴν δὲ ὑσίην αὐτοῦ ἔτι πρότερον καλιρώσας, τότε τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀνέθηκε ἐς τὰ ἐν Δελφοῖσι ἱρήϊα. καὶ περὶ μὲν ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω.

Ϛγ'. Θωϋμαῖα δὲ [b] γῆ Λυδίη ἐς συγγραφὴν οὐ μάλα ἔχει, οἷά τε καὶ ἄλλη

[a] ἀντισασιώτης. [b] θῶϋμα δὲ.

tum intelligo) aequali et ſimilia erant iis quae ſunt Delphis. Ceterum ea quae tum Delphos, tum etiam ad Amphiarai miſit templum, haec ibi, veluti domeſtica bona, paternarumque facultatum libamina, divis conſecravit. Quandoquidem cetera donaria e facultatibus erant viri adverſarii, qui Croeſo, priuſquam regnaret, repugnans, Pantaleontis partibus impenſe ſtudens hunc in regni poteſtatem provehere conabatur. Pantaleon enim et ipſe Alyattis filius erat, Croeſi frater, at non ex eadem matre. Nam Croeſus natus fuit Alyatti ex Carica uxore, Pantaleon ex Iade. Quum autem tradito a patre imperio Croeſus potiretur, hominem illum qui ſibi reſtiterat, in fullonis officinam tractum interemit; bona autem ejuſdem jam ante conſecrata, tunc uti diximus iis locis dedicavit. Atque de donariis hactenus dictum ſit.

93. Porro Lydia quae ſcribantur nul-

la ſane miranda habet, prout aliae regiones, praeter auri ramenta e Tmolo deferri ſolita. Unum tamen nobis exhibet multo maximum praeter Aegyptiorum et Babyloniorum opera. Ibi enim eſt Alyattis Croeſi parentis ſepulcrum, cujus crepido e grandibus eſt lapidibus: reliqua ſepulchri pars, aggeſtio terrae. Id conſtruxerunt homines forenſes atque operarii, et una cum his ad quaeſtum proſtitutae puellae. Ceterum ad meam uſque aetatem in ſummo tumulo quinque termini ſtabant, quibus literae inſculptae indicant quae ſinguli elaboraverint: apparebatque ex menſura puellarum opus eſſe maximum. Lydorum enim populi filiae omnes meretricantur, atque hoc quaeſtu tantiſper dotem colligunt dum nupſerint: ſe autem ipſaemet locant. Sepulcri hujus ambitus, ſtadiorum eſt ſex, et duorum arpendiorum: latitudo, arpendiorum tredecim. Confinis eſt eidem ſepulcro lacus

χώρη, πάρεξ τῦ ἐκ τῦ Τμώλου καταφερομένου ψήγματος· ἔν δὲ ἔργον πολλὸν μέγιστον παρέχεται, χωρὶς τῶν τε Αἰγυπτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων. ἔστιν αὐτόθι [c] Αλυάττεω τοῦ Κροίσου πατρὸς σῆμα, τοῦ ἡ κρηπὶς μέν ἐστι λίθων μεγάλων, τὸ δὲ ἄλλο σῆμα, χῶμα γῆς. ἐξεργάσαντο δέ μιν οἱ ἀγοραῖοι ἄνθρωποι, καὶ οἱ χειρώνακτες, καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι παιδίσκαι. οὖροι δὲ πέντε ἐόντες, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ἐπὶ τοῦ σήματος ἄνω· καί σφι γράμματα ἐνεκεκόλαπτο, τὰ ἔκαστοι ἐξεργάσαντο. καὶ ἐφαίνετο μετρεόμενον τὸ τῶν παιδισκέων ἔργον ἐὸν μέγιστον. τοῦ γὰρ δὴ Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶσαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς· ἐς ὃ ἂν συνοικήσουσι τοῦτο ποιέουσαι. ἐκδιδόασι δὲ αὐταὶ ἑωϋτάς. ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματος, εἰσὶ στάδιοι ἓξ, καὶ δύο πλέθρα· τὸ δὲ εὖρός ἐστι πλέθρα τριακαίδεκα. λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σήματος μεγάλη,

[c] ἔστι αὐτόθι.

τὴν λέγουσι Λυδοὶ ἀείναον εἶναι. καλέεται δὲ αὕτη Γυγαίη. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι.

Ζδ'. Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν παραπλησίοισι χρέωνται καὶ Ἕλληνες· χωρὶς ἢ ὅτι τὰ θήλεα τέκνα καλαπορνεύουσι· πρῶτοι δὲ ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κοψάμενοι ἐχρήσαντο· πρῶτοι δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο. Φασὶ δὲ αὐτοὶ Λυδοὶ καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι τε καὶ Ἕλλησι κατεσκεώσας, ἑωυτῶν ἐξεύρημα γενέσθαι. ἅμα δὲ ταύτας τε ἐξευρεθῆναι παρὰ σφίσι λέγουσι, καὶ Τυρσηνίην ἀποικῖσαι [d], ὧδε περὶ αὐτῶν λέγοντες· ἐπὶ Ατυος τοῦ Μάνεω βασιλῆος σιτοδείην ἰσχυρὴν ἀνὰ τὴν Λυδίην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τὸν Λυδὸν τέως μὲν διάγειν λιπαρέοντας· μετὰ δὲ, ὡς οὐ παύεσθαι, ἄκεα δίζεσθαι· ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἐξευρεθῆναι δὴ ὧν τότε καὶ τῶν κύβων καὶ τῶν ἀστραγάλων

[d] ἀποικῆσαι.

ingens, quem Lydi referunt esse perennem. vocatur autem Gygaeus. Atque hoc quidem sic habet.

94. Lydi legibus propemodum utuntur Graecorum similibus, nisi quod illorum filiae agant vitam meretriciam. primi eorum quos novimus, nummum aureum argenteumque ad utendum percussserunt, et primi caupones institoresque extiterunt. Ajunt et ipsi se ludos invenisse qui etiamnum apud Graecos et ipsos obtinent, simul autem haec in suis terris inveniſſe, et in Tyrrheniam colonos duxisse. Id quod hunc in modum accidisse referunt: tempore Atyis regis, Manis filii, annonae difficultatem per universam Lydiam acrem fuisse, et aliquamdiu quidem Lydos vitam assiduis laboribus toleraſſe; postea vero, quum non cessaret, remedia quaesiviſſe, et alium aliud excogitasse. Tum igitur inventum ab iisdem et

teſſerarum et talorum ludum, et pilae, ceterorumque luſuum omnium genera, praeterquam calculorum. horum enim inventionem ſibi non vendicant Lydi. Porro his inventis ad famem ſic uſos eſſe, alterum quidem dierum totum luſibus dediſſe, ut videlicet cibos non quaererent: altero autem a luſibus abſtinentes, veſci conſueviſſe. Atque hoc modo vixiſſe annis duodeviginti. Ubi autem malum non remitteret, ſed magis etiam ſaeviret, tum regem univerſos Lydos bifariam diviſos in ſortem miſiſſe, et hos quidem ut in ſedibus ſuis manerent, illos vero ut exirent ex patria. Ac vero iis qui in ſedibus ſuis manſionem ſortiti eſſent, regem ipſum ſe addidiſſe: illis autem qui egrediebantur, filium ſuum, cui nomen Tyrrheno. Hos ex ſortis caſu e Lydia excedentes, deſcendiſſe Smyrnam: et mox fabricatis navigiis quibus ea quae ad ſupellectilem com-

καὶ τῆς σφαίρης, καὶ τῶν ἄλλεων [a] παιδείων παιγνιέων τὰ εἴδεα, πλὴν πεσῶν [b]. τούτων γὰρ ὦν τὴν ἐξεύρεσιν [c] οὐκ οἰκηιοῦνται Λυδοί. ποιέειν δὲ ὧδε πρὸς τὸν λιμὸν ἐξευρόντας· τὴν μὲν ἑτέρην τῶν ἡμερέων παίζειν πᾶσαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν σιτία· τὴν δὲ ἑτέρην σιτέεσθαι, παυομένους τῶν παιγνιέων. τοιούτῳ τρόπῳ διάγειν ἐπ' ἔτεα δυῶν δέοντα εἴκοσι· ἐπεί τε δὲ οὐκ ἀνιέναι τὸ κακὸν, ἀλλ' ἐπὶ μᾶλλον ἔτι βιάζεσθαι, οὕτω δὴ τὸν βασιλῆα αὐτῶν, δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων, κληρῶσαι, τὴν μὲν ἐπὶ μονῇ, τὴν δὲ ἐπὶ ἐξόδῳ ἐκ τῆς χώρης· καὶ ἐπὶ μὲν τῇ μένειν αὐτοῦ λαγχανούσῃ τῶν μοιρέων, ἑωϋτὸν τὸν βασιλέα προστάσειν, ἐπὶ δὲ τῇ ἀπαλλασσομένῃ, τὸν ἑωϋτοῦ παῖδα, τῷ οὔνομα εἶναι Τυρσηνόν. λαχόντας δὲ αὐτῶν τοὺς ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρης, καὶ καταβῆναι ἐς Σμύρνην, καὶ μηχανήσασθαι πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθεμένους τὰ πάντα

[a] καὶ ἄλλων. [b] πισσῶν. [c] τὴν εὕρεσιν.

ὅσα σφι ἦν χρηστὰ ἐπίπλοα, ἀποπλέειν κατὰ βίᾳ τε καὶ γῆς ζήτησιν· ἐς ὃ ἔθνεα πολλὰ παραμειψαμένους, ἀπικέσθαι ἐς Ομβρικούς· ἔνθά σφεας ἐνιδρύσασθαι πόλιας, κ) οἰκέειν τὸ μέχρι τῦδε. ἀνὶ δὲ Λυδῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς ἐπὶ τῦ βασιλέως τοῦ παιδὸς, ὃς σφεας ἀνήγαγε· ἐπὶ τύτυ τὴν ἐπωνυμίην ποιευμένους, ὀνομασθῆναι Τυρσηνύς. Λυδοὶ μὲν δὴ ὑπὸ Πέρσῃσι ἐδεδύλωντο [d].

Ϛ΄. Επιδίζεσθαι δὲ δὴ τὸ ἐνθεῦτεν ἡμῖν ὁ λόγος τόν τε Κῦρον, ὅστις ἐὼν τὴν Κροίσυ ἀρχὴν κατεῖλε, κ) τὺς Πέρσας, ὅτεῳ τρόπῳ ἡγήσαντο τῆς Ασίης. ὡς ὦν Περσέων μετεξέτεροι λέγυσι, οἱ μὴ βουλόμενοι σεμνοῦν τὰ περὶ Κῦρον, ἀλλὰ τὸν ἐόντα λέγειν λόγον, κατὰ ταῦτα γράφω· ἐπισάμενος περὶ Κύρου καὶ τριφασίας ἄλλας λόγων ὁδοὺς φῆναι. Ασυρίων ἀρχόντων τῆς ἄνω Ασίης ἐπ' ἔτεα ἑκκαίδεκα κ) πεντακόσια, πρῶτοι ἀπ' αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο

[d] δεδύλωντο.

moda habebant, imponerent, ad victum ſedeſque quaerendas oram ſolviſſe; donec varias nationes praetervecti, ad Umbros perveniſſent: ubi civitatibus conſtructis, ad hunc uſque diem habitaverint, ac pro Lydis regii filii qui eos deduxit, nomen mutaviſſe, ut hujus appellatione quoque nominati fuerint Tyrrheni. Lydi itaque a Perſis in ſervitutem redacti fuerunt.

95. HINC jam nobis requirit oratio et Cyrum quiſnam fuerit ille qui Croeſi evertit imperium, et Perſas quomodo Aſiae imperio potiti ſint. Igitur quemadmodum quidam memorant Perſarum, non qui res Cyri extollere, ſed prout illa ſe habent, referre ſtudent, ita ego conſcribam; gnarus triplices alias eſſe de Cyro narrandi vias. Quum Aſſyrii annis quingentis viginti ſuperiorem Aſiam obtinuiſſent, primi Medi ab ipſis deficere coepe-

runt: qui cum Aſſyriis pro libertate proeliati ſtrenue ſe geſſerunt, excuſſoque ſervitutis jugo libertatem obtinuerunt. Poſt quos et aliae nationes idem fecerunt quod et Medi.

96. Ceterum quum jam per continentem gentes omnes propriis viverent legibus, hac occaſione rurſus tyrannidi ſubjecti fuerunt. Fuit apud Medos vir ſapiens, cui nomen erat DEJOCES, filius Phraortis, qui quum ad tyrannidem adſpiraret, ita ſe geſſit. Quum Medi per vicos habitarent, Dejoces cum ante apud ſuos probatus, tum magis ſtudioſiuſque aequitatem colens exercebat, idque, quia videbat apud Medos univerſos magnam quandam legum infirmitatem, ſat ſciens aequitati iniquitatem eſſe inimicam. Medi vero qui eundem habitabant vicum, intuentes hominis mores, judicem ipſum ſibi conſtituunt. Hic, ut

ἀπίσασθαι· καί κως οὗτοι περὶ τῆς ἐλευθερίης μαχεσάμενοι τοῖσι Ασσυρίοισι, ἐγένοντο ἄνδρες ἀγαθοί· καὶ ἀπωσάμενοι τὴν δουλοσύνην, ἠλευθερώθησαν. μετὰ δὲ τούτους, καὶ τὰ ἄλλα [c] ἔθνεα ἐποίεε τὠυτὸ τοῖσι Μήδοισι [f].

ϛ'. Ἐόντων δὲ αὐτονόμων πάντων ἀνὰ τὴν ἤπειρον, ὧδε αὖτις ἐς τυραννίδας περιῆλθον· ἀνὴρ τοῖσι [g] Μήδοισι ἐγένετο σοφὸς, τῷ οὔνομα ἦν Δηϊόκης, παῖς δὲ ἦν Φραόρτεω. οὗτος ὁ Δηϊόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος, ἐποίεε τοιάδε· κατοικημένων τῶν Μήδων κατὰ κώμας, ἐν τῇ ἑωϋτοῦ [h] ἐὼν καὶ πρότερον δόκιμος, καὶ μᾶλλόν τι καὶ [i] προθυμότερον δικαιοσύνην ἐπιθέμενος ἤσκεε. καὶ ταῦτα μέντοι, ἐούσης ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικὴν, ἐποίεε, ἐπιστάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ τὸ ἄδικον πολέμιόν ἐστι. οἱ δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης Μῆδοι, ὁρῶντες αὐτοῦ τοὺς τρόπους, δικαστὴν μιν ἑω-

[c] καὶ τἄλλα. [f] τωὐτὸ Μήδοισι. [g] ἀνὴρ ἐν τοῖσι. [h] ἐν γῇ ἑωϋτοῦ. [i] μᾶλλόντε καὶ.

ὑτῶν αἱρέονλο· ὁ δὲ δὴ, οἷα μνώμενος [a] ἀρ-
χὴν ἰθύς τε ἢ δίκαιος ἦν. ποιέων τε ταῦ-
τα, ἔπαινον εἶχε ὐκ ὀλίγον πρὸς τῶν πο-
λιτέων οὕτω, ὥςε πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῆσι
ἄλλῃσι κώμῃσι ὡς Δηϊόκης εἴη ἀνὴρ μοῦ-
νος κατὰ τὸ ὀρθὸν δικάζων, πρότερον πε-
ριπίπλοντες ἀδίκοισι γνώμῃσι, τότε ἐπεί
τε ἤκουσαν, ἄσμενοι ἐφοίτων [b] παρὰ τὸν
Δηϊόκεα καὶ αὐτοὶ δικασόμενοι· τέλος δὲ,
ὐδενὶ ἄλλῳ ἐπετράπονλο.

47. Πλεῦνος δὲ ἀεὶ γινομένυ τῦ ἐπι-
φοιτέοντος, οἷα πυνθανομένων τὰς δίκας ἀ-
ποβαίνειν κατὰ τὸ ἐὸν, γνοὺς ὁ Δηϊόκης
ἐς ἑωϋτὸν πᾶν ἀνακείμενον, οὔτε κατί-
ζειν ἔτι ἤθελε ἔνθαπερ πρότερον προκατί-
ζων ἐδίκαζε, οὔτ' ἔφη δικᾶν ἔτι. ὐ γάρ οἱ
λυσιτελέειν, τῶν ἑωϋτοῦ ἐξημεληκότα,
τοῖσι πέλας δι' ἡμέρης δικάζειν. ἐούσης ὧν
ἁρπαγῆς καὶ ἀνομίης ἔτι πολλῷ μᾶλλον
ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότερον ἦν, συνελέχθη-
σαν οἱ Μῆδοι ἐς τωὐτὸ, καὶ ἐδίδοσάν σφι-

[a] μνώμενος. [b] ἰφοίτεων.

qui principatum ambiret, rectum ſe aequumque praebuit. Quae quum faceret, laudem apud populares obtinuit haudquaquam exiguam; adeo ut haec intelligentes ceterorum pagorum incolae, nempe Dejocem ſolum eſſe qui incorrupte judicaret, prius iniquis ſententiis adflicti, tunc poſtquam audiverunt laeti affluerent ad Dejocem, et ipſi litigaturi: poſtremo nulli alii id committerent.

97. Quum vero numerus accurrentium ſemper creſceret, utpote qui intelligerent ſententias ex vero terminari, Dejoces, animadvertens univerſa in ſe unum incumbere, neque amplius illic conſidere, ubi prius praeſidens judicabat, volebat, neque omnino judicare amplius dixit: ſiquidem non e re ſua eſſe, ſi totum diem rebus ſuis neglectis, dirimendis aliorum litibus impenderet. Quum igitur rapinae ſceleraque paſſim per vicos multo etiam magis quam prius patrarentur, Medi con-

vocato consilio, de communi rerum statu colloqui coeperunt. Et quantum mihi videtur, Dejocis amici maxime in hanc sententiam loquebantur, ‘ Nequaquam ‘ praesenti modo viventes hanc nostram ‘ regionem possumus habitare; age, con- ‘ stituamus nobisipsis regem, ut sic regio ‘ nostra bonis legibus administretur, et nos ‘ ad opera eamus, neque prae impunitate ‘ scelerum excidamus.’ Quae quum sic referrentur, consciscunt Medi ut regnentur.

98. Continuo ubi consultatum est Quemnam regem crearent, Dejoces adeo ab omnibus productus in medium et commendatus est, ut omnium suffragio rex comprobaretur. At ille jussit et aedificia sibi erigi regno digna et stipatoribus se roborari. Huic Medi haec praestiterunt, eique aedificia ingentia probeque munita extruxerunt in ea quam designaverat regione: permiserunt quoque satellites ex

σι λόγον, λέγονλες περὶ τῶν κατηκόντων. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, μάλιστα [c] ἔλεγον οἱ τοῦ Δηϊόκεω φίλοι, ‘ Οὐ γὰρ δὴ τρόπῳ τῷ ‘ παρεόντι χρεώμενοι, δυνατοὶ εἰμὲν οἰκέ- ‘ειν τὴν χώρην, Φέρε σήσωμεν ἡμέων ‘ αὐτῶν βασιλέα. καὶ οὕτω ἥ τε χώρη ‘ εὐνομήσεται, καὶ αὐτοὶ πρὸς ἔργα τρε- ‘ ψόμεθα, οὐδὲ ὑπ' ἀνομίης ἀνάσατοι ἐσό- ‘ μεθα.’ ταῦτά κη λέγονλες, πείθυσι ἑωϋτὺς βασιλεύεσθαι.

Ζή. Αὐτίκα δὲ προβαλλομένων ὁντινα σήσονται βασιλέα, ὁ Δηϊόκης ἦν πολλὸς ὑπὸ παντὸς ἀνδρὸς καὶ προβαλλόμενος καὶ αἰνεόμενος· ἐς ὃ τῦτον καταινέουσι βασιλέα σφίσι εἶναι. ὁ δ' ἐκέλευε αὐτοὺς οἰκία τε ἑωϋτῷ ἄξια τῆς βασιληίης οἰκοδομῆσαι, κὴ κραῦναι αὐτὸν δορυφόροισι. ποιεῦσι [d] δὴ ταῦτα οἱ Μῆδοι. οἰκοδομέουσί τε γὰρ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρὰ, ἵνα αὐτὸς ἔφρασε τῆς χώρης· καὶ δορυφόρυς αὐτῷ ἐπιτρέπυσι ἐκ πάντων Μή-

[c] κάλλισα. [d] ποιῆσι.

δων καταλέξασθαι. ὁ δὲ, ὡς ἔχε τὴν ἀρχὴν, τοὺς Μήδους ἠνάγκασε ἓν πόλισμα ποιήσασθαι, καὶ τοῦτο περιτέλλοντας, τῶν ἄλλων ἧσσον ἐπιμέλεσθαι. πειθομένων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Μήδων, οἰκοδομέει τείχεα μεγάλα τε καὶ καρτερὰ, ταῦτα τὰ νῦν Ἐκβάτανα [a] κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεστεῶτα [b]. μεμηχάνηται δὲ οὕτω τοῦτο τὸ [c] τεῖχος ὥστε ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μούνοισι ἐστὶ ὑψηλότερος. τὸ μέν κου τι [d] καὶ τὸ χωρίον συμμαχέει, κολωνὸς ἐὸν, ὥστε τοιοῦτο εἶναι· τὸ δὲ καὶ μᾶλλόν τι ἐπεδεύθη, κύκλων ἑπτὰ τῶν συναπάντων [e] ἑπτὰ, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλήια ἔνεστι καὶ οἱ θησαυροί. τὸ δὲ αὐτῶν μέγιστόν ἐστι τεῖχος καθὰ τὸν Ἀθηναίων κύκλον μάλιστά κη τὸ μέγαθος. τοῦ μὲν δὴ πρώτου κύκλου οἱ προμαχεῶνες εἰσὶ λευκοί· τοῦ δὲ δευτέρου, μέλανες· τρίτου δὲ κύκλου, φοινίκεοι·

[a] ἀγβάτανα est in MS. [b] ἐνεστῶτα. [c] ὕτω τὸ. [d] τὸ μίν τε κυ. [e] συναπλόντων.

universis Medis sibi deligere. Dejoces igitur imperio potitus, Medos compulit unum oppidum condere, ut hoc uno communito exornatoque, aliorum non ita magnam curam haberent. Obsequentibus quoque hac in re Medis, moenia constituit ampla simul et valida, ea ipsa quae nunc Ecbatana appellantur, in quibus muri alter orbis alteri inditus erat: sic nimirum constitutis moenibus, ut orbis alter altero solis pinnis foret excelsior. Adjuvabat huc loci ipsius commoditas, quum collis esset, ut talis fieret. Sed accessit etiam majus quiddam data opera factum. siquidem ambitus isti simul omnes numero sunt septem, in quorum postremo regia est et thesauri. Horum vero maximus murus magnitudine ferme illum Athenarum aequat ambitum. Ac primi quidem ambitus pinnae colore sunt albicanti, se-

cundi nigro, tertii purpureo, quarti caeruleo, quinti ſandaracino. Ita per cunctos ambitus pinnae fulſerunt coloribus. Poſtremi vero duo, alter argentatas, alter inauratas habet pinnas.

99. Et haec quidem munimenta Dejoces ſibi ſtruxit, et circa ſuam regiam; ac reliquum populum circumcirca habitare murum juſſit. Ceterum univerſis conſtructis, ordinem hunc impoſuit primus Dejoces, ne cui ad regem ingredi liceret, ſed per internuncios cuncta tranſigerentur, adeo ut nec conſpiceretur rex a quoquam: ad haec, nec ridere, nec expuere coram eo, quod et omnibus factu deforme eſſet. Haec ideo circa ſe inſtituit glorioſa, ne videlicet eum cernentes aequales et una cum eo educati et ex domo orti non viliore, neque virtute ac beneficentia inferiores doleant atque inſidien-

τετάρλε δὲ, κυάνεοι· πέμπλου δὲ, σανδαρακινοί. οὕτω πάνλων τῶν κύκλων οἱ προμαχεῶνες ἠνθισμένοι εἰσὶ Φαρμάκοισι. δύο δὲ οἱ τελευλαῖοί εἰσι, ὁ μὲν καλαργυρωμένος, ὁ δὲ καλακεχρυσωμένος ἔχων τὺς προμαχεῶνας.

ιθ'. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Δηϊόκης ἑωϋτῷ τε ἐτείχεε, καὶ περὶ τὰ ἑωϋτοῦ οἰκία. τὸν δὲ ἄλλον δῆμον πέριξ ἐκέλευε τὸ τεῖχος οἰκέειν. οἰκοδομηθέντων δὲ πάντων, κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτός ἐςι ὁ καλαςησάμενος, μήτε ἐσιέναι παρὰ βασιλέα μηδένα, δι' [f] ἀγγέλων δὲ πάνλα χρέεσθαι· ὁρᾶσθαί τε βασιλέα ὑπὸ μηδενός. πρός τε τούτοισι ἔτι γελᾶν τε καὶ πλύειν ἀνλίον, καὶ ἄπασι τοῦτό γε εἶναι αἰσχρόν. ταῦτα δὲ περὶ ἑωϋτὸν ἐσέμνυνε τῶνδε εἵνεκεν, ὅκως ἂν μὴ ὁρῶντες [g] οἱ ὁμήλικες ἑόντες σύντροφοί τε ἐκείνῳ καὶ οἰκίης οὐ φλαυροτέρης, ὑδὲ ἐς ἀνδραγαθίην

[f] μηδένα συγχωρέειν, δι'. [g] ἑωϋτὸν ποιέονται ὅκως μὴ ὁρέοντες.

λειπόμενοι, λυπεοίαλο[h], κὴ ἐπιβουλεύοιεν, ἀλλ' ἑτεροῖός σφι[i] δοκέοι εἶναι μὴ ὁρῶσι[k].

ρ'. Ἐπεί τε δὲ ταῦτα διεκόσμησε, κὴ ἐκράτυνε ἑωϋτὸν τῇ τυραννίδι, ἦν τὸ δίκαιον Φυλάσσων χαλεπός. κὴ τάς τε δίκας γράφοντες, ἔϊσω παρ' ἐκεῖνον ἐσεπέμπεσκον· καὶ ἐκεῖνος διακρίνων, τὰς ἐσφερομένας ἐκπέμπεσκε. ταῦτα μὲν κατὰ τὰς δίκας ἐποίεε. τὰ δὲ δὴ ἄλλα ἐκεκοσμέατό οἱ· εἴ τινα πυνθάνοιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅκως μεταπέμψαιτο κατ' ἀξίην ἑκάστῳ ἀδικήματος ἐδικαίευ. καὶ οἱ κατάσκοποί τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην τῆς ἦρχε.

ρά'. Δηϊόκης μέν νυν τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέσρεψε μοῦνον, κὴ τούτου ἦρξε· ἔσι δὲ Μήδων τοσάδε γένεα, Βουσαὶ, Παρητακηνοὶ, Στρύχαλες, Ἀριζαντοὶ, Βύδιοι, Μάγοι. γένεα μὲν δὴ Μήδων ἐσὶ τοσάδε[l].

ρβ'. Δηϊόκεω δὲ παῖς γίνεται Φραόρ-

h ἰόντες ϗ σύντροφοι ἀγαθοί τε καὶ ἄλκιμοι λυπεόιαλο. i ἑτεροῖόν σφι. k ὁρίωσι. l μὲν Μήδων ἐσὶ τάδε.

tur; ſed quidam diverſus et alienus ipſis eſſe videatur non intuentibus.

100. Quibus quum ſeſe Dejoces jam adornaſſet, atque in imperio confirmaſſet, in exercenda juſtitia valde ſeverum ſe praebuit. Etenim litigantes cauſſas ſuas conſcriptas intro per internuncios ad eum mittebant, quas ille deciſas remittebat. Et haec quidem in judiciis factitabat. Ceteris autem in rebus hunc ordinem inſtituerat: Si quem intellexiſſet injuriam cuipiam facere, hunc ad ſe arceſſitum, indicta pro delicti cujuſque modo poena multabat: in quem uſum exploratores auſcultatoreſque per univerſam regionem habebat.

101. Dejoces igitur ſolam Medicam ſubegit nationem, eique imperavit. Cujus nationis tot numero gentes ſunt, Buſae, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budii, Magi. Hae ſunt tot Medorum gentes.

102. Dejoce defuncto, qui annos

tres et quinquaginta regnavit, filius ejus PHRAORTES ſuſcepit imperium. Qui ſolo imperio Medorum non contentus, bellum ante omnes intulit Perſis, eoſque primos in poteſtatem Medorum redegit. Quibus duabus nationibus potitus, valida utraque, mox Aſiam ſubegit, aliam deinceps atque aliam invadendo gentem: donec ad Aſſyrios oppugnandos pervenit, et quidem ad eos Aſſyriorum qui Ninum incolebant, quondam omnium principes, ſed tunc a ſociis per defectionem deſertos: alioqui per ſe bene habentes. Adverſus hos expeditione ſuſcepta Phraortes, ſecundo ac viceſimo quàm regno potitus eſt anno, cum pleraque exercitus parte periit.

103. Poſt obitum ejus, CYAXARES filius, Dejocis nepos, ſucceſſit: qui dicitur multo majoribus ſuis fortior fuiſſe, et primus Aſiaticos populos per corpora

της, ὃς, τελευτήσαντος Δηϊόκεω, βασιλεύσαντος τρία καὶ πεντήκοντα ἔτεα, παρεδέξατο τὴν ἀρχήν. παραδεξάμενος δὲ, οὐκ ἀπεχρᾶτο μόνων ἄρχειν τῶν Μήδων· ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τὺς Πέρσας, πρώτοισί τε τύτοισι ἐπεθήκατο, καὶ πρώτους Μήδων ὑπηκόυς ἐποίησε. μετὰ δὲ, ἔχων δύο ταῦτα ἔθνεα, καὶ ἀμφότερα ἰσχυρὰ, καλεστρέφετο τὴν Ασίην, ἀπ' ἄλλυ ἐπ' ἄλλο ἰὼν ἔθνος. ἐς ὃ στρατευσάμενος ἐπὶ τὺς Ασυρίυς, τὺς Ασυρίων τότυς οἳ Νῖνον ἔχον, καὶ ἦρχον πρότερον πάντων, τότε δὲ ἦσαν μεμυωμένοι μὲν συμμάχων, ἅτε ἀπεστεώτων, ἄλλως μέντοι ἐωϋτῶν εὖ ἤκοντες· ἐπὶ τύτυς δὴ στρατευσάμενος ὁ Φραόρτης, αὐτός τε διεφθάρη, ἄρξας δύο καὶ [a] εἴκοσι ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτῦ ὁ πολλός.

ργ'. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, ἐξεδέξατο Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τῦ Δηϊόκεω παῖς. οὗτος λέγεται πολλὸν ἔτι γενέσθαι ἀλκιμώτερος τῶν προγόνων· καὶ πρῶτός τε

[a] δύο τε καὶ.

ἐλόχισε κατὰ τέλεα τὸς ἐν τῇ Ασίῃ, καὶ πρῶτος διέταξε χωρὶς ἑκάστους εἶναι, τούς τε αἰχμοφόρους, καὶ τὸς ἱππέας, καὶ τὸς τοξοφόρους· πρότερον δὲ ἀναμὶξ ἦν πάντα ὁμοίως ἀναπεφυρμένα. οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσι ἐστὶ μαχεσάμενος, ὅτε νὺξ ἡ ἡμέρη ἐγένετο σφι μαχομένοισι· καὶ ὁ τὴν Ἅλυος ποταμοῦ ἄνω Ασίην πᾶσαν συστήσας ἑωϋτῷ. συλλέξας δὲ τοὺς ὑπ' ἑωϋτῷ ἀρχομένους πάντας, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Νῖνον, τιμωρέων τε τῷ πατρὶ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην θέλων ἐξελεῖν. καί οἱ, ὡς συμβαλὼν ἐνίκησε τοὺς Ασυρίους, περικατημένῳ τὴν Νῖνον, ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας. ἦγε δὲ αὐτὸς βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης, Πρωτοθύεω παῖς· οἳ ἐσέβαλον μὲν ἐς τὴν Ασίην, Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐρώπης, τούτοισι δὲ ἐπισπόμενοι φεύγουσι, ὕτω ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἀπίκοντο.

ρδ'. Εστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Φάσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους

ad militiam diſtinxiſſe, primuſque in ſuum quoſque ordinem diſtribuiſſe, haſtatos, equites, ſagittarios: quum prius omnia promiſcue pariter fuiſſent confuſa. Hic eſt qui cum Lydîs bellum geſſit; quo tempore in ipſa pugna dies in noctem eſt converſus: quique tota ſupra Halyn flumen Aſia ſibi conciliata, collectis ſuis omnibus, copias duxit adverſus Ninum, ſimul et patrem ulturus, et civitatem volens exſcindere. Ipſi porro, Aſſyriis proelio ſuperatis, Ninum obſidenti ingruit ingens Scytharum exercitus, duce Scytharum rege Madye Protothyae filio, qui Cimmeriis ex Europa ejectis in Aſiam eruperunt: et dum illos fugientes perſequuntur, ita in Mediam penetrarunt.

104. Eſt autem a lacu Maeoti ad Phaſim uſque et in Colchos, expedito vi-

atori iter triginta dierum: e Colchis vero non ita longo itinere perveniri poteſt in Mediam: ſed una duntaxat natio interjecta eſt, Saſpires: quos ubi tranſieris, continuò occurrit Media. Scythae tamen hâc non irruperunt, ſed alia via ſuperiore et multo longiore deflectentes, Caucaſo monte ad dextram relicto. Hîc Medi cum Scythis congreſſi, proelioque fuſi, Aſiae imperium amiſerunt.

105. Porro Scythae univerſa Aſia potiti, hinc recta in Aegyptum contendunt. Quibus jam Syriam Palaeſtinam ingreſſis Pſammitichus occurrens Aegypti rex, muneribus precibuſque effecit ne ulterius progrederentur. Scythae, ubi regredientes venerunt in urbem Syriae Aſcalonem, maxima parte Scytharum praetergreſſa ſine maleficio, pauci aliquot eorum relicti Veneris Coeleſtis fanum de-

τριήκοντα ἡμερέων εὐζώνῳ ὁδός. ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος ὑ πολλὸν ὑπερβῆναι ἐς τὴν Μηδικήν, ἀλλὰ ἓν τὸ διὰ μέσου ἔθνος αὐτῶν ἐστι, Σάσπειρες· τοῦτο δὲ παραμειβομένοισι, εἶναι ἐν τῇ Μηδικῇ. ὑ μέντοι οἵγε Σκύθαι ταύτῃ ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερθεν ὁδὸν πολλῷ μακροτέρην ἐκτραπόμενοι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Καυκάσιον ὄρος. ἐνθαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθῃσι, ϗ ἐσσωθέντες τῇ μάχῃ, τῆς ἀρχῆς κατελύθησαν· οἱ δὲ Σκύθαι τὴν Ασίην πᾶσαν ἐπέσχον.

ρέ. Ενθεῦτεν δὲ ἦσαν ἐπ' Αἴγυπτον· ϗ ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ, Ψαμμίτιχος σφέας Αἰγύπτου βασιλεὺς ἀντιάσας δώροισί τε καὶ λιτῇσι ἀποτρέπει τοπροσω πρόσω [a] μὴ πορεύεσθαι. οἱ δὲ, ἐπεί τε ἀναχωρέοντες ὀπίσω, ἐγένοντο τῆς Συρίης ἐν Ασκάλωνι πόλι [b], τῶν πλεόνων Σκυθέων παρεξελθόντων ἀσινέων, ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ὑπολειφθέντες, ἐσύλησαν τῆς

[a] ἀποτρέπει προσωτέρω. [b] πόλιϊ.

Οὐρανίης Αφροδίτης τὸ ἱρόν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν, (ὡς ἐγὼ πυνθανόμενος εὑρίσκω) πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης τῆς θεοῦ. καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρὸν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι, Φοίνικές εἰσιν οἱ ἱδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ἐόντες [c]. τοῖσι δὲ τῶν Σκυθέων συλήσασι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ασκάλωνι, καὶ τοῖσι τούτων [d] αἰεὶ ἐκγόνοισι ἐνέσκηψε ὁ θεὸς θήλειαν νοῦσον· ὥστε ἅμα λέγουσί τε οἱ Σκύθαι διὰ τοῦτο σφέας νοσέειν [e], καὶ ὁρᾶν παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους ἐς τὴν Σκυθικὴν χώρην ὡς διακέαται, τοὺς καλέουσι Εναρέας οἱ Σκύθαι.

ρς'. Επὶ μέν νυν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα ἦρχον τῆς Ασίης οἱ Σκύθαι, τὰ πάντα σφι ὑπό τε ὕβριος καὶ ὀλιγωρίης ἀνάστατα ἦν. χωρὶς μὲν γὰρ Φόρων, ἔπρησσον παρ' ἑκάστων τὸ ἑκάστοισι ἐπέβαλλον. χωρὶς δὲ τοῦ Φόρου, ἥρπαζον περιελαύνοντες τοῦτο ὅ,

[c] ὄντες. [d] τουτέων. [e] νοσεῖν.

ſpoliarunt. Eſt vero illud, quantum ſciſcitans intelligo, inter omnia hujus deae fana vetuſtiſſimum. Siquidem quod in Cypro eſt fanum, hinc prodiit; quod ipſi etiam Cyprii referunt. Quinetiam illud in Cytheris delubrum, Phoenices ex hac Syriae regione orti condiderunt. Ac vero Scythis templi Aſcalonenſis ſpoliatoribus eorumque ſemper poſteris numen morbum immiſit femineum: quemadmodum et ipſi fatentur Scythae ſe videlicet illo morbo ob id laborare; et illos, qui veniunt in Scythiam, videre quomodo conſtituti ſint quos Enareas, diris obnoxios, appellant Scythae.

106. Poſtquam vero jam octo et viginti annis Aſiae imperium Scythae obtinuiſſent, omniaque jam paene ex laſcivia et negligentia everſa eſſent. nam praeter tributa exigebant ab ſingulis quod ſingulis imponerent; et praeter hoc tri-

butum rapiebant circumcingentes id ipſum quod ſinguli poſſidebant. tandem horum potiorem partem Cyaxares atque Medi hoſpitio acceptam inebriatamque interemerunt. Et ſic Medi recuperarunt imperium, ac poſſederunt ea quibus prius potiebantur, et Ninum expugnaverunt: (ut autem ceperint, in aliis ſcriptis indicabo) Aſſyrioſque, excepta Babylonica portione, ſubegerunt. Poſt haec Cyaxares, ubi quadraginta annis, in quibus ſunt et illi, per quos Scythae dominati ſunt, imperaſſet, vita functus eſt.

107. Cujus regnum ſuſcepit ASTYAGES filius. Hic filiam ſuſtulit, appellavitque eam Mandanen: quae viſa eſt ei per quietem tantum urinae fundere ut omnem ipſius urbem oppleret, atque univerſam Aſiam inundaret. Quod ſomnium quum magis, ſomniorum interpretibus, expoſuiſſet, conterritus eſt, ſingula quaeque ab illis edoctus: poſtea vero

τι [f] ἔχοιεν ἕκαστοι. καὶ τούτων μὲν τοὺς πλεῦνας Κυαξάρης τε καὶ Μῆδοι ξενίσαντες καὶ καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν. καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο τὴν ἀρχὴν Μῆδοι, καὶ ἐπεκράτεον τῶν περ καὶ πρότερον· καὶ τήν τε Νῖνον εἷλον, (ὡς δὲ εἷλον, ἐν ἑτέροισι λόγοισι δηλώσω) καὶ τὺς Ασσυρίυς ὑποχειρίους ἐποιήσαντο, πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. μετὰ δὲ ταῦτα, Κυαξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσεράκοντα [g] ἔτεα, σὺν τοῖσι Σκύθαι ἦρξαν, τελευτᾷ.

ρζ'. Ἐκδέκεται δὲ Ἀστυάγης ὁ Κυαξάρεω παῖς τὴν βασιληΐην. καί οἱ ἐγένετο θυγάτηρ, τῇ ὄνομα ἦθελο Μανδάνην. τὴν ἐδόκεε Ἀστυάγης ἐν τῷ ὕπνῳ οὐρῆσαι τοσοῦτον ὥστε πλῆσαι μὲν τὴν ἑωϋτοῦ πόλιν, ἐπικατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ασίην πᾶσαν. ὑποθέμενος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' αὐτῶν [h] αὐτὰ ἕκαστα μαθών [i]. μετὰ δὲ, τὴν μὲν Μανδάνην ταύτην ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς ὡραί-

[f] ὅπερ. [g] τεσσαράκοντα. [h] αὐτέων. [i] ἕκαστα ἐκμαθών.

ην, Μήδων μὲν τῶν ἑωϋτοῦ ἀξίων ὑδενὶ δι-
δοῖ γυναῖκα, δεδοικὼς τὴν ὄψιν· ὁ δὲ Πέρ-
σῃ διδοῖ, τῷ ὄνομα ἦν Καμβύσης· τὸν εὗ-
ρισκε οἰκηίης μὲν ἐόντα ἀγαθῆς, τρόπου δὲ
ἡσυχίου· πολλῷ ἔνερθε ἄγων αὐτὸν μέσου
ἀνδρὸς Μήδου.

ρή. Συνοικεύσης δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς
Μανδάνης, ὁ Ἀστυάγης τῷ πρώτῳ ἔτεϊ
εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεε δέ οἱ [a] ἐκ τῶν αὐ-
δοίων τῆς Θυγατρὸς ταύτης φύναι ἄμπε-
λον· τὴν δὲ ἄμπελον ἐπισχεῖν τὴν Ἀσίην
πᾶσαν. ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑπερθέμενος τοῖσι
ὀνειροπόλοισι, μελεπέμψαλο ἐκ τῶν Περ-
σέων τὴν Θυγατέρα ἐπίτοκα [b] ἐοῦσαν. ἀ-
πικομένην δὲ ἐφύλασσε, βουλόμενος τὸ γεν-
νώμενον ἐξ αὐτῆς διαφθεῖραι· ἐκ γάρ [c] οἱ
τῆς ὄψιος οἱ τῶν μάγων ὀνειροπόλοι ἐσή-
μαινον ὅτι μέλλοι [d] ὁ τῆς Θυγατρὸς αὐ-
τοῦ γόνος βασιλεύσειν ἀντὶ ἐκείνου [e]. ταῦτα
δὴ ὧν φυλασσόμενος ὁ Ἀστυάγης, ὡς ἐγέ-
νελο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἅρπαγον, ἄνδρα

[a] ἐδόκεί οἱ. [b] ἐπίτεκα. [c] καὶ ἐκ γὰρ. [d] μίλλει. [e] ἀντ' ἐκείνου.

Mandanen jam viro maturam, nulli Medorum ſuorum, qui ea dignus eſſet, tradendam ſtatuit viſum hoc reformidans. Immo ille jungit Perſae cuidam nomine Cambyſi, quem compertum habebat familia quidem bona ortum, ceterum ingenio quieto, exiſtimans eum multo infra mediocris Medi ſtatum.

108. Primo poſt Cambyſi collocatam filiam anno, viſum alterum vidit: videbatur ei ex genitalibus filiae vitis enaſci, quae omnem occuparet Aſiam. Quod viſum quum retuliſſet ad intepretes ſomniorum, filiam jam partui vicinam ex Perſis arceſſit, eique, quum veniſſet, cuſtodiam apponit, volens quod illa peperiſſet interimere. Etenim magi ſomniorum interpretes viſum illud portendere dicebant Aſtyagi, prolem filiae ipſius pro ipſo regnaturam. Hoc igitur cavens Aſtyages, ubi genitus eſt Cyrus, accito Harpago, fa-

miliari viro, et inter Medos fidiſſimo, atque omnium rerum ſuarum procuratori, haec inquit; ‘Harpage, negotio quod tibi ‘injungo cave abutaris, neque vel me ‘rejicias, vel alios ſumens, poſtea tibi‘ipſi perniciem crees. Capito quem Man‘dane peperit puerum, in domumque tu‘am ferens, occidito: poſtmodum quo‘quo modo voles ipſe ſepelito.’ Cui reſpondit ille, ‘O rex, neque alias unquam ‘huic viro advertiſti aliquid ingratum; ‘cavemus vero et in poſterum nequid in ‘te delinquamus. Quod ſi tibi cordi eſt ‘hoc ita fieri, oportet pro mea virili par‘te id induſtrie exequi.’

109. Haec quum reſpondiſſet Harpagus, eique puerulus ornatus eſſet traditus ad necem, contulit ſe domum flens: adienſque uxorem, refert omnem habitum ab Aſtyage ſermonem. Ad quem

οἰκήϊον, καὶ πιστόταλόν τε Μήδων, καὶ πάντων ἐπίτροπον τῶν ἑωϋτοῦ, ἔλεγέ οἱ τοιάδε· ‘Ἅρπαγε, πρῆγμα τὸ ἄν τοι προσ-
‘ θέω, μηδαμῶς [f] παραχρήσῃ· μηδὲ ἐμέ
‘ τε παραβάλῃ, καὶ ἄλλους ἑλόμενος, ἐξ
‘ ὑστέρης σοι ἑωϋτῷ [g] περιπέσῃς. λάβε τὸν
‘ Μανδάνη [h] ἔτεκε παῖδα. Φέρων δὲ ἐς
‘ σεωϋτοῦ [i], ἀπόκτεινον· μετὰ δὲ, θάψον
‘ τρόπῳ ὅτεῳ αὐτὸς βούλεαι.’ ὁ δὲ ἀμείβεται, ‘Ω βασιλεῦ, ἤτε ἄλλοτέ κω παρεῖ-
‘ δες ἀνδρὶ τῷδε ἄχαρι ὀδὸν, φυλασσόμεθα
‘ δὲ ἐς σε καὶ ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον μη-
‘ δὲν ἐξαμαρτεῖν. ἀλλ’ εἴ τοι φίλον τοῦ-
‘ το οὕτω γίνεσθαι, χρὴ δή τοι ἐμὸν ὑ-
‘ πηρετέεσθαι ἐπιτηδέως.’

ρθ΄. Τούτοισι ἀμειψάμενος ὁ Ἅρπαγος, ὡς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἦιε κλαίων ἐς τὰ οἰκεῖα. παρελθὼν δὲ ἔφραζε τῇ ἑωϋτοῦ γυναικὶ τὸν πάντα Ἀστυάγεος ῥηθέντα λόγον. ἡ δὲ πρὸς

[f] προθέω, μηδαμῶ. [g] ὑστέρης σεωϋτῷ. [h] τὸν ἂν Μανδάνη. [i] ἐς ἑωϋτοῦ.

αὐτὸν λέγει, ‘ Νῦν ὧν τί σοι ἐν νόῳ ἐστὶ
‘ ποιέειν; ὁ δὲ ἀμείβεται· ὐκ ἧ ἐνετέλλε-
‘ το Ασυάγης. Οὐδ' εἰ παραφρονήσει τε [a]
‘ κὴ μανεῖται κακίον ἢ νῦν μαίνεται, ἔ οἱ
‘ ἔγωγε προθήσομαι τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς
‘ φόνον τοιοῦτον ὑπηρετήσω. πολλῶν δὲ
‘ εἵνεκα οὐ φονεύσω μιν· κὴ ὅτι αὐτῷ μοι
‘ συγγενής ἐστιν ὁ παῖς, καὶ ὅτι Ασυάγης
‘ μέν ἐστι γέρων, κὴ ἄπαις ἔρσενος γόνυ· εἰ
‘ δὲ θελήσει τύτυ τελευτήσαντος ἐς τὴν
‘ θυγατέρα ταύτην ἀναβῆναι ἡ τυραννὶς,
‘ ἧς νῦν τὸν ὑὸν κλείνει δι' ἐμεῦ, ἄλλο τί
‘ ἢ λείπεται τὸ ἐνθεῦτεν ἐμοὶ κινδύνων ὁ
‘ μέγιστος; ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀσφαλέος εἵνε-
‘ κα ἐμοὶ, δεῖ τῦτον τελευτᾶν τὸν παῖδα·
‘ δεῖ μέν τοι τῶν τινα Ασυάγεος, αὐτοῦ
‘ φονέα γενέσθαι, κὴ μὴ τῶν ἐμῶν.’

ρί. Ταῦτα εἶπε κὴ αὐτίκα [b] ἄγγελον
ἔπεμπε ἐπὶ τῶν βυκόλων τῶν Ασυάγεος [c],
τὸν ἥπιστο νομάς τε ἐπιτηδεωτάτας νέ-

[a] παραφρονήσει τι. [b] ταῦτα ἔφας, αὐτίκα. [c] ἐπὶ τὸν βυκόλον τὸν Ασυάγεος.

uxor, ‘ Quid igitur, inquit, facere tibi in
‘ animo eſt? Ego vero (reſpondit vir)
‘ non ſicut Aſtyages mandavit, neque ſi
‘ deſipiet, pejuſque inſaniet quam nunc
‘ inſanit, non tamen huic voluntati pare-
‘ bo, neque ad hanc necem obſequar:
‘ multisque de cauſſis eum non occidam,
‘ tum quod puer ipſi mihi cognatus eſt,
‘ tum quod Aſtyages grandis natu eſt, et
‘ virili prole orbus: quo defuncto, ſi ty-
‘ rannis ad hanc ejus perventura eſt fili-
‘ am, cujus nunc filium per me interimit,
‘ quid aliud reſtat hinc mihi quam peri-
‘ culum maximum? Enimvero ſecuritatis
‘ meae cauſſa expedit hunc puerum inter-
‘ ire, ſed per aliquem ipſius Aſtyagis, non
‘ per aliquem meorum.’

110. Haec loquutus, e veſtigio nuncium mittit ad bubulcum Aſtyagis, quem

norat pascua maxime idonea pascere, et montes feris frequentissimos: cui nomen erat Mitradates: cujus contubernalis erat conserva nomine Cyno, Graeca lingua; Medica, Spaco. nam canem Medi spaca appellant. Locus ubi boum pascua ille bubulcus habebat, montium radices erant, ad ventum boream Ecbatanorum, et ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Saspires vergente, Media valde montosa est et edita, ac nemoribus frequens, reliqua vero Media tota admodum plana. Hic itaque arcessitus propere quum venisset, inquit ad eum Harpagus, ‘ Jubet te ‘ Astyages hunc capere infantem, quem ‘ in desertissimo montium exponas, ut ce- ‘ lerrime pereat. et haec ut tibi dicerem ‘ mihi injunxit; nisi hunc interemeris, sed

μονλα, καὶ ὄρεα θηριωδέσαλα· τῷ ὄνομα ἦν Μιτραδάτης. συνοίκεε δὲ ἑωϋτῦ [a] συνδύλη. ὄνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε, Κυνώ, κατὰ τὴν Ἑλλήνων [b] γλῶσαν· κατὰ δὲ τὴν Μηδικὴν, Σπακώ. τὴν γὰρ κύνα καλέουσι σπάκα Μῆδοι· αἱ δὲ ὑπώρεαι εἰσὶ τῶν ὀρέων [c] ἔνθα τὰς νομὰς τῶν βοῶν εἶχε οὗτος δὴ ὁ βυκόλος, πρὸς βορέω τε ἀνέμυ τῶν Αγβαλάνων [d], καὶ πρὸς τῦ πόλυ τῦ Εὐξείνυ. ταύτη μὲν γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρη πρὸς Σασπείρων ὀρεινή ἐσι κάρλα, καὶ ὑψηλή τε, καὶ ἴδησι συνηρεφής· ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρη, ἐσὶ πᾶσα ἄπεδος. ἐπεὶ ὦν ὁ βυκόλος σπυδῇ πολλῇ καλεόμενος ἀπίκετο, ἔλεγε ὁ Ἅρπαγος τάδε, ‘ Κελεύει σε Ασυάγης τὸ παιδίον τοῦτο ‘ λαβόντα, θεῖναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν ‘ ὀρέων, ὅκως ἂν τάχισα διαφθαρείη.’ καὶ τάδέ τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, ‘ Ην μὴ ἀπο- ‘ κλείνῃς αὐτὸ, ἀλλά τεω τρόπω περιποι-

[a] δὲ τῇ ἑωϋτῦ. [b] τὴν τῶν Ἑλλήνων. [c] ὑρέων semper. [d] Εκβατάνων.

'ήση, ὀλέθρῳ τῷ κακίςῳ σε διαχρήσε-
'ωαι. ἐποραν δὲ ἐκκείμενον τέταγμαι[e]
'ἐγώ.'

ρια'. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βυκόλος, καὶ ἀναλαβὼν τὸ παιδίον, ἤϊε τὴν αὐτὴν ὀπίσω ὁδὸν, κ) ἀπικνέεται ἐς τὴν ἔπαυλιν. τῷ δ' ἄρα κ) αὐτῷ ἡ γυνὴ ἐπίτεξ ἐῦσα πᾶσαν ἡμέρην, τότε κως καλὰ δαίμονα τίκτει, οἰχομένυ τῦ βυκόλυ ἐς πόλιν. ἦσαν δὲ ἐν Φρονίδι ἀμφότεροι ἀλλήλων πέρι· ὁ μὲν, τῦ τόκυ τῆς γυναικὸς ἀῤῥωδέων· ἡ δὲ γυνὴ, ὅτι ὐκ ἐωθὼς ὁ Ἅρπαγος μελεπέμψαιο αὐτῆς τὸν ἄνδρα· ἐπεί τε δὲ ἀπονοςήσας ἐπέςη, οἷα ἐξ ἀέλπτυ ἰδῦσα ἡ γυνὴ, εἴρετο προτέρη, ὅτι μιν οὕτω προθύμως Ἅρπαγος μελαπέμψαιτο[f]. ὁ δὲ εἶπε, 'Ω γύναι, 'εἶδόν τε ἐς πόλιν ἐλθὼν κ) ἤκυσα τὸ μή-'τε ἰδεῖν ὄφελον, μήτέ κοτε γενέωαι ἐς 'δεσπότας τυὺς ἡμελέρυς[g]. οἶκος μὲν πᾶς 'Ἁρπάγυ κλαυθμῷ κατείχετο· ἐγὼ δὲ 'ἐκπλαγεὶς, ἤϊα ἔσω. ὡς δὲ τάχιςα ἐς-

[e] διατέταγμαι. [f] μετεπέμψαιτο. [g] δεσπότεως ἠμετέρης.

'aliquo pacto ſervaveris, peſſimo exitio
'te occiſum iri. expoſitum inſpicere mihi
'injunctum eſt.'

III. Haec ubi audivit bubulcus, ſumpto infante, rediit eadem qua venerat via ad tugurium ſuum. Ei autem uxor ſua, quae per totam diem parturierat, tunc divinitus enititur filium, quum bubulcus in urbem iret. Ergo utrique mutua tenebantur ſollicitudine; hic quidem uxori parturienti metuens, illa viciſſim marito timens, propterea quod praeter conſuetudinem ab Harpago arceſſitus eſſet. Ubi autem reverſus affuit, eum uxor, utpote ex improviſo cernens, prior interrogavit quid ita ſtudioſe ipſum Harpagus arceſſiviſſet. Cui ille, 'Uxor, inquit, ubi in ur-
'bem veni, et vidi et audivi quod nec vi-
'ſum oportuit nec agi circa dominos no-
'ſtros. Harpagi domus omnis luctu te-
'nebatur: in quam ego perterrefactus ſi-

‘ mulatque introii, video puerulum in me-
‘ dio positum, palpitantem vagientemque,
‘ auro ac versicolori veste ornatum. eum
‘ Harpagus, ubi me vidit, jussit celerrime
‘ sumere, atque exponendum asportare in
‘ montanum locum quammaxime feris
‘ abundantem: dicens Astyagem esse qui
‘ haec mihi injungeret; magnopere mi-
‘ natus, nisi ea facerem. Ego acceptum
‘ puerum attuli, ratus alicujus illum do-
‘ mesticorum esse; nunquam enim cogi-
‘ tassem, unde erat. Terrebar tamen quòd
‘ viderem auro vestibusque ornatum: prae-
‘ terea quod planctus manifestus fiebat in
‘ Harpagi domo. Atqui statim in via re-
‘ scisco omnem sermonem ex ministro,
‘ qui extra urbem deducens, mihi infan-
‘ tem tradidit, eum Mandanes Astyagis
‘ natae et Cambysis Cyro geniti esse fili-
‘ lium, et ab Astyage juberi interfici: at-
‘ que is hîc est.’

' ἦλθον, ὀρέω παιδίον προκείμενον, ἀσπαι-
' ρόν τε καὶ κραυγανόμενον, κεκοσμημένον
' χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι ποικίλῃ. Ἅρπαγος
' δὲ ὡς εἶδέ με, ἐκέλευε τὴν ταχίστην ἀνα-
' λαβόντα τὸ παιδίον, οἴχεσθαι φέροντα,
' καὶ θεῖναι ἔνθα θηριωδέστατον εἴη τῶν ὀ-
' ρέων [h]. Φὰς Ἀστυάγεα εἶναι τὸν ταῦτα [i]
' ἐπιθέμενόν μοι· πόλλ' ἀπειλήσας εἰ μὴ
' σφέα ποιήσαιμι. καὶ ἐγὼ ἀναλαβὼν, ἔφε-
' ρον, δοκέων τῶν τινος οἰκετέων εἶναι. οὐ
' γὰρ ἄν κοτε κατέδοξα ἔνθεν γε ἦν [k]. ἐ-
' θάμβεον δὲ ὀρέων χρυσῷ τε καὶ εἵμασι κε-
' κοσμημένον· πρὸς δὲ, καὶ κλαυθμὸν καλεσε-
' ῶτα ἐμφανέα ἐν Ἅρπάγι. καὶ πρόκα τε
' δὴ [l] κατ' ὁδὸν πυνθάνομαι τὸν πάντα
' λόγον θεράποντος, ὃς ἐμὲ προπέμπων
' ἔξω πόλιος, ἐνεχείρισε τὸ βρέφος· ὡς ἄρα
' Μανδάνης τε εἴη παῖς τῆς Ἀστυάγεος [m]
' θυγατρὸς, καὶ Καμβύσεω τοῦ Κύρου. καί
' μιν Ἀστυάγης ἐνέλλειαι ἀποκτεῖναι. νῦν
' τε ὧδέ ἐστι.'

h ὀρέων et semper mutat MS. i τὸν τοιαῦτα. k ἔνθεν γεγενῆν. l καὶ δὴ. m Ἀστυάγεω.

ριϐ'. Ἅμα δὲ ταῦτα ἔλεγε ὁ βυκόλος, καὶ ἐκκαλύψας ἀπεδείκνυε. ἡ δὲ, ὡς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε καὶ εὐειδὲς ἐὸν, δακρύσασα, καὶ λαβομένη τῶν γονάτων τοῦ ἀνδρὸς, ἔχρῃζε μηδεμιῇ τέχνῃ ἐκθεῖναί μιν. ὁ δὲ οὐκ ἔφη οἷός τ' εἶναι ἄλλως αὐτὰ ποιέειν. ἐπιφοιτήσειν γὰρ κατασκόπους ἐξ Ἁρπάγου ἐποψομένους [a]· ἀπολέεσθαί τε κάκιστα, ἢν μή σφεα ποιήσῃ. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε ἄρα τὸν ἄνδρα, δεύτερα λέγει ἡ γυνὴ τάδε, 'Ἐπεὶ τοίνυν οὐ δύναμαί σε πείθειν μὴ 'ἐκθεῖναι, σὺ δὲ ὧδε ποίησον, εἰ δὴ πᾶσα 'ἀνάγκη [b] ὀφθῆναι ἐκκείμενον. τέτοκα 'γὰρ καὶ ἐγὼ, τέτοκα δὲ τεθνεός· τοῦτο 'μὲν Φέρων πρόθες· τὸν δὲ τῆς Ἀσυά-'γεος θυγατρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων ἐόντα 'τρέφωμεν. καὶ οὕτω ὔτε σὺ ἁλώσεαι ἀδι-'κέων τοὺς δεσπότας [c], οὔτε ἡμῖν κακῶς 'βεβουλευμένα ἔσται. ὅ, τε γὰρ τεθνεὼς βα-'σιληΐης ταφῆς κυρήσει, καὶ ὁ περιεὼν οὐκ 'ἀπολέει [d] τὴν ψυχήν.'

[a] καλοφομένους. [b] πᾶσά γε ἀνάγκη. [c] δισπότας. [d] ἀπολέσει.

112. Haec loquens bubulcus, puerum detectum oſtendit: quem illa intuita magnum ac ſpecioſum, genua viri cum lacrymis amplexa, obſecrat ne qua ratione puerum exponat. Hic negare aliter iſta fieri poſſe: ſuperventuros enim ab Harpago ſpeculatores ad rem explorandam; ſeque, niſi iſta exequutus fuerit, miſerrime periturum. Mulier ubi viro non perſuadit, ſecunda haec addit; 'Quando-
'quidem te nequeo inducere, ut non ex-
'ponas, tu vero id facito, ſi utique ne-
'ceſſitas prorſus eſt aſpici puerum expo-
'ſitum. Quoniam ego quoque peperi,
'peperi autem mortuum; ablatum hunc
'in vicem expone, et iſtum ex filia Aſty-
'agis, tanquam ex nobis genitum, ala-
'mus. Ita neque tu injurius in dominos
'eſſe deprehenderis, neque nobis male
'conſuluerimus. Nam et hic qui obiit,
'regale ſepulchrum nanciſcetur, et iſte
'qui ſupereſt, animam non amittit.'

113. Sanequam commode viſa eſt bubulco mulier loqui ad praeſens tempus: atque ita continuo fecit. Quem puerum necaturus attulerat, eum uxori ſuae tradidit: ſuum autem, qui mortuus erat, acceptum collocavit in eo vaſe in quo alterum portaverat; omnique alterius pueri cultu ornatum, in deſertiſſimo montium expoſuit. triduoque poſt pueri expoſitionem, relicto quodam pecuariorum illic ejus cuſtode, in urbem ſe contulit, et ad domum Harpagi: atque ſeſe paratum illi oſtendere pueruli cadaver. Harpagus, miſſis ſuorum ſatellitum fideliſſimis, rem per eos inſpexit, ac bubulci filiolum ſepelivit. Et hic quidem humatus eſt: alterum vero qui poſtea Cyrus appellatus eſt, uxor bubulci adſumptum nutrivit, impoſito illi alio quopiam ac non Cyri nomine.

114. Qui poſteaquam decennis fuit,

ργ'. Κάρτα τε ἔδοξε τῷ βυκόλῳ πρὸς τὰ παρεόντα εὖ λέγειν ἡ γυνὴ, καὶ αὐτίκα ἐποίεε ταῦτα. τὸν μὲν ἔφερε θανατώσων παῖδα, τοῦτον μὲν παραδιδοῖ τῇ ἑωϋτοῦ γυναικί· τὸν δὲ ἑωϋτοῦ ἐόντα νεκρὸν λαβὼν ἔθηκε ἐς τὸ ἄγγος ἐν τῷ ἔφερε τὸν ἕτερον. κοσμήσας δὲ τῷ κόσμῳ παντὶ τοῦ ἑτέρου παιδὸς, φέρων ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν ὀρέων [e] τιθεῖ· ὡς δὲ τρίτη ἡμέρη τῷ παιδίῳ ἐκκειμένῳ ἐγένετο, ἦιε ἐς πόλιν ὁ βυκόλος, τῶν τινα προβόσκων φύλακον [f] αὐτοῦ καταλιπών. ἐλθὼν δὲ ἐς τοῦ Ἁρπάγου, ἀποδεικνύναι ἔφη ἑτοῖμος εἶναι τοῦ παιδίου τὸν νέκυν. πέμψας δὲ ὁ Ἅρπαγος τῶν ἑωϋτοῦ δορυφόρων τοὺς πιστοτάτους, εἰδέ τε διὰ τούτων, καὶ ἔθαψε τοῦ βυκόλου τὸ παιδίον. καὶ τὸ μὲν ἐτέθαπτο [g]· τὸν δὲ ὕστερον τούτων Κῦρον ὀνομαζόμενον, παραλαβοῦσα ἔτρεφε ἡ γυνὴ τοῦ βυκόλου, ὄνομα ἄλλο κου τι καὶ ὁ Κῦρον θεμένη.

ριδ'. Καὶ ὅτε ἦν [h] δεκαέτης ὁ παῖς,

[e] ὑρίων. [f] φύλακα. [g] ἐθάπτετο. [h] ὅτι δὲ ἦν.

πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε γενόμνενον ἐξέφηνέ μιν. ἔπαιζε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν τῇ ἦσαν κ᾽ αἱ βακολίαι αὗται· ἔπαιζε δὲ μετ᾽ ἄλλων ἡλίκων ἐν ὁδῷ· καὶ οἱ παῖδες παίζοντες εἵλοντο ἑωϋτῶν βασιλέα εἶναι τοῦτον δὴ τὸν τοῦ βακόλου ἐπίκλησιν παῖδα. ὁ δὲ αὐτῶν [a] διέταξε τοὺς μὲν, οἰκίας οἰκοδομέειν, τοὺς δὲ, δορυφόρους εἶναι· τῶν δέ κου τινὰ αὐτῶν [b], ὀφθαλμὸν βασιλῆος εἶναι· τῷ δέ τινι, τὰς ἀγγελίας φέρειν [c] ἐδίδου γέρας, ὡς ἑκάστῳ ἔργον προσάσων. εἷς δὴ τούτων τῶν παιδίων συμπαίζων, ἐὼν Ἀρτεμβάρεος [d] παῖς, ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μήδοισι· (οὐ γὰρ δὴ ἐποίησε τὸ προσταχθὲν ἐκ τοῦ Κύρου) ἐκέλευε αὐτὸν τοὺς ἄλλους παῖδας διαλαβεῖν [e]. πειθομένων δὲ τῶν παίδων, ὁ Κῦρος τὸν παῖδα τρηχέως κάρτα περιέσπε μαστιγέων· ὁ δὲ, ἐπεί τε μετείθη [f] τάχιστα, ὡς γε δὴ ἀνάξια ἑωϋτοῦ παθὼν, μᾶλλόν τι περιημέκτεε. καὶ ἐλθὼν

[a] αὐτέων. [b] τὸν δέ κου τινὰ αὐτέων. [c] ἐσφέρειν. [d] Ἀρτεμβάρεω bis. [e] διαλαζέειν. [f] ἐμετέθη.

cum res iſta quae illi talis contigit, palam fecit. Ludebat in pago ubi etiam armenta illa erant, et ludebat cum aliis aequalibus in via; et colludentes pueri elegerunt ſuum regem eſſe hunc cognominatum bubulci filium. Ipſe igitur ordinabat eos; ut alii domos ſtruerent: alii ſatellites forent: aliquem quoque eorum, ut oculus regis eſſet: alii, ut internuncius eſſet eorum, quae ad aulam adferebantur, tanquam unicuique munus aſſignans. Horum puerorum quidam colluſor Artembaris filius erat, viri inter Medos clari, quem Cyrus, quod imperata non feciſſet, juſſit ab aliis pueris apprehendi: et quum illi paruiſſent, aſpere admodum verberibus affecit. Quae puer tanquam ſe indigna paſſus, iniquiſſimo animo ferens, ubi primum dimiſſus eſt, in urbem reverſus ad patrem ea quae a Cyro pertuliſſet

deploravit: non tamen Cyrum nominans (nondum enim ejus hoc erat nomen,) ſed ab filio bubulci Aſtyagis. Artembares, ut erat ira percitus, ad Aſtyagem ducens filium ſecum contendit: et rem intolerandam paſſum eſſe inquiens, ejuſque humeros oſtendens, ‘ O rex, ſic in-
‘ ſultatur (ait) nobis ab ſervi tui, ejuſque
‘ bubulci filio.’

115. Audiens haec atque cernens Aſtyages, volens Artembaris honoris gratia ulciſci puerum, juſſit arceſſi bubulcum et filium. Qui quum ambo adfuiſſent, intuens in Cyrum Aſtyages, ‘ Tune (inquit)
‘ hoc tali patre genitus, auſus es hujus fi-
‘ lium, viri apud me primarii, tam indig-
‘ nis concidere verberibus?’ Cui viciſſim ille, ‘ Iſtud, inquit, ô here, huic ego jure
‘ feci. pueri enim ex hoc pago, quorum
‘ hic unus erat, me regem ſuum ludentes

δὲ ἐς πόλιν, πρὸς τὸν πατέρα ἀποικλίζετο τῶν ὑπὸ Κύρου ἤντησε. λέγων δὲ ὁ Κύρος, (ὁ γάρ κω ἦν τοῦτο τὸ ὄνομα) ἀλλὰ πρὸς τοῦ βυκόλου τοῦ Ἀστυάγεος παιδός. ὁ δὲ Ἀρτεμβάρης ὀργῇ, ὡς εἶχε, ἐλθὼν παρὰ τὸν Ἀστυάγεα, καὶ ἅμα ἀγόμενος τὸν παῖδα, ἀνάρσια πρήγματα ἔφη πεπονθέναι, λέγων, ‘ Ω βασιλεῦ, ὑπὸ τοῦ σοῦ δούλου, βυκόλου ‘ δὲ παιδὸς, ὧδε περιυβρίσμεθα (δεικνὺς ‘ τοῦ παιδὸς τὰς ὤμους.)’

ριέ. Ακούσας δὲ κὴ ἰδὼν ὁ Ἀστυάγης, θέλων τιμωρῆσαι τῷ παιδὶ τιμῆς τῆς Ἀρτεμβάρεος ἕνεκα, μετεπέμπετο τόν τε βυκόλον κὴ τὸν παῖδα. ἐπεί τε δὲ παρῆσαν ἀμφότεροι, βλέψας πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Ἀστυάγης ἔφη, ‘ Σὺ δὴ ἐὼν τοῦδε τοιούτου ἐ- ‘ όντος παῖς, ἐτόλμησας τὸν τοῦ δὲ παῖδα ‘ ἐόντος πρώτου παρ’ ἐμοὶ ἀεικείῃ [a] τοιῇδε ‘ περισπεῖν;’ ὁ δὲ ἀμείβετο ὧδε, ‘ Ω δέ- ‘ σποτα, ἐγὼ ταῦτα τοῦτον ἐποίησα σὺν ‘ δίκῃ. οἱ γάρ με ἐκ τῆς κώμης παῖδες,

[a] ἀικίῃ.

‘ τῶν καὶ ὅδε ἦν, παίζοντες, σφέων αὐτῶν
‘ ἐςήσαντο βασιλέα. ἐδόκεον γάρ σφι εἶ-
‘ ναι ἐς τȣ̃το ἐπιτηδεώτατος. οἱ μέν νυν
‘ ἄλλοι παῖδες τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέ-
‘ λεον, ȣ̃τος δὲ ἀνηκȣ́ςεέ τε καὶ λόγον εἶχε
‘ οὐδένα· ἐς ὃ ἔλαβε τὴν δίκην. εἰ ὦν δὴ
‘ τοῦδε εἵνεκα ἄξιός τευ κακοῦ εἰμι, ὧδέ
‘ τοι πάρειμι.’

ριςʹ. Ταῦτα λέγοντος τȣ̃ παιδὸς, τὸν Αςυάγεα ἐσῄει ἀνάγνωσις αὐτȣ̃· καὶ οἱ ὅ, τε χαρακτὴρ τοῦ προσώπȣ προσφέρεσθαι ἐδόκεε ἐς αὐτȣ̀ς [b], καὶ ἡ ὑπόκρισις ἐλευθερωτέρη εἶναι, ὅ, τε χρόνος τῆς ἐκθέσιος [c] τῇ ἡλικίῃ τοῦ παιδὸς ἐδόκεε συμβαίνειν. ἐκπλαγεὶς δὲ τȣ́τοισι, ἐπὶ χρόνον ἄφθογγος ἦν. μόγις δὲ δή κοτε ἀνενειχθεὶς, εἶπε (θέλων ἐκπέμψαι τὸν Αρτεμβάρεα, ἵνα τὸν βȣκόλον μȣ̃νον λαβὼν βασανίσῃ) ‘ Αρτέμ-
‘ βαρες, ἐγὼ ταῦτα ποιήσω, ὥςε σε καὶ
‘ τὸν παῖδα [d] τὸν σὸν μηδὲν ἐπιμέμφε-
‘ σθαι.’ τὸν μὲν δὴ Αρτεμβάρεα πέμπει·

[b] ὡς ἑωϋτὸν. [c] ἐκθέσεως. [d] ὥς τε καὶ παῖδα.

'conſtituerant: quippe qui videbar eis ad 'hoc maxime eſſe idoneus. At iſte, quum 'ceteri omnes pueri juſſis obtemperarent, 'audiens dicto eſſe nolebat, ac nihili fa-'ciebat: propter quod poenas dedit. Quod 'ſi ego propterea ullo malo ſum dignus, 'hîc tibi praeſto ſum.'

116. Haec loquente puero, ſubiit Aſtyagi recognitio ejus, viſaque ipſi eſt figura oris admoveri ad ipſos, et geſtus eſſe liberalior, et tempus expoſitionis cum pueri aetate congruere. His perculſus Aſtyages, aliquandiu ſine voce manſit. vixque tandem ad ſe reverſus, volens a ſe Artembarem dimittere, ut bubulcum ſubmotis arbitris rimaretur, 'Ego (inquit) 'Artembares, efficiam ut tu et filius tuus 'ob hoc nihil conqueramini.' Dimiſſo igitur Artembare, et regis juſſu per famu-

los Cyro introducto, bubulcum, qui ſolus erat relictus, ipſe ſolus percontatur, unde puerum accepiſſet, quiſve ei tradidiſſet. Ille ex ſe genitum reſpondere, et genetricem ejus apud ſe etiamnum eſſe. Aſtyages dicere, non bene ſibi illum conſulere, qui cuperet ad ingentes devenire neceſſitates. Simulque haec dicens, ſatellitibus innuit ut prehenderent ipſum. Hic autem ad neceſſitates redactus, ita demum rem ut erat patefecit: ab initioque exorſus, vera referendo, deſcendit ad preces et petendam ſibi veniam.

117. Bubulco veritatem eloquuto, Aſtyages minorem quoque jam ejus curam habuit; ſed Harpagum, cui valde ſuccenſebat, vocari a ſatellitibus juſſit. Quem, ubi adfuit, percontatur Aſtyages,

τὸν δὲ Κῦρον ἦγον εἴσω οἱ θεράποντες, κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάγεος. ἐπεὶ δὲ ὑπελέλειπτο ὁ βουκόλος μοῦνος, μουνόθεν τάδε [e] αὐτὸν εἴρετο ὁ Ἀστυάγης, πόθεν λάβοι τὸν παῖδα, καὶ τίς εἴη ὁ παραδούς. ὁ δὲ ἐξ ἐωυτοῦ τε ἔφη γεγονέναι, καὶ τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν εἶναι παρ' ἐωυτῷ. Ἀστυάγης δέ μιν οὐκ εὖ βουλεύεσθαι ἔφη, ἐπιθυμέοντα ἐς ἀνάγκας μεγάλας ἀπικνέεσθαι. ἅμα τε λέγων ταῦτα, ἐσήμαινε τοῖσι δορυφόροισι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δὲ, ἀγόμενος ἐς τὰς ἀνάγκας, οὕτω δὴ ἔφαινε τὸν ἑωυτοῦ λόγον. ἀρχόμενος δὴ ἀπ' ἀρχῆς, διεξήει, τῇ ἀληθηίῃ χρεώμενος· καὶ κατέβαινε ἐς λιτάς τε, καὶ συγγνώμην ἐωυτῷ κελεύων [f] ἔχειν αὐτόν.

ριζ. Ἀστυάγης δὲ, τοῦ μὲν βουκόλου τὴν ἀληθηίην ἐκφήναντος, λόγον οὐδὲν καὶ ἐλάσσω ἐποιέετο· Ἅρπαγον δὲ καὶ μεγάλως μεμφόμενος, καλέειν αὐτὸν τοὺς δορυφόρους ἐκέλευε. ὡς δέ οἱ παρῆν ὁ Ἅρπαγος, εἴρετο

[e] μουνοθέντα τάδε. [f] κελεύειν.

μιν ὁ Ἀστυάγης, "Ἅρπαγε, τέῳ δὴ μόρῳ
" τὸν παῖδα κατεχρήσαο, τόν τοι παρέ-
" δωκα ἐκ θυγατρὸς γεγονότα τῆς ἐμῆς;"
ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς εἶδε τὸν βυκόλον ἔνδον
ἐόντα, ἔτρεπεν ἐπὶ ψευδέα ὁδὸν, ἵνα μὴ
ἐλεγχόμενος ἁλίσκηται· ἀλλὰ λέγει τάδε,
" Ω βασιλεῦ, ἐπεί τε παρέλαβον τὸ παι-
" δίον, ἐβούλευον σκοπῶν ὅκως σοί τε ποιῶ [a]
" κατὰ νόον, κἀγὼ πρός σε γενόμενος ἀ-
" ναμάρτητος, μήτε θυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε
" αὐτῷ σοι εἴην αὐθένης. ποιῶ [b] δὴ ὧδε·
" καλέσας τὸν βυκόλον τόνδε, παραδίδωμι
" τὸ παιδίον, φὰς σέ τε εἶναι τὸν κελεύ-
" οντα ἀποκτεῖναι αὐτό. κἀ λέγων τοῦτόγε,
" οὐκ ἐψευδόμην, σὺ γὰρ ἐνετέλλεο οὕτω.
" παραδίδωμι μέντοι τῷδε καὶ τάδε, ἐντει-
" λάμενος θεῖναί μιν ἐς ἔρημον ὄρος, καὶ
" παραμένοντα φυλάσσειν ἄχρι οὗ [c] τε-
" λευτήσει· ἀπειλήσας παντοῖα τῷδε, ἢν
" μὴ τάδε ἐπιτελέα ποιήσῃ. ἐπείτε δὲ
" ποιήσαντος τούτου τὰ κελευόμενα, ἐτελεύ-

[a] ποιήσω. [b] ποιέω. [c] ἄχρις οὗ.

'Harpage, qua nece interemiſti quem ti-
'bi tradidi puerum e filia mea genitum?
Harpagus (ut vidit bubulcum intus eſſe)
noluit tergiverſari mendacio, ne argumen-
tis convinceretur: ſed ita reſpondit, 'Ego
'poſteaquam infantem accepi, rex, cogi-
'tavi quo pacto voluntati tuae ſatisface-
'rem: et tamen, quum ad te delicti in-
'ſons extitiſſem, ne forem aut filiae tuae
'aut tibi ipſi carnifex. ideoque ita ſtatui
'agendum: Arceſſito huic bubulco in-
'fantem tradidi, inquiens te eſſe qui ju-
'beres illum interficere. In quo dicendo
'mentitus non ſum. tu enim ita praece-
'peras. Nihilominus huic puerum trado
'hac lege: juſſi exponere eum in deſerto
'monte, et perſtare obſervantem tantiſ-
'per dum expiraſſet: comminatus iſti
'extrema quaeque niſi haec effecta red-
'didiſſet. Ubi hic fecit imperata, et in-

‘ fans obiit, miſſis eunuchorum fidiſſimis,
‘ et per eoſdem vidi et eum ſepelivi. Ita
‘ res habet, ô rex: atque hac morte de-
‘ functus eſt puer.’

118. Et Harpagus quidem rectam habuit orationem. Aſtyages autem diſſimulata qua illi infenſus erat bile ob id quod contigerat, primum rem ei viciſſim enarrat quemadmodum ipſe ex bubulco audierat: deinde narratione ſic repetita, illuc devenit ut diceret, ‘ Puer vivit, et
‘ quod accidit, bene habet. De eo enim
‘ (inquit) quod in hoc puero factum eſ-
‘ ſet, valde laborabam, et a filia mea in-
‘ ſimulatus, haud leviter ferebam. Igitur
‘ in bonum converſa fortuna, tum filium
‘ tuum mitte ad puerum hunc qui recens
‘ venit: tum vero ad coenam mihi adeſto;
‘ ſiquidem conſtitui pro ſalvo puero diis,

‘ τησε τὸ παιδίον, πέμψας τῶν εὐνύχων
‘ τὺς πιστοτάτυς, ϗ εἶδον δι' ἐκείνων, καὶ
‘ ἔθαψά μιν. οὕτως ἔχε, ὦ βασιλεῦ, περὶ
‘ τῦ πρήγματος τύτυ· ϗ τοιύτῳ μόρῳ ἐ-
‘ χρήσατο ὁ παῖς.’

ριή. Ἄρπαγος μὲν δὴ τὸν ἰδὺν ἔφαινε λόγον. Ἀστυάγης δὲ, κρύπτων τόν οἱ ἐνεῖχεε [d] χόλον διὰ τὸ γεγονὸς, πρῶτα μὲν κατάπερ ἤκυσε αὐτὸς πρὸς [e] τῦ βυκόλυ τὸ πρῆγμα, πάλιν ἀπηγέετο τῷ Ἁρπάγῳ· μετὰ δὲ, ὡς οἱ ἐπαλλιλόγητο, κατέβαινε λέγων ὡς περίεστί τε ὁ παῖς, καὶ τὸ γεγονὸς ἔχει καλῶς. ‘ Τῷ τε γὰρ πε-
‘ ποιημένῳ (ἔφη λέγων) ἐς τὸν παῖδα τῦ-
‘ τον ἔκαμνον μεγάλως, καὶ θυγατρὶ τῇ
‘ ἐμῇ διαβεβλημένος, ϗ ἐν ἐλαφρῷ ἐποιεύ-
‘ μην, ὡς ὢν τῆς τύχης εὖ μετεσεώσης,
‘ τῦτο μὲν, τὸν σεωϋτῦ παῖδα ἀπόπεμ-
‘ ψον παρὰ τὸν παῖδα τὸν νεήλυδα· τῦ-
‘ το δὲ (σῶστρα τῦ παιδὸς γὰρ μέλλω θύ-
‘ ειν τοῖσι θεῶν τιμὴ αὕτη προσκέεται)

[d] ἐνεῖχε. [e] ἤκυσε πρὸς.

' πάριθί μοι [f] ἐπὶ δεῖπνον.'

ριθ'. Ἅρπαγος μὲν, ὡς ἤκουσε ταῦτα, προσκυνήσας, καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἁμαρτάς οἱ ἐς δέον ἐγεγόνεε, καὶ ὅτι ἐπὶ τύχῃσι χρηστῇσι ἐπὶ δεῖπνον ἐκέκλητο, ᾤιε ἐς τὰ οἰκεῖα. ἐσελθὼν δὲ τὴν ταχίστην, ἦν γάρ οἱ παῖς εἷς μοῦνος, ἔτεα τρία καὶ δέκα κου μάλιστα γεγονὼς, τοῦτον ἐκπέμπει, ἰέναι τε κελεύων ἐς Ἀστυάγεος, καὶ ποιέειν ὅ, τι ἂν ἐκεῖνος κελεύοι. αὐτὸς δὲ περιχαρὴς ἐὼν, φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα. Ἀστυάγης δὲ, ὡς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἅρπάγου παῖς, σφάξας αὐτὸν, καὶ καλὰ μέλεα διελὼν, τὰ μὲν ὤπτησε, τὰ δὲ ἕψησε τῶν κρεῶν. εὔτυκτα δὲ ποιησάμενος, εἶχε ἑτοῖμα. ἐπείτε δὲ [g], τῆς ὥρης γινομένης τοῦ δείπνου, παρῆσαν οἵ τε ἄλλοι δαιτυμόνες, καὶ ὁ Ἅρπαγος, τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀστυάγεϊ παρετέθεατο τράπεζαι ἐπιπλέαι [h] μηλίων κρεῶν· Ἅρπάγῳ δὲ, τοῦ παιδὸς τοῦ ἑωυτοῦ [i], πλὴν κεφαλῆς

[f] πάριθί μοι. [g] ἔπειτα δὲ. [h] τράπεζα ἐπίπλεα. [i] τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς.

' quibus honor hic convenit, ſacrificare.'

119. Harpagus quidem, quum haec audiſſet, adorato rege, ac ſibi majorem in modum gratulatus, quod peccatum ſuum commode ceſſiſſet, et propter ſortem proſperam ad convivium vocaretur, domum abiit. Quam ingreſſus, properanter filium, qui ipſi unus ſolus erat tredecim circiter natus annos, eum emittit jubens ire ad regiam Aſtyagis, et exequi quodcunque ille imperaret. Ipſe geſtiens, quid ſibi eveniſſet uxori exponit. Ejus porro filium, ubi advenit, Aſtyages jugulatum membratim concidens partem carnium torruit, partem elixavit, et probe apparatas in promptu habuit. Dehinc ſub horam coenae, poſtquam adfuerunt cum ceteri convivae, tum vero Harpagus; convivis quidem aliis atque ipſi Aſtyagi menſae appoſitae ſunt ovilla refertae carne: Harpago autem, praeter caput et manus ex-

tremas ac pedes, reliquis omnibus filii ſui partibus. nam illa in caniſtro bene operta, ſeparatim repoſita erant. Eum autem, poſtquam ſatis paſtus illo cibo videbatur, Aſtyages interrogat nunquid ſit illis oblectatus epulis. Se vero valde oblectatum dicenti Harpago, ii quibus negotium erat datum, adferunt caput filii cum extremis manibus ac pedibus tectum: et adſtantes jubent eum detegere, ac ſumere quod vellet ex iis. Harpagus obtemperans, ubi detexit, cernit reliquias filii. non tamen eo ſpectaculo conſternatus eſt, et ſui compos manſit. Sed percontanti Aſtyagi nunquid agnoſceret cujus ferae carne paſtus eſſet, ſe agnoſcere reſpondit, et quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito reſponſo, receptiſque reliquiis carnium, domum abiit, eas (ut ego opinor) illic collectas humaturus.

120. Et Harpagum quidem hac ul-

τε [a] καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τἄλλα πάντα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἔκειτο ἐπὶ κανέῳ κατακεκαλυμμένα· ὡς δὲ τῷ Ἅρπάγῳ ἐδόκεε ἄλις ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀστυάγης εἴρετό μιν εἰ ἡδείη τι τῇ δοίνῃ· φαμένου δὲ Ἅρπάγου καὶ κάρτα ἡδῆναι, παρέφερον τοῖσι προσέκειτο τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδὸς κατακεκαλυμμένην, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. Ἅρπαγον δὲ ἐκέλευον προσάντες ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν τὸ βούλεται αὐτῶν [b]. πειθόμενος δὲ ὁ Ἅρπαγος, καὶ ἀποκαλύπτων, ὁρᾷ τοῦ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δὲ, ὅτε ἐξεπλάγη, ἐντός τε ἑωυτοῦ γίνεται. εἴρετο δὲ αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης εἰ γινώσκοι ὅτευ θηρίου κρέα βεβρώκοι [c]· ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη, καὶ ἀρεστὸν εἶναι πᾶν τὸ ἂν βασιλεὺς ἔρδῃ [d]. τούτοισι δὲ ἀμειψάμενος, καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν, ᾤιε ἐς τὰ οἰκία. ἐνθεῦτεν δὲ ἔμελλε (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἀλίσας θάψειν τὰ πάντα.

ρκ΄. Ἅρπάγῳ μὲν Ἀστυάγης δίκην τοιού-

[a] πλὴν τῆς κεφαλῆς τε. [b] αὐτέων. [c] βεβρώκοι. [d] ἔρδοι.

την [e] ἐπέθηκε. Κύρου δὲ πέρι βουλεύων, ἐκάλεε τὺς αὐτὺς τῶν μάγων οἳ τὸ ἐνύπνιόν οἱ ταύτῃ ἔκριναν· ἀπικομένυς δὲ εἴρετο ὁ Ασυάγης τῇ ἔκρινάν οἱ τὴν ὄψιν. οἱ δὲ κατὰ τὰυτὰ εἶπαν, λέγονλες ὡς βασιλεῦσαι χρῆν τὸν παῖδα εἰ ἐπέζωσε [f], καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον. ὁ δὲ ἀμείβεται αὐτὺς τοῖσδε, ‘Εσι τε ὁ παῖς ϗ περίεσι· ‘ καί μιν ἐπ᾽ ἀγρῦ διαιτώμενον οἱ ἐκ τῆς ‘ κώμης παῖδες ἑσήσανλο βασιλέα. ὁ δὲ, ‘ πάνλα ὅσαπερ οἱ ἀληθεῖ λόγῳ βασιλῆες, ‘ ἐτελέωσε ποιήσας. ϗ γὰρ δορυφόρυς, ϗ ‘ θυρωρὺς, ϗ ἀγγελιηφόρυς, ϗ τὰ λοιπὰ ‘ πάνλα διατάξας ἦρχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑ‘ μῖν ταῦτα φαίνεται φέρειν;’ εἶπαν οἱ μάγοι, ‘Εἰ μὲν περίεσί τε, ϗ ἐβασίλευ‘ σε ὁ παῖς μὴ ἐκ προνοίης τινὸς, θάρσει ‘ τε τύτυ εἵνεκα, ϗ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν. ‘ ὐ γὰρ ἔτι τοδεύτερον ἄρξει. παρὰ σμι‘ κρὰ γὰρ ϗ τῶν λογίων ἡμῖν ἔνια [g] κε‘ χώρηκε. ϗ τά γε τῶν ὀνειράτων ἐχό-

[e] τοιαύτην. [f] ἐπίζησι. [g] ἡμῶν ἔνια.

tione Aſtyages inſequutus eſt. De Cyro autem deliberans, eoſdem ex magis arceſſivit, qui fuerant ipſius ſomnium ſic interpretati. Poſtquam venerunt, ſciſcitatur eos, quomodo ſibi viſum illud eſſent interpretati. Illi juxta eandem ſententiam affirmarunt dicentes ‘ puerum illum de-
‘ bere regnare, ſi ſuperſtes eſſet, nec prius
‘ obiiſſet. Atqui puer et vivit et incolumis
‘ eſt, Aſtyages excepit, et quum ipſum ru-
‘ ri agentem pueri ejus pagi delegiſſent
‘ regem, quae fiunt ab juſtis regibus, ea
‘ omnia hic perfecit. Nam ſatellitibus,
‘ janitoribus, internunciis, ac ceteris offi-
‘ ciis inſtitutis, imperium exercuit: quae
‘ vobis quò nunc videntur ſpectare? Si-
‘ quidem ſupereſt puer (magi reſpondent)
‘ atque regnavit non ex aliqua induſtria,
‘ confidito ob id, ac bono eſto animo.
‘ Non enim adhuc regnabit iterum. Nam
‘ quaedam vaticinia nobis in exigua ceſ-
‘ ſerunt, et quae adnexa ſunt ſomniis eti-

‘ am ad prorſus imbecillum deveniunt.
‘ Ego (inquit Aſtyages reſpondens) iſti-
‘ us, ô magi, prorſus ſum ſententiae, pu-
‘ ero rege nominato fidem ſomnii imple-
‘ tam eſſe, nihilque mihi amplius eum
‘ puerum eſſe reformidandum. Vos ta-
‘ men probe circumſpicientes, quaenam
‘ futura ſint et meae domui et vobis tu-
‘ tiſſima, conſulite.’ Ad haec magi, ‘ No-
‘ ſtra etiam, ô rex, (inquiunt) magni in-
‘ tereſt, tuum ſtare principatum: alioquin
‘ enim alienatur ad hunc puerum, qui
‘ Perſa eſt, tranſgreſſus; et nos quoque
‘ qui Medi ſumus, in ſervitutem redige-
‘ mur, et quum ſimus extranei, nullius e-
‘ rimus apud Perſas pretii: te autem reg-
‘ nante, qui popularis noſter es, tum ex
‘ parte imperamus, tum magnos abs te
‘ honores obtinemus. Quo magis omnino
‘ per nos et tibi et regno tuo proſpicien-
‘ dum eſt, et nunc, ſiquid cerneremus ti-
‘ mendum, univerſum tibi ante aperire-

' μενα, τελέως ἐς ἀθενὲς ἔρχεται.' ἀμείβεται Ἀστυάγης τοῖσδε κὴ αὐτὸς, ' Ω μά-
' γοι, ταύτη πλεῖστος γνώμην [a] εἰμὶ, βασι-
' λῆος ὀνομαθέντος τῦ παιδὸς, ἐξήκειν τε
' τὸν ὄνειρον, καί μοι τὸν παῖδα τῦτον
' εἶναι δεινὸν οὐδὲν ἔτι. ὅμως μέν γέ τοι [b]
' συμβεβλεύσατέ μοι, εὖ περισκεψάμενοι,
' τὰ μέλλει ἀσφαλέστατα εἶναι οἴκῳ τε
' τῷ ἐμῷ καὶ ὑμῖν.' εἶπαν πρὸς ταῦτα
οἱ μάγοι, ' Ω βασιλεῦ, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν
' περὶ πολλῦ ἐστι κατορθῦσθαι ἀρχὴν τὴν
' σήν. κείνως μὲν γὰρ ἀλλοτριοῦται, ἐς
' τὸν παῖδα τοῦτον περιῦσα ἐόντα Πέρ-
' σην· κὴ ἡμεῖς ἐόντες Μῆδοι, δεδουλώμεθά
' τε, κὴ λόγῳ οὐδενὸς γινόμεθα πρὸς Περ-
' σέων, ἐόντες ξεῖνοι· σέο δ' ἐνεστεῶτος βα-
' σιλῆος, ἐόντος πολιήτεω, κὴ ἄρχομεν τὸ
' μέρος, καὶ τιμὰς πρὸς σέο μεγάλας ἔ-
' χομεν. οὕτω ὦν πάντως ἡμῖν σέο καὶ [c]
' τῆς σῆς ἀρχῆς προοπτέον ἐστί. καὶ νῦν
' εἰ φοβερόν τι ἐωρῶμεν, πᾶν ἄν σοι προ-

[a] πλέῖστος τῇ γνώμῃ. [b] μίν τοι. [c] σίο τι ϗ.

' εφράζομεν· νῦν δὲ ἀποσκήψαντος τῦ ἐ-
' νυπνίου ἐς φαῦλον [d], αὐτοί τε θαρσέο-
' μεν, καί σοι ἕτερα τοιαῦτα παρακελευ-
' όμεθα [e]. τὸν δὲ παῖδα τῦτον ἐξ ὀφθαλ-
' μῶν ἀπόπεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς
' γειναμένυς.'

ρκα'. Ακούσας ταῦτα ὁ Αστυάγης, ἐ-
χάρη τε· καὶ καλέσας τὸν Κῦρον, ἔλεγέ
' οἱ τάδε, [f] ' Ω παῖ, σὲ γὰρ ἐγὼ δι' ὄψιν
' ὀνείρυ ὐ τελέην ἠδίκεον, τῇ σεωϋτῦ δὲ
' μοίρῃ περιεῖς· νῦν ὧν ἴθι χαίρων ἐς Πέρ-
' σας· πομπὺς δ' ἐγὼ ἅμα πέμψω. ἐλ-
' θὼν δὲ ἐκεῖ, πατέρα τε καὶ μητέρα εὑ-
' ρήσεις, ὐ καλὰ Μιτραδάτην τε τὸν βυ-
' κόλον ϗ τὴν γυναῖκα αὐτῦ.'

ρκβ'. Ταῦτα εἴπας ὁ Αστυάγης, ἀπο-
πέμπει τὸν Κῦρον. νοσήσαντα δέ μιν ἐς
τοῦ Καμβύσεω τὰ οἰκία, ἐδέξαντο οἱ γει-
ναμενοι· ϗ δεξάμενοι, ὡς ἐπύθοντο, μεγά-
λως ἀσπάζοντο [g], οἷα δὴ ἐπισάμενοι αὐ-
τίκα τότε τελευτῆσαι. ἰσόρεόν τε ὅτεω

[d] φλαῦρον. [e] διακελευόμεθα. [f] οἱ τοιάδε. [g] ἠσπάζοντο.

'mus: verum quum in rem frivolam
'nunc evaſerit ſomnium, et ipſi confidi-
'mus, et te itidem alia haec hortamur,
'ut hunc ableges puerum ab oculis tuis
'in Perſidem ad parentes.'

121. His auditis Aſtyages gaviſus eſt: accitoque Cyro haec inquit, 'O puer,
'quum ego propter quandam haud per-
'fectam ſomnii viſionem in te fuiſſem in-
'jurius, tuo tamen ipſius fato ſuperſtes
'es. Nunc itaque laetus ad Perſas ito cum
'iis quos ad te deducendum mittam. Eo
'perveniens, parentes tuos offendes; ne-
'quaquam ſimiles ſorti quae eſt Mitra-
'datis bubulci, et uxoris ejus.'

122. Haec loquutus Aſtyages, Cyrum dimittit. Quem ad domum Cambyſis reverſum acceperunt ſui parentes, et audita re vehementer amplexati ſunt, ut quem ſtatim mortem obiiſſe ſciebant. Sciſcitabantur igitur quonam modo ſuper-

ſtes eſſet. Hic ſe vero ait eos antea non noviſſe, et in plurimo errore verſatum fuiſſe: inter viam tamen omne ſuum infortunium audiſſe. credidiſſe enim ſe bubulci Aſtyagis eſſe filium: verum in illo itinere omnem rem geſtam, ab iis qui ipſum deduxerant accepiſſe. Commemorabat autem ſe ab uxore bubulci fuiſſe educatum, ſemper eam laudibus proſequens, ita ut in ejus ſermone primas ferret Cyno. Quod nomen accipientes ejus parentes, ut magis divinitus videretur Perſis filius fuiſſe ipſis ſervatus, divulgarunt, a cane Cyrum, quum eſſet expoſitus, fuiſſe educatum. unde haec opinio emanavit.

123. Ubi Cyrus in virilem adolevit aetatem, et inter aequales robuſtiſſimus evaſit et amaeniſſimus, urgebat eum Harpagus dona mittendo, Aſtyagis ulciſcendi cupidus. Nam ab ſeſe, qui privatus eſſet, non videbat futuram in Aſtyage vindictam: ſed Cyrum cernens adultum, cujus

τρόπῳ περιγένοιτο. ὁ δέ σφι ἔλεγε, φὰς προτȣ̃ μὲν ȣ̓κ εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι πλεῖςον· κατ' ὁδὸν δὲ πυθέσθαι πᾶσαν τὴν ἑωϋτȣ̃ πάθην. ἐπίςασθαι μὲν γὰρ ὡς βȣκόλȣ τοῦ Αςυάγεος εἴη παῖς· ἀπὸ δὲ τῆς κεῖθεν ὁδȣ̃ τὸν πάντα λόγον τῶν πομπῶν πυθέσθαι. τραφῆναι δὲ ἔλεγε ὑπὸ τῆς τȣ̃ βȣκόλȣ γυναικός· ἤϊέ τε ταύτην αἰνέων διαπαντός· ἦν τέ οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ πάντα ἡ Κυνώ. οἱ δὲ τοκέες παραλαβόντες τὸ ȣ̓νομα τȣ̃το, (ἵνα θειοτέρως δοκέῃ τοῖσι Πέρσῃσι περιεῖναί σφι ὁ παῖς) κατέβαλον φάτιν ὡς ἐκκείμενον Κῦρον κύων ἐξέθρεψε. ἐνθεῦτεν μὲν ἡ φάτις αὕτη κεχωρήκεε.

ρκγ'. Κύρῳ δὲ ἀνδρευμένῳ, ϗ ἐόντι τῶν ἡλίκων ἀνδρειοτάτῳ καὶ προσφιλεςάτῳ, προσέκειτο ὁ Ἅρπαγος, δῶρα πέμπων, τίσασθαι Αςυάγεα ἐπιθυμέων. ἀπ' ἑωϋτȣ̃ γὰρ ἐόντος ἰδιώτεω ȣ̓κ ἐνεώρα τιμωρίην ἐσομένην ἐς Αςυάγεα· Κῦρον δὲ ὁρέων ἐπιτρεφόμενον, ἐποιέετο σύμμαχον, τὰς πάθας

τὰς Κύρῳ τῇσι ἑωϋτῦ [a] ὁμοιούμενος. πρὸ δέ τι τούτου [b] τάδε οἱ καλέργασο· ἐόντος τῦ Ἀσυάγεος πικρῦ ἐς τὸν Μήδους, συμμίσγων ἑνὶ ἑκάστῳ ὁ Ἅρπαγος τῶν πρώτων Μήδων, ἀνέπειθε ὡς χρὴ Κῦρον προσποιησαμένους, Ἀσυάγεα παῦσαι τῆς βασιληΐης. κατεργασμένου δέ οἱ τούτου, καὶ ἐόντος ἑτοίμου, οὕτω δὴ τῷ Κύρῳ διαιτωμένῳ ἐν Πέρσῃσι βουλόμενος ὁ Ἅρπαγος δηλῶσαι τὴν ἑωϋτῦ γνώμην, ἄλλως μὲν ἀδαμῶς εἶχε, ἅτε τῶν ὁδῶν φυλασσομένων· ὁ δὲ ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε· λαγὼν μηχανησάμενος, καὶ ἀναχίσας τούτου τὴν γαστέρα, καὶ οὐδὲν ἀποτείλας, ὡς δὲ εἶχε, οὕτω ἐσέθηκε [c] βιβλίον, γράψας τά οἱ ἐδόκεε [d]. ἀποῤῥάψας δὲ τῦ λαγῦ τὴν γαστέρα, καὶ δίκτυα δοὺς, ἅτε θηρευτῇ, τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέστειλε ἐς τοὺς Πέρσας· ἐντειλάμενός οἱ ἀπὸ γλώσσης, διδόντα τὸν λαγὼν Κύρῳ ἐπειπεῖν, αὐτοχειρίῃ [e] μιν διελεῖν, καὶ μηδένα οἱ ταῦτα ποιεῦντι παρεῖναι.

[a] τὰς πάθας τῦ Κύρου τῇ ἑωϋτῦ. [b] πρὸς δ' ἔτι τούτῳ. [c] ἐπέθηκε. [d] βιβλίον τὰ οἱ ἐδόκεε ἐγράψας. [e] αὐτοχειρὶ.

caſus ſuis aſſimulabat, ſocium comparabat. Sed et aliquo ante tempore haec ab eo facta erant. Quum eſſet acerbus Aſtyages in Medos, Harpagus ſingulis quibuſque eorum inſinuans primoribus, perſuadebat oportere Aſtyagem a regno ſummoveri, Cyro delecto. Harpagus, his tranſactis ac paratis, ita demum volens Cyro apud Perſas agenti ſuam aperire ſententiam, quum aliter non poſſet, utpote itineribus cuſtoditis, hujuſmodi rem comminiſcitur. Leporem excogitans reſcidit ejus ventrem; et nihil ultra lacerans, prout erat, indidit libellum in quo quae libuit conſcripſerat: et rurſus conſuto ventre, leporem una cum retibus tradidit venatori cuidam, quippe ſervorum fidiſſimo: miſitque in Perſas, praecipiens dicendo, quum daret leporem Cyro, inſuper diceret ut ipſe ſuis manibus aperiret, idque ſine arbitris faceret.

124. Haec exequuto nuncio, Cyrus acceptum leporem reſcidit, inventumque libellum qui in eo inerat, adeptus legit, in haec verba: ‘ O fili Cambyſis, quem ‘ dii reſpiciunt; nam aliter nunquam in ‘ tantum fortunae perveniſſes: ulciſcere ‘ nunc Aſtyagem tuae necis autorem. ‘ quoniam ex hujus tu quidem ſtudio pe- ‘ rieras, deorum tamen beneficio et meo ‘ ſuperſtes es. Quae omnia quemadmo- ‘ dum circa te ipſum geſta ſint, opinor te ‘ olim jam reſciviſſe: et item, qualia ego ‘ ab Aſtyage paſſus ſim, quod te non oc- ‘ ciderim, ſed bubulco tradiderim. Nunc, ‘ ſi mihi auſcultare vis, omni tu cui A- ‘ ſtyages imperat regioni imperabis. Quum ‘ enim Perſis ut deficiant perſuaſeris, ex- ‘ peditionem adverſus Medos ſuſcipe: et ‘ ſive ego dux ab Aſtyage ad tibi occur- ‘ rendum creatus fuero, adſunt, quae tu ‘ optes, ſive alius quiſpiam Medorum il-

ρχδ. Ταῦτα δὲ δὴ ὧν ἐπιτελέα ἐγί-
νελο· καὶ ὁ Κῦρος παραλαβὼν τὸν λαγὼν
ἀνέχισε. εὑρὼν δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐνε-
όν, λαβὼν ἐπελέγελο. τὰ δὲ γράμματα ἔ-
λεγε τάδε, ‘ Ω παῖ Καμβύσεω, σὲ γὰρ
‘ θεοὶ ἐπορῶσι [f]· οὐ γὰρ ἂν κοῖε ἐς τοσῦ-
‘ τον τύχης ἀπίκευ [g]. σὺ νῦν Ασυάγεα
‘ τὸν σεωϋτοῦ [h] φονέα τίσαι. κατὰ μὲν
‘ γὰρ τὴν τούτυ προθυμίην τέθνηκας, τὸ
‘ δὲ καλὰ θεός τε κῇ ἐμὲ περιεῖς. τά σε κῇ
‘ πάλαι δοκέω πάντα ἐκμεμαθηκέναι, σέο
‘ τε αὐτῦ πέρι, ὡς ἐπρήχθη, κῇ οἷα ἐγὼ
‘ ὑπὸ Ασυάγεος πέπονθα· ὅτι σε οὐκ
‘ ἀπέκτεινα, ἀλλὰ ἔδωκα τῷ βυκόλῳ. σὺ
‘ νῦν ἢν βούλῃ ἐμοὶ πείθεσθαι, τῆς περ
‘ Ασυάγης ἄρχει χώρης, ταύτης ἀπά-
‘ σης ἄρξεις. Πέρσας γὰρ ἀναπείσας ἀπί-
‘ σασθαι, στρατηλάτεε ἐπὶ Μήδυς. καὶ
‘ ἢν τε ἐγὼ ὑπὸ Ασυάγεος ἀποδεχθῶ
‘ στρατηγὸς ἀντία σευ, ἔσι τὰ [i] σὺ βού-
‘ λεαι, ἢν τε τῶν τις δοκίμων ἄλλος Μή-

[f] ἐπορῶσι. [g] ἀπίκτο. [h] τὸν ἑωϋτῦ. [i] ἔστω τοι τὰ.

‘ δων. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἀποςάντες ἀπ’
‘ ἐκείνȣ, κ̀ γενόμενοι πρὸς σέο, Αςυάγεα
‘ καταιρέειν πειρήσονται. ὡς ὦν ἑτοίμου
‘ τȣ̃ γε ἐνθάδε ἐόντος, ποίεε ταῦτα, καὶ
‘ ποίεε κατὰ τάχος.’

ρκέ. Ακούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόντίζε ὅτεῳ τρόπῳ σοφωτάτῳ Πέρσας ἀναπείσαι [a] ἀπίςασθαι. Φροντίζων δὲ, εὑρίσκεται ταῦτα [b] καιριώτατα εἶναι· ἐποίεε δὴ ταῦτα [c]. γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἁλίην τῶν Περσέων ἐποιήσατο· μετὰ δὲ, ἀναπτύξας τὸ βιβλίον, κ̀ ἐπιλεγόμενος ἔφη, Αςυάγεά μιν ςρατηγὸν Περσέων ἀποδεικνύναι. ‘ Νῦν, ἔφη τε λέγων, ὦ Πέρ-
‘ σαι, προαγορεύω ὑμῖν, παρεῖναι ἕκαςον
‘ ἔχοντα δρέπανον.’ Κῦρος μὲν ταῦτα προηγόρευσε. ἔςι δὲ Περσέων συχνὰ γένεα· κ̀ τὰ μὲν αὐτέων ὁ Κῦρος συνάλισε, κ̀ ἀνέπεισε ἀπίςασθαι ἀπὸ Μήδων· ἔςι δὲ τάδε, ἐξ ὧν ὦλλοι [d] πάντες, Αρτεάται, Πέρσαι, Πασαργάδαι, Μαράφιοι, Μά-

[a] ἀναπείσει. [b] εὕρισκε ταῦτα. [c] ἐποίεε δὴ τάδε. [d] ἄλλοι.

‘ luſtrium. Primi enim iſti ab illo defici-
‘ entes, et a te ſtantes Aſtyagem cona-
‘ buntur evertere. Tanquam igitur tibi ſit
‘ quodcunque hîc in expedito, iſta exe-
‘ quere, et exequere ſine mora.

125. Cyrus, his auditis, conſidera-bat quonam ſolertiſſimo modo Perſas in-ducceret ad rebellandum. Cogitando tan-dem comperit haec eſſe maxime appoſi-ta, ut ita faceret: Scripto libello de iis quae volebat, concilium Perſarum coë-git. Deinde reſignato libello atque lecto, ducem ſe inquit Perſarum ab Aſtyage eſſe deſignatum. ‘ Et nunc, ô Perſae (ait)
‘ edico vobis ut praeſto mihi ſitis cum
‘ ſingulis falcibus.’ Hoc Cyrus Perſis prae-cepit: quorum complura ſunt genera. E-orum quaedam Cyrus congregavit et ad deficiendum a Medis induxit. Sunt au-tem haec, ex quibus alii omnes; Artea-tae, Perſae, Paſargadae, Maraphii, Ma-

ſpii. Sed horum Paſargadae ſunt praeſtantiſſimi, in quibus et Achaemenidae ſunt ſodalitium, unde reges Perſidae ſunt oriundi. Alii Perſae hi ſunt, Panthialaei, Deruſiaei, Germanii: hi quidem omnes aratores. Alii vero, pecuarii, Dai, Mardi, Dropici, Sagartii.

126. Ubi cuncti adfuerunt habentes quod erat praeceptum, ibi Cyrus jubet locum quendam dumoſum (erat enim in Perſide is locus circiter octo et decem ſtadiorum aut viginti) totum prorſus detergant intra diem. Quo labore perfunctis Perſis, iterum praecepit in poſterum diem ut lauti adſint. Interim coactos in unum caprarum, ovium, boum greges omnes patris ſui mactat atque apparat, tanquam Perſarum exercitum excepturus vinoque ac cibariis quam lautiſſimis. Poſtero die ubi convenerunt Perſae, jubet

σπιοι [a]. τυτέων Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι. ἐν τοῖσι καὶ Αχαιμενίδαι εἰσὶ φήτρη, ἔνθεν οἱ βασιλέες οἱ Περσεῖδαι γεγόνασι. ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οἵδε, Πανθιαλαῖοι, Δηρσιαῖοι, Γερμάνιοι. οὗτοι μὲν πάντες ἀροτῆρές εἰσι. οἱ δὲ ἄλλοι, νομάδες, Δάοι, Μάρδοι, Δροπικοὶ, Σαγάρτιοι.

ρκς'. Ὡς δὲ παρῆσαν ἅπαντες ἔχοντες τὸ προειρημένον, ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος· ἦν γάρ τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης ὅσον τε ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα σταδίους, ἢ εἴκοσι· πάντα τοῦτον σφι τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι ἐν ἡμέρῃ. ἐπιτελεσάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν προκείμενον ἆεθλον, δευτέρῃ σφι προεῖπε, ἐς τὴν ὑστεραίην παρεῖναι λελουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τά τε αἰπόλια καὶ τὰς ποίμνας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τοῦ πατρὸς συναλίσας ἐς τωὐτὸ, ἔθυσε [b], καὶ παρεσκεύαζε ὡς δεξόμενος [c] τῶν Περσέων τὸν στρατὸν· πρὸς δὲ, οἶνόν τε καὶ σιτίοισι ὡς ἐπιτηδειοτάτοισι. ἀπικομένους δὲ τῇ ὑστεραίῃ

[a] Μαράφιοι, Μάσιοι. [b] ἔθυε. [c] δεξιωσόμενος.

τὰς Πέρσας καλαχλίνας ἐς λειμῶνα [d], εὐώχεε. ἐπεί τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἴρετό σφεας ὁ Κῦρος, πότερα τὰ τῇ προτεραίῃ εἶχον, ἢ τὰ παρεόντα σφι εἴη αἱρεώτερα· οἱ δὲ ἔφασαν πολλὸν εἶναι αὐτέων τὸ μέσον. τὴν μὲν γὰρ προτέρην ἡμέρην πάντα σφι κακὰ ἔχειν, τὴν δὲ τότε παρεοῦσαν, πάντα ἀγαθά. παραλαβὼν δὲ τοῦτο τὸ ἔπος ὁ Κῦρος παρεγύμνου τὸν πάντα λόγον· λέγων, ‘ Ἄνδρες Πέρσαι, οὕτω ὑμῖν
‘ ἔχει· βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι,
‘ ἔστι τάδε [e] τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθά, ὀ-
‘ δένα πόνον δυσπρεπέα ἔχουσι· μὴ βου-
‘ λομένοισι δὲ ἐμέο πείθεσθαι, εἰσὶ [f] ὑμῖν
‘ πόνοι τῷ χθιζῷ παραπλήσιοι ἀναρίθ-
‘ μητοι. νῦν ὦν ἐμέο πειθόμενοι, γίνεσθε
‘ ἐλεύθεροι. αὐτός τε γὰρ δοκέω θείῃ τύ-
‘ χῃ γεγονὼς, τάδε ἐς χεῖρας ἄγεσθαι·
‘ καὶ ὑμέας ἥγημαι ἄνδρας Μήδων εἶναι οὐ
‘ φαυλοτέρους, ὅτε τἄλλα, ὅτε τὰ πο-
‘ λέμια. ὡς ὦν ἐχόντων ὧδε, ἀπίσασθε

[d] λειμῶνας. [e] ἴσαι τάδε. [f] μὴ βουλομένοισι δὲ, εἰσὶ.

eos diſcumbere in prato atque epulari. Deinde coenatos interrogat, utrum pridianam an praeſentem conditionem praeoptarent. Illis reſpondentibus, multum eſſe inter haec duo intervalli: pridianam enim omnia mala habuiſſe, praeſentem vero omnia bona habere: excepit Cyrus hoc reſponſum, et omnem rem denudavit, inquiens, ‘Viri Perſae, ita res veſtrae ‘habent: volentibus vobis mihi obtem‘perare, et haec et alia infinita commo‘da ſunt ſine ullo ſervili labore: nolenti‘bus vero, innumerabiles, ſimiles heſter‘nis, aerumnae. Nunc itaque obtempe‘rando mihi eſtote liberi. nam et divina ‘quadam ſorte ipſe genitus haec bona vi‘deor in manus veſtras adferre, et vos ‘arbitror viros eſſe non inferiores Me‘dis, cum in aliis, tum vero in bellicis ‘rebus. Quae quum ita ſint, deſciſcite

' quamprimum ab Aſtyage.'

127. Perſae, ut qui jampridem dedignarentur parere Medis, nacti ducem, libenter in libertatem vindicabantur. Haec moliri Cyrum Aſtyages quum accepiſſet, miſſo nuncio eum arceſſivit. Iſte nuncium jubet renunciare, ſe ad illum prius venturum quam Aſtyages ipſe velit. His auditis, Aſtyages Medos cunctos armat, hiſque utpote lymphatus Harpagum praeficit, oblitus eorum quae illi feciſſet. Comparato exercitu, ubi Medorum copiae cum Perſicis proelium conſeruerunt, quicunque eorum conſilii erant expertes, proeliabantur; alii vero ad Perſas transibant. Plerique de induſtria ignaviter agebant, fugiebantque.

128. Dilapſo turpiter Medico exercitu, Aſtyages ut primum rem cognovit, minitans Cyro, inquit, ' Ne ſic quidem

ἀπ' Ἀστυάγεος τὴν ταχίστην.'

ρκζ'. Πέρσαι μέν νυν προσάτεω ἐπιλαβόμενοι, ἄσμενοι ἐλευθερῶντο, καὶ πάλαι δεινὸν ποιεύμενοι ὑπὸ Μήδων ἄρχεσθαι. Ἀστυάγης δὲ ὡς ἐπύθετο Κῦρον πρήσσοντα ταῦτα, πέμψας ἄγγελον ἐκάλεε αὐτόν. ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν ὅτι πρότερον ἥξοι παρ' ἐκεῖνον ἢ αὐτὸς Ἀστυάγης βουλήσεται. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, Μήδους τε ὥπλισε πάντας, καὶ στρατηγὸν αὐτῶν [a], ὡς τε θεοβλαβὴς ἐών, ἀπέδεξε [b] Ἅρπαγον, λήθην ποιεύμενος τάμιν ἔοργεε. ὡς δ' οἱ Μῆδοι στρατευσάμενοι τοῖσι Πέρσῃσι συνέμισγον, οἱ μέν τινες αὐτῶν [c] ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τῷ λόγῳ μετέσχον· οἱ δὲ αὐτομόλεον πρὸς τοὺς [d] Πέρσας, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐθελοκάκεόν τε καὶ ἔφευγον.

ρκη'. Διαλυθέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ στρατεύματος αἰσχρῶς, ὡς ἐπύθετο τάχιστα ὁ Ἀστυάγης, ἔφη, ἀπειλέων τῷ Κύρῳ, 'Ἀλλ'

[a] αὐτίως vel αὐτίων. [b] ἀπέδηξε. [c] αὐτίων. [d] παρὰ τοὺς.

'ȣ̓δ]' ὣς ὁ Κῦρός γε χαιρήσει.' τοσαῦτα εἴπας, πρῶτον μὲν τῶν μάγων τȣ̀ς ὀνειροπόλȣς, οἵ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον, τȣ́τȣς ἀνεσκολόπισε. μετὰ δὲ, ὥπλισε τȣ̀ς ὑπολειφθέντας τῶν Μήδων ἐν τῷ ἄςεϊ, νέȣς τε ϗ πρεσβύτας ἄνδρας. ἐξαγαγὼν δὲ τȣ́τȣς, ϗ συμβαλὼν τοῖσι Πέρσῃσι, ἑσσώθη· ϗ αὐτός τε Αςυάγης ἐζωγρήθη, καὶ τȣ̀ς ἐξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε.

ρκθ'. Εόντι δὲ αἰχμαλώτῳ τῷ Αςυάγεϊ προςὰς ὁ Ἅρπαγος κατέχαιρέ τε καὶ κατεκερτόμεε. καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν θυμαλγέα ἔπεα· ϗ δὴ ϗ εἴρετό μιν πρὸς τὸ ἑωϋτȣ̃ δεῖπνον, τό μιν ἐκεῖνος σαρξὶ τȣ̃ παιδὸς ἐθοίνισε, ὅτι εἴη ἡ ἐκείνȣ δȣλοσύνη ἀντὶ τῆς βασιληΐης. ὁ δέ μιν προσιδὼν ἀντείρετο, εἰ ἑωϋτȣ̃ ποιέεται τὸ Κύρȣ ἔργον. Ἅρπαγος δὲ ἔφη, αὐτὸς γὰρ γράψαι, τὸ πρῆγμα ἑωϋτȣ̃ [a] δικαίως εἶναι. Αςυάγης δέ μιν ἀπέφαινε τῷ λόγῳ σκαιότατόν τε ϗ

[a] γράψαι, ϗ τὸ πρῆγμα δὴ ἑωϋτȣ̃.

'Cyrus gaudebit.' Haec loquutus, ante omnia eos magos ſomniorum interpretes qui ſuaſiſſent ipſi Cyrum dimittere, patibulis affigit. Deinde reliquos Medorum qui in urbe erant, adoleſcentes pariter et ſenes, armat. Quibus eductis, cum Perſis confligens fugatur: vivuſque ipſe capitur, amiſſis quos eduxerat Medis.

129. Ei captivo aſtans Harpagus inſultavit, eumque dicteriis laceſſivit, cum alia quae animo ejus dolorem darent dicens, tum vero etiam rogavit eum de coena ſua, in qua ille ipſum carnibus filii paviſſet, quod foret ejus ſervitus pro regno. Eum intuens Aſtyages viciſſim interrogat numquid ſuum faceret Cyri opus. Harpagus vero, ſuum eſſe dicere, idque merito, quoniam ipſe ad Cyrum ſcripſiſſet. Tum Aſtyages eum conſilii laeviſſimum atque iniquiſſimum omnium hominum demonſtravit: laeviſſimum qui-

dem, quod, si facultas ei aderat ut rex fieret, alteri tribuerit imperium, si modo illa per ipsum gesta essent: iniquissimum vero, quod coenae caussa Medos in servitutem redigisset. Si enim oportebat omnino eum comparare alteri regnum, nec sibi habere, justius futurum fuisse Medorum alicui id bonum comparare, quam Persarum. Nunc Medos, qui hujus facinoris affines non extitissent, ex dominis factos esse servos: et Persas qui fuissent antea Medorum servi, nunc dominos evasisse.

130. Hunc in modum Astyages, quum quinque et triginta regnasset annos, regno excidit; ob cujus acerbitatem Medi succubuerunt Persis, centum ac duod. triginta annos, omni supra Halym fluvium Asiae dominati, excepto tempore quo Scythae regnaverunt. Eosdem tamen sequenti tempore horum factorum

ἀδικώταλον ἐόνλα πάνλων ἀνθρώπων· σκαιότατον μέν γε, εἰ παρεὸν αὐτῷ βασιλέα γενέσθαι, εἰ δὴ δι' ἑωϋτὸ γε ἐπρήχθη [b] τὰ παρεόνλα, ἄλλῳ περιέθηκε τὸ κράτος· ἀδικώταλον δὲ, ὅτι τῷ δείπνῳ εἵνεκε Μήδους κατεδύλωσε. εἰ γὰρ δὴ δέον [c] πάνλως περιθεῖναι ἄλλῳ τέῳ τὴν βασιληίην, ϗ μὴ αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον εἶναι Μήδων τέῳ περιβαλεῖν τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων. νῦν δὲ Μήδους μὲν, ἀναιτίους τούτου ἐόντας, δύλους ἀνλὶ δεσποτέων γεγονέναι· Πέρσας δὲ, δύλους ἐόνλας τοπρὶν Μήδων, νῦν γεγονέναι δεσπότας.

ρλ'. Ἀσυάγης μέν νυν βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα πένλε καὶ τριήκονλα, ὕτω τῆς βασιληίης κατεπαύθη. Μῆδοι δὲ ὑπέκυψαν Πέρσῃσι διὰ τὴν τούτου πικρότηλα, ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἅλυος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τριήκονλα ϗ ἑκατὸν δυῶν δέονλα, πάρεξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἦρχον. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετεμέλησέ τέ σφι ταῦτα ποιή-

[b] ἑωϋτῷ ἐπρήχθη. [c] δεῖν.

σασι, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου. ἀποστάντες δὲ, ὀπίσω κατεστράφθησαν [d], μάχῃ νικηθέντες. τότε δὲ ἐπὶ Ἀστυάγεος οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι, ἦρχον τὸ ἀπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, εἶχε παρ' ἑωυτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε. οὕτω δὴ Κῦρος γενόμενός τε καὶ τραφεὶς, καὶ ἐβασίλευσε, καὶ Κροῖσον ὕστερον τούτων ἄρξαντα ἀδικίης καταστρέψαλο, ὡς εἴρηταί μοι τοπρότερον. τοῦτον δὲ καταστρεψάμενος, οὕτω πάσης τῆς Ἀσίης ἦρξε.

ρλα'. Πέρσας δὲ οἶδα νόμοισι τοιοῖσι χρεωμένους. ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιευμένους ἱδρύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρίην ἐπιφέρουσι· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωποφυέας ἐνόμισαν τοὺς θεοὺς, κατάπερ οἱ Ἕλληνες, εἶναι. οἱ δὲ νομίζουσι Διΐ μὲν, ἐπὶ τὰ ὑψηλόταλα τῶν ὀρέων [e] ἀναβαίνοντες, θυσίας ἔρδειν, τὸν κύκλον πάντα τὸν οὐρανοῦ

[d] καλεστράφησαν. [e] ὑρέων.

poenituit, ita ut a Dario defecerint: ſed poſt defectionem proelio victi, iterum ſubacti ſunt. Tunc autem regnante Aſtyage Perſae cum Cyro quum adverſus Medos rebellaviſſent, deinceps Aſiae imperitaverunt. Cyrus nullo alio malo afficiens Aſtyagem, penes ſe habuit quoad vita exceſſit. Ita Cyrus genitus educatusque, regno potitus eſt. Et poſt haec Croeſum injuriae auctorem ſubegit, quemadmodum a me ſuperius memoratum eſt. Quo ſubacto, ita omnem Aſiam adeptus eſt.

131. PORRO ritus quibus utuntur Perſae, tales eſſe comperi. Neque ſtatuas, neque templa, neque aras ponere et conſecrare fas putant, quinimmo hoc facientibus inſaniae vituperium inferunt, ob id (ut mea fert opinio) quod non, quemadmodum Graeci, ſentiunt deos humanae formae eſſe. Moris habent, editiſſimis conſcenſis montibus, Jovi facere ſa-

cra, omnem gyrum coeli, Jovem appellantes. Soli lunaeque ſacrificant, et telluri, igni, aquae atque ventis: hiſque ſolis ſacra faciunt jam inde ab initio. Sed praeterea quoque addidicerunt Uraniae ſacrificare, ab Aſſyriis Arabibuſque edocti. Vocant autem Aſſyrii Venerem Mylitta, Arabes eandem Alitta appellant, Perſae vero Mitran.

132. Sacrorum autem ritum circa hos modo dictos deos hunc ex inſtituto habent Perſae, ut ſacrificaturi, nec aras erigant, neque ignem incendant, ſed neque libamentis utantur, neque tibiis, non infulis, non molis: verum, ut quis horum unicuique ſacra facere ſtatuit, in locum mundum victimam ducens, deum illum implorat, myrto maxime cinctam geſtans tiaram. Sacrificanti autem, non licet pro ſe ſolo privatim vota nuncupare; immo ille communiter univerſis Perſis bene precatur et regi: quippe inter Per-

Δία καλέονλες· θύσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ μούνοισι θύουσι ἀρχῆθεν. ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρά τε Ασσυρίων μαθόνλες καὶ Αραβίων. καλέσι δὲ Ασσύριοι τὴν Αφροδίτην, Μύλιτλα· Αράβιοι δὲ, Αλίτλα· Πέρσαι δὲ, Μίτραν.

ρλϐ'. Θυσίη δὲ τοῖσι Πέρσῃσι περὶ τὰς εἰρημένας θεοὺς ἥδε κατεσήκεε. οὔτε βωμὸς ποιεῦνται, οὔτε πῦρ ἀνακαίσσι, μέλλοντες θύειν· σπονδῇ χρέωνλαι, σὺκ αὐλῷ, σέμμασι, σὺκ ὀλῇσι. τῶνδε ὡς ἑκάστῳ θύειν θέλει, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κλῆνος, καλέει τὸν θεὸν, ἐστεφανωμένος τὸν τιάραν [b] μυρσίνῃ μάλισα. ἑωϋτῷ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίῃ μόνῳ ἔ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶσθαι ἀναθά· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατεύχεται εὖ γίνεσθαι, καὶ τῷ βασιλεῖ. ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνελαι. ἐπεὰν δὲ διαμυσίλας καλὰ

[b] τὴν τιάραν.

μέρεα τὸ ἰρήϊον, ἑψήσῃ τὰ κρέα, ὑποπάσας [c] ποίην ὡς ἀπαλωτάτην, μάλιστα δὲ τὸ τρίφυλλον, ἐπὶ ταύτης ἔθηκε ὧν πάντα κρέα. διαθέντος δὲ αὐτοῦ, μάγος ἀνὴρ παρεστεὼς ἐπαείδει θεογονίην, οἵην δὴ ἐκεῖνοι λέγουσι εἶναι τὴν ἐπαοιδήν· ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὔ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι. ἐπισχὼν δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀποφέρεται ὁ θύσας τὰ κρέα, καὶ χρᾶται ὅ, τι μιν ὁ λόγος αἱρέει.

ρλγ'. Ἡμέρην δὲ ἁπασέων μάλιστα ἐκείνην τιμᾶν νομίζουσι τῇ ἕκαστος ἐγένετο. ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων δικαιεῦσι προτίθεσθαι· ἐν τῇ οἱ εὐδαίμονες αὐτῶν, βοῦν καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον προτιθέασι ὅλους ὀπτοὺς ἐν καμίνοισι· οἱ δὲ πένητες αὐτέων τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων προτιθέασι. σίτοισι δὲ ὀλίγοισι χρέωνται, ἐπιφορήμασι δὲ πολλοῖσι, καὶ οὐ καλέσι [d]. καὶ διὰ τοῦτο φασὶ Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους, πεινῶντας παύε-

[c] ὑποσπάσας. [d] καλοῖσι.

ſas omnes et ipſe comprehenditur. Ubi vero jam in minutas portiones hoſtiam concidit, carnibus elixis herbam ſubſternit quammolliſſimam, maxime trifolium. In hac igitur diſpoſitis omnibus carnibus, magus vir aſtans, theogoniam accinit. ſiquidem hanc illi dicunt eſſe incantationem. Citraque magum illis nullum fit legitimum ſacrificium. Brevi ſpatio interpoſito ille, qui mactavit, ſublatis carnibus utitur in quemcunque uſum illi fert animus.

133. Ex omnibus diebus praecipue colendum cenſent ſuum quique natalem: unde hoc die plus aliis aequum cenſent ciborum proponere. Et beatiores, integrum bovem, equum, camelum, aſinum, in fornacibus toſtos, iſto die proponunt; pauperes vero eorum ex ovibus tenuiores proponunt. Cibis autem utuntur paucis, bellariis multis, neque iis admodum bonis. Hinc eſt quòd Perſae dicunt, Grae-

cos in veſcendo deſinere eſurire, quoniam ipſis a coena adferatur nihil pretii ullius, et ſiquid adfertur non deſinere edere. Vino largius adhaerent. Eiſdem nec vomere nec urinam facere coram alio licet: quae nunc quidem ita obſervantur. Potu impleti de rebus maxime ſeriis conſultare conſueverunt: quod autem placuerit ipſis conſultantibus, id poſtera die ſobriis proponit is qui aedibus illis in quibus forte conſultatur praeeſt: et, ſi placuerit etiam ſobriis, utuntur ipſo; ſin minus, deſerunt. etiam de quibus jejuni ante deliberaverunt, de eiſdem poti inſuper cognoſcunt.

134. Quum in via invicem ſibi occurrunt, ex hoc quis cognoſcat an pares ſint: nam ſalutationis loco mutuo ora oſculantur. quod ſi alter fuerit inferior paulo, malas oſculantur: ſin autem alter fuerit multo ignobilior, proſtratus adorat alterum. In primis autem illos obſervant

θαι, ὅτι σφι ἀπὸ δείπνου παραφορέεται οὐδὲν λόγου ἄξιον· εἰ δέ τι παραφέροιτο, ἐσθίοντας ἂν ὑ παύεσθαι. οἴνῳ δὲ κάρτα προσκέαλαι· καί σφι ὐκ ἐμέσαι ἔξεσι, οὐκὶ ὑρῆσαι ἀντίον ἄλλυ. ταῦτα μέν νυν ὕτω φυλάσσεται. μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ σπυδαιέσταλα [e] τῶν πρηγμάτων· τὸ δ' ἂν ἄδῃ σφι βυλευομένοισι, τῦτο τῇ ὑσεραίῃ νήφουσι προτιθεῖ ὁ σέγαρχος, ἐν τῷ ἂν ἐόντες βουλεύωνται. καὶ ἢν μὲν ἄδῃ καὶ νήφυσι, χρέωνται αὐτέῳ· ἢν δὲ μὴ ἄδῃ, μετιεῖσι. τὰ δ' ἂν νήφοντες προβυλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ἐπιδιαγινώσκουσι.

ρλδ'. Οἱ συντυγχάνοντες [f] δ' ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε ἄν τις διαγνοίη εἰ ὁμοῖοί εἰσι οἱ ἐντυγχάνοντες. ἀντὶ γὰρ τῦ προσαγορεύειν ἀλλήλυς φιλέυσι τοῖσι σόμασι. ἢν δὲ ἢ οὔτερος ὑποδεέστερος ὀλίγῳ, τὰς παρειὰς φιλέονται· ἢν δὲ πολλῷ ἢ οὔτερος ἀγεννέστερος, προσπίπτων προσ-

[e] σπυδαιόταλα. [f] Εντυγχάνοντες.

κυνέει τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ πάντων τοὺς ἄγχιστα ἑωϋτῶν οἰκέοντας, μετά γε ἑωϋτούς· δεύτερα δὲ, τοὺς δευτέρους· μετὰ δὲ, κατὰ λόγον προβαίνοντες τιμῶσι. ἥκιστα δὲ τοὺς ἑωϋτῶν ἑκαστάτω οἰκημένους ἐν τιμῇ ἄγονται, νομίζοντες ἑωϋτοὺς εἶναι ἀνθρώπων μακρῷ τὰ πάντα ἀρίστους· τοὺς δὲ ἄλλους, κατὰ λόγον τῷ λεγομένῳ τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι. τοὺς δὲ ἑκαστάτω οἰκέοντας ἀπ' ἑωϋτῶν, κακίστους εἶναι. ἐπὶ δὲ Μήδων ἀρχόντων καὶ ἦρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, συναπάντων μὲν Μῆδοι, καὶ τῶν ἄγχιστα οἰκεόντων σφίσι· οὗτοι δὲ καὶ τῶν ὁμούρων· οἱ δὲ, μάλα τῶν ἐχομένων. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ οἱ Πέρσαι τιμῶσι. προέβαινε γὰρ δὴ τὸ ἔθνος ἄρχον τε καὶ ἐπιτροπεῦον.

ρλέ. Ξεινικὰ δὲ νόμαια Πέρσαι προσίεται ἀνδρῶν μάλιστα. καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα νομίσαντες τῆς ἑωϋτῶν εἶναι καλλίω, φορέουσι, καὶ ἐς τοὺς πολέμους, τοὺς

reverenter qui proxime habitant, attamen poſt ſeipſos: ſecundas tribuunt iis qui a primis proximi: atque ſic deinceps ut ratio dictat, progredientes; minime autem honorant longiſſime ab ſe habitantes. Sic enim exiſtimant, ſe hominum omnia longe optimos eſſe: alios vero, prout ſuadet ratio, hactenus ut dicatur, virtutem uſurpare. Qui autem remotiſſimi ab ipſis vivant, eſſe peſſimos. Sub Medis imperium obtinentibus, nationes quoque ſibi imperitabant: omnibus quidem ſimul praeerant Medi et iis, qui proxime ipſos vivebant; iſti autem etiam vicinis; illi maxime affinibus. Ad eandem etiam rationem Perſae colunt. Quae gens imperitans et quaſi tutelam gerens, late progreſſa fuit.

135. Externos autem mores Perſae facillimi hominum admittunt. nam et Medicam veſtem propriâ elegantiorem arbitrantes, geſtant: et in pugnis utuntur

thoracibus Aegyptiis. Quin voluptatibus etiam omnis generis quas reſcire potuerunt, frui ſtudent. A Graecis edocti, pueris miſcentur. Unusquiſque eorum virgines multas ducit uxores; ſed multo plures pallacas habent.

136. Virilis praeſtantia haec declaratur poſt bellicam fortitudinem, ſi quis numeroſam ſubolem procreaverit: et illi qui liberos plurimos oſtenderit, rex ſingulis annis munera mittit. Quod multum eſt, credunt robuſtum eſſe. Liberos ſuos, a quinto anno incipientes uſque ad viceſimum, tribus duntaxat inſtituunt, equitare, ſagittare et vera loqui. Ante quinquennium filius in conſpectum patri non venit, ſed apud feminas degit. Quod ea gratia ſic fit, ut ſi inter nutrimenta decedat, nullam patri afferat moleſtiam.

Αἰγυπτίας θώρηκας [a]. καὶ εὐπαθείας τε παντοδαπὰς πυνθανόμενοι ἐπιτηδεύσι, καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, παισὶ μίσγονται. γαμέσι δ' ἕκαστος αὐτέων [b] πολλὰς μὲν κυριδίας [c] γυναῖκας, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνας παλλακὰς κλῶνται.

ρλς'. Ἀνδραγαθίη δ' αὕτη ἀποδέδεκται, μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθὸν, ὃς ἂν πολλοὺς ἀποδέξῃ παῖδας. τῷ δὲ τοὺς πλείσους ἀποδεικνύντι, δῶρα ἐκπέμπει ὁ βασιλεὺς ἀνὰ πᾶν ἔτος. τὸ πολλὸν δ' ἡγέαται ἰσχυρὸν εἶναι. παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας, ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι, μέχρι εἰκοσαέτεος, τρία μοῦνα, ἱππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πενταέτης γένηται, οὐκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τῷ πατρὶ, ἀλλὰ παρὰ τῇσι γυναιξὶ δίαιταν ἔχει. τοῦδε εἵνεκα τοῦτο οὕτω ποιέεται [d], ἵνα ἢν ἀποθάνῃ τρεφόμενος, μηδεμίαν ἄσην τῷ [e] πατρὶ προσβάλλῃ.

[a] Θώρακας. [b] αὐτῶν. [c] κυριδίνς. [d] τοῦτο ποιέεται. [e] μηδεμίαν ἄσην ἀιδῆ τῷ.

ρλζ'. Αἰνέω μέν νυν τόνδε τὸν νόμον· αἰνέω δὲ κ᾽ τόνδε, τὸ μὴ μιῆς αἰτίης εἵνεκα μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωϋτοῦ οἰκετέων ἐπὶ μιῇ αἰτίῃ ἀνήκεστον πάθος ἔρδειν. ἀλλὰ λογισάμενος ἢν εὑρίσκῃ πλέω τε κ᾽ μέζω τὰ ἀδικήματα ἐόντα τῶν ὑπεργημάτων, οὕτω τῷ θυμῷ χρᾶται· ἀποκλεῖναι δὲ οὐδένα κω λέγουσι τὸν ἑωϋτ῀ πατέρα, οὐδὲ μητέρα [a]. ἀλλὰ ὁκόσα ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ ἀναζητεόμενα ταῦτα ἀνευρεθῆναι ἤτοι ὑποβολιμαῖα ἐόντα, ἢ μοιχίδια. οὐ γὰρ δή φασι οἰκὸς [b] εἶναι τόν γε ἀληθέως [c] τοκέα ὑπὸ τ῀ ἑωϋτ῀ παιδὸς ἀποθνήσκειν.

ρλή. Ἄσα [d] δέ σφι ποιέειν κ᾽ ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεστι. αἴσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται· δεύτερα δὲ, τὸ ὀφείλειν χρέος· πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων εἵνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκαίην φασὶ

[a] πατέρα ἢ μητέρα. [b] οἰκὸς. [c] ἀληθῶς. [d] ὁκόσα.

137. Equidem hunc morem laudo: laudo item illum, ne ob unam tantum culpam liceat vel ipſi regi occidere quempiam, neque cuiquam aliorum Perſarum atrocius aliquid in familiam ſuam conſulere ob unum ſolum delictum: ſed expendere jubetur quiſque, ſi plura ac majora comperiat eſſe delicta quam obſequia, tum demum ira utatur. Suum autem patrem aut matrem ajunt a nemine unquam fuiſſe occiſos: verum quotquot talia forte acciderunt, dicunt omnino neceſſum eſſe, ut bene hi excuſſi tandem deprehenſi fuerint aut ſubditicii, aut ſpurii. Quippe veriſimile nequaquam videri ajunt, ut is qui verus parens ſit, a proprio filio interimatur.

138. Quaecunque illis facere non licet, ea nec dicere. Turpiſſimum apud eos ducitur, mentiri: ſecundo loco, aes alienum debere, cum ob alias multas cauſ-

fas, tum maxime quod neceſſum eſſe tradant eundem qui debet, mendacio quoque obnoxium eſſe. Siquis e civibus lepra aut vitiligine infectus ſit, hic in civitatem non accedit, neque cum aliis Perſis conſuetudinem habet. Dicunt enim hos morbos illi immiſſos, quod in ſolem peccaverit. Externum vero qui iiſdem correptus fuerit, e regione ſua multi exigunt: prout etiam albas columbas ob eandem cauſſam. In flumen nec immeiunt, nec inſpuunt, nec manus abluunt, nec alium iſta facientem negligunt, ſed flumina religioſiſſime colunt.

139. Hoc quoque Perſis accidit peculiare, quod quanquam illos latcat, nobis tamen minime eſt obſcurum: nempe quaecunque apud illos nomina vel corporibus vel magnificentiae ſunt ſimilia, ea omnia in eadem terminari littera, quam Dorienſes ſan appellent, Iones ſigma. Et, ſi animadvertas attentius, deprehendes

εἶναι, τὸν ὀφείλοντα καί τι ψεῦδος λέγειν. ὃς ἂν δὲ τῶν ἀστῶν λέπρην ἢ λεύκην ἔχῃ [e], ἐς πόλιν οὗτος μὲ κατέρχεται, μὲδὲ συμμίσγεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσῃσι. φασὶ δέ μιν ἐς τὸν ἥλιον ἁμαρτόντά τι, ταῦτ' ἔχειν· ξεῖνον δὲ πάντα, τὸν λαμβανόμενον ὑπὸ τυτέων, πολλοὶ ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρης· καὶ τὰς λευκὰς περιστερὰς, τὴν αὐτὴν αἰτίην ἐπιφέροντες. ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνυρέυσι, οὔτε ἐμπτύσσι, μὲ χεῖρας ἐναπονίζονται, οὐδὲ ἄλλον οὐδένα περιορῶσι [f], ἀλλὰ σέβονται ποταμὺς μάλιστα [g].

ρλθ'. Καὶ τόδε ἄλλο σφι ὧδε συμπέπτωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲν αὐτὺς λέληθε, ἡμέας μέντοι οὔ [h]. τὰ μὲνόματά σφι ἐόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι κὴ τῇ μεγαλοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἐς τὠὐτὸ γράμμα, τὸ Δωριέες μὲν σὰν καλέυσι, Ἴωνες δὲ σίγμα. ἐς τοῦτο διζήμενος εὑρήσεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα,

[e] ἔχοι. [f] μὲδὲ ἄλλο τι μὲδὲν ποιῦσι. [g] ποταμὺς τῶν πάντων μάλιστα. [h] ἡμέας δὲ μ.

οὐ τὰ μὲν, τὰ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως.

ρμ'. Ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδὼς εἰπεῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται, καὶ οὐ σαφηνέως περὶ τοῦ ἀποθανόντος· ὡς ὁ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νέκυς, πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἑλκυσθῆναι[a]. μάγους μὲν γὰρ ἀτρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι. καταχηρώσαντες δὴ ὧν τὸν νέκυν Πέρσαι, γῇ κρύπτουσι. μάγοι δὲ κεχωρίδαται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱρέων. οἱ μὲν γὰρ ἁγνεύσοι ἔμψυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· οἱ δὲ δὴ μάγοι αὐτοχειρίῃ πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, κτείνουσι. καὶ ἀγώνισμα τοῦτο μέγα ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκάς τε καὶ ὄφεις, καὶ τἆλλα ἑρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐχέτω ὡς καὶ ἀρχὴν ἐνομίσθη. ἄνειμι δὲ

[a] ἑλκυσθῆ.

nomina Perſarum non quaedam, ſed omnia ſimiliter claudi.

140. Equidem haec probe ſciens de Perſis poſſum indubitatò affirmare. nihilominus iſta tanquam abſcondita referuntur, neque perinde certo, nempe de mortuo: cadaver defuncti Perſae non prius humatur quam aut ab alite aut cane tractum ſit. Magos enim quidem certe ſcio haec factitare: quippe in aperto faciunt. Perſae igitur cadaver poſtquam cera obleverunt terra condunt. Magi vero multum cum ab aliis hominibus, tum a ſacerdotibus Aegyptiis differunt. Siquidem hi puros ſe et caſtos ſtatuunt, ſi nullum animal occiderint praeter ea duntaxat quae immolant: Magi ſuis ipſorum manibus, excepto cane atque homine, quidvis occidunt; immo hoc palmarii loco ducunt, ſi pari modo formicas ſerpenteſque, et alia reptilia atque volatilia necaverint. Atque de hoc quidem ritu hunc in modum dic-

tum ſit, prout omnino conſtitutus eſt: nos ad priorem narrationem recurrimus.

141. PORRO Iones atque Aeolenſes, poſtquam Lydi ab Perſis ſubverſi ſunt, celerrime legatos Sardes miſerunt ad Cyrum, volentes iiſdem conditionibus parere Cyro, quibus etiam paruerant Croeſo. Verum Cyrus auditis quae proferebant, tali narratione eis reſpondit; Tibicinem inquiens quendam ubi piſces in mari conſpexiſſet, canere tibia, exiſtimantem eos in terram egreſſuros: at ſpe ſua fruſtratum, ſumpto verriculo, et ingentem piſcium vim complexum eſſe, et extraxiſſe; et quum palpitantes cerneret, utique dixiſſe ipſum piſcibus, 'Temperate mihi a ſal-'tando, quando non libuit vobis me ca-'nente egredi ſaltando.' Hanc narrationem Cyrus Ionibus Aeolenſibuſque ideo dixit, quod Iones prius ipſo Cyro per legatos petente ut a Croeſo deficerent, recuſaverant: ac tum demum, rebus perfec-

ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον.

ρμά. Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς οἱ Λυδοὶ τάχιστα κατεστρέφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδις παρὰ Κῦρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ, ἀκούσας αὐτέων τὰ προέχοντο, ἔλεξέ σφι λόγον, ἄνδρα φὰς αὐλητὴν ἰδόντα ἰχθῦς ἐν τῇ θαλάσσῃ, αὐλέειν, δοκέοντά σφεας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν· ὡς δὲ ψευδῆναι τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον, καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἐξειρύσαι. ἰδόντα δὲ παλλομένους, εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθῦς, ‘ Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ γε ἐμέο αὐλέοντος ἠθέλετε ‘ ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι.’ Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτῷ Κύρου διηθέντος δι’ ἀγγέλων [b] ἀπίσασθαί σφεας ἀπὸ Κροίσου, οὐκ ἐπείθοντο· τότε δὲ καλεργασμένων τῶν πρηγ-

[b] ἀγγέλου.

μάτων, ἦσαν ἑτοῖμοι πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ ἐχόμενος, ἔλεγέ σφι τάδε. Ἰωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων ἀνενειχθέντων [b] ἐς τὰς πόλιας, τείχεά τε περιεβάλλοντο ἕκαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· πρὸς μόνους γὰρ τούτους ὅρκιον Κῦρος ἐποιήσατο, ἐπ' οἵσίπερ ὁ Λυδός. τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἰωσι ἔδοξε κοινῷ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἰωσι τιμωρέειν.

ρμϐ'. Οἱ δὲ Ἰωνες οὗτοι, τῶν καὶ τὸ Πανιώνιόν ἐστι, τῷ μὲν ὑρανῷ, καὶ τῶν οὐρέων [c] ἐν τῷ καλλίστῳ ἐτύγχανον ἱδρυσάμενοι πόλιας πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τωὐτὸ ποιέει τῇ Ἰωνίῃ [d], οὔτε τὰ κάτω, ὔτε τὰ πρὸς τὴν ἠῶ, ὔτε τὰ πρὸς τὴν ἑσπέρην· τὰ μὲν, ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τε καὶ ὑγροῦ πιεζόμενα, τὰ δὲ, ὑπὸ τοῦ θερμῷ τε καὶ [e] αὐχμώδεος. γλῶσαν δὲ

[b] ἀνενειχθέντες. [c] ὀρέων. [d] τωὐτὸ ἐποιέετο Ἰωνίῃ. [e] θερμῷ ϗ.

tis, parati eſſent Cyro imperata facere. Sic quidem ille ira commotus, hoc reſponſum eis dedit. Iones his auditis,quum ad ſuas civitates ea relata eſſent, tum moenia communiunt ſinguli, tum congregabantur in Panionium alii omnes, praeter Mileſios. quippe cum his ſolis foedus inicrat Cyrus, iiſdem conditionibus quibus et Lydus. Porro reliqui Iones communi nomine decreverunt legatos Spartam mittere, qui rogarent Ionibus auxilio venire.

142. Iones vero illi ad quos Panionium quoque pertinet, urbes habent cum coeli bonitate, tum montium commoditate pulcherrime ſitas prae omnibus gentibus quas nos novimus, adeo ut neque ſuperior regio, neque inferior, neque ea quae in orientem nec quae in occidentem vergit plaga, Ioniam hac in parte aemulari poſſit. Siquidem haec vel frigore vel aquis premitur : illa rurſus calore ac

ſitu ſqualet. Lingua utuntur non eadem, ſed quatuor derivationum modis. Miletus, prima earum urbs ad meridiem jacet. Poſt hanc Myus et Priene: hae in Caria ſitae ſunt, eadem inter ſe lingua utentes. Illae vero in Lydia, Epheſus, Colophon, Lebedus, Teos, Clazomenae, Phocaea, quae cum jam dictis urbibus, quantum ad linguam attinet, nullo genere conveniunt, inter ſe tamen eadem ſonant lingua. Reliquae ſunt tres urbes Ionicae, quarum duae inſulas habitant, Samum et Chium; una in continenti ſita, Erythrae. Ex his Chii et Erythraei eandem ſermonis proprietatem exercent: Samii vero ab his diſcrepantes, propriam quandam receperunt loquendi formam. Atque hunc in modum quatuor omnino linguarum fiunt proprietates.

143. Ac horum Ionum Mileſii erant qui in obtegendo metu foedus pepigerant. Inſularibus autem horum nihil-

οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τρόπους τέσσερας [a] παραγωγέων. Μίλητος μὲν αὐτέων [b] πρώτη κέεται πόλις πρὸς μεσαμβρίην· μετὰ δὲ, Μυούς τε καὶ Πριήνη· αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται, κατὰ ταυτὰ διαλεγόμεναί σφι. αἵδε δὲ ἐν τῇ Λυδίῃ· Εφεσος, Κολοφὼν, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναὶ, Φώκαια. αὗται δὲ αἱ πόλιες τῇσι πρότερον λεχθείσῃσι ὁμολογέουσι κατὰ γλῶσσαν οὐδὲν, σφίσι δὲ [c] ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι Ιάδες πόλιες, τῶν αἱ δύο μὲν νήσους οἰκέαται, Σάμον τε καὶ Χῖον· ἡ δὲ μία ἐν τῇ ἠπείρῳ ἵδρυται, Ερυθραῖ. Χῖοι μέν νυν καὶ Ερυθραῖοι κατὰ τὠὐτὸ διαλέγονται, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἑωϋτῶν μοῦνοι. οὗτοι χαρακτῆρες γλώσσης τέσσερες [d] γίνονται.

ρμγ'. Τούτων δὴ ὦν τῶν Ιώνων οἱ Μιλήσιοι μὲν ἦσαν ἐν σκέπῃ τοῦ Φόβου ὅρκιον [e] ποιησάμενοι· τοῖσι δὲ αὐτῶν [f] νησιώ-

[a] τέσσαρας. [b] αὐτῶν. [c] σφὶ δὲ. [d] τέσσαρες. [e] ὅρκια. [f] αὐτέων.

τησι ἦν δεινὸν οὐδέν. οὔτε γὰρ Φοίνικες ἦσάν κω Περσέων κατήκοοι, οὔτε αὐτοὶ οἱ Πέρσαι ναυβάται. ἀπεσχίσθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων οὗτοι κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, ἀσθενέος δὲ ἐόντος τοῦ παντὸς τότε Ἑλληνικοῦ γένεος, πολλῷ δὲ ἦν ἀσθενέστατον τῶν ἐθνέων τὸ Ἰωνικὸν, καὶ λόγου ἐλαχίστου. ὅτι γὰρ μὴ Ἀθῆναι, ἦν οὐδὲν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μέν νυν ἄλλοι Ἴωνες καὶ Ἀθηναῖοι ἔφυγον τοὔνομα, οὐ βυλόμενοι Ἴωνες κεκλῆσθαι. ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονταί μοι οἱ πολλοὶ αὐτῶν [a] ἐπαισχύνεσθαι τῷ ὀνόματι· αἱ δὲ δυώδεκα πόλιες αὗται τῷ τε οὐνόματι ἠγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἱδρύσαντο, ἐπὶ σφέων αὐτέων τῷ οὔνομα [b] ἔθενλο Πανιώνιον· ἐβυλεύσανλο δὲ αὐτοῦ μελαδῦναι μηδαμοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων. ὐδ' ἐδεήθησαν δὲ ὐδαμοὶ μελαχεῖν, ὅτι μὴ Σμυρναῖοι.

ρμδ'. Κατάπερ οἱ ἐκ τῆς Πενταπόλιος νῦν χώρης Δωριέες, πρότερον δὲ Ἑξα-

[a] αὐτίων. [b] ἐπίτι σφίων αὐτίων τὔνομα.

dum gravius fuit metuendum, quod Perſis Phoenices nondum eſſent ſubjecti, et ipſi Perſae navalem uſum non haberent. Porro hi non aliam ob cauſſam ab Ionibus erant refecti, quam quod cum imbecilles eſſent omnes alii Graeci, tum Iones oppido quam infirmiſſimi, et minimi momenti. Siquidem praeter unas Athenas, nulla urbs alia inſignis erat. unde alii Iones et Athenienſes, Ionum nomen refugerant, nollentes appellare Iones. Quinetiam nunc pleroſque ex illis apparet nominis iſtius pudere. Ceterum duodecim iſtae civitates nomine ipſo gloriabantur, et fanum conſtruxerunt, cui ſuum ipſorum nomen poſuerunt Panionium; cujus nullos alios Ionas participes facere decreverant: nec erant qui poſtularent participes fieri, niſi Smyrnaei.

144. Tale quippiam Dorienſibus accidit qui Pentapolin nunc regionem in-

colunt, quae eadem ante Hexapolis vocabatur. nam et hi cavent ne quem e finitimis Dorienſibus ad Triopicum ſacrum admittant: adeo ut etiam ex popularibus ſuis, qui ſacri legem tranſgreſſi eſſent, a communicatione excluſerint. Nam in certamine Apollinis Triopii tripodes victoribus conſtituebantur olim aerei: quos acceptos non e ſacro efferre, ſed deo dicare ibidem oportebat. At vir quidam Halicarnaſſenſis, nomine Agaſicles, victoria potitus, ſuſtinuit legem hanc violare, tripodemque domum ſuam ferens clavo affigere. Propter quod commiſſum, quinque hae civitates, Lindus, Ialyſſus, Camirus, Cos atque Cnidus, ſextam civitatem Halicarnaſſum a ſacrorum participatione removerunt; hac videlicet poena Halicarnaſſeos caſtigantes.

145. Atqui mihi ſane videntur Iones duodecim feciſſe civitates, nec voluiſ-

πόλιος τῆς αὐτῆς ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὧν μηδαμοὺς ἐσδέξασθαι τῶν προσοίκων Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱρόν· ἀλλὰ καὶ σφέων αὐτέων [c] τοὺς περὶ τὸ ἱρὸν ἀνομήσαντας ἐξεκλήϊσαν τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τῷ Τριοπίῳ Απόλλωνος ἐτίθεσαν τοπάλαι τρίποδας χαλκέους τοῖσι νικῶσι· καὶ τούτους χρῆν τοὺς λαμβάνοντας ἐκ τοῦ ἱροῦ μὴ ἐκφέρειν, ἀλλ' αὐτοῦ ἀνατιθέναι τῷ θεῷ. ἀνὴρ ὧν Ἁλικαρνησεὺς, τῷ οὔνομα ἦν Αγασικλέης, νικήσας, τὸν νόμον καταλόγησε· φέρων δὲ πρὸς τὰ ἑωϋτοῦ οἰκία προσεπασάλευσε τὸν τρίποδα. διὰ ταύτην τὴν αἰτίην αἱ πέντε πόλιες, Λίνδος, καὶ Ιηλυσός τε καὶ Κάμειρος, καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήϊσαν τῆς μετοχῆς τὴν ἕκτην πόλιν Ἁλικαρνησόν. τούτοισι μέν νυν ταύτην τὴν ζημίην οὗτοι ἐπέθηκαν.

ρμέ. Δοκέουσι δέ μοι δυώδεκα πόλιας ποιήσασθαι οἱ Ιωνες, καὶ οὐκ ἐθελῆσαι πλεῦ-

[c] αὐτῶν.

νας ἐσδέξασθαι, τῶδε εἵνεκα. ὅτι κὴ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον, δυώδεκα ἦν αὐτῶν μέρεα, καλάπερ νῦν Αχαιῶν, τῶν ἐξελασάντων Ιωνας, δυώδεκα ἐσὶ μέρεα. Πελλήνη μέν τε πρώτη πρὸς Σικυῶνος [a]· μετὰ δὲ, Αἴγειρα, κὴ Αἰγαί· ἐν τῇ Κρᾶθις πολαμὸς ἀένναός ἐσι, ἀπὸ τοῦ ὁ ἐν Ιταλίῃ ποταμὸς τὸ οὔνομα ἔσχε· κὴ Βοῦρα, καὶ Ἑλίκη, (ἐς τὴν κατέφυγον Ιωνες ὑπὸ Αχαιῶν μάχῃ ἐσωθέντες) κὴ Αἴγιον, κὴ Ῥύπες, κὴ Πατρέες, κὴ Φαρέες, κὴ Ωλενος, ἐν τῷ Πεῖρος ποταμὸς μέγας ἐσί· κὴ Δύμη, κὴ Τριταιέες, οἳ μοῦνοι τούτων [b] μεσόγαιοι οἰκέουσι.

ρμς'. Ταῦτα δυώδεκα μέρεα νῦν Αχαιῶν ἐσι, κὴ τότε γε Ιώνων ἦν. τούτων [c] δὴ εἵνεκα κὴ οἱ Ιωνες δυώδεκα πόλιας ἐποιήσαντο· ἐπεὶ ὡς γέ τι [d] μᾶλλον οὗτοι Ιωνές εἰσι τῶν ἄλλων Ιώνων, ἢ κάλλιόν τι γεγόνασι, μωρίη πολλὴ λέγειν· τῶν Αβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ κὴ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ιωνίης μέτα κὴδὲ τοῦ οὐνόμα-

[a] πρὸ Σικυῶνος. [b] τυτίων. [c] τυτίων. [d] ὡς γέτας.

ſe plures recipere, propterea quod eorundem etiam Peloponneſum habitantium totidem fuerint partes: quemadmodum nunc quoque Achaeorum, qui Ionas e ſedibus ſuis exegerunt, duodecim ſunt partes. Nempe prima prope Sicyonem eſt Pellena, deinde Aegira et Aegae, in qua eſt Crathis fluvius perennis, a quo et Italicus ille vocatus eſt: et Bura et Helice, in quam ab Achaeis bello fracti Iones confugerunt; et Aegion, et Rhypes, et Patrenſes, et Pharenſes, atque Olenus, ubi Pirus ingens fluvius eſt. Poſtea Dyma et Tritaeenſes, qui ſoli mediterranea colunt.

146. Hae nunc ſunt duodecim Achaeorum portiones quae tum quoque Ionum erant, et propterea Ionibus duodecim civitates conſtituere placuit. Nam iſtos eſſe aliquid amplius prae aliis Ionibus, aut praeſtantius quippiam evaſiſſe magna inſania eſt aſſeverare: quum in his Abantes ſint Euboeae haud minima por-

tio, qui tamen nec cum Ionia nec cum nomine quicquam habent commune: et Minyae Orchomeniis ſint admixti, et Cadmei, et Dryopes, et Phocenſes immunes, et Moloſſi, et Arcades Pelaſgi, et Dorienſes Epidaurii, atque aliae multae nationes inter ſe commixtae ſint. Horum illi ex Athenienſium Prytaneo progreſſi et nobiliſſimos ſe Ionum exiſtimantes, hi vero non duxerunt uxores in coloniam, ſed habuerunt Caricas, quarum interemerant parentes. Propter quam caedem mulieres illae legem tulerant, quam jurejurando inter ſe firmaverant,tradideruntque ſuis deinceps filiabus, cum maritis numquam cibum ſumere,neque nomine compellare ſuum virum; ideo quod earum patres, maritos atque filios trucidaſſent, et quum haec patraſſent, ſecum matrimonia inirent. Haec Mileti fiebant.

147. Reges autem creaverant, partim Lycios, Glauco Hippolochi filio ori-

τος ὐδέν. Μινύαι δὲ Ορχομενίοισι ἀναμεμίχαται, καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύοπες, καὶ Φωκέες ἀποδάσμιοι, καὶ Μολοσσοὶ, καὶ Αρκάδες Πελασγοὶ, καὶ Δωριέες Επιδαύριοι, ἄλλά τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμεμίχαται. οἱ δὲ αὐτέων, ἀπὸ τοῦ πρυτανηίου τοῦ Αθηναίων ὁρμηθέντες, καὶ νομίζοντες γενναιότατοι εἶναι Ιώνων· οὗτοι δὲ οὐ γυναῖκας ἠγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ Καείρας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. διὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὗται, νόμον θέμεναι, σφίσι αὐτῇσι ὅρκους ἐπήλασαν, καὶ παρέδοσαν τῇσι θυγατράσι μή κοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι, μηδὲ ὀνόματι βῶσαι τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, τῶδε εἵνεκα, ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας· καὶ ἐπεί τε ταῦτα ποιήσαντες, αὐτῇσι [e] συνοίκεον. ταῦτα δὲ ἦν γινόμενα ἐν Μιλήτῳ.

ρμζ'. Βασιλέας δὲ ἐσήσαντο, οἱ μὲν αὐτῶν, Λυκίους, ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἱππο-

[e] αὐτοῖσι.

λόχυ γεγονότας· οἱ δὲ, Καύκωνας Πυλίους, ἀπὸ Κόδρυ τῦ Μελάνθυ. οἱ δὲ, κ) συναμφοτέρους. ἀλλὰ γὰρ περιέχονται τῦ οὐνόματος μᾶλλόν τι τῶν ἄλλων Ιώνων. ἔσωσαν δὲ κ) οἱ καθαρῶς γεγονότες Ιωνες. εἰσὶ δὲ πάντες Ιωνες, ὅσοι ἀπ' Αθηνῶν γεγόνασι, καὶ Απατούρια ἄγουσι ὁρτήν. ἄγουσι δὲ πάντες, πλὴν Εφεσίων κ) Κολοφωνίων. οὗτοι γὰρ μόνοι Ιώνων οὐκ ἄγουσι Απατούρια· κ) ἕτοι κατά φόνυ τινὰ σκῆψιν.

ρμή. Τὸ δὲ Πανιώνιόν ἐστι τῆς Μυκάλης χῶρος ἱρὸς, πρὸς ἄρκτον τετραμμένος, κοινῇ ἐξαιρημένος ὑπὸ Ιώνων Ποσειδέωνι Ἑλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ἐστὶ τῆς ἠπείρυ ἄκρη, πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ. ἐς τὴν συλλεγόμενοι ἀπὸ τῶν πολίων Ιωνες, ἄγεσκον ὁρτήν, τῇ ἔθεντο οὔνομα Πανιώνια. πεπόνθασι δὲ οὔτι μοῦναι [a] αἱ Ιώνων ὁρταὶ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων πάντων ὁμοίως [b] πᾶσαι ἐς τὸ αὐτὸ [c] γράμμα τελευτῶσι [d], κατάπερ τῶν Περ-

[a] μόναι. [b] Ἑλλήνων ὁμοίως. [c] Ες τωὐτὸ. [d] τελευτῶσαι.

undos: partim Cauconas Pylios, Codro Melanthi progenie ortos: partim ex utriſque. Sed nomen tuentur acrius aliquanto quam ceteri Iones. Sint vero etiam illi veri atque genuini Iones: omnes tamen Iones ſunt, quotquot Athenis oriundi Apaturia feſtum celebrant. Celebrant autem omnes, praeter Epheſios et Colophonios, qui ſoli ex Ionibus ab Apaturiis arcentur, iique ob caedis patratae cauſſam.

148. Porro Panionium locus eſt Mycales ſacer, ad ſeptentrionem vergens, communiter ab univerſis Ionibus Neptuno Heliconio dicatus. Mycale autem promontorium eſt continentis zephyro vento expoſitum, ad Samum pertinens. Ad hunc montem collecti ex urbibus Iones ſacrificium celebrabant quod Panionia vocant. Accidit hoc ſane non Ionum ſacris duntaxat, verum communiter omnia Graecorum omnium feſta in eandem li-

teram finiunt, perinde atque Perſarum nomina.

149. Et hae quidem Ionicae ſunt civitates. Aeolicae autem ſunt, Cyme, quae Phriconis vocatur, Lariſae, Novus murus, Tenus, Cilla, Notium, Aegiroeſſa, Pitana, Aegaeae, Myrina, Grynia. Atque hae XI Aeolenſium priſcae civitates. Una autem Smyrna hinc ab Ionibus diremta fuit. Alioqui et hae duodecim erant numero, in continenti ſitae. Iſti vero Aeolenſes regionem coluerunt praeſtantiorem, quam erat Ionum, ad coeli tamen temperiem nequaquam accedebat.

150. Smyrnam vero hac occaſione amiſerunt Aeolenſes, quod Colophonios per ſeditionem inferiores et e patria ſubmotos recepiſſent: qui poſtea Smyrnaeos obſervantes, dum extra urbem Bacchi feſtum celebrarent, occluſis portis urbem occuparunt. Succurrentibus autem Aeolenſibus univerſis, ſic inter eos tranſi-

σέων τὰ οὐνόματα. αὗται μὲν, αἱ Ἰάδες πόλιές εἰσι.

ρμθ'. Αἵδε δὲ, αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνὶς καλεομένη, Λήρισαι [e], Νέον τεῖχος, Τῆνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια· αὗται ἕνδεκα Αἰολέων πόλιες αἱ ἀρχαῖαι [f]. μία γάρ σφεων παρελύθη ὑπὸ Ἰώνων, Σμύρνη. ἦσαν γὰρ καὶ αὗται δυώδεκα αἱ ἐν τῇ [g] ἠπείρῳ. οὗτοι δὲ οἱ Αἰολέες χώρην μὲν ἔτυχον κτίσαντες ἀμείνω Ἰώνων, ὡρέων δὲ ἧκτσαν οὐκ ὁμοίως.

ρν'. Σμύρνην δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες, Κολοφωνίους ἄνδρας φάσει ἐσωθέντας, κὴ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος, ὑπεδέξαντο. μετὰ δὲ, οἱ Φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τὺς Σμυρναίυς ὁρτὴν ἔξω τείχεος ποιευμένυς Διονύσῳ, τὰς πύλας ἀποκληίσαντες, ἔσχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμολογίῃ ἐχρήσαντο, τὰ ἔπιπλα ἀποδόντων τῶν Ι-

[e] Δήρισσκι. [f] πόλιες ἀρχαῖαι. [g] δυώδεκα ἐν τῇ.

ώνων, ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων, ἐπιδιείλοντο σφεας αἱ ἕνδεκα πόλιες, καὶ ἐποιήσαντο σφέων αὐτέων πολιήτας.

ρνα'. Αὗται μέν νυν αἱ ἠπειρώτιδες Αἰολίδες πόλιες [h], ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἰδῃ οἰκημένων. κεχωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι, πέντε μὲν πόλιες τὴν Λέσβον νέμονται. τὴν γὰρ ἕκτην ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκεομένην Ἀρίσβαν ἠνδραπόδισαν Μεθυμναῖοι, ἐόντας ὁμαίμους. ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκέεται πόλις, καὶ ἐν τῇσι Ἑκατὸν νήσοισι καλεομένῃσι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μέν νυν καὶ Τενεδίοισι, κατάπερ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἦν δεινὸν ὄδέν· τῇσι δὲ λοιπῇσι πόλισι ἔαδε κοινῇ Ἰωσι ἔπεσθαι, τῇ ἂν ὕτοι ἐξηγέωνται.

ρνβ'. Ὡς δὲ ἀπίκοντο [i] ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ Αἰολέων οἱ ἄγγελοι, (κατὰ γὰρ δὴ τάχος ἦν ταῦτα πρησσόμενα) εἵλοντο πρὸ πάντων λέγειν τὸν

[h] ἠπειρώτιδες πόλιες. [i] ἀπικίαλο.

gebatur, ut ſi Iones ſupellectilem redderent, Aeolenſes Smyrna cederent. Hanc conditionem quum Smyrnaei accepiſſent, illos diſtribuerunt inter ſe undecim civitates, ſuos quaeque conſtituens cives.

151. Hae itaque continentis ſunt Aeolicae civitates, extra illas quae Idam habitabant: nam illae ad has non referuntur. Inſulares vero quinque civitates Lesbum colunt. ſextam enim in Lesbo Arisbam Methymnaei ſibi ſubjecerant, licet conſanguineam. In Tenedo autem una habitatur civitas, et altera quaedam in Centum appellatis inſulis. Jam vero Lesbiis Tenediiſque nihil grave, perinde atque Ionibus inſulas tenentibus, erat metuendum: at reliquis civitatibus communiter placuit Iones ſequi, quocunque illi duxiſſent.

152. Porro ubi Ionum Aeolenſiumque legati Spartam appuliſſent (id quod fiebat properanter) pro omnibus delega-

runt verba facere Phocaeenſem quendam, cui nomen Pythermo. Hic purpurea veſte amictus, ut hoc reſciſcentes plurimi convenirent Spartiatae, proceſſit: hortatuſque eſt Lacedaemonios multis verbis ad ſuam defenſionem. Sed Lacedaemonii nequaquam audiverunt, decretumque illis eſt auxilium Ionibus non ferre. Et hi quidem abierunt. Lacedaemonii, quamvis Ionum legatos repuliſſent, tamen pentecontoro emiſerunt viros, quantum ego conjicio, qui res Cyri Ioniaeque explorarent. Hi Phocaeam appulſi, Sardes mittunt ſpectatiſſimum ipſorum, nomine Lacrinem, qui Cyro Lacedaemoniorum mandata perferret: nimirum ne ulli terrae Graeciae civitati damnum inferret; utpote ſe id minime neglecturis.

153. Cyrus audiens quae Lacrines proferret, rogaſſe fertur circumſtantes Graecos, quinam homines eſſent Lacedaemonii, et quam multi numero, talia

Φωκαέα, τῷ οὔνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ, πορφύρεόν τε εἶμα περιβαλλόμενος, ὡς ἂν πυνθανόμενοι πλεῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων, καὶ καταστὰς, ἔλεγε πολλὰ, τιμωρέειν ἑωϋτοῖσι χρήζων· Λακεδαιμόνιοι δὲ οὔκως ἤκουον, ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ τιμωρέειν Ιωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀπωσάμενοι τῶν Ιώνων τὺς ἀγγέλους, ὅμως ἀπέστειλαν πενηκοντέρῳ ἄνδρας, ὡς μὲν ἐμοὶ [a] δοκέει, κατασκόπυς τῶν τε Κύρυ πρηγμάτων, καὶ Ιωνίης. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς Φώκαιαν, ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφέων αὐτῶν [b] τὸν δοκιμώτατον, τῷ ὄνομα ἦν Λακρίνης, ἀπερέοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, γῆς τῆς Ἑλλάδος μηδεμίαν [c] πόλιν σιναμορέειν [d], ὡς αὐτῶν ὑ περιοψομένων.

ρνγ'. Ταῦτα εἰπόντος τὺ κήρυκος, λέγεται Κῦρον ἐπείρεσθαι τοὺς παρεόντας οἱ Ἑλλήνων, τίνες ἐόντες ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι, καὶ κόσοι πλῆθος, ταῦτα ἑωϋ-

[a] ὡς ἐμοὶ. [b] αὐτέων. [c] μηδεμίην. [d] συναμωρίαν.

τῷ προαγορεύσι. πυνθανόμενον δέ μιν εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην, ‘ Οὐκ ἔδεισά κω ἄνδρας τοιούτους, τοῖσί ‘ ἐσι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἀποδεδεγ- ‘ μένος, ἐς τὸν συλλεγόμενοι, ἀλλήλους ‘ ὀμνύντες ἐξαπατῶσι. τοῖσι, ἢν ἐγὼ ὑγι- ‘ αίνω, οὐ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσαι ἔλλε- ‘ χα [c], ἀλλὰ τὰ οἰκήια.’ ταῦτα ἐς τὺς πάντας Ἕλληνας ἀπέρριψε ὁ Κῦρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κτησάμενοι, ὠνῆτε καὶ πρήσει χρέωνται. αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἀγορῇσι οὐδὲν ἐώθασι χρῆσθαι, οὐδέ σφι ἐςὶ τοπαράπαν ἀγορή. μετὰ ταῦτα ἐπιῤῥέψας τὰς μὲν Σάρδις Ταβάλῳ ἀνδρὶ Πέρσῃ, τὸν δὲ χρυσὸν τόν τε Κροίσου καὶ τὸν τῶν ἄλλων Λυδῶν Πακτύῃ ἀνδρὶ Λυδῷ κομίζειν, ἀπήλαυνε αὐτὸς ἐς Ἀγβάτανα [f], Κροῖσόν τε ἅμα ἀγόμενος, καὶ τοὺς Ἴωνας ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιησάμενος τὴν πρώτην εἶναι. ἦ τε γὰρ Βαβυλὼν οἱ ἦν ἐμπόδιος, καὶ τὸ Βάκτριον ἔθνος, καὶ Σάκαι

[c] ἔλεγχα. [f] Ἐκβάτανα.

ſibi praeſcribentes: mox ubi haec cognoviſſet, ad Spartiatam praeconem dixiſſe, ‘ Equidem non extimui unquam homi- ‘ nes illos quibus locus eſt in media urbe ‘ vacuus, in quem collecti mutuo ipſi ſibi ‘ jurando imponunt.’ Atque his, (ſi modo ſim incolumis) non Ionum, ſed propria ſua incommoda erunt in circulis deploranda. Haec in univerſos Graecos verba detorſit Cyrus; quod fora ampla haberent emtioni et venditioni ſervientia. nam Perſis fora non ſunt in uſu, neque illis ullum eſt forum. Poſt haec Sardes Tabalo homini Perſae commiſit: Croeſi autem ceterorumque Lydorum aurum Pactyae viro Lydo tradidit curandum, ipſe verſus Agbatana contendit, Croeſum una ducens: Ionum interim non magnam habendam rationem eſſe ex primo uſu ſtatuens. quandoquidem Babylon ei obſtaculo erat, et Bactriana natio, item Sa-

cae atque Aegyptii, in quos ipſe expeditionem facere in animo habebat, contra Ionas autem alium ducem mittere.

154. Ubi vero Cyrus e Sardibus diſceſſit, Lydos Pactyas a Tabalo atque Cyro deſciſcere impulit; et degreſſus ad mare, quippe Sardianum aurum omne in ſua poteſtate habens auxilia mercede conduxit, maritimiſque hominibus perſuaſit ut ſecum militarent. Et apud Sardes caſtra metatus, Tabalum in arce concluſum obſedit.

155. Cyrus haec in itinere intelligens, Croeſum ita alloquutus eſt, ‘ Quiſ‘ nam, inquit, Croeſe, finis erit eorum ‘ quae mihi accidunt? non ceſſabunt Ly‘ di (ut videntur) et ſibi et mihi negoti‘ um faceſſere. Delibero an non optimum ‘ ſit eos in ſervitutem redigere. Videor ‘ equidem nunc mihi perinde feciſſe, at‘ que is, qui occiſo patre filiis peperce-

τε καὶ Αἰγύπλιοι, ἐπ' οὓς ἐπεῖχέ τε στρατηλατέειν αὐτὸς, ἐπὶ δὲ Ιωνας ἄλλον πέμπειν στρατηγόν.

ρνδ'. Ὡς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρδίων, τοὺς Λυδοὺς ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπό τε Ταβάλω καὶ Κύρου· καταβὰς δὲ ἐπὶ θάλασσαν, ἄτε τὸν χρυσὸν ἔχων πάντα τὸν ἐκ τῶν Σαρδίων, ἐπικούρους τε ἐμισθώτο, καὶ τοὺς ἐπιθαλασσίους ἀνθρώπους ἔπειθε σὺν ἑωυτῷ στρατεύεσθαι. ἐλάσας δὲ ἐπὶ τὰς Σάρδις, ἐπολιόρκεε Τάβαλον, ἀπεργμένον ἐν τῇ ἀκροπόλει.

ρνε'. Πυθόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε, 'Κροῖσε, τί ἔσαι τὸ τέλος τῶν γινομένων τέρων ἐμοί; οὐ παύσονται Λυδοὶ, ὡς οἰκασι [a], πρήγματα παρέχοντες, καὶ αὐτοὶ ἔχοντες. Φροντίζω μὴ ἄριστον ἢ ἐξανδραποδίσασθαι σφέας. ὁμοίως γάρ μοι νῦν γε φαίνομαι πεποιηκέναι, ὡς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνας, τῶν παίδων αὐτοῦ

[a] ἔοικασι.

‘ Φείσαιτο. ὡς δὲ καὶ ἐγὼ Λυδῶν τὸν
‘ μὲν πλέων τι ἢ πατέρα ἐόντα σε λα-
‘ ζὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυδοῖσι τὴν πόλιν
‘ παρέδωκα, καὶ ἔπειτα θωϋμάζω εἴ μοι
‘ ἀπεχθᾶσι.’ ὁ μὲν δὴ τάπερ νόεε, ἔλεγε·
ὁ δ’ ἀμείβετο τοῖσδε, δείσας μὴ ἀναχά-
τυς ποιήσῃ τὰς Σάρδις, ‘ Ω βασιλεῦ, τὰ
‘ μὲν οἰκότα [b] εἴρηκας· σὺ μέντοι μὴ πάν-
‘ τα θυμῷ χρέω, μηδὲ πόλιν ἀρχαίην
‘ ἐξαναστήσῃς, ἀναμάρτητον ἐοῦσαν καὶ
‘ τῶν πρότερον, ἢ τῶν νῦν ἐστεώτων. τὰ
‘ μὲν γὰρ πρότερον ἐγώ τε ἔπρηξα, καὶ
‘ ἐγὼ κεφαλῇ [c] ἀναμάξας φέρω· τὰ δὲ
‘ νῦν παρεόντα, Πακτύης γάρ ἐστι ὁ ἀδι-
‘ κέων, τῷ σὺ ἐπέτρεψας Σάρδις, οὗτος
‘ δότω τοι δίκην. Λυδοῖσι δὲ συγγνώμην
‘ ἔχων, τάδε αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὡς μήτε
‘ ἀποστέωσι, μήτε δεινοί τοι ἔωσι [d]. ἄπει-
‘ πε μέν σφι πέμψας, ὅπλα ἀρήϊα μὴ
‘ κεκτῆσθαι [e]· κέλευε δέ σφεας κιθῶνάς
‘ τε ὑποδύνειν τοῖσι εἵμασι, καὶ κοθόρνους

[b] οἰκότα. [c] ἐν ἐμῇ κεφαλῇ. [d] δεινοί τι ἔωσι. [e] ἐκτῆσθαι.

‘ rit: ſicut quidem ego te, qui plus ali-
‘ quid quam Lydorum pater eras, cap-
‘ tum duco; ipſis autem Lydis urbem tra-
‘ didi. Et deinde miror eos a me defice-
‘ re?’ Quum hanc ſuam ſententiam Cyrus expoſuiſſet, Croeſus excepit, veritus ne Sardes funditus everteret, ‘ ô Rex, inquit, ‘ probabilia dixiſti. tu tamen ne per om-
‘ nia indulgeas irae, neque antiquam ci-
‘ vitatem excideris, quae cum ſuperiorum,
‘ tum eorum quae nunc acciderunt, rea
‘ non eſt. nam priorum ego autor fui, id
‘ quod meopte hoc capite pendo: prae-
‘ ſens factum Pactyas admiſit, cui tu Sar-
‘ des commiſiſti: hic tibi poenas det. Ly-
‘ dis autem veniam dans, haec illis im-
‘ pera, ne vel defectionem meditari au-
‘ ſint, vel timendi eſſe poſſint. Interdicito
‘ illis per legatum, ne arma bellica poſſi-
‘ deant, jubetoque tunicas ſub palliis ge-
‘ ſtare, ſubligare item cothurnos. Adhaec

‘ impera ut liberos citharam pulſare, et
‘ pſallere, et cauponari doceant. et cele-
‘ riter, ô Rex, viros in mulieres videbis
‘ degeneraſſe, nihilque erit metuendum,
‘ ne rebelles unquam a te deſciſcant.’

156. Haec ideo Croeſus ſuggeſſit, quod optabiliora haec Lydis eſſe exiſtimaret, quam ſubactos eos venundari: ſat ſciens ſe, niſi praetextum idoneum comminiſceretur, non perſuaſurum illi ut inſtitutum deſereret. Adde etiam quod formidabat ne in poſterum aliquando Lydi, ſi imminentem calamitatem effugiſſent, rebellantes a Perſis funditus extinguerentur. Cyrus hac Croeſi admonitione gaviſus, remiſſaque iracundia, reſpondit ei ſe pariturum. Arceſſitoque Mazare, homine Medo, eadem illi praecepit, quae Croeſus ſuggeſſerat, Lydis imperanda. Atque praeter haec mandavit, illos omnes ſub corona venundari, quotquot una cum Lydis Sardes oppugnaſ-

'ὑποδέεσθαι. πρόειπε δ' αὐτοῖσι χιθαρί-
'ζειν τε καὶ ψάλλειν, καὶ καπηλεύειν παι-
'δεύειν τὰς παῖδας. καὶ ταχέως σφέας, ὦ
'βασιλεῦ, γυναῖκας ἀντ' ἀνδρῶν ὄψεαι
'γεγονότας, ὥστε ἤδεν δεινοί τοι ἔσονται μὴ
'ἀποστέωσι.'

ρνς'. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτά τε οἱ [f] ὑπετίθετο, αἱρετώτερα ταῦτα εὑρίσκων Λυδοῖσι, ἢ ἀνδραποδισθέντας πρηθῆναι σφέας· ἐπιστάμενος ὅτι ἦν μὴ ἀξιόχρεων πρόφασιν προτείνῃ, οὐκ ἀναπείσει μιν μελαβουλεύσασθαι· ἀρρωδέων δὲ μὴ καὶ ὕστερόν κοτε οἱ Λυδοὶ, ἢν τὸ παρεὸν ὑπεκδράμωσι, ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. Κῦρος δὲ ἡσθεὶς τῇ ὑποθήκῃ, καὶ ὑπεὶς τῆς ὀργῆς, ἔφη οἱ πείθεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεα ἄνδρα Μῆδον, ταῦτά οἱ ἐνετείλατο προεῖπειν Λυδοῖσι τὰ ὁ Κροῖσος ὑπετίθετο· καὶ προσεξανδραποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας, οἳ μετὰ Λυδῶν ἐπὶ Σάρδις ἐστρατεύσαντο, αὐτὸν δὲ Πακτύην πάν-

[f] ταῦτά οἱ.

τως ζῶντα ἀγαγεῖν παρ' ἑωϋτόν.

ρνζ'. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς ὁδῦ ἐντειλάμενος, ἀπήλαυνε ἐς ἤθεα τὰ Περσέων. Παχτύης δὲ πυθόμενος ἀγχοῦ εἶναι στρατὸν, ἐπ' ἑωϋτὸν ἐόντα, δείσας ὤχετο φεύγων ἐς Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος ἐλάσας ἐπὶ τὰς Σάρδις, τῦ Κύρυ στρατοῦ μοίραν ὀσηνδήκοΐε ἔχων, ὡς ὐκ εὗρε ἔτι ἐόνλας τὺς ἀμφὶ Παχλύην ἐν Σάρδισι, πρῶτα μὲν τοὺς Λυδὺς ἠνάγκασε τὰς Κύρου ἐντολὰς ἐπιλελέειν· ἐκ τύτυ δὲ κελευσμοσύνης Λυδοὶ τὴν πᾶσαν δίαιταν τῆς ζόης μεΐέβαλον. Μαζάρης δὲ μελὰ τῦτο ἔπεμπε ἐς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κελεύων Παχτύην· οἱ δὲ Κυμαῖοι ἔγνωσαν συμβυλῆς πέρι ἐς θεὸν ἀνῶσαι τὸν ἐν Βραγχίδῃσι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήϊον ἐκ παλαιῦ ἱδρυμένον, τῷ Ἰωνές τε πάνλες καὶ Αἰολέες ἐώθεσαν χρέεσθαι. ὁ δὲ χῶρος οὗτος, ἐςὶ τῆς Μιλησίης ὑπὲρ Πανόρμυ λιμένος.

ſent: Pactyam autem prorſus vivum ad ſe perduci.

157. Et iſta quidem ex itinere quum praecepiſſet, profectus eſt ad Perſarum ſedes. Pactyas vero intelligens exercitum contra ſe non procul abeſſe, conterritus fugit Cymen. Mazares vero nihil cunctatus, Cyri exercitus quotamcunque partem ducens Sardes promovit. Verum ubi Pactyam jam Sardibus abiiſſe cognovit, primum Lydos adegit Cyri mandatis obſecundare. Et ex hujus mandato Lydi omnem vitae rationem commutarunt. Deinde Mazares nuncios Cymen miſit jubens Pactyam dedi. Sed Cymaei conſilio inito ſtatuerunt ad Deum in Branchidis referendum quid facto opus eſſet. Erat enim illic oraculum pervetuſtum, quo Iones univerſi et Aeolenſes uti conſueverant. Oraculum hoc in Mileſio agro eſt ſupra Panormum portum.

158. Missis igitur ad Branchidas consultoribus, rogabant circa Pactyam quidnam facientes deis gratificaturi essent. Consulentibus talia responsa dabantur Pactyam Persis dedere. Quae quum relata audirent Cymaei, putaverunt dedendum. Ceterùm quum huc multitudo propensa esset, Aristodicus, Heraclidis filius, vir inter ceteros cives spectatus, oraculo parum fidens, et ipsos consultores responsum non ex vero perferre existimans tenuit quominus id facerent; donec iterum de Pactya interrogaturi alii mitterentur consultores, inter quos Aristodicus quoque erat.

159. Hi quum ad Branchidas perveniissent, unus ex omnibus Aristodicus consulebat oraculum, sciscitans in haec ‘verba, ‘O Rex, venit ad nos supplex ‘Pactyas Lydus, mortem fugiens violen‘tam ab Persis. Hi eundem expoſcentes, ‘jubent Cymaeos hominem dimittere,

ρνη'. Πέμψαντες ὧν οἱ Κυμαῖοι ἐς τοὺς Βραγχίδας θεοπρόπους, ἠρώτευν περὶ Παχτύην ὁκοῖόν τι ποιέοντες θεοῖσι μέλλοιεν χαριεῖσθαι. ἐπειρωτῶσι δέ σφι ταῦτα χρηστήριον ἐγένετο, ἐκδιδόναι Παχτύην Πέρσῃσι. ταῦτα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ὁρμέατο ἐκδιδόναι· ὁρμωμένους [a] δὲ ταύτῃ τοῦ πλήθεος, Αριστόδικος ὁ Ἡρακλείδεω, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν δόκιμος, ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρησμῷ, καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους οὐ λέγειν ἀληθέως. ἐς ὃ, τοδευτέρου περὶ Παχτύεω ἐπειρησόμενοι, ἦσαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν κ᾽ Αριστόδικος ἦν.

ρνθ'. Ἀπικομένων δὲ ἐς Βραγχίδας, ἐχρηστηριάζετο ἐκ πάντων Αριστόδικος, ἐπειρωτῶν [b] τάδε, ‘Ὦναξ, ἦλθε παρ᾽ ἡμέας ‘ἱκέτης Παχτύης ὁ Λυδὸς, φεύγων θάνατον βίαιον πρὸς Περσέων· οἱ δέ μιν ἐξαιτέονται, προεῖναι κελεύοντες Κυμαίους. ‘ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύνα-

[a] ὁρμεωμένου. [b] ἐπειρωτέων.

‘ μιν, τὸν ἱκέτην ἐς τόδε ἀ τελολμήκαμεν
‘ ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δη-
‘ λωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν.’ ὁ μὲν
ταῦτα ἐπειρώτα· ὁ δ’ αὖτις τὸν αὐτὸν
σφι χρησμὸν [c] ἔφαινε, κελεύων ἐκδιδόναι
Πακλύην Πέρσῃσι. πρὸς ταῦτα ὁ Αριστό-
δικος ἐκ προνοίης ἐποίεε τάδε· περιιὼν τὸν
νηὸν κύκλῳ, ἐξαίρεε τὰς στρωθὰς, καὶ ἄλ-
λα ὅσα ἦν νενοσευμένα ὀρνίθων γένεα ἐν τῷ
νηῷ. ποιέοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, λέγεται
φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου γενέσθαι, φέρουσαν
μὲν πρὸς τὸν Αριστόδικον, λέγουσαν δὲ τά-
δε, ‘ Ανοσιώταλε ἀνθρώπων, τί τάδε τολ-
‘ μᾷς ποιέειν; τὰς ἱκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ
‘ κεραΐζεις;’ Αριστόδικον δὲ οὐκ ἀπορήσανλα
πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, ‘ Ωναξ, αὐτὸς μὲν
‘ οὕτω τοῖσι ἱκέτῃσι βοηθέεις, Κυμαίους
‘ δὲ κελεύεις τὸν ἱκέτην ἐκδιδόναι;’ τὸν
δὲ αὖτις ἀμείψασθαι τοῖσδε, ‘ Ναὶ κε-
‘ λεύω, ἵνα γε ἀσεβήσανλες, θᾶσσον ἀπό-
‘ λησθε, ὡς μὴ τολοιπὸν περὶ ἱκετέων

[c] κὐτὸν σφίσι χρησμὸν.

' Nos Perſarum potentiam formidantes,
' tamen ſupplicem nondum reddere auſi
' ſumus, donec indubitato intelligeremus
' ex te quid facere nos conveniret.' Hunc in modum ſciſcitante Ariſtodico, idem rurſus reſpondebatur, nempe Pactyam Perſis dedendum. Poſt haec Ariſtodicus tale quippiam de induſtria aggreditur: Templum circumiens, paſſeres aliaſque aviculas quae forte in templo iſtic nidulabantur, e nidis exemit. Quae quum ille faceret, memorant vocem ex adyto auditam quae ad Ariſtodicum ferretur, atque hujuſmodi quaedam ſonaret, ' Hominum
' ſceleſtiſſime, quaenam audacia te inceſ-
' ſit ut ex templo meos ſupplices diripi-
' as?' Ariſtodicum nihil dubitaſſe ad hunc modum reſpondere; ' Tune, ô Rex, ſic
' auxilium fers ſupplicibus, et Cymaeos
' jubes ſupplicem tradere?' Et deum viciſſim edidiſſe iſta, ' Equidem jubeo, ut
' impii male citius pereatis, ne deinde o-

‘ raculum de dedendis ſupplicibus laceſ-
‘ ſatis.’

160. Porro ubi haec relata audiverunt Cymaei, neque volentes dedendo ſupplice iram divinam in ſe concitari, et perire, neque eundem penes ſe detinendo, oppugnari, hominem ablegant Mytilenam. Mytilenaei, quum Mazares ſubinde per nuncios Pactyam flagitaret, paciſcuntur pro certa mercede, quod tamen non auſim liquide aſſeverare, quandoquidem non fuit res perfecta. Cymaei enim cognoſcentes ea quae a Mytilenaeis geſta eſſent, miſſo Lesbum navigio, Pactyam deportant in Chium. Indidem vero ex Minervae tutelaris deae templo abſtractus, a Chiis traditus fuit. Tradiderunt autem Chii pro Atarnei mercede. Atarneus autem locus eſt Myſiae, e regione Lesbi ſitus. Et ſic quidem compotes facti Perſae in cuſtodia habebant Pactyam, ut Cyro illum monſtrarent. Atque multo

ἐκδόσιος ἦλθητε [a] ἐπὶ τὸ χρηστήριον.'

ρξ'. Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, οὐ βυλόμενοι ἤτε ἐκδόντες ἀπολέσθαι, ἤτε παρ' ἑωυτοῖσι ἔχοντες πολιορκέεσθαι, ἐς Μυτιλήνην [b] αὐτὸν ἐκπέμπουσι. οἱ δὲ Μυτιληναῖοι [c], ἐπιπέμποντος τῦ Μαζάρεος ἀγγελίας ἐκδιδόναι τὸν Πακτύην, παρεσκευάζοντο ἐπὶ μισθῷ ὁσῳδή. ὑ γὰρ ἔχω τῦτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἐτελεώθη. Κυμαῖοι γὰρ ὡς ἔμαθον ταῦτα πρησσόμενα ἐκ τῶν Μυτιληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον, ἐκκομίζουσι Πακτύην ἐς Χῖον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐξ ἱρῦ Αθηναίης Πυλιύχυ ἀποσπασθεὶς, ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη· ἐξέδοσαν δὲ οἱ Χῖοι ἐπὶ τῷ Αταρνεῖ μισθῷ· τῦ δὲ Αταρνέως τῦτυ ἔστι χῶρος τῆς Μυσίης, Λέσβυ ἀντίος. Πακτύην μέν νυν παραδεξάμενοι οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδέξαι. ἦν δὲ χρόνος ἔτος ὑκ ὀλίγος γενόμενος, ὅτε Χίων ὑδεὶς ἐκ τῦ Αταρνέως τύ-

[a] ἔλθοιτε. [b] Μιτυλήνην. [c] Μιτυληναῖοι et mox Μιτυληναίων.

τυ, οὔτε οὐλὰς κριθῶν πρόχυσιν ἐποιέετο θεῶν ὀδενὶ, ὅτε πέμμαλα ἐπέασελο καρπῦ τῦ ἐνθεῦτεν, ἀπείχετό τε τῶν πάντων ἱρῶν τὰ πάντα ἐκ τῆς χώρης ταύτης γινόμενα.

ρξά. Χῖοι μέν νυν Παχτύην ἐξέδοσαν. Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐστρατεύελο ἐπὶ τὺς συμπολιορκήσανλας Τάβαλον. κὴ τῦτο μὲν, Πριηνέας ἐξηνδραποδίσατο· τῦτο δὲ, Μαιάνδρυ πεδίον πᾶν ἐπέδραμε, ληΐην ποιεύμενος τῷ στρατῷ· Μαγνησίην δὲ ὡσαύτως. μελὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα νούσῳ τελευλᾷ.

ρξϐ. Ἀποθανόντος δὲ τύτου, Ἄρπαγος κατέϐη διάδοχος τῆς στρατηγίης, γένος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, τὸν ὁ Μήδων βασιλεὺς Ἀστυάγης ἀνόμῳ τραπέζῃ ἔδαμσε, ὁ τῷ Κύρῳ τὴν βασιληΐην συγκατεργασάμενος. οὗτος ὦ ’νὴρ τότε ὑπὸ Κύρου στρατηγὸς ἀποδεχθεὶς, ὡς ἀπίκετο ἐς τὴν Ἰωνίην, ἄϊρεε τὰς πόλιας χώμα-

exinde tempore,Chiorum nullus ex Atarneo neque molis libabat hordeaceis deo cuiquam, neque bellaria fructus inde decerpti pinsebantur, et ex omnium templorum usu removebantur quae ex agro illo provenirent.

161. Ab Chiis igitur Pactyas traditus fuit; Mazares mox in illos castra promovit, qui una Tabalum oppugnassent: et partim Prienenses subigens pro mancipiis vendidit, partim Maeandri campum universum incursavit praedam militibus permittens; Magnesiam etiam pari modo. Post id Mazares repentino morbo correptus, vita defungitur.

162. Hoc mortuo suffectus successor imperii Harpagus ad mare descendit et ipse Medus; quem Medorum rex Astyages impiis epulis exceperat, quique Cyri adjutor fuerat in regno occupando. Hic, inquam, a Cyro tunc institutus dux, simulatque in Ioniam venit, urbes ductis

aggeribus cepit. Nam ubi cives moenibus clauſiſſet, aggeribus mox ad muros objectis expugnabat: atque ſic Phocaeam primam Ionum civitatem aggreſſus eſt.

163. Hi Phocaeenſes, primi Graecorum longis navigationibus uſi ſunt: Adriamque ſimul et Tyrrheniam, Iberiam atque Tarteſſum hi ſunt qui oſtenderunt. Navigiis autem utebantur non rotundis, ſed penteconteris. Hi quum Tarteſſum venirent, grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat Arganthonio, quique jam octoginta annis Tarteſſiorum regno praefuerat: vixit autem totos annos centum viginti. Atque Phocaeenſes Arganthonio iſta occaſione ſic ſunt conciliati, ut primo quidem eos poſt Ioniam relictam juſſerit in ſua regione ſedes deligere ubicunque illis liberet. Verum quum hoc non perſuaſiſſet Phocaeenſibus, intelligeretque ex eis interim Medum quemadmodum creſceret, pecunias illis dedit ad urbi murum

σι. ὅκως γὰρ τειχήρεας ποιήσειε, τὸ ἐνθεῦτεν χώματα χῶν πρὸς τὰ τείχεα ἐπόρθεε. πρώτη δὲ Φωκαίη Ιωνίης ἐπεχείρησε.

ρξγ'. Οἱ δὲ Φωκαιέες ὗτοι ναυλιλίῃσι μακρῇσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, καὶ τόν τε Αδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν Ιβηρίην καὶ τὸν Ταρτησσὸν ὗτοί εἰσι οἱ καταδέξαντες. ἐναυτίλλοντο δὲ οὐ στρογγύλῃσι ναυσὶ, ἀλλὰ πεντηκοντέροισι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ταρτησσὸν, προσφιλέες ἐγένοντο τῷ βασιλέϊ τῶν Ταρτησσίων, τῷ ὄνομα μὲν ἦν Αργανθώνιος· ἐτυράννευσε δὲ Ταρτησσοῦ ὀγδώκοντα [d] ἔτεα, ἐβίωσε δὲ πάντα ἑκατὸν καὶ ἑκατόν. τούτῳ δὴ τῷ ἀνδρὶ προσφιλέες οἱ Φωκαιέες ὕστω δή τι ἐγένοντο, ὡς τὰ μὲν πρῶτα σφέας ἐκλιπόντας Ιωνίην, ἐκέλευε τῆς ἐωϋτοῦ χώρης οἰκῆσαι ὅκου βούλονται· μετὰ δὲ, ὡς τοῦτο οὐκ ἔπειθε τοὺς Φωκαιέας, ὁ δὲ πυθόμενος τὸν Μῆδον παρ' αὐτῶν ὡς αὔξοιτο, ἐδίδου σφι χρήματα

d ut infra. Sed in MS. exstat ὀγδοήκοντα.

τεῖχος περιβαλέσθαι τὴν πόλιν. ἐδίδυ δὲ ἀφειδέως· καὶ γὰρ ἡ περίοδος τῦ τείχεος ὐκ ὀλίγοι σάδιοί εἰσί· τῦτο δὲ πᾶν, λίθων μεγάλων, καὶ εὖ συναρμοσμένων.

ρξδ'. Τὸ μὲν δὴ τεῖχος τοῖσι Φωκαεῦσι τρόπῳ τοιῷδε ἐξεποιήθη. ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς ἐπήλασε τὴν στρατιὴν, ἐπολιόρκεε αὐτοὺς, προϊχόμενος ἔπεα, ὡς οἱ καταχρᾷ εἰ βούλονται Φωκαιέες προμαχεῶνα ἕνα μοῦνον τοῦ τείχεος ἐρεῖψαι, καὶ οἴκημα ἓν κατιρῶσαι· οἱ δὲ Φωκαιέες, περιημεκτέοντες τῇ δυλοσύνῃ, ἔφασαν θέλειν βυλεύσασθαι ἡμέρην μίαν [a] καὶ ἔπειτα ὑποκρινέεσθαι. ἐν ᾧ δὲ βουλεύονται αὐτοὶ, ἀπαγαγεῖν ἐκεῖνον ἐκέλευον τὴν στρατιὴν ἀπὸ τῦ τείχεος. ὁ δ' Ἅρπαγος ἔφη εἰδέναι μὲν εὖ τὰ ἐκεῖνοι μέλλοιεν ποιέειν, ὅμως δέ σφι παριέναι βυλεύσασθαι. ἐν ᾧ ὧν ὁ Ἅρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιὴν, οἱ Φωκαιέες ἐν τύτῳ κατασπάσαντες τὰς πεντηκοντέρυς, ἐσθέμε-

[a] μίην.

circumdandum. Dedit autem non parce. Siquidem ipſius muri ambitus non paucorum eſt ſtadiorum, totuſque majuſculis lapidibus, iiſque affabre concinnatis.

164. Et murus quidem ille a Phocaeenſibus hoc pacto fuit conſtructus. Porro Harpagus exercitum admovens, urbem oppugnabat: quum obtuliſſet illis verba, tanquam ſibi ſat eſſet, ſi vellent Phocaeenſes unum duntaxat muri propugnaculum demoliri, et unam habitationem conſecrare. Phocaeenſes ſervitutem averſantes, reſponderunt diem unum ſe velle conſultare, et dein reſponſuros: ſed interim dum conſultarent, illum jubebant exercitum ab urbe abducere. Harpagus autem quanquam ſe ſcire diceret quid facturi eſſent, tamen ſe illis ut conſultarent permittere. Iſto igitur tempore quo ab muro ille exercitum abduxit, Phocaeenſes uſi ſunt in penteconteris deducen-

dis, quibus liberos una cum uxoribus atque ſupellectile univerſa imponerent: ad haec ſtatuas quoque ex templis et cetera donaria,niſi quae vel ferrea vel lapidea aut denique picta eſſent, at reliqua omnia impoſuerunt. mox et ipſi conſcendentes,navigarunt in Chium. Phocaeam ſic deſertam incolis occupaverunt Perſae.

165. Phocaeenſes autem, quum ipſis Chii inſulas quae Oenuſſae vocantur, licitantibus vendere nollent, metuentes ne illuc emporium transferretur,obque hanc cauſſam eorum inſula excluderetur, conceſſerunt Phocaeenſes in Cyrnum. In hac enim inſula ante viginti annos civitatem ex vaticinio condiderant, nomine Alaliam. Interea autem Arganthonius fatis conceſſerat. Porro Cyrnum trajecturi Phocaeenſes,prius reverterunt Phocaeam, praeſidiaque illic Perſarum quae ab Harpago cuſtodiae cauſſa relicta fuerant, tru-

νοι τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἔπιπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς ὅτι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐωθέντες, καὶ αὐτοὶ ἐσβάντες, ἔπλεον ἐπὶ Χίου. τὴν δὲ Φωκαίην ἐρημωθεῖσαν ἀνδρῶν ἔσχον οἱ Πέρσαι.

ρξέ. Οἱ δὲ Φωκαιέες, ἐπεί τε σφι Χῖοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσσας καλεομένας οὐκ ἐβούλοντο [b] ὠνευμένοισι πολέειν, δειμαίνοντες μὴ αἱ μὲν ἐμπόριον γένωνται, ἡ δὲ αὐτέων νῆσος ἀποκληϊσθῇ τούτου εἵνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαιέες ἐξέλλοντο ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνῳ εἴκοσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐκ θεοπροπίου ἀνεσήσαντο πόλιν τῇ οὔνομα ἦν Αλαλίη. Αργανθώνιος δὲ τηνικαῦτα ἤδη τετελευτήκεε. ξελλόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν Κύρνον, πρῶτα καταπλεύσαντες ἐς τὴν Φωκαίην, κατεφόνευσαν τῶν Περσέων τὴν φυλακήν, ἣ ἐφρούρεε παραδεξαμένη παρὰ Ἅρπάγου τὴν

[b] ἐβουλεύοντο.

πόλιν. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτό σφι ἐξέργασο, ἐποιήσαντο ἰχυρὰς κατάρας τῷ ὑπολειπομένῳ ἐωϋτῶν τοῦ ϛόλου. πρὸς δὲ ταύτῃσι, καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν· καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἥξειν, πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀναφῆναι. ϛελλομένων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τὴν Κύρνον, ὑπὲρ ἡμίσεας τῶν ἀϛῶν ἔλαβε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος, καὶ τῶν ἠθέων τῆς χώρης· ψευδόρκιοι δὲ γενόμενοι, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Φωκαίην· οἱ δὲ αὐτῶν τὸ ὅρκιον ἐφύλασσον, ἀερθέντες ἐκ τῶν Οἰνουσέων ἔπλεον.

ρξϛ'. Ἐπείτε δὲ ἐς τὴν Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρότερον ἀπικομένων ἐπ' ἔτεα πέντε, καὶ ἱρὰ ἐνιδρύσαντο. καὶ ἦγον γὰρ δὴ [c] καὶ ἔφερον τοὺς περιοίκους ἅπαντας· ϛρατεύονται ὧν ἐπ' αὐτοὺς κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, νησὶ ἑκάτεροι ἑξήκοντα. οἱ δὲ Φωκαιέες, πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ

[c] ἄγον γὰρ ἤδη.

cidarunt. Quibus patratis, diras atroces imprecati ſunt unicuique ſuorum claſſem deſerenti. Praeter has ferri quoque maſſam candentem in mare demergunt, jurantque non prius ſe Phocaeam reverſuros quam maſſa iſta rurſus appareret. Sic autem quum navigarent in Cyrnum, pluſquam dimidiam illorum partem deſiderium cepit et miſeratio urbis et ſedium illius regionis; atque etiam violato jurejurando renavigarunt Phocaeam: qui autem eorum jurejurando inhaeſerunt, ſolventes ex Oenuſſis Cyrnum navigarunt.

166. Quo quum appuliſſent communiter habitarunt una cum ſuperioris temporis colonis, per annos quinque, ſacraque erexerunt. Ceterum quum jam vicinos omnes hoſtili more popularentur, communi ſententia bellum in eos adornant Tyrrheni atque Carthaginienſes, utrique ſexaginta navibus: Phocaeenſes ex

adverſo ſexaginta et ipſi naves milite implent, obviamque illis procedunt in mare quod appellatur Sardonium. Commiſſa navali pugna, Phocaeenſibus Cadmea quaedam contigit victoria. nam quadraginta illis naves perierunt, reliquae viginti detortis roſtris factae inutiles. Reverſi igitur Alaliam, ſumptis liberis uxoribuſque atque reliquis facultatibus quantas ferre ipſis naves poterant, relicta Cyrno navigarunt Rhegium.

167. Verum e navibus illis quae perierant, quotquot viri in Carthaginienſium Tyrrhenorumque manus pervenerunt, eorum plurimos ſubjecerunt ſorti, et hi protracti, lapidibus ſunt obruti. Deinceps vero quaecunque ex Agyllenſium vel pecoribus vel jumentis atque hominibus locum illum accedebant, ubi Phocaeenſes lapidati jacebant, continuo diſtorta fiebant, aut mutila aut remiſſo corpore. Quare Agyllenſes Delphos miſerunt, vo-

τὰ πλοῖα, ξήκοντα, ἀντιάζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμενον πέλαγος. συμμισγόντων δὲ τῇ ναυμαχίῃ, Καδμείη τις νίκη τοῖσι Φωκαιεῦσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσεράκοντα σφίσι νῆες διεφθάρησαν, αἱ δὲ εἴκοσι αἱ περιέουσαι, ἦσαν ἄχρηοι· ἀπες ρέφατο [d] γὰρ τοὺς ἐμβόλους. καταπλώσαντες δὲ ἐς τὴν Αλαλίην, ἀνέλαβον τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κτῆσιν ὅσην οἷά τε ἐγένοντο αἱ νῆές σφι ἄγειν· καὶ ἔπειτα ἀφέντες τὴν Κύρνον, ἔπλεον ἐς Ῥήγιον.

ρξζ. Τῶν δὲ διαφθαρεισέων νεῶν τοὺς ἄνδρας οἵ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρσηνοὶ ἔλαχόν τε αὐτῶν [e] πολλῷ πλείους, καὶ τούτους ἐξαγαγόντες κατέλευσαν. μετὰ δὲ Αγυλλαίοισι πάντα τὰ παριόντα τὸν χῶρον ἐν τῷ οἱ Φωκαιέες καταλευσθέντες ἐκέατο, ἐγίνετο διάστροφα καὶ ἔμπηρα [f] καὶ ἀπόπληκτα ὁμοίως πρόβατα καὶ ὑποζύγια καὶ ἄνθρωποι. οἱ δὲ Αγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς

[d] ἀπεστράφατο. [e] αὐτέων. [f] ἴμπυρα.

ἔπεμπον, βυλόμενοι ἀκέσασθαι τὴν ἁμαρτάδα. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιέειν τὰ κῆ νῦν οἱ Αγυλλαῖοι ἔτι ἐπιτελέουσι. κῆ γὰρ ἐναγίζυσί σφι μεγάλως, κῆ ἀγῶνα γυμνικὸν κῆ ἱππικὸν ἐπισᾶσι [g]. καὶ οὗτοι μὲν τῶν Φωκαιέων τοιούτῳ μόρῳ διεχρήσανλο. οἱ δὲ αὐτῶν ἐς τὸ Ῥήγιον καταφυγόνλες, ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι, ἐκτήσαντο πόλιν γῆς τῆς Οἰνωτρίης ταύτην, ἥτις νῦν Υέλη καλέεται. ἔκτισαν δὲ ταύτην, πρὸς ἀνδρὸς Ποσιδωνιήτεω μαθόνλες ὡς τὸν Κύρνον σφι ἡ Πυθίη ἔχρησε κτίσαι, ἥρων ἐόντα, ἀλλ' οὐ τὴν νῆσον. Φωκαίης μέν νυν πέρι τῆς ἐν Ιωνίῃ ὕτω ἔχε.

ρξή. Παραπλήσια δὲ τούτοισι κῆ Τήϊοι ἐποίησαν· ἐπεί τε γὰρ σφεων εἷλε χώμαλι τὸ τεῖχος Ἅρπαγος, ἐσβάνλες πάντες ἐς τὰ πλοῖα, οἴχοντο πλέοντες ἐπὶ τῆς Θρηϊκίης, καὶ ἐνθαῦτα ἔκτισαν πόλιν Αβδηρα· τὴν πρότερος τούτων Κλαζομένιος Τιμήσιος κλίσας, ὐκ ἀπώνηλο, ἀλλ'

[g] γυμνικὸν ἐπισᾶσι.

lentes admiſſum illud expiare. Pythia haec ipſos juſſit facere, quae etiam nunc ab Agyllaeis obſervantur. nam et juſta illis perſolvunt magnifice, et gymnicum celebrant ac equeſtre certamen. Et haec Phocaeenſium portio quidem hujuſmodi fato uſa fuit. Qui autem illorum Rhegium confugerant, hinc progreſſi civitatem poſſederunt in agro Oenotriae quae nunc appellatur Hyela. Eam autem condiderunt, ab viro Poſidoniate edocti, Pythiae oraculo juſſos fuiſſe Cyrnum condere, qui heros eſſet, non inſulam. Atque Phocaeae quidem in Ionia res ſic habent.

168. Simile quiddam accidit Teiis, quorum murum ſimulatque per aggerem cepiſſet Harpagus, omnes conſcenſis navibus trajecerunt in Thraciam, ibidemque urbem condiderunt Abdera, cujus fundamenta prius jecerat Timeſius Clazomenius: ſed qui nullum inde fructum

tulit, ſed a Thracibus expulſus nunc a Teiis apud Abdera ut heros colitur.

169. Hi igitur Ionum ſoli ſervitutem non ferentes, patrium ſolum reliquere. Verum alii Iones, praeter Mileſios, proeliati quidem ſunt contra Harpagum, perinde atque illi qui exierunt, viroſque ſe ſtrenuos declararunt, de ſua patria quique pugnantes. Superati autem et capti in ſua quique patria remanſerunt, eaque quae imperabantur ſubibant. Mileſii qui jam cum ipſo Cyro foedus fecerant, (ſicut ſuperius a me dictum eſt) quietem agebant. Sic Ionia ſecundo ſerva facta eſt. Porro quum Ionibus iis potitus eſſet Harpagus qui continentem habitabant, inſulani horum exemplo conterriti, ultro ſeſe dediderunt Cyro.

170. Jam vero Ionibus, etiamſi afflictis, nihilominus ad Panionium convenientibus, audio Biantem Prienenſem dediſſe ſaluberrimum illis conſilium: cui ſi

ὑπὸ Θρηίκων ἐξελαθεὶς [a], τιμὰς νῦν ὑπὸ Τηΐων τῶν ἐν [b] Αβδήροισι ὡς ἥρως ἔχει.

ρξθ'. Οὗτοι μέν νυν Ιώνων μοῦνοι τὴν δουλοσύνην οὐκ ἀνεχόμενοι, ἐξέλιπον τὰς πατρίδας. οἱ δ' ἄλλοι Ιωνες, πλὴν Μιλησίων, διὰ μάχης μὲν ἀπίκοντο [c] Ἅρπάγῳ, καθάπερ οἱ ἐκλιπόντες· καὶ ἄνδρες ἐγένοντο ἀγαθοὶ, περὶ τῆς ἑωϋτοῦ ἕκαστος μαχόμενοι· ἐπαωθέντες δὲ καὶ ἀλόντες, ἔμενον κατὰ χώρην ἕκαστοι [d], καὶ τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δὲ (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) αὐτῷ Κύρῳ ὅρκιον ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἦγον [e]. οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ιωνίη ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τοὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ Ιωνας ἐχειρώσατο Ἅρπαγος, οἱ τὰς νήσους ἔχοντες Ιωνες, καταρρωδήσαντες ταῦτα, σφέας αὐτοὺς ἔδοσαν Κύρῳ.

ρο'. Κεκακωμένων δὲ Ιώνων, καὶ συλλεγομένων ὀδὸν ἦσαν ἐς τὸ Πανιώνιον, πυνθάνομαι γνώμην Βίαντα ἄνδρα Πριηνέα

[a] ἐξελαθὰς. [b] Τηΐων ἐν. [c] ἀπίκετο. [d] ἕκασος. [e] ἄγον.

ἀποδέξασθαι Ιωσι χρησιμωτάτην, τῇ εἰ ἐπείθοντο, παρεῖχε ἄν σφι εὐδαιμονέειν Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε κοινῷ στόλῳ Ιωνας ἀερθέντας [f] πλέειν ἐς Σαρδώ, καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ιώνων. καὶ οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης, εὐδαιμονήσειν, νήσων τε ἁπασέων μεγίστην νεμομένους, καὶ ἄρχοντας ἄλλων· μένουσι δέ σφι ἐν τῇ Ιωνίῃ οὐκ ἔφη ἐνορᾶν ἐλευθερίην ἔτι ἐσομένην. αὕτη μὲν Βίαντος τοῦ Πριηνέος γνώμη ἐπὶ διεφθαρμένοισι Ιωσι γενομένη. χρηστὴ δὲ, καὶ πρὶν ἢ διαφθαρῆναι Ιωνίην, Θάλεω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, τὸ ἀνέκαθεν [g] γένος ἐόντος Φοινικος· ὃς ἐκέλευε ἓν βουλευτήριον Ιωνας κεκτῆσθαι [h]. τὸ δὲ εἶναι ἐν Τέῳ. Τέων γὰρ μέσον εἶναι Ιωνίης. τὰς δὲ ἄλλας πόλιας οἰκεομένας, μηδὲν ἧσσον νομίζεσθαι, κατάπερ εἰ δῆμοι εἶεν. οὕτω μὲν δή σφι γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξαντο.

f ut paulo ante. Attamen MS. αἰρεθέντας. [g] ἐγένετο ἀνέκαθεν. [h] ἐκτῆσθαι.

obtemperaſſent, licuiſſet Graecorum omnium feliciſſimos vivere. Siquidem ille ſuadebat, ut communi claſſe ſolventes Sardiniam peterent, et ibi unam civitatem omnium Ionum conſtruerent. Hoc enim pacto eos ſervitute liberatos feliciter eſſe victuros, omnium inſularum maximam incolentes, et ceterarum imperio potientes. Sin autem manerent in Ionia, nullam inquit ſibi apparere libertatis ſpem. Haec Biantis Prienenſis ſententia de Ionibus in ſtatu perdito fuit. Verum Thaletis quoque Mileſii, ſed genus trahentis ex Phoenice, ſalubre fuit illud conſilium, jam ante ſic corruptam Ioniam datum, qui juſſerit Ionas unam quandam curiam habere, eamque eſſe in Teo: propterea quod Teos media eſſet Ioniae: ceteras autem civitates habitatas, nihilominus legibus ſuis uſuras, ac ſi forent populi. Atque hi quidem hujuſmodi conſilia illis declaraverunt.

171. Harpagus, ſubacta Ionia, exercitum traduxit in Caras, et Cauconios atque Lycios, una ducens Ionas atque Aeolenſes. In his Cares quidem ex inſulis tranſierunt in continentem. Olim enim Minoi parebant, appellatique Leleges, inſulas habitabant, tributum quidem nullum pendentes, quantumcunque ego poſſum ad longiſſima audiendo venire. illi vero quum Minos flagitabat, naves ei implebant. Quum autem ille ſubjeciſſet ſibi magnum dominium et felix belli foret, Carica gens, omnium quae illo tempore ſimul claruerunt ingenioſiſſima et quidem maximopere exſtitit: ejuſque memorantur tria inventa, quibus et Graeci fuerunt uſi; quippe galeis criſtas adalligare oſtenderunt Cares, et clypeis ſigna adjungere; et lora clypeis qui primi fecerunt, hi ſunt. antea namque citra habenas geſtabant clypeos quotquot clypeis uti ſo-

ροα'. Ἄρπαγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην, ἐποιέετο στρατηίην ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καυκωνίους [a] καὶ Λυκίους, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες μὲν ἀπιγμένοι ἐς τὴν ἤπειρον ἐκ τῶν νήσων. τὸ γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνω τε κατήκοοι [b], καὶ καλεόμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους, φόρον μὲν ὐδένα ὑποτελέοντες, ὅσον καὶ ἐγὼ δυνατός εἰμι μακρότατον ἐξικέσθαι ἀκοῇ· οἱ δὲ, ὅκως Μίνως δέοιτο, ἐπλήρων οἱ τὰς νέας. ἅτε δὲ Μίνω κατεστραμμένου γῆν πολλὴν, καὶ εὐτυχέοντος τῷ πολέμῳ, τὸ Καρικὸν ἦν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἐθνέων ἁπάντων κατὰ τοῦτον ἅμα τὸν χρόνον μακρῷ [c] μάλιστα. καί σφι τριξὰ ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσι οἱ Ἕλληνες ἐχρήσαντο. καὶ γὰρ ἐπὶ τὰ κράνεα λόφους ἐπιδέεσθαι Κᾶρές εἰσι οἱ καταδέξαντες· καὶ ἐπὶ τὰς ἀσπίδας τὰ σημεῖα ποιέεσθαι· καὶ ὄχανα ἀσπίσι οὗτοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι πρῶτοι· τέως δὲ ἄνευ ὀχά-

[a] Καυνίους passim. [b] Μίνῳ κατήκοοι. [c] χρόνον, ᾧ μακρῷ.

νων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πάντες οἵπερ ἐώθεισαν ἀσπίσι χρέεσθαι, τελαμῶσι σκυτίνοισι οἰηκίζοντες περὶ τῶισι αὐχέσι τε καὶ τῶισι ἀριστερῶισι ὤμοισι περικείμενοι. μετὰ δὲ τοὺς Κᾶρας, χρόνῳ ὕστερον πολλῷ Δωριέες τε καὶ Ἴωνες ἐξανέστησαν ἐκ τῶν νήσων, καὶ ὕτω ἐς τὴν ἤπειρον ἀπίκοντο. κατὰ μὲν δὴ Κᾶρας ὕτω Κρῆτες λέγουσι γενέσθαι· οὐ μέν τοι αὐτοί γε ὁμολογέουσι τούτοισι οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἑωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἠπειρώτας, καὶ τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ ἀεὶ διαχρεωμένους τῷ περ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσσοισι Διὸς Καρίου ἱρὸν ἀρχαῖον, τοῦ Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεσι, ὡς κασιγνήτοισι ἐοῦσι τοῖσι Καρσί. τὸν γὰρ Λυδὸν καὶ τὸν Μυσὸν λέγουσι εἶναι Καρὸς ἀδελφεούς. τούτοισι μὲν δὴ μέτεσι· ὅσοι δὲ ἐόντες ἄλλης ἔθνεος, ὁμόγλωσσοι τοῖσι Καρσὶ ἐγένοντο, τούτοισι δὲ ἡ μελά.

ροδ'. Οἱ δὲ Καυκώνιοι, αὐτόχθονες,

lebant, balteis duntaxat coriaceis gubernantes, collo ſiniſtroque humero circumpoſita habentes. Poſt Caras autem longo tempore ſuccedente, Dorienſes atque Iones ex inſulis egreſſi ſunt et ſic in continenti ſedes poſuerunt. Hunc in modum Cretenſes de Caribus referunt. Quanquam his non aſſentiuntur ipſi Cares, qui ſe aborigines atque indigenas continentis eſſe memorant, eodemque nomine ſemper uſos quo cummaxime. atque apud Mylaſſa Jovis Carii delubrum oſtentant vetuſtum, cujus etiam participes ſunt Myſi atque Lydi, ut qui Caribus ſint germani. Quippe Lydum et Myſum Caris fratres eſſe dicunt, atque ob id eodem utuntur fano: at quotquot alterius gentis, Carum lingua utuntur, non tamen ſacrum participant.

172. Cauconii vero, quantum mihi

videtur, indigenae ſunt: etſi ipſi ſe e Creta oriundos affirmant. Linguam ſane aut ipſi ad Caricum populum accommodaverunt, aut Cares ad Cauconicum. id quod liquide decernere nequeo. At legibus utuntur multum diverſis cum ab aliis gentibus, tum a Caribus. Nam apud illos laudatiſſimum habetur, pro diſcrimine aetatum et amicitiae catervatim ad compotationes convenire tam viros quam mulieres atque pueros. Sacra quum ipſis conſtituta eſſent externa, eorum poſtea pertaeſi, quum patriis duntaxat videretur utendum diis, Caucones omnis aetatis ſumptis armis ad Calyndicos uſque montes perſequebantur, haſtis aëra caedentes, exclamanteſque externos ſe exigere deos. Et hujuſmodi moribus illi utuntur.

173. Lycii autem e Creta ab initio originem traxerunt. Cretam enim primum univerſam barbari incolebant: deinde contendentibus de imperio filiis Europae

δοκέειν ἐμοὶ, εἰσί. αὐτοὶ μέν[λ]οι ἐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. προσκεχωρήκασι δὲ γλῶσαν μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἢ οἱ Κᾶρες πρὸς τὸ Καυκωνικόν· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρῖναι. νόμοισι δὲ χρέωνται κεχωρισμένοισι πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. τοῖσι γὰρ κάλλιστόν ἐστι κατ' ἡλικίην τε καὶ φιλότητα εἰλαδὸν [b] συγγίνεσθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί. ἱδρυνθέντων δέ σφι ἱρῶν ξεινικῶν, μετέπειτα ὡς σφι ἀπέδοξε, (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοισι μοῦνον χρᾶσθαι θεοῖσι) ἐνδύντες τὰ ὅπλα ἅπαντες Καυκώνιοι ἡβηδὸν τύπτοντες δούρασι τὸν ἠέρα, μέχρι ὅρων τῶν Καλινδικῶν ἔποντο [c], καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν τοὺς ξεινικοὺς θεούς. καὶ ὅτοι μὲν τρόποισι τοιούτοισι χρέωνται.

ρογ'. Οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τὼρχαῖον γεγόνασι· τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον τοπαλαιὸν πᾶσαν βάρβαροι. διενειχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ περὶ τῆς βασιληΐης τῶν

[b] ἰλαδὶν. [c] ἅπονλο.

Εὐρώπης παίδων, Σαρπηδόνος τε καὶ Μί-
νω, ὡς ἐπεκράτησε τῇ ϛάσει Μίνως, ἐξή-
λασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα καὶ τὰς ϛασιώ-
τας αὐτοῦ· οἱ δὲ, ἀπωσθέντες, ἀπίκοντο
τῆς Ασίης ἐς γῆν τὴν Μιλυάδα. τὴν γὰρ
νῦν Λύκιοι νέμονται, αὖτη τοπαλαιὸν ἦν
Μιλυάς. οἱ δὲ Μιλύαι, τότε Σόλυμοι
ἐκαλέοντο. τέως μὲν δὴ αὐτῶν [d] Σαρπη-
δὼν ἦρχε. οἱ δὲ ἐκαλέοντο τόπερ τε ἠνείκαντο ὄνομα, καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιοίκων οἱ Λύκιοι, Τερμίλαι. ὡς δὲ ἐξ Αθήνεων [e] Λύκος ὁ Πανδίονος, ἐξελασθεὶς καὶ ὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ [f] Αἰγέως, ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμίλας παρὰ Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ κατὰ τοῦ Λύκου τὴν ἐπωνυμίην Λύκιοι ἀνὰ χρόνον ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὲν Κρητικοῖσι, τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἓν δὲ τόδε ἴδιον νενομίκασι, καὶ ϛδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέροντα [g] ἀνθρώπων· καλέϛσι ἀπὸ τῶν μητέρων ἑωυτοὺς, καὶ οὐκὶ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰρομένϛ δὲ ἑτέρϛ τὸν

[d] αὐτέων. [e] Αθηναίων. [f] ἀδελφοῦ. [g] συμφέρονται.

Sarpedone atque Minoe, Minos per factionem ſuperior factus expulit Sarpedonem ejuſque partium ſocios. Hi expulſi in Aſiae regionem venerunt Milyada. Quam enim nunc Lycii incolunt, olim erat Milyas: at Milyae tunc appellabantur Solymi. Olim quidem ipſis imperitavit Sarpedon, et illo ipſo quod attulerant nomine vocabantur, et nunc adhuc Lycii vocantur a vicinis Termilae. Quum vero Lycus Pandionis filius, et ipſe a fratre Aegeo Athenis pulſus, ad Sarpedonem in Termilas abiiſſet, factum eſt temporis progreſſu ut de Lyci nomine Lycii vocarentur. Legibus utuntur partim Creticis, partim Caricis. Hoc tamen unum, praeter ceteros homines, pro lege habent peculiare, et cum nullis aliis hominum conveniens; a matribus nomina ſibi induunt, non a patribus: et ſi quis prope ſtantem percontetur quis ſit, quave fami-

lia ortus, deſcribet ſe ab matre et matris avias protinus memorabit. Adde quod ſiqua urbana ſervo nupſerit, liberi qui ex his ſuſcipiuntur, ingenui exiſtimabuntur: ſin autem vir civis, et quidem inter eos primarius, uxorem duxerit externam aut pallacam, ſuſcepti ex his liberi reputabuntur remoti ab honoribus.

174. Enimvero hujus tempeſtatis Cares nullo praeclaro facinore edito, ab Harpago ſubacti ſunt. Nec Cares tantum nullum ediderunt, ſed nec Graeci quotquot illam regionem tenent. Tenent autem cum alii, tum Lacedaemoniorum coloni Cnidii, quorum regio declinat ad mare, quae appellatur Triopium. Nam quum initium ex Bybaſſia peninſula ſumat et praeter exguum quid Cnidia omnis ſit circumflua: (eam enim partem qua boream ſpectat, Ceramicus coërcet ſinus, auſtralem vero mare, in quo

πλησίον τίς εἴη, καταλέξει ἑωϋτὸν μητρόθεν, καὶ τῆς μητρὸς ἀνανεμεῖται [a] τὰς μητέρας. καὶ ἢν μέν γε γυνὴ [b] ἀστὴ δούλῳ συνοικήσῃ, γενναῖα τὰ τέκνα νενόμισαι· ἢν δὲ ἀνὴρ ἀστὸς, καὶ ὁ πρῶτος αὐτῶν [c], γυναῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ, ἄτιμα τὰ τέκνα γίνεται.

ροδ'. Οἱ μέν νυν Κᾶρες ὧδὲν λαμπρὸν ἔργον ἀποδεξάμενοι, ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἁρπάγου· οὔτε αὐτοὶ οἱ Κᾶρες ἀποδεξάμενοι οὐδὲν, οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων ταύτην τὴν χώρην οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι, καὶ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι, τῆς χώρης τῆς σφετέρης τετραμμένης ἐς πόντον, τὸ δὴ Τριόπιον καλέεται. ἀρξαμένης δὲ ἐκ τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβασίης [d], ἐούσης τε πάσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀλίγης, περιῤῥόος· (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορῆν ἄνεμον, ὁ Κεραμεικὸς [e] κόλπος ἀπείργει, τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ κατὰ Σύμην τε καὶ

[a] ἀναμνέεται. [b] ἢν μὲν γυνὴ. [c] αὐτέων. [d] est emendatio Is. Voſſii, et vera, pro vulgato Βυβλεσίης, quod nihil eſt. [e] Κεραννικὸς.

Ῥόδον θάλασσα) τὸ ὧν δὴ ὀλίγον τοῦτο, ἐὸν ὅσον τε ἐπὶ πέντε στάδια, ὤρυσσον οἱ Κνίδιοι, ἐν ὅσῳ Ἅρπαγος τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χώρην ποιῆσαι. ἐντὸς δὲ πᾶσά σφι ἐγένετο. τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρη ἐς τὴν ἤπειρον τελευτᾷ, ταύτῃ ὁ ἰσθμός ἐστι τὸν ὤρυσσον. καὶ δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων· μᾶλλον γάρ τι καὶ θειότερον ἐφαίνοντο τιτρώσκεσθαι οἱ ἐργαζόμενοι τοῦ οἰκότος [f], τά τε ἄλλα τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμούς, θραυομένης τῆς πέτρης· ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους ἐπερησομένους [g] τὸ ἀντίξοον. ἡ δὲ Πυθίη σφι (ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι) χρᾷ ἐν τριμέτρῳ τόνῳ τάδε,

Ἰσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε, μήδ' ὀρύσσετε·
Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἰ κ' ἐβούλετο.

Κνίδιοι μὲν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης, τοῦ τε ὀρύγματος ἐπαύσαντο, καὶ Ἁρ-

[f] εἰκότος. [g] Δελφοὺς, ἐπερησομένους.

eſt Syme ac Rhodus) iſtud igitur exiguum, circiter quinque ſtadiorum, Cnidii fodiebant, interea dum Harpagus Ioniam everteret, volentes ſuam regionem in inſulae formam redigere. Intus vero univerſa illis erat: nam Cnidia regio qua parte in continentem finitur, illic iſthmus eſt, quem fodiebant. Et ſane multa manu operantibus Cnidiis, amplius humano et divinius videbantur vulnerari operarii, quam ſolet in talibus fieri, cum alias corporis partes, tum praecipue oculos incisâ et vulneratâ petrâ: Delphos miſerunt conſultores oraculi, qui ſciſcitarentur quidnam eſſet quod tantopere adverſaretur. Pythia, ut ipſi referunt Cnidii ſenario verſu reſpondit talia,

Nec aggerate, nec vel Iſthmum fodite:
Nam, ſi placuiſſet, inſulam dederat Deus.

Quum talia reſpondiſſet Pythia, Cnidii a fodiendo deſtiterunt, et invadenti cum

exercitu Harpago, ultro ſeſe ſine proelio dediderunt.

175. Pedaſenſes erant qui mediterraneam ſupra Halicarnaſſum colunt; quibus quum incommodum aliquod eventurum eſt, ipſis ſeu eorum vicinis, ſacerdos Palladis magnam barbam accipit. id quod ter illis accidit. Hi ſoli in Caria virorum Harpago aliquamdiu reluctati ſunt, plurimumque negotii exhibuerunt,montem muniendo cui nomen Lida. Tandem tamen et ipſi expugnati fuerunt.

176. Ceterum ubi in Xanthium campum exercitum duxit Harpagus, Lycii contra procedentes, paucique cum multis confligentes, ſtrenue ſeſe geſſerunt. Superati autem proelio fugatique in urbem, uxores, liberos atque pecunias una cum familiis in arcem congregaverunt, admotoque mox igne arcem univerſam iſtam incenderunt. Quae ubi feciſſent,ipſi

πάγῳ ἐπιόντι σὺν τῷ στρατῷ, ἀμαχητὶ σφέας αὐτὸς παρέδοσαν.

ροέ. Ησαν δὲ Πηδασέες οἰκοῦντες ὑπὲρ Ἁλικαρνασσοῦ μεσόγαιαν· τοῖσι ὄκως τι μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσεσθαι, αὐτοῖσί τε καὶ τοῖσι περιοίκοισι, ἡ ἱερείη τῆς Αθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει. τρὶς σφι τοῦτο ἐγένετο. οὗτοι τῶν περὶ Καρίην ἀνδρῶν μοῦνοί τε ἀντέσχον χρόνον Ἅρπάγῳ, καὶ πρήγματα παρέσχον πλεῖστα, ὄρος τειχίσαντες, τῷ οὔνομά ἐστι Λίδη. Πηδασέες μέν νυν χρόνῳ ἐξαιρέθησαν.

ροϛ. Λύκιοι δὲ, ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πεδίον ἤλασε ὁ Ἅρπαγος τὸν στρατὸν, ὑπεξιόντες, καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς, ἀρετὰς ἀπεδείκνυντο· ἐσωθέντες δὲ, καὶ κατειληθέντες ἐς τὸ ἄστυ, συνήλισαν [a] ἐς τὴν ἀκρόπολιν τάς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ὑπῆψαν τὴν ἀκρόπολιν πᾶσαν ταύτην καίεσθαι. ταῦτα δὲ ποιήσαντες,

[a] συνέλησαν.

καὶ συνομόσαντες ὅρκους δεινούς, ὑπεξελθόντες ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Λυκίων Φαμένων Ξανθίων εἶναι, οἱ πολλοί, πλὴν ὀγδώκοντα ἰσιέων, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώκοντα ἰσίαι αὗται ἔτυχον τηνικαῦτα ἐκδημέουσαι, καὶ οὕτω περιεγένοντο. τὴν μὲν δὴ Ξάνθον οὕτως ἔσχε ὁ Ἅρπαγος. παραπλησίως δὲ καὶ τὴν Καῦνον ἔσχε. καὶ γὰρ οἱ Καύνιοι τοὺς Λυκίους ἐμιμήσαντο τὰ πλέω.

ρκζ'. Τὰ μέν νυν κάτω τῆς Ασίης Ἅρπαγος ἀνάσταλα ἐποίεε· τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς, αὐτὸς Κῦρος, πᾶν ἔθνος καταστρεφόμενος, καὶ οὐδὲν παριείς. τὰ μέν νυν αὐτέων πλέω παρήσομεν [b]· τὰ δέ οἱ παρέσχε πόνον τε πλεῖστον καὶ ἀξιαπηγητότατά ἐστι, τούτων ἐπιμνήσομαι. Κῦρος ἐπεί τε [c] τὰ πάντα τῆς ἠπείρου ὑποχείρια ἐποιήσατο, Ασσυρίοισι ἐπετίθετο.

ροή'. Τῆς δὲ Ασσυρίης ἐστὶ τὰ μέν κα [d] καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· τὸ

[b] παρήσομαι. [c] Κῦρος δὲ, ἐπείτε. [d] ἔστι μὲν κα.

et jurejurando atroci adſtricti et clam egreſſi, pugnando Xanthii omnes oppetierunt. Ex Lyciis autem, qui Xanthios nunc dicunt ſe eſſe, hi omnes praeter octoginta familias ſunt convenae. Nam octoginta iſtae familiae tunc peregrinabantur, ideoque ſuperſtites remanſerunt. Xanthum quidem igitur hunc in modum obtinuit Harpagus: pari modo Caunum. Nam Caunii Lycios imitabantur magna ex parte.

177. Tum igitur inferiorem Aſiam Harpagus evertebat, ſuperiorem ipſe Cyrus, unamquamque gentem ſubigens nullamque praetermittens. At nos in praeſentia illorum plura omittemus, ea duntaxat narraturi, quae illi quam plurimo conſtiterunt labore, ſuntque memoratu digniſſima. Quum igitur Cyrus continentem univerſam ſuae ditionis feciſſet, Aſſyriis imminebat.

178. ASSYRIAE autem cum alia

multa ſunt magna oppida, tum vero celeberrimi nominis ac validiſſimum eſt BABYLON, ubi ipſis poſt everſam Ninum regia erat, quae urbs talis eſt. In magno campo illa ſita eſt, quod ad magnitudinem, unamquamque frontem habens centum et viginti ſtadiorum. eſt enim quadrata. Ita ſtadia quadringenta et octoginta circuitus urbis colliguntur omnia. Tanta quidem igitur eſt Babylonicae urbis magnitudo; quae ſic exornata eſt, ut aliud nullum ex oppidis quae nos novimus. Jam primum foſſa ambit alta atque lata et aquae plena. Deinde murus quinquaginta cubitorum regiorum craſſitudine, ducentorum celſitudine. Eſt autem regius cubitus, quàm is quo pro menſura utimur, tribus digitis major.

179. Oportet certe me praeter haec differere, ubi ſit conſumpta terra, quae ex foſſa fuerat egeſta, et murus quomodo

δὲ ὀνομαζόταλον ϗ ἰσχυρόταλον, καὶ ἔνθά σφι, Νίνυ ἀναζάτυ γενομένης, τὰ βασιλήϊα κατεζήκεε, ἦν Βαβυλὼν, ἔϋσα τοιαύτη δή τις πόλις· κέεται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγαθος ἐοῦσα μέτωπον ἕκαζον, εἴκοσι ϗ ἑκατὸν ζαδίων, ἑούσης τελραγώνυ. οὗτοι ζάδιοι τῆς περιόδυ τῆς πόλιος γίνονται συνάπανλες ὀγδώκονλα ϗ τετρακόσιοι. τὸ μέν νυν μέγαθος τοσοῦτόν ἐζι τῦ ἄζεος τῦ Βαβυλωνίυ. ἐκεκόσμηλο δὲ ὡς ὐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος μὲν πρῶτά μιν βαθέα τε ϗ [e] εὐρέα καὶ πλέη ὕδαλος περιθέει· μελὰ δὲ, τεῖχος, πεντήκονλα μὲν πηχέων βασιληίων ἐὸν τὸ εὖρος, ὕψος δὲ, διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλήϊος πῆχυς τῦ μελρίυ ἐζὶ πήχεος μέζων τρισὶ δακτύλοισι.

ροθ'. Δεῖ δή με πρὸς τύτοισι ἐπιφράσαι ἵνα τε ἐκ τῆς τάφρυ ἡ γῆ ἀναισιμώθη, ϗ τὸ τεῖχος ὅντινα τρόπον ἔργαζο.

[e] πρῶτα βαθία τε ϗ. ſtatim in MS. ſemper legitur Εὐφράτην et Εὐφράτης; ſed in aliis locis modo ſic, modo aliter.

ὀρύσσοντες ἅμα τὴν τάφρον, ἐπλίνθευον τὴν γῆν ἐκ τοῦ ὀρύγματος ἐκφερομένην· ἐλκύσαντες δὲ πλίνθους ἱκανὰς, ὤπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι· μετὰ δὲ, τέλματι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ, καὶ διὰ τριήκοντα δόμων πλίνθου ταρσοὺς καλάμων διασοβάζοντες, ἔδειμαν πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ χείλεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ τὸ τεῖχος τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐπάνω δὲ τοῦ τείχεος παρὰ τὰ ἔσχατα, οἰκήματα μονόκωλα ἔδειμαν, τετραμμένα ἐς ἄλληλα. τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τεθρίππῳ περιέλασιν. πύλαι δὲ ἐνεστᾶσι πέριξ τοῦ τείχεος ἑκατὸν, χάλκεαι πᾶσαι. καὶ σταθμοί τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως. ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὁκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος· Ις ὄνομα αὐτῇ. ἔνθά ἐστι ποταμὸς ὁ μέγας. Ις καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὔνομα· ἐσβάλλει δὲ οὗτος ἐς τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν τὸ ῥέεθρον. οὗτος ὦν ὁ Ις ποταμὸς, ἅμα τῷ ὕδατι θρόμβους ἀσφάλ-

fuerit exſtructus. Simul fodientes foſſam, terram egeſtam ex iſto opere formabant in lateres: quorum poſtquam magnam vim traxerant, eos in fornacibus coquebant. Poſtea pro coeno vel calce utentes bitumine ferventi et per triceſimas latericias compages conſtipantes alas arundinum ſtruxerunt primum labra foſſae, deinde ipſum murum ad eundem modum. Super hunc murum circa oras exſtruxerunt domunculas unius membri ad ſe invicem verſas; inter quas tantum intercapedinis medium relinquebatur, ut quadriga circumagi poſſet. Ejus muri per ambitum centum portae injunctae ſtabant, aereae omnes, cum cardinibus itidem et ſuperliminibus. Babylone octo dierum itinere abeſt alia urbs nomine Is, ubi fluvius eſt haud magnus, etiam ejuſdem urbi nominis, qui ſe devolvit in flumen Euphratem. Hic itaque fluvius Is,

una cum aqua multos reddit bituminis grumos; unde bitumen ad murum Babylonis portatum fuit.

180. Hunc igitur in modum Babylon munita eſt. Ejus duae ſunt plagae, quoniam illam mediam ſeparat fluvius nomine Euphrates, qui magnus et altus et celer, ex Armeniis in rubrum mare decurrit. In hunc fluvium uterque murus cubitos exporrigit; inde curvaturae per labrum utrumque fluminis, coctilium laterum maceria, praetendunt. Ipſa urbs plena domibus ternarum quaternarumque contignationum ſecta eſt in vias, cum rectas alias, tum etiam tranſverſas, quae ad flumen tendunt; ad quarum quamque viam in maceria quae praeter flumen ducebatur portulae factae ſunt pro numero vicorum et ipſae aereae, et ad

τῦ ἀναδιδοῖ πολλὰς, ἔνθεν ἡ ἄσφαλτος ἐς τὸ ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος ἐκομίσθη.

ρπ'. Ετετείχιστο μέν νυν ἡ Βαβυλὼν τρόπῳ τοιῷδε. ἔστι δὲ δύο φάρσεα τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διείργει, τῷ οὔνομά ἐστι Εὐφρήτης· ῥέει δὲ ἐξ Αρμενίων, ἐὼν μέγας, καὶ βαθὺς, καὶ ταχύς. ἐξίει δὲ οὗτος ἐς τὴν Ερυθρὴν θάλασσαν. τὸ ὧν δὴ τεῖχος ἑκάτερον τοὺς ἀγκῶνας ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, αἱ ἐπικαμπαὶ παρὰ χεῖλος ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ αἰμασιὴ πλίνθων ὀπλέων παρατείνει. τὸ δὲ ἄστυ αὐτὸ ἐὸν πλῆρες οἰκιέων τριωρόφων τε καὶ τετρωρόφων, κατατέτμηται τὰς ὁδοὺς ἰθείας τάς τε ἄλλας, καὶ τὰς ἐπικαρσίας τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐχούσας [a]. κατὰ δὴ ὧν ἑκάστην ὁδὸν ἐν τῇ αἰμασιῇ τῇ παρὰ τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπήεσαν, ὅσαπερ αἱ λαῦραι [b], τοσαῦται ἀριθμόν. ἦσαν δὲ καὶ αὗται χάλκεαι, φέρουσαι καὶ αὐ-

[a] ἀγούσας. [b] ὅσαπερ λαῦραι.

ται ἐς αὐτὸν τὸν ποταμόν.

ρπα'. Τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος, θώρηξ ἐστι. ἕτερον δὲ ἔσωθεν τεῖχος περιθεῖ, οὐ πολλῷ τέῳ ἀσθενέστερον τοῦ ἑτέρου τείχεος, σεινότερον δέ. ἐν δὲ Φάρσοι ἑκατέρῳ τῆς πόλιος ἐτετείχιστο ἐν μέσῳ, ἐν τῷ μὲν τὰ βασιλήια, περιβόλῳ τε μεγάλῳ τε καὶ [c] ἰσχυρῷ. ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, Διὸς Βήλου ἱρὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς ἐμὲ τῦτο ἔτι ἐὸν, δύο σαδίων πάντη, ἐὸν τετράγωνον. ἐν μέσῳ δὲ τῷ ἱρῷ πύργος σερεὸς οἰκοδόμηται, σαδίυ καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος· ἐπὶ τύτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ, μέχρις οὗ ὀκτὼ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτὺς ἔξωθεν κύκλῳ περὶ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποίηται. μεσῦντι δέ πῃ τῆς ἀναβάσιος, ἔστι καταγωγή τε καὶ θῶκοι ἀμπαυστήριοι, ἐν τοῖσι κατίζοντες ἀμπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεστι μέγας· ἐν δὲ

[c] μεγάλῳ δ.

flumen idem ferentes.

181. Et hic quidem murus lorica eſt. Alius vero intus murus non multo quam hic debilior circumtegit, ſed anguſtior: inque utraque civitatis plaga per medium iſte eſt erectus, quorum hic regiam comprehendit ambitu praegrandi atque valido: in altero vero Jovis Beli templum aereis portis, id quod mea etiam nunc aetate exiſtit, duorum undecunque ſtadiorum amplitudine, quum ſit quadratum. In templi medio turris ſolida, ſtadii longitudine ſimul et craſſitudine, cui alia ſuperimpoſita turris et huic ſubinde alia, ad octavam uſque. Adſcenſus in eos forinſecus per orbem circa ſingulas turres tendens factus eſt. Adſcendenti per eum in medio eſt diverſorium, ſellaeque ad quieſcendum factae, in quibus adſcendentes ſedent ac conquieſcunt. In poſtrema turri templum eſt magnum,

in quo lectus eſt magnus ſplendide ſtratus, et appoſita illi menſa aurea. Statua tamen ibi nulla eſt poſita: neque hîc noctu cubat hominum aliquis, praeter mulierem ſolam ex indigenis, quam ex omnibus deus delegerit, uti narrant Chaldaei hujus dei ſacerdotes.

182. Narrant autem ipſi illi, mihi quidem non credibilia referentes, deum ipſum et venire in templum, et in lecto conquieſcere, perinde atque Thebis Aegyptiis, eodem modo quo ferunt Aegyptii. Nam et ibi in Thebaeenſis Jovis ſano mulier cubat; quarum mulierum utraque cum nullis viris putatur habere conſuetudinem: ſicut etiam dei antiſtita Pataris Lyciae civitate, quando adeſt numen. Neque enim oraculum ibi viget perpetuo: ubi autem fuerit, tunc antiſtita noctu intus in templum concluditur.

τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κέεται εὖ ἐστρωμένη, καὶ οἱ τράπεζα [a] παρακέεται χρυσέη· ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον, οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς ἐναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν ἂν ὁ θεὸς ἕληται ἐκ πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες τούτου τοῦ θεοῦ.

ρπϐ'. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ ἀναπαύεσθαι [b] ἐπὶ τῆς κλίνης, καθάπερ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι· κῇ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαίος γυνή. ἀμφότεραι δὲ αὗται λέγονται ἀνδρῶν ἄδαμῶν ἐς ὁμιλίην φοιτᾶν· κῇ κατάπερ ἐν Πατάροισι τῆς Λυκίης, ἡ πρόμαντις τοῦ θεοῦ ἐπεὰν γένηται· οὐ γὰρ ὢν αἰεί [c] ἐστι χρηστήριον αὐτόθι· ἐπεὰν δὲ γένηται, τότε ὢν συγκαταμηνίεται τὰς νύκτας ἔσω ἐς τὸν νηόν [d].

[a] καὶ ἡ τράπεζα. [b] καὶ ἀμπαύεσθαι. [c] γὰρ δὴ ἀεὶ. [d] in MS. perspicue legitur ἐν τῇι νηῶι.

ρπγ'. Ἐςι δὲ τῦ ἐν Βαβυλῶνι ἱρῦ καὶ ἄλλος κάτω νηὸς, ἔνθα ἄγαλμα μέγα τῦ Διὸς ἔνι κατήμενον χρύσεον. καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη παρακέεται χρυσέη, καὶ τὸ βάθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρύσεός ἐςι· καὶ, ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάντων ὀκλακοσίων χρυσίυ πεποίηται ταῦτα. ἔξω δὲ τῦ νηῦ, βωμός ἐςι χρύσεος. ἔςι δὲ καὶ ἄλλος βωμὸς μέγας, ὅπου θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων. ἐπὶ γὰρ τῦ χρυσέυ βωμῦ οὐκ ἔξεςι θύειν ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μῦνα. ἐπὶ δὲ τῦ μέζονος βωμοῦ καὶ καταγίζυσι λιβανωτῦ χίλια τάλαντα ἔτεος ἑκάςυ οἱ Χαλδαῖοι, τότε ἐπεὰν τὴν ὁρτὴν ἄγωσι τῷ θεῷ τύτῳ. ἦν δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τύτῳ ἔτι τὸν χρόνον ἐκεῖνον καὶ ἀνδριὰς δυώδεκα πήχεων, χρύσεος, ςερεός. ἐγὼ μέν μιν οὐκ [e] εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω. τύτῳ τῷ ἀνδριάντι Δαρεῖος μὲν ὁ Ὑςάσπεος ἐπιβυλεύσας, ὐκ ἐτόλμησε λαβεῖν· Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείυ ἔλαβε, καὶ τὸν

[e] μὲν νυν ὐκ.

183. Porro in Babylonis templo aliud etiam eſt ſacellum inferius, ubi magna ineſt Jovis ſtatua aurea ſedens, eique menſa magna aurea appoſita, ſimul et gradus et thronus aureus: adeo ut Chaldaei octingentorum talentorum auri opus aeſtimarent. Extra ſacellum altare eſt aureum: atque praeter hoc, aliud altare ingens, in quo integrae aetatis oves immolantur; nam ſupra aureum illud non licet adolere, praeterquam ſolas lactentes. Inſuper in hoc majuſculo altari Chaldaei quotannis mille talenta thuris adolent tunc, quando feſtum huic deo celebrant. Eratque in hoc templo etiamdum illo tempore ſtatua duodecim cubitorum e ſolido auro: quanquam ego hanc non viderim, ſed ea refero quae a Chaldaeis referuntur. Hanc ſtatuam quidem Darius Hyſtaſpis filius inſidioſe captans, non auſus tamen fuit auferre: ſed eam poſtea Xerxes Darii filius abſtulit, ſacrifico, qui

prohibuerat ſtatuam loco movere, interempto. Atque illud templum hoc pacto fuit ornatum, etiamſi ſint peculiaria multa donaria.

184. Hujus Babylonis multi quoque et alii quondam reges extitere, quorum in exponendis rebus Aſſyriis mentionem faciam, qui et muros amplius ornaverunt et templa: et inter eos duae feminae. Harum prior, quae quinque aetatibus ante poſteriorem regnavit, vocata eſt SEMIRAMIS. Haec per campum aggeres excitavit ſpectatu dignos, quum antehac flumen per eum omnem reſtagnare ſolitum eſſet.

185. Secunda poſt hanc regina, NITOCRIS nomine, extitit ſuperiore ſolertior. cujus cum alia monumenta extiterunt, quae ego memorabo, tum vero hoc; quod animadvertens imperium Medorum ingens ac non quieſcens, ſubactaque

ἱρέα ἀπέκτεινε, ἀπαγορεύοντα μὴ κινέειν τὸν ἀνδριάντα. τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τοῦτο οὕτω κεκόσμηται. ἔστι δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλά.

ρπδ'. Τῆς δὲ Βαβυλῶνος ταύτης πολλοὶ μέν κου καὶ ἄλλοι ἐγένοντο βασιλῆες, τῶν ἐν τοῖσι Ασσυρίοισι λόγοισι μνήμην ποιήσομαι, οἳ τὰ τείχεά ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱρά· ἐν δὲ δὴ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον ἄρξασα, τῆς ὕστερον γενεῇσι πέντε πρότερον γενομένη, τῇ οὔνομα ἦν Σεμίραμις. αὕτη μὲν ἀπεδέξατο χώματα ἀνὰ τὸ πεδίον ἐόντα ἀξιοθέητα· πρότερον δὲ ἐώθεε ὁ ποταμὸς ἀνὰ τὸ πεδίον πᾶν πελαγίζειν.

ρπε'. Ἡ δὲ δὴ δεύτερον γενομένη ταύτης βασίλεια, τῇ οὔνομα ἦν Νίτωκρις (αὕτη δὲ συνετωτέρη γενομένη τῆς πρότερον ἀρξάσης) τοῦτο μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγήσομαι· τοῦτο δὲ, τὴν Μήδων ὁρῶσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ

ὐκ ἀτρεμίζουσαν ἄλλά τε ἀραιρημένα ἄ-
ϛεα αὐτοῖσι, ἐν δὲ δὴ κ) τὴν Νῖνον, προε-
φυλάξαλο ὅσα ἐδύναλο μάλιϛα· πρῶτα
μὲν τὸν Εὐφρήτην πολαμὸν, ῥέονλα [a] πρό-
τερον ἰθὺν, ὅς σφι διὰ τῆς πόλιος μέσης
ῥέει, τῦτον, ἄνωθεν διώρυχας ὀρύξασα, ὕ-
τω δή τι ἐποίησε σκολιὸν, ὥϛε δὴ τρὶς ἐς
τῶν τινα κωμέων τῶν ἐν τῇ Ασυρίῃ ἀπι-
κνέεϛαι ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ ὔνομά ἐϛι ἐς τὴν
ἀπικνέεϛαι ὁ Εὐφρήτης, Αρδέρικκα [b]. καὶ
νῦν οἵ ἂν κομίζωνλαι ἀπὸ τῆσδε τῆς [c] θα-
λάϛης ἐς Βαβυλῶνα, καλαπλέονλες ἐς τὸν
Εὐφρήτην πολαμὸν, τρὶς τε ἐς τὴν αὐτὴν
ταύτην κώμην παραγίνονλαι, κ) ἐν τρισὶ
ἡμέρῃσι. τῦτο μὲν δὴ τοιῦτο ἐποίησε. χῶ-
μα δὲ παρέχωσε παρ' ἑκάτερον τῦ πολα-
μῦ τὸ χεῖλος, ἄξιον θωῦμαλος, μέγαθος
κ) ὕψος ὅσον τι ἐϛί. καλύπερθε δὲ πολλῷ
Βαβυλῶνος ὤρυϛε ἕλυϱον λίμνη [d], ὀλί-
γονλι παραλείνουσα ἀπὸ τῦ πολαμῦ, βάθος
μὲν ἐς τὸ ὕδωρ ἀεὶ ὀρύϛουσα, εὖρος δὲ τὸ

[a] ποταμὸν ἐόνλα. [b] Αρδερικὰ. [c] ἀπὸ τῆς. [d] λίμνης.

ab his alia oppida, et inter haec Ninum, praemunivit ſe omnibus quàm potuit maxime. Ante omnia fluvium Euphratem, qui antea fluebat rectus mediam ipſorum urbem interfluens, tortuoſum reddidit, foſſis ſuperius depreſſis, adeo ut quendam Aſſyriae pagum, nomine Ardericcam, ter influat, et qui nunc e mari hoc per Euphratem Babylonem verſus ſubvehuntur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idque triduo. Et hoc quidem tale reddidit. Aggerem vero in utroque fluminis labro aggeravit viſu mirandum: tantae eſt et magnitudinis et ſublimitatis. Multo ſupra Babylonem, exiguum quid deflectens a flumine, fodit paludi eluviem, profunditate quidem ad aquam uſque ſemper effodiens, latitudine vero

ejus ad circuitum ſumpta quadringentorum viginti ſtadiorum. Hujus cavernae foſſitia humus per fluminis labra aggerendo impenſa eſt. Quem locum ubi depreſſit, crepidinem ambitus ejus lapidibus advectis duxit. Haec duo, ut flumen flexuoſum et tota foſſa eſſet lacuna, ideo fecit ut fluvius per multas flexuras fractus, tardior mearet, et navigationes Babylonem verſus eſſent tortuoſae, et ex ipſis navigationibus longus ambitus lacunae exciperet. In ea vero parte regionis fecit haec opera, ubi erant introitus in eam, et compendia ex Medis viae, ne Medi commercio Aſſyriae negotia ſua cognoſcerent.

186. Et haec quidem ex profundo circumjecit. Ceterum ex eis tale hauſit additamentum. Quum ſit urbs in duas dirempta regiones, fluvio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alteram re-

περίμετρον αὐτῆ ποιεῦσα εἴκοσί τε καὶ τετρακοσίων σταδίων. τὸν δὲ ὀρυσσόμενον χῶν ἐκ τούτου τοῦ ὀρύγματος ἀναισίμω παρὰ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ παραχέουσα. ἐπεί τε δέ οἱ ὤρυκτο, λίθους ἀγαγομένη [e], κρηπῖδα κύκλῳ περὶ αὐτὴν ἤλασε. ἐποίεε δὲ ἀμφότερα ταῦτα, τόν τε ποταμὸν σκολιὸν, καὶ τὸ ὄρυγμα πᾶν, ἕλος, ὡς ὅ, τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, περὶ καμπὰς πολλὰς ἀγνύμενος, καὶ οἱ πλόοι ἔωσι σκολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα· ἔκ τε τῶν πλόων ἐκδέκηται περίοδος τῆς λίμνης μακρή [f]. καλὰ τοῦτο δὲ εἰργάζετο τῆς χώρης τῇ αἵ τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ σύνορα τῆς ἐκ Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμανθάνοιεν αὐτῆς τὰ πρήγματα.

ρπς'. Ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθεος περιεβάλετο· τοιήνδε δὲ ἐξ αὐτῶν παρενθήκην ἐποιήσατο· τῆς πόλιος ἐούσης δύο Φαρσέων, τοῦ δὲ ποταμοῦ μέσον ἔχοντος, ἐπὶ τῶν πρότερον [g] βασιλέων ὅκως τις ἐθέλοι ἐκ τοῦ

[e] ἀγομένη. [f] MS. clare habet μακρὸς. [g] προτέρων.

ἑτέρᾳ Φάρσεος ἐς τὄτερον διαβῆναι, χρῆν πλοίῳ διαβαίνειν. ϗ ἦν (ὡς ἐγὼ δοκέω) ὀχληρὸν τοῦτο· αὕτη δὲ τοῦτο προεῖδε. ἐπεί τε γὰρ ὤρυσε τὸ ἔλυτρον τῇ λίμνῃ, μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τᾶ αὐτᾶ ἔργᾳ ἐλίπετο· ἐτάμνετο λίθας περιμήκεας· ὡς δέ οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἕτοιμοι, ϗ τὸ χωρίον ὠρώρυκτο, ἐκτρέψασα τᾷ ποταμῷ τὸ ῥέεθρον πᾶν ἐς τὸ ὤρυσε χωρίον, ἐν ᾧ ἐπίμπλατο [a] τᾶτο, ἐν τύτῳ ἀπεξηραμένᾳ τοῦ ἀρχαίᾳ ῥεέθρᾳ, τᾶτο μὲν τὰ χείλεα τᾷ πόλαμῷ καλὰ τὴν πόλιν ϗ τὰς [b] καταβάσιας τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν Φερούσας ἀνοικοδόμησε πλίνθοισι ὀπτῇσι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ τείχεϊ· τᾶτο δὲ, κατὰ μέσην κου μάλιστα τὴν πόλιν, τοῖσι λίθοισι τᾶς ὠρύξαλο, οἰκοδόμεε γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους σιδήρῳ τε καὶ μολίβδῳ. ἐπιτείνεσκε [c] δὲ ἐπ' αὐτὴν, ὅκως μὲν ἡμέρη γένοιτο, ξύλα τετράγωνα, ἐπ' ὧν τὴν διάβασιν ἐποιεῦντο τοὶ Βαβυλώνιοι·

[a] ἐν τῷ ἐπίμπλατο. [b] ϗ καλὰ τὰς. [c] ἐπετείνεσκε.

gionem tranſire volebat ſub regibus ſuperioribus, is neceſſe habebat navigio tranſire: quod erat (ut reor) moleſtum. Huic autem etiam rei iſta proſpexit. ſiquidem ubi effodit effluvium paludi, aliud iſtud ex opere eodem monumentum reliquit. Lapides praelongos excîdit; qui ubi parati fuerunt, et locus effoſſus, in locum ipſum quem effoderat, omnem fluminis curſum avertit. Qui locus effoſſus dum impleretur, interea priſtino alveo arefacto, partim labia fluminis intra urbem, ac deſcenſus qui ex portulis ad flumen ferunt, eduxit coctis lateribus, eadem qua murum ratione; partim extruxit circa mediam ferme urbem pontem iis quos foderat lapidibus, ferro eos ac plumbo devinciens. Per hunc pontem ſublices quadratas, per quas Babylonii tranſirent, interdiu extendebat, eaſdem

noctu tollebant; hac videlicet cauſſa, ne per noctem tranſeuntes mutua furta exercerent. Ubi porro id quod effoſſum erat, facta fuit palus repleta ex flumine, et opus pontis exornatum, tunc fluvium Euphratem ex palude in priſtinum alveum revocavit: atque ita palus quam effoderat, viſa eſt decenter et utiliter facta, et pons in uſum civium extructus.

187. Haec eadem ipſa regina hunc etiam machinata eſt dolum: Supra portas urbis celeberrimas, loco edito atque in ſuperficie iſtarum portarum, ſepulcrum ſibi extruxit, atque literas haec ſignificantes inſculpſit: SI CUI REGUM BABYLONIS POST ME FUTURORUM FUERIT PECUNIAE PENURIA, APERTO SEPULCRO SUMITO QUANTUMCUNQUE LIBUERIT PECUNIAE. NE

τὰς δὲ νύκλας τὰ ξύλα ταῦτα ἀπαίρεσκον [d]. τῦδε εἵνεκα, ἵνα μὴ διαφοιτέονλες [e] τὰς νύκλας κλέπλοιεν παρ' ἀλλήλων. ὡς δὲ τό, τε ὀρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγεγόνεε ὑπὸ τῦ ποταμῦ, κ) τὰ περὶ τὴν γέφυραν ἐκεκόσμηλο, τὸν Εὐφρήτην πολαμὸν ἐς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξήγαγε [f]. καὶ ἔτο τὸ ὀρυχθὲν ἕλος γενόμενον, ἐς δέον ἐδόκεε γεγονέναι, κ) τῖσι πολήτῃσι γέφυρα ἦν καλεσκευασμένη.

ρπζ. Ἡ δ' αὐτὴ αὕτη βασίλεια [g] καὶ ἀπάτην τοιήνδέ τινα ἐμηχανήσατο· ὑπὲρ τῶν μάλιςα λαοφόρων [h] πυλέων. τῦ ἄςεος, τάφον ἐωϋτῇ καλεσκευάσαλο μετέωρον ἐπιπωλῆς αὐτέων τῶν πυλέων. ἐνεκόλαψε δὲ ἐς τὸν τάφον γράμμαλα λέγονλα τάδε, ΤΩΝ ΤΙΣ ΕΜΕΥ ΥΣΤΕΡΟΝ ΓΙΝΟΜΕΝΩΝ ΒΑΒΥΛΩΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ, ΗΝ ΣΠΑΝΙΣΗ ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΑΝΟΙΞΑΣ ΤΟΝ ΤΑΦΟΝ, ΛΑΒΕΤΩ ΌΚΟΣΑ ΒΟΥΛΕΤΑΙ ΧΡΗΜΑ-

[d] ἀπαιρέεσκον. [e] φοιτέονλες. [f] ἐξάγαγε. [g] αὐτὴ βασίλεια. [h] λεωφόρων.

ΤΑ. ΜΗ ΜΕΝΤΟΙ ΓΕ ΜΗ ΣΠΑΝΙΣΑΣ ΓΕ, ΑΛΛΩΣ ΑΝΟΙΞΗ. ΟΥ ΓΑΡ ΑΜΕΙΝΟΝ. οὗτος ὁ τάφος ἦν ἀκίνητος, μέχρι οὗ ἐς Δαρεῖον περιῆλθε ἡ βασιληίη. Δαρείῳ δὲ καὶ δεινὸν ἐδόκεε εἶναι τῇσι πύλῃσι ταύτῃσι μηδὲν χρῆσθαι [a], καὶ χρημάτων κειμένων, καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπικαλεομένων, μὴ ὑ λαβεῖν αὐτά. τῇσι δὲ πύλῃσι ταύτῃσι ὕδὲν ἐχρᾶτο τῦδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὲρ κεφαλῆς οἱ ἐγένετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον, εὗρε χρήματα μὲν οὔ, τὸν νεκρὸν δὲ, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε, ΕΙ ΜΗ ΑΠΛΗΣΤΟΣ ΤΕ ΕΑΣ [b] ΧΡΗΜΑΤΩΝ, ΚΑΙ ΑΙΣΧΡΟΚΕΡΔΗΣ, ΟΥΚ ΑΝ ΝΕΚΡΩΝ ΘΗΚΑΣ ΑΝΕΩΓΕΣ. αὕτη μέν νυν ἡ βασίλεια, τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι.

ρπή. Ὁ δὲ δὴ Κύρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τῦ πατρὸς τῦ ἑωϋτῦ τὔνομα Λαβυνίτυ καὶ τὴν Ασσυρίων ἀρχήν. Στρατεύεται δὲ δὴ βασιλεὺς [c] ὁ μέγας καὶ σιτίοισι εὖ

[a] χρίσθαι. [b] ΕΗΣ. [c] δι βασιλιὺς.

TAMEN NON INDIGENS TEMERE APERITO. NON ENIM ID MELIUS. Hoc ſepulcrum tamdiu fuit immotum, dum regnum pervenit ad Darium. Is indignum etiam eſſe ratus neque uti quippiam his portis, neque ſumere pecunias ibi poſitas, et eas quidem ipſas invocantes. Ideo autem non utebatur portis illis, quod ſupra caput ipſi transeunti mortuus eſſet. Hinc reſeravit monumentum; in quo non quidem pecunias invenit, ſed cadaver et literas haec dicentes: NISI PECUNIAE ESSES INEXPLEBILIS ET TURPIS LUCRI CUPIDUS, DEFUNCTORUM LOCULOS NON APERUISSES. Talis extitiſſe haec regina memoratur.

188. Adverſus cujus filium Labynitum, patris nomen et Aſſyriae imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. Ducit autem rex magnus exercitum probe domi comparata re cibaria atque pecua-

ria. Portatur etiam aqua ex flumine Choaſpe, Suſa praeterfluente, ex quo uno rex potat et non ex alio flumine. Cujus Choaſpis aquam decoctam, et in argentea vaſa diffuſam, ferentia permulta plauſtra quatuor rotarum, mulis trahentibus, aſſidue comitantur quocunque ille proficiſcitur.

189. Cyrus igitur Babylonem tendens, ubi venit ad Gynden amnem (qui in Matienis ortus montibus, per Dardaneos fluens in Tigrim alterum amnem exit, qui Opin urbem praeterlabens, rubro infunditur mari) conabatur hunc trajicere, quum non poſſet niſi navibus trajici. Interim ei quidam e ſacris equis candidis laſcive ingreſſus fluvium tranſire conabatur. Hunc fluvius contorquens, ſubmerſum abripuit. Cyrus autem perquam aegre ferens hanc fluminis

ἐσκευασμένοισι ἐξ οἴκου, καὶ προβάτοισι· καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ φορέεται ἄγελαι τοῦ παρὰ Σοῦσα ῥέοντος, τοῦ μούνου πίνει βασιλεὺς, καὶ ἄλλου ὑδενὸς πόταμοῦ. τούτου δὲ τοῦ Χοάσπεω τοῦ ὕδατος ἀπεψυγμένου πολλαὶ κάρτα ἅμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνειαι κομίζουσαι ἐν ἀργυρέοισι ἀγγείοισι ἕπονται ὅποι ἂν ἐλαύνῃσι [d] ἐκάστοτε.

ρπθ'. Ἐπεί τε δὲ ὁ Κῦρος πορευόμενος ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα ἐγίνετο ἐπὶ Γύνδῃ ποταμῷ, τοῦ αἱ μὲν πηγαὶ ἐν Ματιήνοισι [e] ὄρεσι, ῥέει δὲ διὰ Δαρδανέων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ἕτερον ποταμὸν Τίγριν, ὁ δὲ παρὰ Ὦπιν πόλιν ῥέων ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδιδοῖ· τοῦτον δὴ τὸν Γύνδην ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἐόντα νηυσὶ περηλὸν, ἐνθαῦτά οἱ τῶν τις ἱρῶν ἵππων τῶν λευκῶν ὑπὸ ὕβριος ἐσβὰς ἐς τὸν ποταμὸν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο. ὁ δέ μιν συμψήσας, ὑποβρύχιον οἰχώκεε φέρων· κάρτα τε δὴ [f] ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦ-

[d] ἐλαύνοι. [e] Μαντιηνοῖσι. [f] κάρτα δὲ δὴ.

ρος τύτῳ ὑβρίσανλι· καὶ οἱ ἐπηπείλησε, οὕτω δή μιν ἀθενέα ποιήσειν, ὥςε τῦ λοιπῦ καὶ γυναῖκάς μιν εὐπετέως, τὸ γόνου οὐ βρεχύσας [a] διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπειλὴν, μετεὶς τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα ςράτευσιν, διαίρεε τὴν ςρατιὴν δίχα. διελὼν δὲ, κατέτεινε χοινοτενέας ὑποδέξας διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν, παρ' ἑκάτερον τὸ χεῖλος τῦ Γύνδεω τελραμμένας πάνλα τρόπον. διατάξας δὲ τὸν ςρατὸν, ὁρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλυ πολλῦ ἐργαζομένυ, ἤνετο [b] μὲν τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν θερείην πᾶσαν αὐτῦ ταύτῃ διέτριψαν ἐργαζόμενοι.

ρ4'. Ὡς δὲ τὸν Γύνδην πολαμὸν ἐτίσατο Κῦρος, ἐς τριηκοσίας καὶ ἑξήκονλά μιν διώρυχας διαλαβὼν, καὶ τὸ δεύτερον ἔαρ ὑπέλαμπε, ὕτω δὴ ἤλαυνε ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἐκςρατευσάμενοι, ἔμενον αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐγένελο ἐλαύνων ἀρχῦ τῆς πόλιος, συνέβαλόν τε οἱ Βαβυλώ-

[a] γόνυ μὴ βρεχύσας. [b] ἠνύετο.

contumeliam, illi comminatus eſt, ſe ſic redditurum eum tenuem, ut in poſterum facile vel a mulieribus tranſire poſſet, ne genua quidem tingentibus. Haec minatus, expeditione in Babylonem intermiſſa, copias ſuas bifariam diviſit. Dehinc alveos ad funem deſignavit centenos et octogenos, utrinque ad Gyndis labra omnimodo converſos; quos diſtributis copiis effodi juſſit. Et opus quidem,ut quod a tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamen iſtic in eo faciendo illam aeſtatem univerſam triverunt.

190. Cyrus ergo quum Gynden mulctaſſet in trecentas et ſexaginta foſſas diductum, et alterum ver illuxiſſet, ita porro ire Babylonem pergit, Babyloniis eum educto exercitu praeſtolantibus. Qui, ubi propius urbem ille promovit, cum eo conflixerunt, proelioque fugati, in oppi-

dum compulsi fuerunt. Ii tamen, quia Cyrum jampridem animadverterant inquietum esse, viderantque omnes pariter gentes aggredientem, comportaverant permultorum annorum commeatus: ideoque tunc obsidionem nihili faciebant. Et Cyrus, quum jam longo tempore peracto nihil admodum res ipsius proficerent, inops consilii erat.

191. Tandem, sive alius ei anxio suggessit, sive ipsi in mentem venit quid in rem esset, sic statuit faciendum: Instructis universis copiis partim quâ fluvius urbem ingreditur, partim a tergo quâ egreditur, praecipit, ut, quum cernerent alveum posse transire, illac urbem invaderent. Ita instructis atque formatis suis, cum inutiliori exercitus parte abiit ad pa-

νιοι, καὶ ἐσωθέντες τῇ μάχῃ, κατειλήθησαν [c] ἐς τὸ ἄστυ. οἷα δὲ ἐξεπισάμενοι ἔτι πρότερον τὸν Κῦρον οὐκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ' ὀρέοντες αὐτὸν παντὶ ἔθνεϊ ὁμοίως ἐπιχειρέοντα, προεσάξαντο [d] σιτία ἐτέων κάρτα πολλῶν. ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν λόγον εἶχον τῆς πολιορκίης ὑδένα· Κῦρος δὲ ἀπορίησι ἐνείχετο, ἅτε χρόνου τε ἐγινομένου συχνοῦ, ἀνωτέρω δὲ ὑδὲν τῶν πρηγμάτων προκοπτομένων.

ρϛα'. Εἴτε δὴ ὦν ἄλλος οἱ ἀπορέοντι ὑπεθήκατο, εἴ τε καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ ποιητέον οἱ ἦν, ἐποίεε δὴ τοιόνδε· τάξας τὴν στρατιὴν ἅπασαν ἐξ ἐμβολῆς τοῦ ποταμοῦ, τῇ ἐς τὴν πόλιν ἐσβάλλει, καὶ ὄπισθε αὐτῆς τῆς πόλιος τάξας ἑτέρους, τῇ ἐξίει [e] ἐκ τῆς πόλιος ὁ ποταμός· προεῖπε τῷ στρατῷ, ὅταν διαβαλὸν τὸ ῥέεθρον ἰδωνται γενόμενον, ἐσιέναι ταύτῃ ἐς τὴν πόλιν. οὕτω τε δὴ [f] τάξας, καὶ καλὰ ταῦτα παραινέσας, ἀπήλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ ἀχρηίῳ

[c] κατειλήχθησαν. sed est vitium editionis Jungermann.
[d] προσάξαντο. [e] ἐξίει. [f] οὕτω δὴ.

τῦ ϛραλῦ. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τὴν λίμνην, τάπερ ἡ τῶν Βαβυλωνίων βασίλεια ἐποίησε κατά τε τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὴν λίμνην, ἐποίεε κἠ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα. τὸν γὰρ ποταμὸν διώρυχι εἰσαγαγὼν ἐς τὴν λίμνην ἐοῦσαν ἕλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον διαβαλὸν εἶναι ἐποίησε, ὑπονοϛήσανλος τῦ ποταμῦ. γενομένυ δὲ τύτυ τοιύτυ [a], οἱ Πέρσαι οἵ περ ἐτελάχαλο ἐπ' αὐτῷ τύτῳ καὶὰ τὸ ῥέεθρον τῦ Εὐφρήτεω ποταμῦ, ὑπονενοϛηκότος ἀνδρὶ ὡς [b] ἐς μέσον μηρὸν μάλιϛά κη, καὶὰ τῦτο ἐσήεσαν ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μέν νυν προεπύθονλο ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τῦ Κύρυ ποιεύμενον, οὐδ' ἂν περιϊδόνλες τοὺς Πέρσας ἐσελθεῖν ἐς τὴν πόλιν, διέφθειραν κάκιϛα. καὶακληίσανλες γὰρ ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλίδας ἐχύσας, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὰς αἰμασιὰς ἀναβάνλες τὰς παρὰ τὰ χείλεα τῦ ποταμῦ ἐληλαμένας, ἔλαβον ἂν σφεας ὡς ἐν κύρλῃ· νῦν δὲ ἐξ ἀπροσδο-

[a] τῦ τοιύτυ. [b] ἀνδρέως.

ludem. Eo ubi pervenit, quae Babyloniorum regina fecerat circa flumen et circa paludem, eadem alia et ipſe fecit. Nam fluvio per foſſam inducto in paludem, quae erat ſtagnum, alveum ejus priſtinum pervium reddidit ſubſidente aqua fluvii. Quod quum ita contingeret, Perſae qui ad hoc ipſum inſtructi erant, per alveum unde fluvius Euphrates abſceſſerat ita ut vix medium femur tranſeuntis madefaceret, illac Babylonem introierunt. Quos Babylonii, ſi factum Cyri aut prius audiſſent aut ſenſiſſent, neque contemnentes Perſarum ingreſſum, peſſimo exitio affeciſſent. Nam obſeratis omnibus quae ad flumen ferunt portulis, conſcenſiſque maceriis, quae erant per labra fluvii ductae, ipſi illos progreſſos veluti in naſſa excepiſſent. Nunc ex inopinato eis Per-

ſae aſtiterunt: et quum capti eſſent qui extrema urbis incolebant Babylonii, propter ejus tamen magnitudinem non ſentiebant (ut fertur ab illis qui iſtic habitabant) hi qui circa medium habitabant eos captos eſſe. Sed quod forte dies feſtus eis eſſet, exercendis choreis atque oblectationibus operam dabant, donec plane etiam hoc reſciverunt. Atque ita primò tunc capta eſt Babylon.

192. CUJUS civitatis quanta ſit potentia, cum ex aliis multis declarabo, tum vero ex hoc. Quum regi magno omnis plaga cui imperat, ſit diſtributa in ipſius atque exercitus ejus alimentum, praeter tributa, ex duodecim quibus annus conſtat menſibus, per quatuor menſes regio Babylonica, octo reliquis eum omnis Aſia alit. Ita hujus regionis potentia tertiam Aſiae alterius partem aequiparat, et

κήτυ σφι παρέσησαν οἱ Πέρσαι. ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῆς πόλιος, ὡς λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτῃ οἰκημένων, τῶν περὶ τὰ ἔσχατα τῆς πόλιος ἑαλωκότων, τύς τὸ μέσον οἰκέοντας τῶν Βαβυλωνίων, ὑ μανθάνειν ἑαλωκότας, ἀλλὰ (τυχεῖν γάρ σφι ἐοῦσαν ὁρτὴν) χορεύειν τε τοῦτον τὸν χρόνον, κὴ ἐν εὐπαθείῃσι εἶναι. ἐς ὃ δὴ κὴ τὸ κάρτα ἐπύθοντο. καὶ Βαβυλὼν μὲν οὕτω τότε πρῶτον [c] ἀναίρητο.

ρ46'. Τὴν δὲ δύναμιν τῶν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν κὴ ἄλλοισι δηλώσω ὅση τις ἐστὶ, ἐν δὲ δὴ κὴ τῷδε· βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ ἐς τροφὴν αὐτοῦ τε κὴ τῆς στρατιῆς διαιρέηται πάρεξ τοῦ Φόρου γῆ πᾶσα ὅσης ἄρχει. δυώδεκα ὧν μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτὸν, τοὺς τέσσερας μῆνας τρέφει μὲν ἡ [d] Βαβυλωνίη χώρη, τοὺς δὲ ὀκτὼ τῶν μηνῶν ἡ λοιπὴ πᾶσα Ασίη. οὕτω τριημοιρίη ἡ Ασσυρίη χώρη τῇ δυνάμει τῆς ἄλλης Ασίης. κὴ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρης ταύ-

[c] οὕτω πρῶτον. [d] τοὺς τέσσαρας τρέφει μὲν δ.

της, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπηΐην καλέουσι, ἔστι ἁπασέων τῶν ἀρχέων πολλόν τι κρατίστη, ὅκου Τριταιταίγμη [a] τῷ Αρταβάζου ἐκ βασιλέως ἔχοντι τὸν νόμον τοῦτον, ἀργυρίου μὲν προσήει ἑκάστης ἡμέρης ἀρτάβη μεστή· ἡ δὲ ἀρτάβη, μέτρον ἐὸν Περσικὸν, χωρέει μεδίμνου Ἀτλικῆς [b] πλεῖον χοίνιξι τρισὶ Αττικῇσι. ἵπποι δέ οἱ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίη, πάρεξ τῶν πολεμιστηρίων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλείας, ὀκτακόσιοι· αἱ δὲ βαινόμεναι, ἑξακισχίλιαι καὶ μύριαι. ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἐρσένων τούτων εἴκοσι ἵππους. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν τοσοῦτον δή τι πλῆθος ἐτρέφετο, ὥστε τέσσερες τῶν ἐν τῷ πεδίῳ κώμαι μεγάλαι, τῶν ἄλλων ἐοῦσαι ἀτελέες, τοῖσι κυσὶ προσετετάχατο σιτία παρέχειν. τοιαῦτα μὲν τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἐούλα.

ρζ΄. Ἡ δὲ γῆ τῶν Ασσυρίων ὕεται μὲν ὀλίγῳ, καὶ τὸ ἐκτρέφον τὴν ῥίζαν τοῦ σίτου, ἐστὶ τοῦτο· ἀρδόμενον [c] μέντοι ἐκ τοῦ

[a] Τριταίχμη, [b] μέτρον ἐστὶ Περσικὸν χωρίον μεδίμνου Ἀτλικοῦ. [c] ἀρδευόμενον.

ejus praefectura (quam ſatrapiam Perſae vocant) omnium ſatrapiarum longe eſt optima, adeo ut Tritantaegmae Artabazi filio, qui ab rege praefecturam hanc habebat, ſingulis diebus ſingulae argenti plenae artabae penderentur. Artabo autem menſura Perſica capit quam Attica medimnus, amplius tribus choenicibus Atticis. Ad haec erant ei peculiares equi, praeter bello deſtinatos, admiſſarii octingenti, cum equarum a quibus admittebantur, ſexdecim millibus. nam ſinguli mares a vicenis admittebantur. Praeterea canum Indicorum tanta alebatur multitudo, ut ad praebenda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magni vici attributi eſſent, aliorum tributorum immunes. Atque haec praefidi Babylonis eveniebant.

193. Porro in Aſſyriorum terra parum pluit, et hoc eſt, quo enutritur radix frumenti; rigatum tamen ex fluvio, et ar-

vum fit pingue, provenitque frumentum, non ſicut in Aegypto, flumine ipſo in arva aſcendente, ſed manibus atque tollenonibus irrigatum. Etenim Babylonica regio omnis, quemadmodum Aegyptiaca, diſſecta eſt in foſſas, quarum maxima navibus trajici poteſt, ad ſolem hibernum vergens: tendit autem ex Euphrate in alterum flumen, in Tigrim, ad quem urbs Ninus ſita erat. Haec regio omnium quas nos vidimus, longe optima eſt, duntaxat ferendo frumento. Nam alias arbores ferre, ficum, vitem, oleam, omnino ne conatur quidem; Cereris autem fructu proferendo tam commoda eſt, ut nuſquam non ad ducena reddat: ubi autem bonitate ſeſe ipſa vincit, etiam ad tricena efferat. Quaternûm autem digitorum commode latitudo eſt tritici illic atque

ποταμῦ ἀδρύνεταί τε τὸ λήϊον, ϗ παραγίνεται ὁ σῖτος, ὑ κατάπερ ἐν Αἰγύπλῳ, αὐτῦ τῦ ποταμῦ ἀναβαίνονλος ἐς τὰς ἀρούρας, ἀλλὰ χερσί τε καὶ κηλωνηΐοισι [d] ἀρδόμενος. ἡ γὰρ Βαβυλωνίη χώρη πᾶσα, κατάπερ ἡ Αἰγυπτίη, κατατέτμηλαι ἐς διώρυχας· καὶ ἡ μεγίςη τῶν διωρύχων ἐςὶ νηυσὶ περητὸς, πρὸς ἥλιον τετραμμένη τὸν χειμερινόν. ἐσέχει δὲ ἐς ἄλλον ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφρήτεω, ἐς τὸν Τίγριν, παρ' ὃν Νῖνος πόλις οἱ ὤκητο [e]· ἔςι δὲ χωρέων αὕτη ἁπασέων μακρῷ ἀρίςη, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Δήμητρος καρπὸν ἐνφέρειν· τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα ὐδὲ πειρᾶται ἀρχὴν Φέρειν, οὔτε συκέην, οὔτε ἄμπελον, ὔτε ἐλαίην. τὸν δὲ τῆς Δήμηλρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὴ ἐνφέρειν ἐςὶ, ὥςε ἐπὶ διηκόσια μὲν τοπαράπαν ἀποδιδῖ· ἐπειδὰν [f] δὲ ἄρισα αὕτη ἑωϋτῆς ἐνείκη, ἐπὶ τριηκόσια ἐνφέρει. τὰ δὲ Φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυρῶν ϗ τῶν κριθέων τὸ πλάτος γίνελαι τεσ-

[d] κηλωνίοισι. [e] πόλις οἰκίαλαι. [f] ἐπειὰν.

σέρων εὐπετέως [a] δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρυ καὶ σησάμου ὅσον τι δένδρον μέγαθος [a] γίνεται, ἐξεπισάμενος, μνήμην οὐ ποιήσομαι· εὖ εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώρην, καὶ τὰ εἰρημένα καρπὸν ἐχόμενα, ἐς ἀπιστίην πολλὴν ἀπῖκται. χρέωνται δὲ οὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῶν σησάμων ποιεῦνται. εἰσὶ δέ σφι φοινίκες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον, οἱ πλεῦνες αὐτῶν [c] καρποφόροι· ἐκ τῶν καὶ σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται. τὺς συκέων τρόπον θεραπεύουσι· τά τε ἄλλα, καὶ φοινίκων τὺς ἔρσενας Ἕλληνες καλέουσι, τοῦτον τὸν καρπὸν περιδέουσι τῇσι βαλανηφόροισι τῶν φοινίκων, ἵνα πεπαίνηταί σφι ὁ ψὴν τὴν βάλανον ἐσδύνων, καὶ μὴ ἀπορρέῃ ὁ καρπὸς ὁ τοῦ φοίνικος. ψῆνας γὰρ δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, κατάπερ οἱ [d] ὄλυνθοι.

ρξδ'. Τὸ δὲ ἀπάντων θωῦμα μέγιστόν μοι ἐστὶ τῶν ταύτῃ, μετά γε τὴν πόλιν

[a] εὐπετέων. [b] δένδρου μέγαθος. [c] αὐτέων. [d] κατάπερ δὴ οἱ.

hordei foliis. Ex milio autem ac ſeſamo quantae proceritatis arbor ſurgat, etſi mihi comperta, tamen memorare ſuperſedeo, probe ſciens, iis qui nunquam Babylonicam regionem adierunt, quae de frugiferis dicta ſunt, perquam incredibilia viſum iri. Oleo autem non utuntur niſi quod ex ſeſamis faciunt. Naſcuntur eis per campum omnem palmae, pleraeque fructiferae; ex quibus et panes et vinum et mel conficiunt, eaſque colunt ficuum more: et tum alias, tum palmarum, quas Graeci maſculas vocant, quarum fructum circumligant iis palmis quae dactylos ferunt, ut illis matureſcat culex, dactylum intrans, et non decidat fructus palmae. Maſculae enim in fructu ferunt culices, quemadmodum caprifici.

194. Venio ad id, quod ex omnibus quae ſunt in ea regione, ſecundum

ipſam urbem, mihi ſummo miraculo eſt, differendum. Navigia illorum ſecundo flumine commeantia Babylonem, ſunt orbiculata atque omnia coriacea. Nam poſtquam in Armeniis, qui ſupra Aſſyrios incolunt, ex caeſis ſalicibus coſtas fecerunt, obducunt illis pelles tectorias extrinſecus in modum pavimenti, neque puppe diſcreta, neque prora acuminata, ſed in ſpeciem clypei orbiculata. Tale navigium omne ſtramento replentes fluvio deferendum permittunt oneratum mercibus: ſed maxime dolia ex palmis vino onuſta deferunt, dirigentibus illud duobus plectris vel palis, totidemque viris rectis ſtantibus; quorum alter introrſus palam trahit, alter extra pellit. Fiunt autem navigia haec et magna admodum et minora: quorum maxima ferunt quoque pondus quinque millium talentorum; ſingula ſingulos aſinos vivos habentia, majora etiam plures. Poſtquam igitur navi-

αὐτὴν, ἔρχομαι Φράσων. τὰ πλοῖα αὐτοῖσι ἐστὶ τὰ κατὰ τὸν ποταμὸν πορευόμενα ἐς τὴν Βαβυλῶνα ἐόντα κυκλοτερέα, πάντα σκύτινα. ἐπεὰν γὰρ ἐν τοῖσι Ἀρμενίοισι τοῖσι κατύπερθε Ἀσσυρίων οἰκημένοισι νομέας ἰτέης ταμόμενοι ποιήσωνται, περιτείνουσι τούτοισι διφθέρας στεγαστρίδας ἔξωθεν, ἐδάφεος τρόπον, οὔτε πρύμνην ἀποκρίνοντες, οὔτε πρῴρην συνάγοντες, ἀλλ' ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ποιήσαντες, καὶ καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον τοῦτο, ἀπιεῖσι[e] κατὰ τὸν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες· μάλιστα δὲ βίκους φοινικηίους κατάγουσι οἴνου πλέους. ἰθύνεται δὲ ὑπό τε δύο πλήκτρων, καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑστεώτων. καὶ ὁ μὲν ἔσω ἕλκει τὸ πλῆκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει. ποιέεται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα, καὶ ἐλάσσω· τὰ δὲ μέγιστα αὐτέων, καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γόμον ἔχει. ἓν ἑκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζῶς

[e] ἀπιᾶσι.

ἔνεσι, ἐν δὲ τοῖσι μέζοσι πλεῦνες. ἐπεὰν ὦν [a] ἀπίκωνται πλέονλες ἐς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διαθέωνται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τοῦ πλοίου καὶ τὴν καλάμην πᾶσαν ἀπενεκήρυξαν [b]· τὰς δὲ διφθέρας ἐπισάξαντες ἐπὶ τοὺς ὄνους, ἀπελαύνουσι ἐς τοὺς Ἀρμενίους. ἀνὰ τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ οὐκ οἷά τέ ἐστι πλέειν οὐδενὶ τρόπῳ, ὑπὸ τάχεος τοῦ ποταμοῦ. διὰ γὰρ ταῦτα καὶ οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διεφθερέων· ἐπεὰν δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες ἀπίκωνται ὀπίσω ἐς τοὺς Ἀρμενίους, ἄλλα τρόπῳ τῷ αὐτῷ ποιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσι ἐστὶ τοιαῦτα.

ρζ΄. Ἐσθῆτι δὲ τοιῇδε χρέωνται, χιθῶνι ποδηνεκέϊ λινέῳ· καὶ ἐπὶ τοῦτον [c] ἄλλον ἠρινέον χιθῶνα ἐπενδύνει, καὶ χλανίδιον λευκὸν περιβαλλόμενος, ὑποδήματα ἔχων [d] ἐπιχώρια, παραπλήσια τῇσι Βοιωτίῃσι [e] ἐμβάσι. κομῶνλες δὲ τὰς κεφαλὰς, μίτρῃ-

[a] ἐπεὰν ὖν. [b] ἀπεκήρυξαν. In MS. vetus manus ſcripſerat ἀπικήρυξαν, ſed poſtea literae tertiae ſuperſcriptum ε. [c] ἐπὶ τούτῳ. [d] περιβαλλόμενοι, ὑποδήματα ἔχυσι. [e] Βοιωτιχῇσι.

gantes Babylonem pervenerunt, onuſque diſtraxerunt, coſtas quidem navigii atque omnia ſtramenta venundant, ſed pelles aſinis imponunt, eoſque in Armeniam agitant. adverſo enim flumine navigari prae illius rapiditate nullo pacto poteſt. Propterea enim quoque non ex lignis, ſed ex pellibus navigia fiunt. Iidem, ubi aſinos agitando in Armeniam redierunt, alia ad eundem modum navigia conſuunt. Et naves quidem eorum tales ſunt.

195. Amictu autem tali utuntur: Duabus amiciuntur tunicis, una linea uſque ad pedes demiſſa, cui alteram laneam ſuperinduit: poſtremo candidam paenulam circumjicit, calceos gerens gentis more, ſoleis Thebanis paene ſimiles. Capita habentes comata, mitris redimiunt, unguentis toto corpore delibuti. Annulum

ſignatorium quiſque geſtat, et baculum manu factum, cui adeſt politum aut malum, aut roſa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quid: nam abſque inſigni geſtare ſceptrum ipſis nefas. Atque hic eorum corporis eſt cultus.

196. Leges vero conſtitutae ipſis hae ſunt: Una quidem prudentiſſima, quantum ego ſentio, qua Enetos qui ſunt ex Illyriis, audio uti. Per ſingulos pagos ſemel quotannis iſta fiebant. Ubi virgines effectae eſſent nubiles, eas quum congregaſſent univerſas, unum in locum ſic junctas recipiebant, quas circumſiſtente virorum frequentia, ſurgens praeco ſingulatim vendebat: primum quidem pulcherrimam omnium; ſecundum hanc, poſtquam illa multo vendita eſſet auro, aliam proclamabat, quae poſt illam eſſet ſpecioſiſſima. Vendebantur autem in connubium. Babylonii igitur qui locupletes et iidem maturi nuptiis erant, licitando

σι ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα. σφρηγῖδα δ' ἕκαστος ἔχει, καὶ σκῆπτρον χειροποίητον· ἐπ' ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἔπεστι πεποιημένων ἢ μῆλον, ἢ ῥόδον, ἢ κρίνον, ἢ αἰετὸς, ἢ ἄλλό τι. ἄνευ γὰρ ἐπισήμου σφι νόμος ἔστι ἔχειν σκῆπτρον. αὕτη μὲν δή σφι ἄρτιστις περὶ τὸ σῶμά ἐστι.

ρϛ'. Νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστέαται· ὁ μὲν σοφώτατος ὅδε, κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέρην, τῷ ϗ Ιλλυριῶν Ενετὸς πυνθάνομαι χρῆσθαι· κατὰ κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκάστου ἐποιέετο τάδε· ὡς ἂν αἱ παρθένοι γενοίατο γάμων ὡραῖαι, ταύτας ὅκως συναγάγοιεν πάσας, ἐς ἓν χωρίον ἐσάγεσκον ἁλέας· πέριξ δὲ αὐτὰς ἵστατο ὅμιλος ἀνδρῶν. ἀνιστὰς δὲ κατὰ μίαν [e] ἑκάστην κήρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν τὴν εὐειδεστάτην ἐκ πασέων· μετὰ δὲ, ὅκως αὐτὴ εὑροῦσα πολλὸν χρυσίον πρηθείη [f], ἄλλην ἀνεκήρυσσε, ἣ μετ' ἐκείνην ἔσκε εὐειδεστάτη. ἐπωλέοντο δὲ ἐπὶ συνοι-

[e] μίην. [f] πραθείη.

κήσει. ὅσοι μὲν δὴ ἔσχον εὐδαίμονες τῶν Βαβυλωνίων ἐπίγαμοι, ὑπερβάλλοντες ἀλλήλους ἐξωνέοντο τὰς καλλιστευούσας· ὅσοι δὲ τοῦ δήμου ἔσχον ἐπίγαμοι, οὗτοι δὲ εἴδεος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, οἱ δ' ἂν χρήματά τε καὶ αἰσχίονας παρθένους ἐλάμβανον. ὡς γὰρ δή οἱ ἐξέλθοι ὁ κήρυξ πωλέων τὰς εὐειδεστάτας τῶν παρθένων, ἀνίστη ἂν τὴν ἀμορφεστάτην [a], ἢ εἴ τις αὐτέων ἦμπηρος ἦε. καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε, ὅστις θέλοι [b] ἐλάχιστον χρυσίον λαβών, συνοικέειν αὐτῇ· ἐς ὃ τῷ τὸ ἐλάχιστον ὑπισχνεόμενῳ [c] προσέκειτο. τὸ δὲ ἂν χρυσίον ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων. καὶ οὕτω αἱ εὔμορφοι τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρους ἐξεδίδοσαν. ἐκδοῦναι δὲ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα ὅτεῳ βούλοιτο ἕκαστος, οὐκ ἐξῆν, οὐδὲ ἄνευ ἐγγυητέων ἀπαγαγέσθαι τὴν παρθένον πριάμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρῆν καταστήσαντα, ἢ μὴν συνοικήσειν αὐτῇ, ὕτω

[a] ἀμορφοτάτην. [b] θέλει et mox in MS. est βαλών. [c] ἐπισχνεόμενῳ.

quiſque alterum ſuperantes mercabantur pulcherrimas quaſque. At iis ex plebe qui eſſent parati ad nuptias, his non opus erat pulchra forma: immo iſti pecunias ſimulque foediores virgines accipiebant. Nam praeco, ubi virginum ſpecioſiſſimarum peregiſſet venditionem, excitabat deformiſſimam, aut ſiqua illarum eſſet mutila, eamque proclamabat dicens; quiſquis vellet quamminimo auri accepto eam in matrimonio habere, donec illi qui minimo contentus eſſet, addiceretur. Aurum vero iſtud ex ſpecioſis virginibus conficiebatur, et ſic ſpecioſae elocabant deformes ac mutilas. Elocare vero filiam ſuam cui quiſque vellet, non licebat, nec cuiquam emptori fas erat ſine fidejuſſoribus abducere puellam, ſed datis fidejuſſoribus, certe ſe ducturum illam uxorem, ita demum abducere. ſi de hoc non conveniebat, lex erat ut aurum redhiberet.

Quinetiam ex alio pago venienti licebat mercari ſi vellet. Haec apud eos honeſtiſſima lex erat, quae tamen ad hoc tempus non perſeveravit. Sed noviſſime aliud quiddam excogitaverunt, ne quis feminas injuria afficiat, neve quis aliam in urbem abducat. Nam poſteaquam expugnati mali accepti ſunt, et res domi fuit perdita, unuſquiſque plebeius, qui victus inopia premitur, filias ſuas adigit ad quaeſtum corpore faciendum.

197. Alteram item ſapienter conſtitutam habent legem, qua aegrotos efferunt in forum: neque enim medicis utuntur; ut eum adeuntes, de languore conſulant, ſiquis et ipſe eundem habuit morbum, aut alium vidit correptum. Haec illi qui illuc adeunt conſulunt, hortanturque ad ea quae ipſe faciendo effugerit ſimilem morbum, aut alium noverit effugiſſe. Nec fas eſt cuiquam aegrotantem

ἀπάγεσθαι [d]· εἰ δὲ μὴ συμφεροίατο, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον ἔκειτο νόμος. ἐξῆν δὲ κῆ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὸν βουλόμενον ὠνέεσθαι. ὁ μέν νυν κάλλιστος νόμος, οὗτός σφι ἦν· οὐ μέντοι νῦν γε διετέλεσε [e] ἐών. ἄλλο δέ τι ἐξευρήκασι νεωστὶ γενέσθαι, ἵνα μὴ ἀδικοῖεν αὐτὰς, μηδ' ἐς ἑτέρην πόλιν ἄγωνται. ἐπεί τε γὰρ ἁλόντες ἐκακώθησαν καὶ οἰκοφθορήθησαν, πᾶς τις τῷ δήμῳ βίου σπανίζων καταπορνεύει τὰ θήλεα τέκνα.

ρ4ζ. Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος σφι νόμος κατεστήκεε· τοὺς κάμνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν ἐκφορέουσι· οὐ γὰρ δὴ χρέωνται ἰητροῖσι· προσιόντες ὦν πρὸς τὸν κάμνοντα, συμβουλεύουσι περὶ τῆς νούσου, εἴ τις κῆ αὐτὸς τοιοῦτον ἔπαθε οἷόν ἂν ἔχοι ὁ κάμνων, ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα. ταῦτα προσιόντες συμβουλεύουσι, καὶ παραινέουσι ἅσσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε ὁμοίην νοῦσον, ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. σιγῇ δὲ παρεξελθεῖν

[d] ἀνάγεσθαι. [e] διετέλεε.

τὸν κάμνοντα οὔ σφι [f] ἔξεσι, πρὶν ἂν ἐπείρηται ἥντινα νοῦσον ἔχῃ.

ρϟή. Ταφαὶ δέ σφι ἐν μέλιτι. Θρῆνοι δὲ παραπλήσιοι τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ὁσάκις δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑωϋτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, περὶ [g] θυμίημα καταγιζόμενον ἵζει, ἑτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ τὠϋτὸ τοῦτο ποιέει. ὄρθρου δὲ γενομένου, λοῦνται κ᾽ ἀμφότεροι [h]· ἄσσεος γὰρ οὐδενὸς ἅψονται πρὶν ἂν λόσωνται. ταυτὰ δὲ ταῦτα καὶ Ἀράβιοι ποιεῦσι [i].

ρϟθ. Ὁ δὲ δὴ αἴσχιστος τῶν νόμων ἐστὶ τοῖσι Βαβυλωνίοισι, ὅδε· δεῖ πᾶσαν γυναῖκα ἐπιχωρίην ἱζομένην ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης, ἅπαξ ἐν τῇ ζόῃ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ κ᾽ οὐκ ἀξιεύμεναι ἀναμίσγεσθαι τῆσι ἄλλῃσι, οἷα πλούτῳ ὑπερφρονέουσαι, ἐπὶ ζευγέων ἐν καμάρῃσι ἐλάσασαι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἑδᾶσι· θεραπηίη δέ σφι ἕπεται πολλὴ ὄπισθεν. αἱ δὲ πλεῦνες ποιεῦσιν ὧδε· ἐν τεμένεϊ Ἀφροδίτης καλέ-

[f] ἔστω σφι. [g] πυρὶ. [h] λοῦνται ἀμφότεροι. [i] ποιέουσι.

praeterire ſilentio, nec antequam exploraverit quonam ille morbo laboret.

198. Sepulturae eiſdem in melle: luctus funebres Aegyptiacis perſimiles. Quoties autem cum uxore miſcetur vir Babylonius, ſuffitui conſecrato aſſidet, et ex altera parte mulier idem facit. Sub diluculum etiam abluuntur ambo; nullum quippe vas priuſquam ſe abluerint tangent. Eadem haec et Arabes faciunt.

199. Una iiſdem Babyloniis lex eſt omnibus modis foeda. nempe quamque mulierem indigenam oportet ſemel in vita ad Veneris templum deſidentem, cum externo viro conſuetudinem habere. Ceterum multae et dedignantes aliarum conſortia, utpote divitiis tumentes, hae jumentis in camaris vehentes, ad templum ſtant, ſequuta interim a tergo magna famulitii turba. Pleraeque etiam ſic faciunt. In fano Veneris ſedent coronam funicu-

li in capitibus gerentes multae mulieres, e quibus aliae accedunt, aliae discedunt. Nam diverticula undecunque funiculis distincta viam praebent externis per mulieres illas, quas transeuntes deligunt. Porro quum illic consederit faemina, non prius domum regreditur, quam externorum aliquis pecuniam mulieri in genua injecerit, et cum eadem extra fanum abducta rem habuerit. illum autem qui injicit, dicere oportet, 'Ego tibi deam Mylitta imploro.' Mylitta enim Assyrii Venerem appellant. pecunia verò pretio est quantulacunque; non enim rejiciet; nec enim fas est; siquidem in sacrum convertitur. quicunque pecuniam objecerit primus, hunc illa sequitur, neque quenquam repudiat: ubi congressa fuerit deae consecrata et conciliata domum revertitur; et ab hoc tempore haud ita magnum illi dederis, ut eam nanciscaris. Jam, quotquot forma et proceritate potuerunt

αται στέφανον περὶ τῇσι κεφαλῇσι ἔχουσαι θώμιγγος πολλαὶ γυναῖκες. αἱ μὲν γὰρ προσέρχονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται. κοινοτενέες δὲ διέξοδοι πάντα τρόπον ὁδὸν ἔχουσι διὰ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξιόντες ἐκλέγονται. ἔνθα ἐπεὰν ἵζηται γυνὴ, οὐ πρότερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, ἢ τις οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γόνατα, μιχθῇ ἔξω τοῦ ἱροῦ. ἐμβαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόνδε, 'Επικαλέω τοι τὴν θεὸν Μύλιττα.' Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν Αφροδίτην Ασσύριοι. τὸ δὲ ἀργύριον, μέγαθός ἐστι ὅσον ὤν. οὐ γὰρ μὴ ἀπώσηται. οὐ γάρ οἱ θέμις ἐστί· γίνεται γὰρ ἱρὸν τοῦτο τὸ ἀργύριον. τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἕπεται, οὐδὲ ἀποδοκιμᾷ οὐδένα· ἐπεὰν δὲ μιχθῇ, ἀποσιωσαμένη τῇ θεῷ, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ τῷ 'πὸ τούτου οὐκ οὕτω μέγα τί οἱ δώσεις ὥς μιν λάμψεαι. ὅσαι μέν νυν εἶδός τε ἐπαμμέναι [a] εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ

[a] ἐπαγμέναι.

ἀπαλλάτ̃ονται· ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐτέων εἰσὶ, χρόνον πολλὸν προσμένυσι, ἢ δυναμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι· καὶ γὰρ τριέτεα καὶ τετραέτεα μετεξέτεραι χρόνον μένυσι. ἐνιαχῇ δὲ κὴ τῆς Κύπρυ ἐσὶ παραπλήσιος τύτῳ νόμος.

σ'. Νόμοι μὲν δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισι οὗτοι κατεσᾶσι [b]. εἰσὶ δὲ αὐτέων πατριαὶ τρεῖς, αἳ ὑδὲν ἄλλο σιτέονται εἰ μὴ ἰχθῦς μῦνον· τὺς ἐπεί τε ἂν θηρεύσαντες αὐήνωσι πρὸς ἥλιον, ποιεῦσι τάδε. ἐσβάλλυσι ἐς ὅλμον, κὴ λεήναντες ὑπέροισι, σῶσι διὰ σινδόνος. καὶ ὃς μὲν ἂν βούληται αὐτέων, ἄτε μάζαν μαξάμενος ἔχει· ὁ δὲ, ἄρτυ τρόπον ὁπλήσας.

σα'. Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ κὴ τῦτο τὸ ἔθνος κατέργασο, ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑπ' ἑωϋτῷ [c] ποιήσασθαι· τὸ δὲ ἔθνος τῦτο, καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ ἄλκιμον, οἰκημένον δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίυ ἀνατολὰς, πέρην τῦ Ἀράξεω ποταμοῦ, ἀντίον

[b] κατεσίασι. [c] ἑωϋτὸν.

aliquos capere, cito diſcedunt: quae vero deformes, diutius deſident, quia nequeunt legi facere ſatis. Fitque interdum ut nonnullas etiam triennio atque quadriennio expectare oporteat. Alicubi quoque in Cypro ſimilis quaedam lex eſt.

200. Haec ſunt Babyloniorum inſtituta. quorum tres ſunt tribus, quae nullo alio niſi piſcibus victitant. quos captos ubi arefecerunt ad ſolem, hoc faciunt: In pilam conjiciunt, ac piſtillis mitigatos per ſindonem incernunt, unde quiſquis illorum vult velut placentam confectam habet; alius vero in modum panis torret.

201. CYRO, poſt hanc quoque gentem ſubactam, inceſſit cupido MASSAGETAS in ſuam poteſtatem redigendi. Quae gens fertur et magna eſſe et ſtrenua, ad auroram ſoliſque ortus ſita, trans Araxem fluvium e regione Iſſedonum.

Sunt etiam qui eam Scythicam nationem esse dicant.

202. Araxes Istro major et idem minor esse memoratur; et in eo frequentes insulae Lesbo fere pares magnitudine: et homines qui illas incolunt, aestate vesci radicibus quibuslibet quas ipsi fodiunt; arborum autem fructus quos maturos comperiunt, in cibum reponere, quo per hyemem vescantur. Ab illis inventas etiam esse arbores talem fructum ferentes, qui conjiciatur ab illis in ignem quem catervatim collecti accenderint: illi vero circumquaque adsidentes et olfacientes cremantem fructum perinde inebriantur odore isto ac vino Graeci: et eo vehementius quo plus ejus fructus fuerit injectum, donec ad tripudiandum exsurgant et ad cantus veniant. Atque haec fertur eorum esse vivendi consuetudo. Araxes porro fluvius a Matienis quidem,

δὲ Ἰαπηδύνων ἀνδρῶν. εἰσὶ δὲ οἵ τινες καὶ Σκυθικὸν λέγουσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι.

σϐ'. Ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μέζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ Ἴστρου· νήσους δ' ἐν αὐτῷ Λέσϐῳ μεγάθεα παραπλησίας συχνὰς φασὶ εἶναι. ἐν δὲ αὐτῇσι, ἀνθρώπους οἳ σιτέονται μὲν ῥίζας τὸ θέρος ὀρύσσοντες παντοίας· καρποὺς δὲ ἀπὸ δενδρέων ἐξευρημένους σφι ἐς φορβὴν κατατίθεσθαι ὡραίους, καὶ τούτους σιτέεσθαι τὴν χειμερινήν. ἄλλα δέ σφι ἐξευρῆσθαι δένδρεα καρποὺς τοιούσδέ τινας φέρονλα, τοὺς, ἐπεί τε ἂν ἐς τωὐτὸ συνέλθωσι κατὰ εἴλας, καὶ πῦρ ἀνακαύσωνλαι, κύκλῳ περιϊζομένους ἐπιϐάλλειν ἐπὶ τὸ πῦρ· ὀσφραινομένους δὲ καταγιζομένου [a] τοῦ καρποῦ τοῦ ἐπιϐαλλομένου, μεθύσκεσθαι τῇ ὀδμῇ, κατάπερ Ἕλληνας τῷ οἴνῳ. πλεῦνος δὲ ἐπιϐαλλομένου τοῦ καρποῦ, μᾶλλον μεθύσκεσθαι. ἐς ὃ ἐς ὄρχησίν τε ἀνίσασθαι, καὶ ἐς ἀοιδὴν ἀπικνέεσθαι. τούτων μὲν αὖτη λέγεται δίαιτα

[a] καταγιαζομένου.

εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης ποταμὸς ῥέει μὲν ἐκ Ματιηνῶν [b], ὅθενπερ ὁ Γύνδης, τὸν ἐς τὰς διώρυχας τὰς ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας διέλαβε ὁ Κῦρος· σχίζεται δὲ ἐξερεύγεται τεσσεράκοντα, τῶν τὰ πάντα πλὴν ἑνὸς, ἐς ἕλεά τε καὶ τενάγεα ἐκδιδοῖ. ἐν τοῖσι ἀνθρώπους κατοικῆσθαι [c] λέγουσι ἰχθῦς ὠμοὺς σιτεομένους, ἐσθῆτι δὲ νομίζοντας χρᾶσθαι φωκέων δέρμασι. τὸ δὲ ἓν τῶν στομάτων τοῦ Ἀράξεω ῥέει διὰ καθαροῦ ἐς τὴν Κασπίην θάλασσαν.

σγ'. Ἡ δὲ Κασπίη θάλασσα ἐστὶ ἐπ' ἐωυτῆς, οὐ συμμίσγουσα τῇ ἑτέρῃ θαλάσσῃ. τὴν μὲν γὰρ Ἕλληνες ναυτίλλονται πᾶσα [d], καὶ ἡ ἔξω στηλέων θάλασσα ἡ Ατλαντὶς καλεομένη, καὶ ἡ Ερυθρὴ, μία τυγχάνει ἐοῦσα· ἡ δὲ Κασπίη, ἔστι ἑτέρη ἐπ' ἐωυτῆς, ἐοῦσα μῆκος μὲν πλόῳ, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ, πενθεκαίδεκα ἡμερέων· εὖρος δὲ, τῇ εὐρυτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἐωυτῆς, ὀκτὼ ἡμερέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν ἑσπέ-

[b] Μαντιηνῶν. [c] κατοικῆσθαι. [d] πᾶσαν.

unde et Gyndes, quem Cyrus in trecentos ac ſexaginta diduxit rivos, fluit; ſed per quadraginta ora erumpens, quae omnia, uno excepto, in paludes eluvieſque evolvuntur. ubi feruntur homines habitare qui crudis victitent piſcibus, et pro veſtibus utantur phocarum pellibus. Reliquum illud inter oſtia Araxis per purum et ſolidum fluit in mare Caſpium, quod mare per ſeſe eſt, nec cum alio mari commiſcetur. Nam illud quod Graeci pernavigant omne, et id quod extra columnas eſt, Atlanticum dictum et rubrum, idem eſt mare.

203. Caſpium vero eſt alterum, ſeorſum in ſeipſo, longitudinis quindecim dierum, curſui navis quae remis utatur: latitudinis, ubi ſpatioſiſſimum eſt, octo dierum. Eſt autem, qua ex parte ad veſperum vergit, Caucaſo praetentum monte, cujus cum maxima vaſtitas, tum ſum-

ma eſt altitudo, multaſque gentes atque omnigenas habet, ac pleraſque omnes ab agreſti materia victitantes: ubi arbores folia talis naturae proferentes dicuntur eſſe, quibus tritis et aqua dilutis illi animalia ſibi in veſte pingunt; eaque animalia non elui, ſed perinde prorſus ac ſi eſſent intexta, ſic cum reliqua lana veteraſcere. Horum quoque hominum concubitus, ſicuti pecoribus, in propatulo eſſe.

204. Et hujus quidem maris quod Caſpium vocatur, partem quae ad veſperam vergit, Caucaſus diſterminat: qua vero parte vergit ad auroram orientemque ſolem, planities excipit proſpectu immenſae magnitudinis. Hujus ſpatioſae planitiei non minimam partem Maſſagetae poſſident, quibus bellum Cyrus in-

ρην φέροντα τῆς θαλάσης ταύτης ὁ Καύκασος παρατείνει, ἐὼν ὀρέων κὴ πλήθει μέγιστον [e], κὴ μεγάθεϊ ὑψηλότατον [f]. ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ κὴ παντοῖα ἐν ἑωϋτῷ ἔχει ὁ Καύκασος· τὰ πολλὰ, πάντα ἀπ' ὕλης [g] ἀγρίης ζώοντα. ἐν τοῖσι κὴ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε ἰδέης παρεχόμενα εἶναι λέγεται, τὰ τρίβολάς τε κὴ παραμίσγολας ὕδωρ, ζῶα ἑωϋτοῖσι ἐς τὴν ἐσθῆτα ἐγγράφειν· τὰ δὲ ζῶα οὐκ ἐκπλύνεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγηράσκειν τῷ ἄλλῳ εἰρίῳ, κατάπερ ἐνυφανθέντα ἀρχήν· μίξιν τε τούτων τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἐμφανέα, κατάπερ τοῖσι προβάτοισι.

σδ'. Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἑσπέρην τῆς θαλάσης ταύτης τῆς Κασπίης καλεομένης ὁ Καύκασος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς ἠῶ τε κὴ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πεδίον ἐκδέκεται [h], πλῆθος ἄπειρον ἐς ἄποψιν. τοῦ ὧν δὴ πεδίου τοῦ μεγάλου οὐκ ἐλαχίστην μοίρην μετέχουσι οἱ Μασσαγέται, ἐπ' οὓς ὁ Κῦ-

[e] μέγιστος. [f] ὑψηλότατος. [g] ἐξ ὕλης. [h] ἐκδέχεται.

ρος ἔχε προθυμίην στρατεύσασθαι. πολλά τε γάρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαείροντα καὶ ἐποτρύνοντα ἦν. πρῶτον μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκέειν πλέον τι εἶναι ἀνθρώπου· δεύτερα δὲ, ἡ εὐτυχίη ἡ κατὰ τὰς πολέμους γενομένη [a]. ὅκη γὰρ ἐθύσειε στρατεύεσθαι Κῦρος, ἀμήχανον ἦν ἐκεῖνο τὸ ἔθνος διαφυγέειν.

σέ. Ην δὲ τῷ ἀνδρὸς ἀποθανόντος γυνὴ τῶν Μασσαγετέων βασίλεια· Τόμυρις οἱ ἦν ὄνομα. ταύτην πέμπων ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο τῷ λόγῳ, θέλων γυναῖκα ἣν ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις, συνιεῖσα [c] ὐκ αὐτὴν μιν μνώμενον, ἀλλὰ τὴν Μασσαγετέων βασιληίην, ἀπείπατο τὴν πρόσοδον. Κῦρος δὲ μετὰ τοῦτο, ὡς οἱ δόλῳ ὑ προεχώρεε [d], ἐλάσας ἐπὶ τὸν Ἀράξεα, ἐποιέετο ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἐπὶ τοὺς Μασσαγέτας στρατιήν, γεφύρας τε ζευγνύων ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ διάβασιν τῷ στρατῷ, καὶ πύργους ἐπὶ πλοίων τῶν διαπορθμευόντων τὸν ποταμὸν οἰκοδομέόμενος.

[a] δεύτερον. [b] γεγενημένη. [c] συνεῖσα. [d] προσεχώρει.

ferre cupiebat, quum multa eum ac magna extollerent incitarentque. Primum ſua nativitas et origo, quod videbatur majus quiddam homine eſſe: ſecundo loco, felicitas qua fuerat uſus in bellis: quocunque enim ſe ad bellandum Cyrus direxerat, ea gens nullo pacto poterat evadere.

205. Erat autem Maſſagetarum regina, defuncti mariti vidua, TOMYRIS nomine. Hanc per legatos procabatur Cyrus verbo, volens eam habere uxorem. at illa animadvertens non ſe ab eo conjugem peti, ſed regnum Maſſagetarum, acceſſu Cyro interdicit. Poſtea Cyrus, quum dolus illi non procederet, progreſſus ad Araxem, aperte infeſto cum exercitu in Maſſagetas tendens, tum flumen pontibus jungit, quibus copias trajiciat, tum in navibus ad tranſvehendum flumen turres aedificat.

206. Ad quem in hoc labore occupatum, Tomyris caduceatorem misit, qui diceret, ‘ô Rex Medorum, desine in-
‘ cumbere in quae incumbis, nescius an
‘ ista quae constituisti, tibi conducibilia
‘ erunt. Omisso incepto, in tuis regna, et
‘ nos sine finium quorum sumus princi-
‘ pes, esse. Verum tu admonitionibus his
‘ uti noles, et omnia males quam quie-
‘ tem. Quod si tantopere affectas experiri Massagetas, age, quam sustines ac-
‘ rumnam in jungendo fluvio, omitte:
‘ quin tu nobis tridui itinere ab fluvio di-
‘ gressis, trajicito in nostram regionem:
‘ aut, si mavis nos excipere in vestram,
‘ tu hoc idem facito.’ Haec ubi Cyrus audivit, accitis Persarum primoribus coactisque, in medium rem proponit, consulens utrum ageret. Illorum in idem

σς'. Ἐχοντι δέ οἱ τοῦτον τὸν πόνον, πέμψασα ἡ Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε τάδε, ‘ Ω βασιλεῦ Μήδων, παῦσαι σπεύδων τὰ σπεύδεις. οὐ γὰρ ἂν εἰδείης εἴ ‘ τοι ἐς καιρὸν ἔσαι ταῦτα τελεόμενα. ‘ παυσάμενος δὲ, βασίλευε τῶν σεωϋτῦ, ‘ ϗ ἡμέας ἀνέχευ ὁρέων ἄρχοντας τῶν περ ‘ ἄρχομεν. οὔκων ἐθελήσεις ὑποδήκησι ‘ τῆσιδε χρέεσθαι, ἀλλὰ πάντως μᾶλλον ‘ ἢ δι' ἡσυχίης εἶναι; σὺ δὲ ἢν μεγάλως [e] ‘ προθύμεαι Μασσαγετέων πειρηθῆναι, ‘ φέρε, μόχθον μὲν, τὸν ἔχεις ζευγνὺς ‘ τὸν ποταμὸν, ἄφες. σὺ δὲ, ἡμέων ἀνα- ‘ χωρησάντων ἀπὸ τῦ πολαμῦ τριῶν ἡμε- ‘ ρέων ὁδὸν, διάβαινε ἐς τὴν ἡμετέρην· εἰ ‘ δ' ἡμέας βουλέαι ἐσδέξασθαι μᾶλλον ἐς ‘ τὴν ὑμετέρην, σὺ τωϋτὸ τῦτο ποίει [f].’ ταῦτα δὲ ἀκύσας ὁ Κῦρος συνεκάλεσε Πέρσέων τὺς πρώτυς· συναγείρας δὲ τύτυς, ἐς μέσον σφι προετίθεε τὸ πρῆγμα, συμβουλευόμενος ὁκότερα ποιέει. τῶν δὲ καλὰ

[e] δὲ ἀ μεγάλως. [f] πόιει.

τωὐτὸ αἱ γνῶμαι συνεξέπιπλον, κελευόντων ἐσδέκεσθαι Τόμυρίν τε καὶ τὸν στρατὸν αὐτῆς ἐς τὴν χώρην.

σζ'. Παρεὼν δὲ, καὶ μεμφόμενος τὴν γνώμην ταύτην Κροῖσος ὁ Λυδὸς, ἀπεδείκνυτο ἐναντίην τῇ προκειμένῃ γνώμῃ, λέγων [a] τάδε, ‘ Ὦ βασιλεῦ, εἶπον μὲν καὶ ‘ πρότερόν τοι, ὅτι ἐπεί με [b] Ζεὺς ἔδωκέ ‘ τοι, τὸ ἂν ὁρῶ σφάλμα ἐὸν οἰκῳ τῷ σῷ, ‘ κατὰ δύναμιν ἀποτρέψειν. τὰ δέ μοι ‘ παθήματα τὰ ἐόντα ἀχάριτα [c], μαθήματα γεγόνεε. εἰ μὲν ἀθάνατος δοκέεις εἶναι, καὶ στρατιῆς τοιαύτης ἄρχειν, οὐδὲν ‘ ἂν εἴη πρῆγμα γνώμας ἐμέ σοι ἀποφαίνεσθαι· εἰ δ' ἔγνωκας ὅτι ἄνθρωπος καὶ ‘ σὺ εἶς, καὶ ἑτέρων τοιῶνδε ἄρχεις, ἐκεῖνο ‘ πρῶτον μάθε, ὡς κύκλος τῶν ἀνθρωπηίων ἐστὶ πρηγμάτων. περιφερόμενος δὲ, ‘ οὐκ ἐᾷ ἀεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχέειν. ἤδη ‘ ὦν γνώμην ἔχω περὶ τοῦ προκειμένου ‘ πρήγματος τὰ ἔμπαλιν ἢ ὅτοι. εἰ γὰρ

[a] προκειμένῃ λέγων. [b] πρότερόν τοι, ἐπεί με. [c] ἀχάριτα.

convenere ſententiae, jubentium recipi in ipſorum regionem cum ſuo exercitu Tomyrin.

207. Quam ſententiam Croeſus Lydus quum adeſſet, improbabat, contrarium differens his verbis, ‘ Equidem tibi, ‘ ô rex, etiam antea dixi, quandoquidem ‘ Jupiter tibi me tradidit, quicquid ani- ‘ madvertero offenſae in tua domo, id ‘ omne me pro viribus averſurum. nam ‘ mei caſus, ingrati illi, extitere diſcipli- ‘ nae. Si tibi eſſe videris immortalis, et ‘ ejuſmodi exercitui praeeſſe, nihil eſt o- ‘ pus ut tibi dicam ſententias: ſin vero te ‘ quoque agnoſcis hominem eſſe, et aliis ‘ talibus praees, illud in primis diſcito, ‘ humanarum rerum orbem eſſe, qui ro- ‘ tatus, ſemper eoſdem fortunatos eſſe non ‘ ſinit. Ideoque de hac quam propoſuiſti ‘ re, ſecus ego atque iſti ſentio. Si enim ‘ hoſtes in hanc terram volemus excipere,

‘ id tibi inde periculum erit, ne fugatus
‘ omne ſimul amittas imperium: quia
‘ haud dubie victores Maſſagetae, non ſe
‘ retro fuga recipient, ſed tua regna ado-
‘ rientur. Victor autem tu non perinde
‘ proficis, quantum ſi trajectu in terram
‘ illorum facto, victoria Maſſagetarum po-
‘ titus inſtabis fugientibus. Hoc ipſum
‘ enim illi opponam, ut victis hoſtibus,
‘ recta pergas ad Tomyris regnum. Ac
‘ praeter iſtud, quod eſt memoratum, tur-
‘ pe eſt atque intolerabile, Cyrum, Cam-
‘ byſis filium, mulieri cedentem ceſſiſſe
‘ regione. Nunc igitur mihi placet, tra-
‘ jectis copiis procedere eouſque dum illi
‘ in occurſum prodeant: atque dehinc iſta
‘ faciendo, dare operam ut illos ſupere-
‘ mus. Namque, ut ego audio, Maſſage-
‘ tae bonorum ſunt Perſicorum inſueti, et
‘ magnorum commodorum expertes. his

ἐθελήσομεν ἐσδέξαθαι τὺς πολεμίυς ἐς
τὴν χώρην, ὅδέ τοι ἐν αὐτῷ κίνδυνος ἔνι.
ἐασωθεὶς μὲν, προσαπολλύεις πᾶσαν
τὴν ἀρχήν. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι νικῶντες
Μασσαγέται, οὐ τὸ ὀπίσω φεύξονται,
ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς σὰς ἐλῶσι. νικῶν
δὲ, οὐ νικᾷς τοσῦτον, ὅσον εἰ διαβὰς ἐς
τὴν ἐκείνων, νικῶν Μασσαγέτας, ἔποιο
φεύγυσι. τωὐτὸ γὰρ ἀντιθήσω ἐκείνῳ,
ὅτι νικήσας τὺς ἀντιυμένυς [d] ἐλᾷς ἰθὺς
τῆς ἀρχῆς τῆς Τομύριος [e]. χωρίς τε
τῦ ἀπηγημένυ, αἰσχρὸν κὴ [f] οὐκ ἀναχε-
τὸν, τὸν Κῦρόν γε τὸν Καμβύσεω γυ-
ναικὶ εἴξαντα ὑποχωρῆσαι τῆς χώρης [g].
νῦν ὧν μοι δοκέει, διαβάντας [h] προελθεῖν
ὅσον ἂν ἐκεῖνοι διεξίωσι· ἐνθεῦτεν δὲ τά-
δε ποιεῦντας, πειρᾶσθαι ἐκείνων περιγε-
νέσθαι [i]. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασ-
σαγέται εἰσὶ ἀγαθῶν τε Περσικῶν ἄπει-
ροι, κὴ καλῶν μεγάλων ἀπαθέες. τύτοι-

[d] ἐναντιυμένυς. [e] Τομύριδος. [f] αἰσχρόν τε καὶ. [g] τῆς μάχης. [h] διαβάντα. [i] περιγίνεσθαι.

'σι ὧν τοῖσι ἀνδράσι τῶν προβάτων ἀφει-
'δέως πολλὰ κατακόψαντας, καὶ σκευά-
'σαντας, προθεῖναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ
'ἡμετέρῳ δαῖτα· πρὸς δὲ, καὶ κρητῆρας
'ἀφειδέως οἴνου ἀκρήτου, καὶ σιτία παν-
'τοῖα. ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ὑπολειπο-
'μένους τῆς στρατιῆς τὸ Φλαυρότατον, τοὺς
'λοιποὺς αὖτις ἐξαναχωρέειν ἐπὶ τὸν πο-
'ταμόν. ἢν γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἁμάρτω,
'κεῖνοι ἰδόμενοι ἀγαθὰ πολλὰ, τρέψον-
'ταί τε πρὸς αὐτὰ, καὶ ἡμῖν τὸ ἐνθεῦτεν
'λείπεται ἀπόδεξις ἔργων μεγάλων.'

σή'. Γνῶμαι μὲν αὗται συνέστασαν. Κῦρος δὲ, μετεὶς τὴν προτέρην γνώμην, τὴν Κροίσου δὲ ἑλόμενος, προηγόρευε Τόμυρι ἐξαναχωρέειν, ὡς αὐτῷ διαβησομένου ἐπ' ἐκείνην. ἡ μὲν δὴ ἐξαναχώρεε, κατὰ ὑπέχελο πρῶτα. Κῦρος δὲ Κροῖσον ἐς τὰς χεῖρας ἑωθεὶς τῷ ἑωϋτοῦ παιδὶ Καμβύσῃ, τῷπερ τὴν βασιληίην ἐδίδου, καὶ πολλὰ ἐντειλάμενός οἱ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ εὖ ποι-

‘ ergo talibus viris propone in noſtris ca-
‘ ſtris lautam inſtructarum epularum co-
‘ piam, magna vi ovium mactata, cum
‘ crateribus etiam effuſe vini meri, atque
‘ omnis cibariorum generis. Hoc ubi fe-
‘ cerimus, viliſſimis quibuſque militum
‘ ibi relictis, cum reliquis retro ad flumen
‘ nos recipiamus. Multis enim bonis con-
‘ ſpectis illi (niſi me fallit opinio) ſe ad
‘ ad ea convertent: unde nobis ſupererit
‘ opportunitas egregiorum facinorum.’

208. Atque hae quidem in medium venere ſententiae. Cyrus autem, priore repudiata, Croeſique probata ſententia, indixit Tomyri ut retrocederet, utpote ſe ad illam trajecturo. Illa, quemadmodum primo ſpoponderat, retroceſſit. Cyrus in Cambyſis filii ſui (cui regnum tradebat) manus praebuit Croeſum, ac majorem in modum ut hominem honore beneficiis-

que prosequeretur, praecepit, si sua adversus Massagetas trajectio non recte cederet. Haec ubi praecepit, eosque remisit in Persidem, ipse cum copiis suis flumen trajecit.

209. Transmisso Araxe ubi nox advenit, vidit per quietem in terra Massagetide talem visionem: Videbatur Cyrus in somno cernere maximum natu filiorum Hystaspis, habentem in humeris alas, quarum altera Asiam, altera Europam inumbraret. Hystaspi (qui Achaemenides erat, Arsamis filius) erat ex liberis natu maximus Darius, tunc ferme vicesimum aetatis annum agens, in Persida relictus quod non maturus militiae esset. Experrectus Cyrus de visu apud se cogitabat: qui quum ei magni momenti videretur, vocato Hystaspi remotis arbitris, inquit, ‘ Filius tuus, Hystaspes, mihi at-

ἔειν, ἢν ἡ διάβασις ἡ ἐπὶ Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῇ· ταῦτα ἐντειλάμενος, καὶ ἀποστείλας τούτους ἐς Πέρσας, αὐτὸς διέβαινε τὸν ποταμὸν, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ.

σθ'. Ἐπεί τε δὲ ἐπεραιώθη τὸν Ἀράξεα, νυκτὸς ἐπελθούσης, εἶδε ὄψιν εὐδων ἐν τῶν Μασσαγετέων τῇ χώρῃ, τοιήνδε. ἐδόκεε ὁ Κῦρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὁρᾶν τῶν Ὑστάσπεος παίδων τὸν πρεσβύταλον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας· καὶ τουτέων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. Ὑστάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρσάμεος, ἐόντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, ἦν τῶν παίδων Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἐὼν τότε ἡλικίην ἐς εἴκοσί κου μάλιστα ἔτεα. καὶ οὗτος καταλέλειπτο ἐν Πέρσῃσι, οὐ γὰρ εἶχέ κω ἡλικίην στρατεύεσθαι· ἐπεὶ ὦν δὴ ἐξεγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἑωυτῷ περὶ τῆς ὄψιος. ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶναι ἡ ὄψις, καλέσας Ὑστάσπεα, καὶ ἀπολαβὼν μοῦνον, εἶπε, "Ὑστασπες, παῖς σὸς ἐπιβουλεύων

' ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἐάλωκε. ὡς δὲ
' ἀτρεκέως ταῦτα οἶδα, ἐγὼ σημανέω.
' ἐμεῦ θεοὶ κήδονται, καί μοι πάντα προ-
' δεικνύουσι τὰ ἐπιφερόμενα· ἤδη ὧν ἐν τῇ
' παροιχομένῃ νυκτὶ εὖδον, εἶδον τῶν σῶν
' παίδων τὸν πρεσβύταλον ἔχοντα ἐπὶ τῶν
' ὤμων πτέρυγας· καὶ τυτέων τῇ μὲν τὴν
' Ασίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν.
' οὔκων ἐστὶ μηχανὴ ἀπὸ τῆς ὄψιος ταύ-
' της οὐδεμία [a], τὸ μὴ κεῖνον ἐπιβουλεύειν
' ἐμοί. σὺ νυν [b] τὴν ταχίστην πορεύεο ὀ-
' πίσω ἐς Πέρσας, καὶ ποίεε ὅκως, ἐπεὰν
' ἐγὼ τάδε καταστρεψάμενος ἔλθω ἐκεῖ,
' ὥς μοι καταστήσῃς τὸν παῖδα ἐς ἔλεγ-
' χον.'

σι'. Κῦρος μὲν δοκέων Δαρεῖόν οἱ ἐπι-
βουλεύειν, ἔλεγε τάδε· τῷδε οἱ ὁ [c] δαίμων
προέφαινε ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσειν αὐ-
τῷ ταύτῃ μέλλοι, ἡ δὲ βασιληίη αὐτοῦ
περιχωρέοι ἐς Δαρεῖον. ἀμείβεται οἱ δὴ
ὧν [d] ὁ Ὑστάσπης τοιῷσδε, ' Ω βασιλεῦ,

[a] ἰθιμία. [b] σὺ τοίνυν. [c] τῷδ' ὁ. [d] ἀμείβεται ὧν.

‘ que regno meo insidiari deprehensus
‘ est: hoc unde clare certeque noverim,
‘ ego indicabo. Dii mei curam gerunt, et
‘ quaecunque eventura sunt, mihi osten-
‘ dunt. Igitur proxima nocte in quiete
‘ vidi liberorum tuorum natu maximum,
‘ in humeris habentem alas, quarum al-
‘ tera Asiam, altera Europam inumbra-
‘ ret. Ex quo viso nulla dubitatio est quin
‘ ab illo mihi tendantur insidiae. Qua-
‘ propter tu quamprimum in Persidem
‘ revertere: facitoque ut quum ego sub-
‘ actis his illuc rediero, filium tuum mihi
‘ sistas ad caussam dicendam.’

210. Et Cyrus quidem haec loquutus est, sibi insidiari Darium suspicatus. At daemon huic ipsi portendebat illum ibi mortem oppetiturum, et ejus regnum ad Darium esse perventurum. Respondens igitur illi Hystaspes, ‘ Absit, in-
‘ quit, ô rex, ut quispiam vir genere Per-

'ſes, tibi moliatur inſidias: quod ſiquis 'ſit, is primo quoque tempore morte 'mulctetur. tu enim Perſas ex ſervis li- 'beros effeciſti, ex ſubjectis aliorum, om- 'bus imperantes. Quod ſiqua tibi viſio 'filium meum indicat rebus novis con- 'tra te ſtudere, ego tibi eum dedo pro 'tuo arbitratu tractandum.' Hoc reddito reſponſo, Hyſtaſpes trajecto Araxe in Perſidem contendit, Cyro filium ſuum Darium cuſtoditurus.

211. Cyrus autem ab Araxe progreſſus diei iter, quae Croeſus admonuerat exequitur: relictaque illic inutili manu, mox cum integra et pura exercitus parte ad Araxem revertitur. Hos itaque relictos ex Cyri exercitu aggrediens tertia Maſſagetici exercitus pars, ſeſe defenſantes interimit. Eadem, conſpecto epularum apparatu, poſt adverſariorum cae-

« μὴ εἴη ἀνὴρ Πέρσης γεγονὼς, ὅστις τοι
« ἐπιβουλεύσει [e]· εἰ δ' ἔστι, ἀπόλοιτο ὡς
« τάχιστα· ὃς ἀντὶ μὲν δούλων, ἐποίησας
« ἐλευθέρους Πέρσας εἶναι· ἀντὶ δὲ ἄρχε-
« σθαι ὑπ' ἄλλων, ἄρχειν ἁπάντων. εἰ δέ
« τις τοι ὄφις ἀπαγγέλλοι παῖδα τὸν ἐ-
« μὸν νεώτερα βουλεύειν περὶ σέο, ἐγώ τοι
« παραδίδωμι χρῆσθαι αὐτῷ τούτῳ ὅ, τι
« σὺ βούλεαι.' Ὑστάσπης μὲν τούτοισι ἀ-
μειψάμενος, καὶ διαβὰς τὸν Ἀράξην [f], ἤιε ἐς
Πέρσας, φυλάξων Κύρῳ τὸν παῖδα Δα-
ρεῖον.

σια'. Κῦρος δὲ προελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀρά-
ξεω ἡμέρης ὁδὸν, ἐποίεε τὰς Κροίσου ὑπο-
θήκας. μετὰ δὲ ταῦτα, Κύρου τε καὶ Περ-
σέων τοῦ καθαροῦ στρατοῦ ἀπελάσαντος ὀπί-
σω ἐπὶ τὸν Ἀράξεα, λειφθέντος δὲ τοῦ ἀ-
χρηίου, ἐπελθοῦσα τῶν Μασσαγετέων τρι-
τημορὶς τοῦ στρατοῦ, τούς τε λειφθέντας τῆς
Κύρου στρατιῆς ἐφόνευε ἀλεξομένους, καὶ τὴν
προκειμένην ἰδόντες δαῖτα, ὡς ἐχειρώσαντο

[e] ἐπιβουλεύσει. [f] Ἀράξεα.

τὰς ἐναντίας, κληθέντες ἐδαίνυντο· πληρωθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου, εὗδον. οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφέων ἐφόνευσαν, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνας ἐζώγρησαν, καὶ ἄλλους, καὶ τὸν τῆς βασιληΐης Τομύριος[g] παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ ὄνομα ἦν Σπαργαπίσης.

σιϐ'. Ἡ δὲ, πυθομένη τά τε περὶ τὴν στρατιὴν γεγονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα, πέμψασα κήρυκα παρὰ Κῦρον, ἔλεγε τάδε, 'Απλησε αἱμάλος Κῦρε, μηδὲν ἐπαρ-
'θῇς τῷ γεγονότι τῷδε πρήγματι, εἰ ἀμ-
'πελίνῳ καρπῷ, τῷ περ αὐτοὶ ἐμπι-
'πλάμενοι μαίνεσθε οὕτω, ὥστε κατιόντος
'τοῦ οἴνου ἐς τὸ σῶμα, ἐπαναπλέειν ὑμῖν
'ἔπεα κακά· τοιούτῳ φαρμάκῳ δολώσας,
'ἐκράτησας παιδὸς τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ μά-
'χῃ κατὰ τὸ καρτερόν. νῦν ὦν μευ εὖ
'παραινεούσης ὑπόλαβε τὸν λόγον. ἀπο-
'δούς μοι τὸν παῖδα, ἄπιθι ἐκ τῆσδε τῆς
'χώρης ἀζήμιος, Μασσαγετέων τριτη-

[g] Τομύριδος et infra.

dem, ad epulandum discumbit; refertaque cibo ac vino soporatur. Persae supervenientes occidunt quidem multos horum, sed multo plures vivos capiunt, cum alios,tum vero ducem eorum,reginae Tomyris filium, cui nomen erat SPARGAPISES.

212. Tomyris, cognito exercitus ac filii sui casu, misso ad Cyrum caduceatore, ita inquit; 'Inexplebilis cruore Cyre, 'ne spiritus tollas ex hoc quod actum 'est. Si fructu vitino, quo ipsi distenti 'adeo desipitis, ut descendente in corpus 'vino mox improbis vos verbis expleamini, tali veneno fallens filium meum 'vicisti,non proelio et viribus. Quare meum admitte consilium, bene nunc tibi consulentis: Abi, reddito mihi filio, 'ex hac regione, ferens impune quod 'tertiae Massagetarum parti insultavisti.

'Quae niſi feceris, per Solem juro Maſ-
'ſagetarum dominum, fore ut ego te,
'etſi inſatiabilem, cruore tamen ſatiem.'

213. Haec verba ad ſe perlata Cyrus pro nihilo habuit. Filius reginae Tomyris Spargapiſes, ubi a vino relaxatus didicit, quo in malo eſſet, exoravit Cyrum ut vinculis ſolveretur; ſtatimque quum ſolutus eſt ac manuum compos effectus, ſeipſum interimit: atque hic quidem talem obit mortem.

214. Tomyris autem, quum Cyrus ipſi non auſcultaret, contractis omnibus ſuis copiis ita conflixit cum Cyro, ut hanc pugnam ex omnibus, quae ab barbaris viris editae ſunt pugnae, acerrimam cenſeam extitiſſe. Eam autem ita geſtam fuiſſe accipio: Primum illos ſpatio di-

‘ μορίδι τȣ̃ ϛρατȣ̃ κατυβρίσας. εἰ δὲ ταῦ-
‘ τα ȣ̓ ποιήσεις [a], ἥλιον ἐπόμνυμί τοι τὸν
‘ Μασσαγετέων δεσπότην, ἦ μήν σε ἐγὼ
‘ κ̀ ἄπληϛον ἐόντα, αἵματος κορέσω.’

σιγ΄. Κῦρος μέν νυν, τῶν ἐπέων ȣ̓δένα τȣ́των ἀνενειχθέντων ἐποιέετο [b] λόγον. ὁ δὲ τῆς βασιληΐης Τομύριος παῖς Σπαργαπίσης, ὥς μιν ὅ, τε οἶνος ἀνῆκε, καὶ ἔμαθε ἵνα ἦν κακȣ̃, δεηθεὶς Κύρȣ ἐκ τῶν δεσμῶν λυθῆναι, ἔτυχε, ὡς δὲ ἐλύθη τε τάχιϛα, κ̀ τῶν χειρῶν ἐκράτησε, διεργάζεται ἑωϋτόν· κ̀ δὴ οὗτος μὲν τρόπῳ τοιούτῳ τελευτᾷ.

σιδ΄. Τόμυρις δὲ, ὥς οἱ ὁ Κῦρος ȣ̓κ ἐσήκȣσε, συλλέξασα πᾶσαν τὴν ἑωϋτῆς δύναμιν, συνέβαλε Κύρῳ. ταύτην τὴν μάχην, ὅσαι δὴ βάρβαρων ἀνδρῶν μάχαι ἐγένοντο, κρίνω ἰϛχυροτάτην γενέσθαι, καὶ δὴ πυνθάνομαι [c] ȣ̓́τω τȣ̃το γενόμενον. πρῶτα μὲν γὰρ λέγεται αὐτȣ̀ς διαϛάντας ἐς

[a] εἰ δὲ μὴ ταῦτα σὺ ποιήσεις. [b] ἐπέων τȣτέων ἀνενειχθέντων ȣ̓δένα ἐποιέετο. [c] κ̀ δὴ κ̀ πυνθάνομαι.

ἀλλήλους τοξεύειν· μετὰ δὲ, ὡς σφι τὰ βέλεα ἐξετετόξευτο, συμπεσόντας τῇσι ἀιχμῇσί τε καὶ τοῖσι ἐγχειριδίοισι συνέχεσθαι· χρόνον τε δὴ ἐπὶ πολλὸν συνεστάναι μαχομένους, καὶ ὑδέτερους ἐθέλειν φεύγειν· τέλος δὲ, οἱ Μασσαγέται περιεγένεατο. ἥ τε δὴ πολλὴ τῆς Περσικῆς αὐτῷ στρατιῆς ταύτῃ διεφθάρη· καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Κῦρος τελευτᾷ, βασιλεύσας τὰ πάντα ἐνὸς δέοντα τριήκοντα ἔτεα. ἀσκὸν δὲ πλήσασα αἵματος ἀνθρωπηίου Τόμυρις, ἐδίζητο ἐν τοῖσι τεθνεῶσι τῶν Περσέων τὸν Κύρου νέκυν. ὡς δὲ εὗρε, ἐναπῆπτε [d] αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν ἀσκόν. λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε, ‘Σὺ μὲν ἐμὲ ‘ζώσαν τε καὶ νικώσαν σε μάχῃ [e] ἀπώλε- ‘σας, παῖδα τὸν ἐμὸν ἑλὼν δόλῳ· σὲ δ’ ἐ- ‘γὼ, κατάπερ ἠπείλησα, αἵματος κορέ- ‘σω.’ τὰ μὲν δὴ κατὰ τὴν Κύρου τελευτὴν τοῦ βίου, πολλῶν λόγων λεγομένων, ὧδέ μοι ὁ πιθανώταλος εἰρήσθω.

[d] ἐναπῆκε. [e] ἐμοῦ ζώσης τε καὶ νικώσης ἐς μάχην.

ſtantes, ſagittas in ſe invicem miſiſſe: deinde ſagittis abſumptis concurrentes, lanceis et gladiis conflixiſſe: ac diu pugnantes confertim ſtetiſſe, neutris fugere volentibus: ad extremum Maſſagetae ſuperaverunt: ibique cum permagna exercitus Perſici pars proſtrata fuit; tum vero Cyrus ipſe occumbit, quum undetriginta omnino regnaſſet annos. Cujus cadaver inter caeſorum Perſarum ſtragem Tomyris perquiſitum quum inveniſſet, caput in utrem demiſit, quem humano cruore compleverat: et cadaver mutilans inquit, ‘ Tu quidem me viventem et in ‘ pugna victricem tui perdidiſti, dum do‘ lo cepiſti filium meum: at ego te, prout ‘ interminata ſum, cruore ſaturabo.’ Haec de Cyri vitae exitu, de quo multa referuntur, mihi maxime veriſimilis videtur narratio.

215. Maſſagetae et amictum gerunt et victum habent Scythico ſimilem. Ex equis praeliantur, et pedites. utroque enim genere valent. Sagittarii item ſunt atque haſtati, ſagares e more geſtantes: in omnibus auro utentes et aere. Utuntur namque aere in omnibus quae ad haſtas, ad ſagittarum aculeos, ad ſecures pertinent: auro autem in cunctis quae ad capitis, ad balteorum, ad axillarum ornamentum ſpectant. Equorum itidem pectoribus aereos thoraces circumdant: circa habenas, frenaque, et phaleras, aurum adhibent, ferro atque argento nihil prorſus utentes: nam quum in eorum regione immenſa ſit auri atque aeris copia, ferri tamen atque argenti nihil eſt.

216. Moribus his utuntur: Singuli quidem uxorem ducunt, ſed ea communiter utuntur. Nam quod Graeci memorant facere Scythas, id non Scythae faciunt, ſed Maſſagetae. ſiquidem vir Maſ-

σιέ. Μασσαγέται δὲ ἐσθῆτά τε ὁμοίην τῇ Σκυθικῇ φορέουσι, καὶ δίαιταν ἔχουσι. ἱππόται δέ εἰσι καὶ ἄνιπποι· ἀμφοτέρων γὰρ μετέχουσι. καὶ τοξόται τε καὶ αἰχμοφόροι, σαγάρεις νομίζοντες ἔχειν. χρυσῷ δὲ καὶ χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται. ὅσα μὲν γὰρ ἐς αἰχμὰς καὶ ἄρδεις καὶ σαγάρεις, χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται· ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν, καὶ ζωστῆρας, καὶ μαχαλιστῆρας, χρυσῷ κοσμέονται. ὡς δ' αὕτως τῶν ἵππων τὰ μὲν περὶ τὰ στέρνα, χαλκέους θώρηκας περιβάλλουσι· τὰ δὲ περὶ τοὺς χαλινοὺς καὶ στόμια καὶ φάλαρα, χρυσῷ. σιδήρῳ δὲ οὐδ' ἀργύρῳ χρέωνται οὐδέν· οὐδὲ γὰρ οὐδέ σφι ἐστὶ ἐν τῇ χώρῃ· ὁ δὲ χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς, ἄπλετος.

σις'. Νόμοισι δὲ χρέωνται τοιῆσδε· γυναῖκα μὲν γαμέει ἕκαστος, ταύτῃσι δὲ ἐπὶ κοιναὶ χρέωνται. ὃ γὰρ Σκύθας φασὶ Ἕλληνες ποιέειν, οὐ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιέοντες, ἀλλὰ Μασσαγέται· τῆς γὰρ ἐπιθυμήσει

γυναικὸς Μασσαγέτης ἀνὴρ, τὸν φαρέτρεω ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς ἁμάξης, μίσγεται ἀδεῶς. οὖρος δὲ ἡλικίης σφι πρόκειται ἄλλος μὲν ὐδεὶς, ἐπεὰν δὲ γέρων γένηται κάρτα, οἱ προσήκοντές οἱ πάντες συνελθόντες θύσί μιν, κῆ ἄλλα πρόβατα ἅμα αὐτῷ· ἑψήσαντες δὲ τὰ κρέα, κατευωχέονται. ταῦτα μὲν τὰ ὀλβιώταλά σφι νενόμισαι. τὸν δὲ νόσῳ τελευτήσαντα οὐ κατασιτέονται [a], ἀλλὰ γῆ κρύπτουσι, συμφορὴν ποιεύμενοι ὅτι ὐκ ἵκετο ἐς τὸ τυθῆναι. σπείρουσι δὲ ὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων ζώουσι κῆ ἰχθύων· οἱ δὲ, ἄφθονοί σφι ἐκ τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ παραγίνονται. γαλακτοπόται δέ εἰσι. θεῶν δὲ μοῦνον ἥλιον σέβονται, τῷ θύουσι ἵππους· νόμος δὲ ὅτος τῆς θυσίης· τῶν θεῶν τῷ ταχίστῳ, πάντων τῶν θνητῶν τὸ τάχιστον δατέονται.

[a] ὐ κάρτα σιτέονται.

ΤΟ ΤΗΣ
ΚΛΕΙΟΥΣ,
Ἢ
ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΩΝ ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΕΛΟΣ.

ſageta quoties cupidine capitur mulieris, ſuſpenſa pro plauſtro pharetra, ſine metu concumbit. Terminus aetatis nullus eis propoſitus eſt: ſed ubi quis admodum ſenuit, convenientes propinqui omnes eum immolant, et cum eo aliquot oves, quas carnes, ubi coxerunt, epulantur, et haec quidem apud eos beatiſſima habentur. Languore et morbo extinctum non edunt, ſed terra operiunt, loco damni putantes quod ad immolationem non pervenerit. Nihil omnino ſerunt: ſed pecoribus victitant, piſcatuque, quem eis abunde Araxes fluvius ſuppeditat: lac autem potitant. Ex diis unum Solem venerantur, cui equos immolant. Lex autem haec ſacrificii; deorum perniciſſimo e mortalibus omnibus perniciſſimum mactant.

CLIUS,
SIVE
PRIMI LIBRORUM HERODOTI
FINIS.

510,510

00566345